

DAGBØGER FRA SYDSLESVIG 1999

Studieafdelingen ved
Dansk Centralbibliotek
for Sydslesvig

Dagbøger fra Sydslesvig 1999

Forsidebilledet

Sydslesvigere af alle slags, fra nord til syd og fra øst til vest, kigger på os fra årsmødeplakaten 1998. Mangfoldighed og liv stråler ud af billedet. Men ansigterne er tavse.

Denne tavshed brydes af teksterne i denne bog. Dagbøgerne fra 5. oktober 1999 fortæller i jævne ord om almindelige sydslesvigeres mangfoldige dagligdag – i alle kredse og på både dansk, tysk og frisisk.

Bagsidebilledet

Billedet med de tre balloner og Dannebrog er tegnet af gymnasieelev Arne Haugaard Kühne på Duborg-Skolen. Det pryder bagsiden af de omslag, som dagbøgerne er arkiveret i. Sammen udtrykker figurerne årstallet 1999 – i de danske og slesvigske farver.

Dagbøger fra Sydslesvig 1999

udgivet ved

Lars N. Henningsen

Udgiøet af

Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

Nr. 43

Flensborg 2000

Studieafdelingen takker for støtte til udgivelsen fra
Redaktør J. Jessens Mindelegat

Dagbøger fra Sydslesvig 1999
udgivet ved Lars N. Henningsen

Udgivet af Studieafdelingen
ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, 2000
e-mail: lh@dcbib.dk

Renskrivning: Erika Jentzen
Konsulenter: Inger Bruun Rasmussen og Jørgen Vestergaard

Sats og tryk: P.J.Schmidt Grafisk, Vojens
Bogbinder: J.P.Møller Bogbinderi, Haderslev

© Forfatterne og Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

I kommission hos Padborg Bog & Idé, Nørregade 16, DK 6330 Padborg
e-mail: 6982@bogpost.dk

ISBN 87-89178-28-9

ISSN 1397-4343

Indhold

Indledning 7

Elevdagbøger 33

- De yngste 33
- På landet 35
- Skolevejen 43
- Fritiden 53
- I fritidshjemmet 64
- Travlt og broget familieliv 68
- Foran PC- og fjernsynsskærm 73
- Ungdom, venner og kærester 80

Voksendagbøger 97

- Mine børn går i dansk skole 97
- Naboskabets fascination 125
- Aktivister 132
- Fra politikken arbejdsmark 148
- Bag katederet 157
- Præstetanker 175
- Pensionistglæder 179
- »Der er stadig brug for os« 196
- Hen over grænsen 217
- Glem ikke det frisiske 229

Dagbogsfortegnelse 231

Studieafdelingens udgivelser 239

I Vidingherreds Danske Skole i Nykirke blev der talt om svin i biologitimen den 5. oktober 1999. Bagefter besøgte eleverne en gård og oplevede masser af rigtige, levende smågrise. Her manglede der hverken liv eller lyd.

Liv og mangfoldighed er også indholdet i denne bogs øjebliksberetninger fra livet i Sydslesvig en dag i året 1999.

Indledning

Den 5. oktober 1999 gennemførte Studieafdelingen og Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig et såkaldt »dagbogsprojekt«. Vi opfordrede alle med tilknytning til det danske mindretal i Sydslesvig til at skrive dagbog. Det blev en overvældende succes. Næsten alle de danske skoler i Sydslesvig bakkede op om ideen og meldte sig til deltagelse. Børn i mere end 120 skoleklasser skrev dagbog, og mange forældre fulgte eksemplet. Også mange voksne uden berøring med skolerne fulgte opfordringen. Voksne fra alle aldersgrupper og fra hele Sydslesvig gik i gang med at skrive dagbog. Resultatet blev, at Arkivet modtog i alt 1.835 dagbøger, 196 fra voksne og 1.639 fra skoleelever.

Forbilledet for dette initiativ var de dagbogskampagner, som er gennemført i Danmark siden 1992. I 1992 opfordrede Nationalmuseet alle danske til at skrive dagbog en dag i september. Så mange som 50.000 besvarelser indkom. Dermed blev der skabt et stort kildemateriale, som kan fortælle eftertiden om dagliglivet i Danmark. Året efter udgav Nationalmuseet et udvalg af de bedste tekster i bogen »Dagbogen 2. september – en dag i Danmark«. ¹ Senere er der gennemført lignende kampagner henvendt specielt til ældre og til kvinder. Hver gang blev der afleveret tusinder af besvarelser, og der blev udgivet antologier med udvalgte tekster. I 1997 udkom »Ældre Dagbogen. Hverdag i Danmark mandag den 2. december 1996« ² og i 1999 bogen »Hvad er det kvinder vil?« ³

Hvorfor et dagbogsprojekt i Sydslesvig?

Sydslesvig kom imidlertid ikke med i disse kampagner, og landsdelen var således stadig et hvidt felt på det danske »dagbogslandkort«. Dette kan overraske – for netop i disse år mærkes en betydelig interesse for mindretalsforhold.

»Aldrig har så mange skrevet så meget om så få« – kunne man fristes til at udbryde, når man ser de mange artikler, pjecer, bøger og radio-TV-udsendelser, som mellem år og dag fremkommer om det

danske mindretal i Sydslesvig. Mange af de utallige indlæg holder sig dog på overfladen. I dagspressen læser man f.eks. om møder i samrådet, om åbning af SSF's lobby-kontor på Christiansborg, om 5-mandsudvalgets besøg i Sydslesvig, om skoleforeningens økonomi og skolelukninger og om stridigheder mellem mindretallets institutioner. Formænd og andre kendte personer holder tale, og der refereres om videnskabelige institutter og politikere, der besøger hinanden og ytrer sig om mindretallets betydning og forhold. Der er masser af skrivelser om penge, penge, penge – tilskud, tilskud, tilskud.

Dette kan altså være nødvendigt og vigtigt. Men de mange artikler og ytringer fortæller ikke meget om den helt almindelige sydslesvigernes dagligdag og opfattelse af forholdene. Vi får ikke meget at vide om, hvad mindretallet er, og hvordan den enkelte lever sin hverdag. De såkaldte »græsrodder« fører sjældent sig selv frem i medierne.

Ovenikøbet efterlader de mange vurderinger ovenfra et noget flimrende billede. På den ene side møder man de helt traditionelle vurderinger. Her fremhæves det danske mindretal som en del af det danske folk, der kulturelt og folkeligt vil holde fast ved Danmark.⁴ På den anden side anslås mere pessimistiske toner. Ikke 50.000, men måske kun 10.000 kan kaldes danskere og dansksindede og fortrolige med sproget, den danske historie, kultur, kirke og mentalitet. De sidste 40.000 er sympatisører og tyskere, som benytter danske institutioner, fordi de anses for at være bedre end de lokale. Skolerne er fyldt med tyske børn, og mange tyskere vælger danske skoler uden overhovedet at ønske nogen form for tilknytning til mindretallet og drømmer heller ikke om at lære dansk eller deltage i dansk kulturliv. Der kan således slet ikke være tale om et egentligt dansk mindretal.⁵

Sådan er vurderingerne vidt forskellige. Fra de øvre etager i hierarkiet udsendes rosenrødt røgslør. Nedefra gøres der ihærdige forsøg på at trænge igennem tågerne, og der tegnes sorte skyer i horisonten. Altimens står de afgørende spørgsmål ubesvarede: Hvad er mindretallet egentlig i dag? Hvordan lever mindretallets medlemmer i det daglige? Mange taler om det – ingen kender det tilsyneladende. Alle er dog enige om, at spørgsmålet bør undersøges. »Det store spørgsmål er, hvad det i det hele taget betyder for vore folk i kartotekerne at være med i det danske mindretal«, udtalte den tidligere SSW-lands-

sekretær Rolf Lehfeldt i et interview den 4. maj 1999.⁶ Fra chefredaktør Bjarne Lønborg lød det næsten samstemmende i en leder: Der må »gennemføres et analysearbejde for at fremskaffe det bedst mulige realitetsgrundlag ... Derfor er en fordomsfri analyse af mindretalsgrundlaget hverken farlig eller overflødig. Oprigtighed er derimod nødvendig ... det vil være nyttigt med en videregående analyse af begrebet sydslesvigsk mindretalsdansker som grundlag for efterfølgende beslutninger om, hvor snævert eller bredt man ønsker mindretallet i det kommende årtusinde«, lød det fra chefredaktøren.⁷ Ordførerne synes at være enige med Sokrates: »Det eneste vi ved er, at vi ingenting ved«!

Mange har således ytret ønske om at få noget mere at vide om liv og færden i mindretallet: Hvordan præger tilknytningen til mindretallet den enkeltes dagligdag? Hvorfor søger folk til mindretallet? Hvor meget og hvordan adskiller de »danske sydslesvigere« sig fra de »tyske naboer«? Spærrer det danske for det tyske eller ikke? Om dette og meget mere ved vi kun lidt i dag. Årsagen er klar: Der tales mest *om* mindretallet, ikke så meget *af* mindretallet. Den »helt almindelige« sydslesviger selv ytrer sig kun sjældent.

Dagbogsprojektet var Studieafdelingens og Arkivets forsøg på at bidrage til at kaste lys over emnet.⁸ Målet var at fremprovokere et autentisk kildemateriale om livet i det danske mindretal fortalt med de involveredes egne ord, en nutidsbelysning af hverdagen i det danske, af oplevelser, holdninger og tanker. Netop behovet for at få de »helt almindelige« sydslesvigere i tale følte vi som den store udfordring.

Hvordan?

Vi bad alle med tilknytning til mindretallet skrive dagbog. Målet var at fastholde et billede af en helt almindelig dag for helt almindelige mennesker i Sydslesvig. Målgruppen var alle med større eller mindre tilknytning til mindretallet – f.eks. fordi de er medlemmer af en dansk forening, sender deres børn i dansk skole, går til danske møder sjældent eller ofte – eller blot føler sympati for mindretallet. Funktionærer og alle fra mindretallets kerne var selvfølgelig også velkomne som deltagere.

I de udsendte vejledninger bad vi deltagerne om at skrive så konkret som muligt. Dagbogen kunne være en helt nøgtern beskrivelse af dagens forløb. F.eks. hvornår jeg stod op, om morgenmaden, påklædningen, vejen til arbejde, arbejdsdagens gang. Om mennesker mødt i dagens løb, og om fritiden: deltagelse i foreningsliv eller foredrag, læsning, fjernsyn, sport. Det skete ud fra den opfattelse, at de nøgterne oplysninger om alt det almindelige i dagligdagen er vigtige. De faktuelle oplysninger er autentiske signaler, som fortæller objektivt. Gennem den slags oplysninger vil det f.eks. fremgå, om der tales dansk eller tysk ved middagsbordet, om der læses Tageblatt eller Flensborg Avis, om børnene efter den danske skole går i tysk eller dansk sportsklub, om hvor megen tid der tilbringes foran computeren eller med at surfe på internettet, hvordan omgangskredsen er sammensat, om omgangskredsen er dansk eller tysk – og om meget, meget mere. Alt det tilsyneladende almindelige og banale fortæller om det reelle liv i Sydslesvig. Netop dette liv skulle dagbøgerne gerne fastholde. Derfor bad vi om, at dagbøgerne gav en konkret registrering af dagens gang og oplevelser i stort og småt.

Samtidig måtte dagbøgerne dog også gerne fortælle om tanker, holdninger og refleksioner, synspunkter på hverdagen, på det danske og det tyske, på mindretalsarbejdet og på verden i øvrigt. Fremtidsvisioner, kritik eller anerkendelse af forhold i og omkring mindretallet skulle der være plads til. Også den slags er med til at besvare det spørgsmål, som er stillet af så mange: Hvad er mindretallet? Men som sagt: Vi satte de faktuelle oplysninger højest, for de vil i sig selv give eftertidens historikere et pålideligt materiale til besvarelse af mange slags spørgsmål.

Dagbogsskriverne lyttede til vejledningen. De fleste har fortalt konkret og fastholdt dagens gang. I mindre grad har de givet plads for almene refleksioner over mindretallets stilling, om emnet dansk-tysk. Om dette udtrykker dagbøgerne ikke så meget i direkte tale. Meget kan dog læses mellem linjerne – og dette er sikkert nok så pålideligt.

Dagbøgerne har derfor især betydning som en almen kilde til levevilkår og vaner anno 1999. De fortæller i almindelighed, hvordan sko-

Med den dobbeltsprogede brochure gengivet side 11-14 blev hele mindretallet opfordret til at deltage i dagbogsprojektet.

Til alle danske sydslesvigere
An alle Südschleswiger

Skriv dagbog! *Schreib Tagebuch!*

den 5. oktober 1999

STUDIEAFDELINGEN

ARKIVET

Arkivet og Studieafdelingen ved dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

opfordrer alle i mindretallet til at skrive dagbog den **5. oktober 1999**.

Vær selv med til at skrive Sydslesvigs historie!

Forestil dig at en hel række mennesker her i Sydslesvig havde skrevet om deres oplevelser den 5. oktober 1599, eller 1699 eller 1899! Utroligt spændende at læse og et uvurderligt kildemateriale for fremtidens historikere.

Giv de kommende generationer mulighed for at vide hvordan vi i mindretallet i 1999 lever, arbejder og tænker på en bestemt dag. Jo flere der skriver jo bedre, for hver enkelt fortælling vil tegne et billede af hverdagen sådan, som vi selv oplever det.

Fortæl om en ganske almindelig dag!

To dage er aldrig ens. Vi gør os mange tanker som glemmes. Alt det vi i dag synes er selvfølgeligt og indlysende vil være mærkeligt set med eftertidens øjne.

Das Archiv und die Studienabteilung an der dänischen Zentralbibliothek

fordern alle in der dänischen Minderheit dazu auf, am **5. Oktober 1999** Tagebuch zu schreiben.

Mach mit, und schreibe selbst südschleswigsche Geschichte!

Stell Dir vor, einige Menschen hier im Landesteil Schleswig hätten über ihre Erlebnisse am 5. Oktober 1599 oder 1699 oder 1899 geschrieben.

Es wäre eine unglaublich spannende Lektüre und eine unschätzbare Quelle für Historiker gewesen.

Gieb den kommenden Generationen einen Einblick, wie wir in der Minderheit an einem bestimmten Tag im Jahr 1999 leben, denken und arbeiten. Je mehr sich beteiligen, desto besser, denn jede einzelne Erzählung zeichnet ein Bild vom Alltag so, wie wir ihn selbst erleben.

Erzähle über einen ganz gewöhnlichen Tag!

Zwei Tage sind niemals gleich. Vieles von dem, was wir heute als selbstverständlich und einleuchtend finden, ist merkwürdig, gesehen mit den Augen der Nachwelt.

Skriv om hvad du laver og tænker den 5. oktober 1999

Hvem kan være med?

- alle med kontakter til mindretallet
- unge og gamle
- mænd og kvinder

Hvordan skal jeg skrive?

- på dansk, tysk eller frisisk
- kort eller langt
- i hånden, på maskine eller på PC

Hvad skal jeg skrive om?

- begynd f.eks. med en kort beskrivelse af dig selv (alder, bopæl, skole, arbejde osv.)
- skriv om hvad du har lavet i løbet af dagen, på din arbejdsplads, i skolen eller hjemme.
- fortæl om de mennesker du har mødt, og hvad I har talt om.
- har du deltaget i noget dansk, tysk eller frisisk?
- Hvad betyder det danske, det sydslesvigske og det tyske for dig?
- Hvordan stiller du dig til arbejdet i mindretallet?

Vedlæg gerne fotos, tegninger eller andet, som underbygger din beretning.

Du kan skrive helt som du vil!

Schreib darüber, was Du am 5. Oktober machst und denkst

Wer kann mitmachen?

- alle, die zur Minderheit gehören – und Freunde
- jung und alt
- Mann und Frau

Wie kann ich schreiben?

- auf Dänisch, Deutsch oder Friesisch
- kurz oder lang
- in Handschrift, auf Schreibmaschine oder PC

Worüber kann ich schreiben?

- z.B. kurz über mich selbst (Alter, Wohnsitz, Schule, Arbeit usw.)
- über das, was Du im Laufe des Tages gemacht hast, bei der Arbeit, in der Schule oder zu Hause
- über die Menschen, die Du getroffen hast, und worüber Ihr gesprochen habt
- warst Du im dänischen Verein, im friesischen oder im deutschen?
- Was bedeutet das Dänische und was das Südschleswigsche und Deutsche für dich?
- Wie stellst du Dich zur Minderheitenarbeit?

Füge auch gerne Fotos bei, Zeichnungen o.ä.

Send din dagbog til

**Arkivet ved Dansk Centralbibliotek
for Sydslesvig
Norderstr. 59, 24939 Flensburg**

**fax (0461) 86 97 222
E-mail: LH@dcbib.dk**

sidste frist 1. november 1999.

Vi gemmer din beretning for eftertiden. Andre kan læse den, hvis du tillader det. Et udvalg af dagbøger håber vi at kunne udgive i bogform.

Wir bewahren alle Tagebücher für die Zukunft auf. Andere können sie lesen, wenn Du die Erlaubnis dazu gibst. Eine Auswahl der Tagebücher beabsichtigen wir in Buchform zu veröffentlichen.

**Din nutid – fremtidens historie
Deine Gegenwart – die Geschichte der Zukunft**

Skriv dagbog den 5. oktober 1999

lebørn lever, og hvordan voksne lever. Deres udsagn om de »mindretalspolitiske aspekter« er derimod mere indirekte. De ligger i teksterne, men er mest udtrykt indirekte. Dette har medført, at teksterne i denne antologi er grupperet efter kultur- og socialhistoriske kriterier og ikke efter deres udsagn om det dansk-tyske. Denne emnekreds er berørt indirekte overalt i teksterne, men styrer dem ikke. Emnet gemmer sig derimod mellem linjerne. Netop dette viser vistnok beretningernes værdi. Netop heri ligger der sikkert et væsentligt vidnesbyrd om Sydslesvig i dag. Det vil være op til forskningen at tolke vidnesbyrdene.

Udgivelsen

Dagbøgerne blev indsamlet primært af hensyn til eftertiden – for at give fremtidens historikere et materiale, som kan benyttes til studier, ud fra de interesser og problemstillinger, som måtte optage dem en gang i fremtiden. Ligesom nord for grænsen var det dog også håbet at kunne udgive en antologi af dagbøger. Det skulle være en læsebog med smagsprøver på materialet, et læsestof om livet i vore dages Sydslesvig. En kildesamling til brug i studiekredse eller undervisning. Og en appetitvækker for forskere, som senere måtte ønske at gå i gang med grundmaterialet. Bogen skulle give Sydslesvig den plads på »dagbogslandkortet«, som landsdelen ikke fik i de danske projekter fra 1992 til 1998.

I opråbet gav vi deltagerne mulighed for selv at afgøre, om de ønskede dagbogen offentliggjort, eller om den skulle være forbeholdt senere tiders benyttere. Vi bad deltagerne tilkendegive, om deres dagbog skulle være almindeligt tilgængelig og evt. kunne publiceres, eller om den skulle være lukket for almindelig benyttelse i 30 år.

Nærværende lille bog fremlægger da et udvalg af de mange tekster. Et sådant udvalg vil altid være udtryk for et subjektivt skøn. Ved udvælgelsen af dagbøgerne er der især lagt vægt på, at de skal bidrage til at belyse vaner og holdninger, normer og sammenhænge i Sydslesvig. De enkelte tekster er ikke medtaget med personalhistorisk formål, men udelukkende som illustration af »typer«. Dagbøger, som forfatterne selv har ønsket skulle være spærret i 30 år, er ikke medtaget i udvalget.

Ved udgivelsen er alle dagbøger underkastet en let redaktion. Der er foretaget forkortelser, og især i elevdagbøgerne er der rettet meningsforstyrrende fejl. Derimod har vi så vidt muligt ikke grebet ind i teksternes ordvalg eller sætningsbygning – for netop de sproglige udtryk fortæller jo meget om situationen i Sydslesvig. Teksterne er også gengivet i det sprog, som forfatteren har valgt. På den måde giver de et autentisk billede af den sproglige mangfoldighed i landsdelen. Teksterne er som nævnt samlet i grupper efter de emner, som de hver for sig fortæller om. En sådan opdeling er i høj grad udtryk for et skøn, for hver enkelt dagbog kommer ind på flere forskellige emner. Andre grupperinger kunne være valgt – her er truffet et valg mellem flere muligheder.

Bogen er en »læsebog«, som præsenterer vore dages Sydslesvig for læseren. Den giver smagsprøver på materialet, men den gør ingenlunde det originale materiale overflødigt. Til forskningsmæssige formål vil det være nødvendigt at benytte de originale dagbøger. Disse findes i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig med signaturen I 27, nr. 6-31. Her vil de kunne benyttes, alt efter den enkelte forfatters bestemmelse. En samlet liste over materialet er gengivet nedenfor side 231.

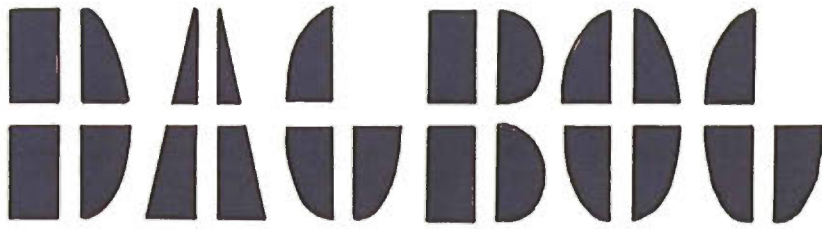
Dansk eller tysk?

Hvad får vi så at vide gennem disse næsten 1.900 tekster?

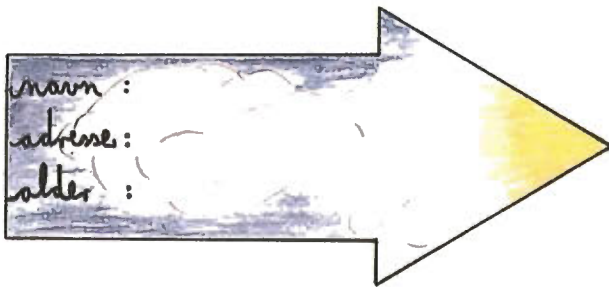
Da projektet blev lanceret, var det vort håb, at ideen ville fænge også uden for de velkendte funktionærkredse i Flensborg og omegn og uden for de allermest aktives rækker. Det lykkedes i nogen måde. Ganske vist kom knap 40% af teksterne fra Flensborg by og ca. 70% fra byen og amtet tilsammen. Og vel er omkring 35% af forfatterne enten nuværende eller pensionerede funktionærer i mindretallet.

Men alligevel er der ganske mange tekster fra de ukendte og normalt tavse kredse, som ellers aldrig optræder i Flensborg Avis, og

Der blev trykt særlige omslag til arkivering af dagbogsteksterne. Lay-out blev fastlagt af Duborg-Skole-eleven Arne Haugaard Kühne. Side 17 og 18 er gengivet omslagets forside og første inderside med en kort vejledning for arbejdet.

5. oktober 1999

STUDIEAFDELINGEN

ARKIVET

Dagbogsprojekt
"En dag i Sydslesvig"
5.oktober 1999

Fortæl om alt hvad du har oplevet i dagens løb
- hjemme, i skolen, på arbejdet, i fritiden

- begynd med en kort beskrivelse af dig selv- alder, bopæl, skole, arbejde osv.

-fortæl om alt hvad du har foretaget dig
-fortæl om de tanker du har gjort dig

Skriv så *konkret* som muligt

Dagbogen afleveres senest 1. november 1999
til
Arkivet/Studieafdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig

Her gemmes dagbogen for eftertiden- den vil have værdi som beretning om dagliglivet og
menneskene i år 1999.

NB !

NB !

Sæt kryds:

MIN DAGBOG KAN PUBLICERES NU
OG ER FRIT TILGÆNGELIG

MIN DAGBOG KAN PUBLICERES EFTER 30 ÅR
OG ER IKKE FRIT TILGÆNGELIG

NB !

NB !

som næppe dominerer på foreningsmøderne. Her møder vi f.eks. mange af de tysktalende forældre, som har børn i dansk skole. Gennem børnenes kontakt til skolen har mange af dem lært sig dansk og har knyttet kontakter, tætte eller mere overfladiske, til det danske mindretal. Sådanne venner af mindretallet er en gruppe af overordentlig stor betydning for hele mindretallets eksistens – og for det danske parti SSW ved valgene. Det er derfor med fuldt overlæg, at denne gruppe er sat forrest i rækkefølgen af teksterne.

Disse tekster fortæller bl.a. om forældrenes motiver til at søge kontakt til mindretallet. Mange føler sig tiltrukket af den danske væremåde og af nærheden til Danmark, de ser en værdi i det tosprogede og vil gerne vise sig åbne over for naboerne. Forældrenes tanker med at søge kontakt til mindretallet kan være forskellige. For en mor i Valsbøl var begrundelsen dobbelt. Det var dels »um meinen Kindern die Möglichkeit zu bieten zweisprachig aufzuwachsen, dann ihnen später die Wahl zu lassen nach Dänemark zu gehen um zu studieren oder andere Berufe zu ergreifen. Die Auswahl ist wohl größer. Zum anderen hielt und halte ich es heute noch für sinnvoller kleinere Klassen (nicht mehr als 20 Schüler pro Klasse) zu gestalten. Es besteht die Möglichkeit sich intensiver mit den Schülern auseinanderzusetzen, als das einer 30-35'iger Schülerzahl, so wie es heutzutage der Fall in den meisten Schulen ist. Aber im allgemeinen muß noch viel getan werden um überhaupt kinderfreundliche – und gerechte Schulen zu entwickeln. Die Bedürfnisse der Kinder werden oft durch Leistungsdruck erstickt. Wer das Gymnasium erreicht ist der Beste und hat später die besten Voraussetzung für die berufliche Laufbahn. Wer »nur« die Hauptschule besucht hat ist arm dran. Tja, das ist unsere Klassengesellschaft, die die es geschafft haben, dürfen Platz nehmen an den reich gedeckten Tisch, die anderen fallen runter«.

Her møder vi f.eks. bankmanden i Kiel-Holtenau, hvis dagligdag tilsyneladende er helt tysk. I banken kæmper han dagen lang med papirer om »Einzelwertberechtigung« blandt kolleger uden viden om grænselandet. Men på morgenbordet ligger dog Flensborg Avis, og dagen slutter med dansk litteraturkursus. Og han skriver sin dagbog på dansk.

Her er også konen på det lille landsted syd for Ejderen. Manden arbejder i Kiel, hun selv i kredsforvaltningen i Rendsborg. Børnene

kører hver morgen til dansk skole i Ekernførde og Rendsborg. Det kræver planlægning at få dem rimelig hurtigt frem og tilbage. Og hjemme i landsbyen er det ikke så let for børnene at få kammerater, når de går i en anden skole, og det langt borte. Heller ikke for de voksne fremmer det lokalkontakten at satse på mindretallet nord for Ejderen. Men "vi lever dette liv med dets fordele og ulemper. For chancen for at leve og opleve to kulturer findes ikke mange steder", ræsonnerer moderen på et fejlfrit dansk.

Mange beretninger skildrer hverdage, som overfladisk set er rent tyske, men som dog rummer kontakten til det danske: Her er socialrådgiveren i Hürup – dagligdagen fyldt med de mange klienters sociale problemer. Men hjemme går det yngste barn i dansk skole og de ældste læser i Danmark.

Her er også konen fra omegnen af Ekernførde. For 40 år siden gik hun to år i dansk skole, men sproget holdt hun ved lige, og Flensborg Avis ankommer hver dag til huset. Familien holder ferie i Danmark og tager på deres fridag til Nordslesvig for at købe ind – rundstykker hos Bager Bang i Padborg og Georg Jensen julepynt i Aabenraa. Et eksemplar af bladet »Hendes Verden« smutter også med i indkøbskurven, for dér findes gode opskrifter – og på hjemvejen nydes det indkøbte Wienerbrød. Dagen slutter med Tagesschau. Alt fortælles på det pæneste dansk, selvom hjemmesproget er tysk, og børnene har gået i tysk skole og i dag er tysk ansatte ... »til daglig taler vi tysk med hinanden, kun med kattene fra Hvide Sande taler jeg dansk, der må også være en der holder godt af mit dansk«, skriver hun.

Hvorfor nu denne danske tilknytning? Det forklarer konen også. Aldrig glemmer hun feriebørnstiden i Danmark: »Tyskland, ja der blev vi født, der voksede vi op, der er vores familie, var vores arbejde, der bor vi, men tryghed den fandt jeg altid i Danmark«. Udgangspunktet for det hele er faderens sindelagsskifte lige efter krigen. Da havde han meldt sig ind i mindretallet, påvirket af årene som tysk soldat i Danmark, hvor han havde lært sig dansk, »og oplevede tryghed og kærlighed«. Denne påvirkning holder endnu mere end 50 år efter.

Men om fremtiden skriver hun: »Jeg tror det danske mindretal er glemte om 100 år, det er historie, og man kan kun læse efter i arkiverne, ligesom dette dagbog«.

Teksterne giver et klart indtryk af et problemfrit samliv mellem

dansk og tysk. Ikke et »enten-eller«, men et »både-og«, gemmer sig i dagbøgerne.

På Ekernførde-egnen møder vi f.eks. en medarbejder i den tyske Diakonie. Af familiens børn går nogle i dansk, andre i tysk skole. Dagen begynder med Deutschlandfunk, så kommer hjemmearbejdet og senere mange terminer rundt i oplandet – og der bestilles ferierejse til Danmark.

I den indfødte danske funktionærfamilie i Harreslev går alle børnene i dansk skole, men der kommer besøg af venner sydfra, og der tages også del i møder i den tyske præstegård. Eller der er den rigsdanske lærerpensionist, som gennem mange år var dybt involveret i hele det danske organisationsliv, og som følger med i pressen fra Kongeriget, men som også tager del i en tysk kvindegruppe til gavn for de mange Asylanter og »Aussiedler« østfra. Eller pensionisten, som efter dels dansk funktionæransættelse og dels lang tid hos tysk arbejdsgiver læser Flensborg Avis og som venter længselsfuldt efter bøgerne fra Dansk Centralbiblioteks bogbus – og som samtidig bruger store dele af sin fritid til at hjælpe i Tysk Røde Kors.

Det samme oplever vi i elevernes dagbøger. Her synes beretningerne at bekræfte, at eleverne ikke oplever dagligdagen som opdelt i to dele – en dansk og en tysk. Et muligt konfliktforhold mellem dansk og tysk er der ingen antydning af. Der er så meget andet, der er vigtigere for børnene og de unge. »Der hjemme snakker vi tysk, men det gør da ikke noget, eller?« skriver Jan fra Großen Wiehe frejdigt. »Ich wurde im Eckernförder Krankenhaus geboren, ich bin also eine Deutsche«, skriver en pige i den danske skole i Ekernførde. Og en kammerat i samme skole betegner sig som »»Mischling« – Dänischer Papa, Deutsche Mama«. Hun tegner både et dansk og et tysk flag, og da hun ikke kan falde i søvn om aftenen, tæller hun sine bøger. Der var i alt 98 stk., 31 danske, resten tyske.

Mange har kun en uklar forestilling om, hvorfor de går i dansk skole. »Begge mine forældre er tyske, men de synes meget godt om de gode sociale forhold, der er i danske børnehaver og skoler«, mener den 18-årige Rebecca på Duborg-Skolen. En dreng i Kappel går i dansk skole, fordi han ikke kunne få en plads i en tysk børnehave. Derfor kom han i en dansk børnehave – og fortsatte i dansk skole.

En elev fra Kropp har fået en anden forklaring. Han finder den

spurgt. Men med en dansk mor og en tysk far har hun det også godt med det tyske: »Jeg bor i Tyskland, min dagligdag foregår her, og desuden er jeg også tysk statsborger. Det ville jo også være lidt dumt, hvis jeg ikke kunne lide mit »faderland«, når vi nu bor her«.

Der er ikke noget som antyder, at den danske skolegang skulle medføre et liv afgrænset fra det omgivende samfund. Lever de unge »et dansk liv i en tysk hverdag«? – sådan som den gamle floskel lyder. Svaret er ikke så ligetil. De unge går nok i dansk skole, og en del synes at benytte mindretallets fritidstilbud efter skoletid. Men de gør så meget andet tillige, tilsyneladende uden at skele til spørgsmålet »dansk-tysk?«. De lever vistnok i et åbent samfund. De har ikke to forskellige sæt briller, et dansk og et tysk.

I dette åbne samfund er skolens opgave selvfølgelig særlig svær. Dette får vi et klart indtryk af, men vi ser også, at eleverne trods alt lærer at skrive dansk i de danske skoler, også selvom det vrimler med tyske vendinger i elevernes beretninger. En overdådig buket af sproglomster kan man sætte sammen. Men det er ikke så mærkeligt. For eleverne lever jo i et tysksproget samfund. Om morgenen går det afsted i skolebus – sammen med elever fra de tyske skoler og til musak fra Radio Schleswig-Holstein. Og straks efter skole melder det tyske sig igen. Ved skoleporten venter måske Oma og Opa. De sørger for middagsmaden, og hjemme på deres gård blir' der talt tysk. Fra Kobbermølleskolen går den lille pige hen i Jugendklubben og bytter Diddl-blade, eller der er sport med de andre børn på landsbyens sportsplads. Hjemme venter der tyske computerspil og tyske fjernsynsudsendelser, og i hvert et hjem åbnes der om aftenen for fjernsynsserien »Gute Zeiten schlechte Zeiten«. Indtil dagens slutning, når mor måske læser godnathistorie fra bogen »Eine Woche voller Samstage«. Overfor denne massive påvirkning har dansklærerne virkelig et Sisyfosarbejde at udføre.

Computer og reserveforældre

Af livsformerne anno 1999 får vi et levende indtryk. Vi hører om spisevaner og arbejdsvaner og skolepraksis og meget mere. Netop om livsformerne er dagbøgernes vidnesbyrd mest direkte og overbevisende. Vi får dokumenteret livsformer, som gælder for mindretal og

flertal i lige grad. På dette felt er der næppe forskelle mellem flertal og mindretal.

Hvad fylder mest i hverdagen for børn og unge? Når man har læst de mange dagbøger er man næsten fristet til at svare: Det gør fjernsynet og computerskærmen. »I går har jeg kun kikket TV og spillet playstation«, fortæller Raffael på 8 år fra Slesvig. Børneværelserne er veludstyrede – fjernsyn og computer synes at være fast inventar. Robin på 13 år fra Jevnstedt er stolt: »På mit værelse har jeg fjernsyn, men man kan ikke kigge TV med det. Jeg har det stående for at kunne spille Super-Nintendo. Jeg har også en PC med spillene Commandos, Rollercoaster Tycoon, Age of Empire, Monkey Island 3, Simcity 2000, Opera Fatal, Tim 7 og millionæren, Flightsimulator og Addy 3-4 klasse«.

Hos de jævnaldrende er det ligesådan: »Jeg startede dagen med at jeg vågnede, efter at jeg var rigtig vågnet spillede jeg computer, som hver morgen«, fortæller Jan fra Slesvig. Efter skoledagen spiller drengen igen computer og køber computerspil og blade.

Sådan er melodien i mange hjem: »Da vi var færdige med lektierne, gik vi på vores værelse og spillede playstation. Spillet hedder Driver, og playstation er en computer, hvor man putter CD'er ind i. Efter aftensmad gik vi i vores værelse og kiggede TV, og så gik vi i seng«, fortæller Julian fra Rendsborg. Eksemplerne er talrige.

Computeren opfylder mange behov og udfylder måske også et menneske-tomrum. De elektroniske medier agerer næsten som reserverforældre. Kun i få hjem står mor eller far klar, når lille Peter vender hjem fra skole. Måske kan Oma klare det. »Jeg skal hver morgen til min mormor og også hver eftermiddag, fordi mine forældre så lange arbejder«, hedder det fra Thyra-Christin. En jævnaldrende fra Medelby tager hjem og får her suppe og budding, som Oma har kogt. »Det smagte godt!« Mange bedsteforældre leverer middagsmaden, når skolebarnet kommer fra skole.

Er der ikke en Oma, så må børnene betjene sig selv. Mor har måske sat pizzaen frem. »Hjemme igen havde mor lagt en pizza med salami frem til mig. Jeg skubbede det hele ind i ovnen og kiggede imens lidt TV«, fortæller en dreng. Sådan mættes sulten i mange hjem. Nudler, spaghetti og pizza har sejret over kartoflerne i de fleste hjem i Sydslesvig. Og på morgenbordet et det nutella og chokoladepålæg, som er

de store favoritter. Vaner og livsformer er præcist dokumenteret i teksterne.

De gammeldags kærnefamilier lever stadig – og det forekommer, at mor står klar med både morgenmaden, den varme mad om middagen, eftermiddagskagen og aftenbrødet. Men det er undtagelsen. I forbløffende mange hjem er der kun enten en far eller en mor – *forældrene er skilt*, eller de bor i hvert fald hver for sig. Nogle steder synes det ikke at volde de store kvaler, andre steder mærker man smerten. »Min mor og far bor ikke mere sammen, det er jeg ked af«, skriver en 10-årig pige.

Så er det godt at have et *fritidshjem*. Efter skolen går Anna-Lena i Kappel på fritidshjem. Her er der hotdogs at spise, og hun kan kigge fjernsyn og lave lektier og spille computer. Hvis den voksne kommer sent hjem, kan først fritidshjemmet og så miniklubben eller en tur i byen udfylde tomrummet.

Den aktive fritid

Teksterne dokumenterer også, at Sydslesvigs unge har andet i hovedet end computer og spaghetti. Nils Christian i Store Vi er med i den danske forening U.F. Da han kom hjem fra skole, var der først klaverundervisning, så spillede han tennis og badminton – og til slut computer formel 1! Rabea fra Medelby tager straks efter middagsmaden til ridning, og derefter går hun til ballet – før dagen slutter med computer og fjernsyn. Det kan blive travlt, når der er så mange fritidsaktiviteter, – og far og mor må køre frem og tilbage. Andre går til fløjteundervisning, til klaver, dans eller fodbold. Kammeraterne på sportspladsen kommer ikke kun fra den danske skole.

Der er verdener til forskel mellem de 6-8 årige og de 18-årige. For de helt små er verden ikke så stor. Alt drejer sig om far og mor, de mange kæledyr og øjeblikkets »dille«: Den 5. oktober var det den lille Diddl Maus. Børnene byttede Diddl-billeder, de skrev på Diddl-papir – de tegnede Diddl-musen – og det kære dyr kom med i seng.

For teenagerne derimod drejer verden sig om vennerne – måske kæresten. Mange tanker om livet og fremtiden kværner rundt i de unges hoveder. Tatjana fra Esperstoft f.eks. kørte hjem fra skole og spiste. »Danach bin ich nach Jübek gefahren zu meinen Freunden,

wir sind dann durch Jübek gegangen«. Venerne, danske og tyske, – snakken om festen næste weekend – det er vigtigt. Der telefoneres i timevis med kæresten, der sendes postkort, der er dans – »og bagefter havde vi det meget rart sammen på sofaen foran fjernsynet. Senere gik vi i seng og hyggede os med snak og kuscheln. På dette tidspunkt af dagen havde jeg glædet mig hele tiden på, egentlig allerede dagen før«, hedder det frimodigt fra en pige. Alle disse tanker om vennerne og kæresten kan nok gøre det svært at samle sig om en hel lang skoledag.

Et tværsnit af Sydslesvig – det er dagbøgernes indhold. Vi møder de mange brudte familier, hvor børnene er snart hos far og snart hos mor. Her er børn, som ser mere til skolen, fritidshjemmet og fjernsynet end til far eller mor. Her er de store piger på Dubørg-Skolen, som er flyttet sammen med kæresten – og som allerhelst ville springe direkte ud i det skolefrie liv. Men der er også den »gammeldags« familie med far, mor og to børn i huset på landet eller i byen.

Det er et rigt samfund. Som en selvfølge nævnes de timelange telefonsamtaler eller de daglige brusebade eller de mange skolebusser og skoletaxaer. Ikke et ord om, at de stadig kørende fjernsyn og computerskærme kræver energi. Og morgen og aften venter mange børn længe og tålmodigt på en bus, selv om cyklen kunne have bragt dem hurtigere til skole.

Voksenliv

Også om de voksnes verden kan der læses meget i dagbøgerne. Et helt overbevisende billede får vi af den danske funktionærstand, ikke mindst funktionær-pensionisterne. Knap 40% af dagbøgerne kommer fra funktionærkredse, danske lærere, præster eller andre, som har eller har haft job i mindretallet. Men de indtager dog ikke hele scenen. Næsten 60% af teksterne kommer immervæk fra folk »uden for systemet«.

Blandt funktionærerne træder tonen i det omgivende samfund mere tilbage end hos de sympatiserende sydslesvigske forældre, som blev omtalt ovenfor. Organisationsverdenen fylder meget. Dagen begynder med Flensborg Avis – hver morgen står læserbrevene og de seneste stridigheder øverst på menuen. Dansk radio og TV-avis er en

søgt nyhedskilde, og der går ikke langt mellem indkøbene i Brugsen i Padborg – den danske yoghurt eller ost må jo ikke mangle i køleskabet. Her træffer vi også Tordenskjolds soldater, de aktivister, som holder mindretalsforeningslivet i gang. Beretningerne viser, at der endnu lever idealister fra en tid, man ellers troede død, de for hvem verden drejer sig om at få hele det vidtfavnende foreningsliv og alle dets tilbud til at fungere. Og som ofrer hele dagen og mere til for at holde liv i det danske tilbud.

Men der findes også funktionærer, for hvem verden ikke er så enkel, og som ikke lader sig opfylde så totalt af mindretalsarbejdet. Vi møder beretninger, som signalerer en slags dobbelttilværelse. Det gælder i alt fald en og anden af de tilflyttede fra Rigsdanmark. Nok kan arbejdet i Sydslesvig være spændende, men engang imellem dukker en slags »Sydslesvig-kuller« frem. Så startes den store Mercedes nordpå, til familien og vennerne i det gamle bagland. »Når jeg er fri i flere dage, »flygter« jeg fra Sydslesvig«, lyder det åbenhjertigt. Arbejdet i Sydslesvig skal jo passes, og det er interessant, men dybe rødder slår man ikke. »Hjemme« – det er nord for grænsen. Her holder man den store familiefest med alle de danske venner, og her vil man drage hen, når pensionen melder sig. »For hverdagen er dog alt for præget af, at skolen er i Tyskland«, skriver en lærer.

Sådan synes dog de færreste at tænke. For de aktive i tjenesten overdøves længslen efter det rigsdanske af dagens opgaver. Tidligt ringer clock-radioen, og så melder kravene sig fra skoledagen eller kontoret. Derhjemme er der familiens krav og for nogle de ekstra foreningsaktiviteter efter fyraften. Medarbejderne skal hele tiden forny sig, der skal indlæres stadig nye EDB-teknikker, og der er konstant nye kurser. Det lægger beslag på tiden. Det er egentlig ikke så ofte, man bare kan flyde ud foran TV-skærmen.

Pensionister og foreninger

Midt i al denne travlhed hos de erhvervsaktive er det beroligende at kaste et blik ind i stuerne hos nogle af pensionisterne. Her er der om morgenen tid til at gasse sig i den varme seng og til et fredeligt morgenmåltid, opkvikket af det tyske dagblad eller Flensborg Avis. Så luftes der ud, mor laver en god middagsmad til far med Rübenmus

eller andet godt. Der blir' også tid til den gode middagssøvn. Om eftermiddagen er der måske møde i den danske forening. Snakken går på tysk, og det er godt med en tår kaffe og en kage sammen med jævnaldrende. Hjemme venter et par stykker Abendbrot, før der blændes op for fjernsynet. En afklaret tilfredshed er tonen i disse beretninger, hvor rare tilbud fra Sundhedstjeneste eller danske foreninger fremhæves som dagenes lyspunkter. Det er som et blik ind i »Die Welt von Gestern« – verden er alligevel ikke helt af lave.

Disse beretninger er præget af en hel anden rytme end beretningerne fra »det arbejdende folk«. Der er det vor moderne tid med dens opbrud og ændringer på alle områder, som tegner sit forvirrende mønster.

Kvinderne er de flittigste dagbogsskrivere. Mere end 2/3 af beretningerne er skrevet af kvinder, og det er måske grunden til, at der er en del hjemmearbejdende husmødre i udvalget. Der er også en del kvinder med deltidsarbejde eller med en så venlig arbejdstid, at den varme mad kan stå klar, når børnene kommer fra skole. Det traditionelle spisemønster – varm mad midt på dagen og »Abendbrot« om aftenen – er stadig normen i mange hjem – anderledes end i Danmark.

Men ellers er kvinden sandelig ikke længere enerådende eller enaktiv i hjemmet. Ofte er det far, der står op først og sætter morgenmaden på bordet. Ikke så sjældent tager far sig også af køkkenet senere på dagen – og fjernsynet klarer en del af underholdningen, mens man spiser. Nok lever mand og kone sammen under ét tag, men det virker, som om hver lever sit liv. Ægtefællen er nærmest kun usynligt til stede i mange beretninger. Vi lever i de selvstændige individers tidsalder.

Midt i PC-revolutionen

Også på et andet punkt vil dagbøgerne om 100 år være spændende læsning. Det fremgår klart, at 1999-mennesket endnu ikke helt har vænnet sig til de mange omstillinger som følge af PC-erens og computerens fremtrængen. Computeren er stadig ny og lidt foruroligende. Dagbøgerne viser, at Sydslesvig står midt i PC-revolutionens tidsalder, hvor mange voksne endnu føler indlæringen lidt besværlig. Alt er nyt – og dagbøgerne omtaler fænomener, som vore efterkommere næppe vil finde omtale værd. For vore efterkommere vil det uden

tvivl blive sjovt at læse, hvordan 1999-mennesket kun famlende tacklede noget, som til den tid vil forekomme helt banalt eller overordentlig forældet.

Alene rent fysisk viser dagbøgerne, at edb-tidsalderen er over os. Et flertal af dagbøger er skrevet på PC; skrivemaskinen er næsten forsvundet – alternativet er det håndskrevne, som mest benyttes af børn og de helt gamle. Tilsvarende meget fylder PC'eren og EDB-skærmen i mange beretninger. Det bliver omhyggelig nævnt, når der er kommet e-mails, og mangen en dag afsluttes med at spille spil på skærmen.

Men alt det nye skal læres, og i mange dagbøger omtales de byrdefulde edb-kurser. Lederne går til EDB-kursus i administrativ ledelse ... »jeg har ikke lyst til det, men jeg må indrømme, at det er en kæmpe hjælp i det daglige arbejde. De mest normale funktioner behersker jeg, men jeg er lidt forbeholden overfor maskinen; det er allerede sket nogle gange, at den er styrtet ned, så intet overhovedet fungerede. Min søn på 24 år kan gøre alt med maskinen, og tør selvfølgelig alt, og aldrig sker der noget; men mange i min generation lader til at have et lettere forstyrret forhold overfor denne teknik«, skriver en lidt stresset kursist.

De menige lærere går til kursus i Internet ... »folk kommer langvejs fra, fordi Internet hævdes at blive stadig mere vigtigt«. Bagefter vander man sig og må på klinik for at få løst op for den ømme computer-arm. Alt sammen såre karakteristisk for anno 1999 – i Sydslesvig og hvorsomhelst.

Det var umagen værd!

Da dagbogsprojektet blev lanceret, var nogle skeptiske. En af dagbogsskriverne kunne ikke undlade denne bemærkning: »Jeg tror ikke, at de tavse sydslesvigere vil komme frem med, hvad de har på hjerte. For folk, som ikke gør det mundtligt, gør det endnu mindre skriftligt. Dvs. at der ikke vil indkomme 1% besvarelser – ligesom i Danmark, men så få, og fra så forskellige mennesker, at det ville være forkert at bedømme noget som helst på det grundlag. Det er statistisk alt for lidt, og Sydslesvig vil fortsat være et hvidt felt på dagbogslandkortet«.

Så galt gik det nu ikke. Næsten en tredjedel af alle skoleelever blev sat til at skrive dagbog. Og næsten 200 voksne tog sig tid fra en stresset dag og greb computer eller brevpapir eller skrivemaskine og forfattede en hilsen til eftertiden. En af forfatterne skrev sådan: »Hjemme kl. 18.30. Egentlig er der i aften et planlægningsmøde i Kvindeforeningen; men der ligger 5 telefonopringninger, som skal besvares, og det er jo også en god idé med denne her dagbog«. Så skrev hun ellers to store sider, en levende og jordnær beretning fra en fortravlet dag.

Mange andre gjorde ligeså. Der blev skrevet vel op mod 7.000 sider dagbog. De gemmes nu i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, i 26 pakker, som fylder 2,6 meter. En overvældende hilsen fra år 1999 til eftertiden.

Dagbøgerne er et fascinerende kildemateriale. Her lukkes dørene op til det helt private. Vi følger de enkelte fra vækkeuret ringer og frem til dynen trækkes over hovedet. 70% af dagbøgerne er skrevet på dansk, en enkelt på frisisk, resten på tysk. Nok er der overvægt af funktionærberetninger, men alligevel er dagligdagens lokale Sydslesvig også kommet pænt til orde. Og der er ført ærlig tale. Disse dagbøger rummer stof, som vil være vanskelige at finde i andre kilder. Den opmærksomme læser vil her finde brikker til en mosaik, som ellers ikke kan lægges.

Kort sagt: Eftertidens følsomme og opmærksomme læser vil her få indtryk, som nok kan benyttes til at tegne et Sydslesvig-billede. Noget vil dog kunne bedømmes på dette grundlag. Til belysning af dagligdagen og dens vaner udgør dagbøgerne et repræsentativt materiale.

I det følgende fremlægges en smagsprøve – et udvalg. Videregående studier vil kræve benyttelse af originalerne.

Litteratur

1. Dagbogen 2. september 1992. Redigeret af Estrid Anker Olsen og Mette Skougaard. Nationalmuseet og DR. 1993.
2. Ældre Dagbogen. Hverdag i Danmark Mandag den 2. december 1996. Redigeret af Ole Knudsen, Elise H. Nørholm, Simon Pasternak Jørgensen og Henrik Schjerning. Kbh. 1997.
3. Hvad er det kvinder vil? Redigeret af Lone Kühlmann. Kbh. 1998.
4. Jytte Andresen ved friluftsmødet i Slesvig 1999, cit. i Grænsen nr. 3, august 1999.

5. Jon Hardon Hansen i Flensborg Avis 7.8.1999.
6. Flensborg Avis 4. maj 1999.
7. Flensborg Avis 9.8.1999.
8. Projektet blev gennemført i efteråret 1999 med Nationalmuseets tilsvarende projekt fra 1992 som forbillede. Mindretalsforskeren Nils Vollertsen, Slesvig, havde lanceret ideen allerede 1995 og hjalp til, da projektet endelig blev ført ud i livet.

Det kræver koncentration at tegne og skrive dagbog – Hauke Petersen i Nykirke gør sig umage.

Danske skoler og børnehaver i Sydslesvig.

Elevdagbøger

De yngste

Dreng

Jørgensby-Skolen

8 år

Jeg er 8 år. Jeg bor i en villa med min mor og far og min bror. Jeg går i 2.a på Jørgensby-Skolen i Flensborg.

Til morgen spiste jeg Brød, marmelade og jeg drak kakao.

Så kørte jeg med bus til skolen. I dag havde vi kristendom og dansk og tysk og formning. Da skolen var forbi, gik jeg til bussen. Jeg legede med mine venner Jonatan og Isabel og Fine.

Til aftensmad fik jeg Brød og ost.

Derefter skulle jeg vaske mig og børste tænder, og så skulle jeg i seng, og mor har læst en bog om »Eine Woche voller Samstage«. Så skulle min bror og mig sove. Det var en god dag.

Pige

Kobbermølle Skole

9 år

Tirsdag d. 5.10.99 Vædede min mor mig Kl. 6.40, efter jeg har vasket mig, spiste jeg mormad med min mor. Kl. 7.30 kørte min [mor] Ann-Kathrin og meg i skol. På skolegårn kikkede jeg vordan die har bydet Diddl. 7.50 rengede det til morgensang, efter falesmornsang gig alle i deres klasse. Den første time hade vie Formnig med Malbrid, den anden time hade vie dansk med Dirck Teisen, den trædie hade vie Reli med Malbrid, den Fjer Mate med Jens Hansen, den femte tysk med Chalote Basler, den sjete FriMusik også med Chalote.

Kl. 13.15 Havde jeg fri, uden for ventede min mor, først kørte vie Ann-Kathrin hjem, derefter kørte vie hjem. Til midasmad spiste jeg

haferflocken. Så lavede jeg legscher og så gik jeg leje. Jeg gik med min Diddlmape i Jugendklub, efter jeg har budet Diddl blade. Så har jeg malet et Diddl fensterbild, så skule jeg in og sbese aftensmad. Der fik vi Kalgunstei. Så pusede jeg tena. Og så gå jeg i seng og læse lid og ta min Diddlmaus og leger bogen weg og sover.

Dreng**Hatlund-Langballe Danske Skole****8 år**

I går stod jeg selv op, og så har jeg fået brød med ost, og så er jeg kørt med skolebus, og i skole har jeg haft dansk, og så havde jeg matematik, og så havde jeg tysk, og så havde jeg musik, og så havde jeg kristendom, om aftenen har jeg spillet computer.

Jeg bor i Gross Quern sammen med Marvin og Lisa og Papa o Mama og Charlotte.

Jeg har mest leget med min STAR WARS Lego.

Dreng**Gottorp-Skolen****8 år**

Hej dagbog. Jeg bor i Slesvig og jeg er 8 år, men jeg bliver den 20. Oktober 9 år, og i går havde jeg kun kikket TV og spilet Playstation.

Dreng**Gottorp-Skolen****8 år**

Kære Dagbog

Jeg var i dag i skolen. Vi har i dagen haft fem timer. Effter skolen gik jeg hjem og vi har Spiset, derefter har jeg lavet skoleopgaver. I aften skal vi gå med min lille søster laterne. Og der efter skal vi drikke kakao i børnehaven. Det var min dag. 5 oktober 1999.

På landet

Dreng

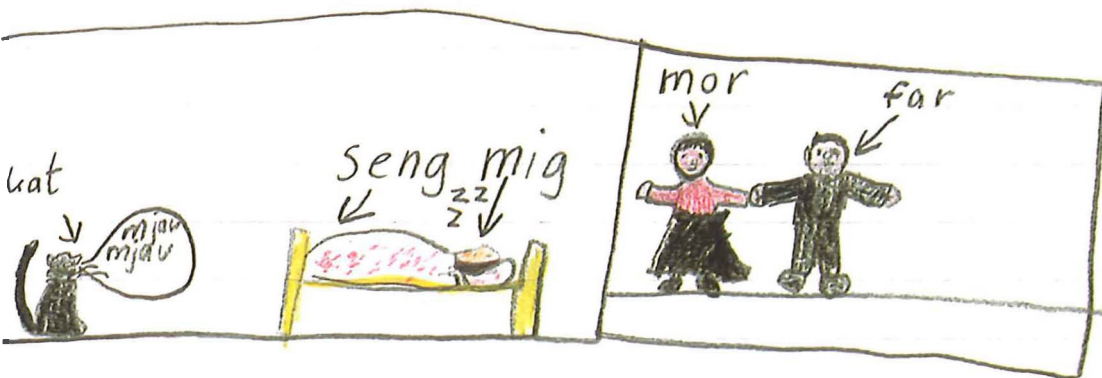
Store Vi Danske Skole

10 år

Hallo ich bin 10 Jahre alt. Unser Haus ist ziemlich groß. Mein Vater heißt Matthias, meine Mutter heißt Corinna. Mein Vater ist der Dorfmied, und hat eine große Werkstatt. Ich habe eine Katze die heißt Kiki, und ich habe zwei Kaninchen, die heißen Lena und Bea.

Am fünften Oktober bin ich um 6.45 aufgestanden. Danach sind wir an den gedeckten Frühstückstisch gegangen. Ich habe zwei scheiben Mischbrot gegessen mit Quark und Marmelade und habe einen Becher mit Kakao getrunken. Dann habe ich mich angezogen und zwar Schuhe und Jacke, und wurde von meiner Mutter mit dem Auto zur Schule gefahren ...

Um 13.10 war die Schule endlich aus, mein Vater hat mich mit dem Auto abgeholt. Als ich zu Hause war, war das Essen schon auf dem Tisch. Danach habe ich Hausaufgaben gemacht. Als die fertig waren, habe ich bei meinem Freund angerufen, der heißt Lars, ob er spielen kann. Das konte Lars. Lars wohnt auf einem Bauernhof. Dort haben

»Om aftenen var min mor og far væk. De var til dans« skrev en 8-årig pige fra Schuby – og tegnede denne søde tegning.

sie viele Tiere. Zum Beispiel: Schweine, natürlich auch Kühe und Kälber. Dort haben wir dann gespielt ... Um 4 Uhr sind Lars und ich dann zum Kühe holen gegangen. Danach haben wir die Kühe umgejagt. Dann wurden sie gemolken, und wir haben als Horst die Kühe gemolken hat, die Kälberboxenböden mit Stroh bedeckt, so wie wir einen Teppich haben. Dann haben wir noch zwei 15 Litereimer Milch Abgepumpt ...

Um halb 7 haben wir Abendbrot gegessen, um 8 Uhr bin ich ins Bett gegangen und habe von dem Tag geträumt.

Dreng

Vidingherreds Danske Skole

9 år

Kære Dagbog!

Du kender mig jo godt, jeg bor i Aventoft. Min bedste ven er Christian. Den 5. oktober 1999 har min far vækket mig kl. 6.30, jeg var sur på ham. Senere bragte han mig morgenmad i sengen. Så gik jeg til min mor i seng og kuschelte med hende. Kl. 7.01 ringede min mors vækker, jeg gik først i bad. Kl. 7.15 har jeg lavet min mad til skolen. Kl. 7.25 gik jeg ud og legede med vores kyllinger, kl. 7.29 gik jeg til indkørslen og ventede med min far på bussen. Buschaufføren hedder Uwe, kl. 7.35 kom bussen, jeg steg ind og satte mig på den forreste plads. Bussen holder ved Fegetasch. Det er en restaurant i nærheden af skolen, så skal vi gå til skolen.

Kl. 8.10 havde vi morgensang. Vi sang først en sang, og så bad vi Fadervor, og så sang vi igen en helt kedelig sang. I første time havde vi dansk. I dansk har vi læst i vores læsebog. I næste time havde vi tysk med Brigitte. I tysk havde vi lavet rim og noget med dobbeltkonsonanter. I næste havde vi religion med Per. I religion har vi snakket om mor Teresa. I sidste time havde vi igen tysk med Brigitte.

Efter skolen gik vi til Fegetasch. Der kom en bus og kørte os til Emil Nolde Schule. Det er en tysk skole, og der skal alle stige om i de rigtige busser. I bussen har jeg snakket med min ven Christian. Da han steg ud, snakkede jeg med Momme resten af vejen. Hjemme har vi spist frikadeller med kartofler og kvark. Efter middag har jeg leget computerspil. Da jeg havde spillet i 5 minutter ringede Christian og

morgensang. Der, hvor pilen er,
sidder jeg. (med hue på)

Morgensang i Vidingherreds Danske Skole.

spurte, om han kunne komme og lege med mig. Han kom først kl. 3., men han skulle lave lektier. Så har vi leget røver og politi. Kl. 17.00 gik vi ind og legede på computeren. Kl. 6. blev han hentet af sin mor. Så kiggede jeg fjernsyn, og min far har lavet aftensmad til mig. Da jeg havde spist op, læste min mor en historie for mig, og kl. 8.00 gik jeg i seng.

jeg sidder foran med den
grønne troje på.

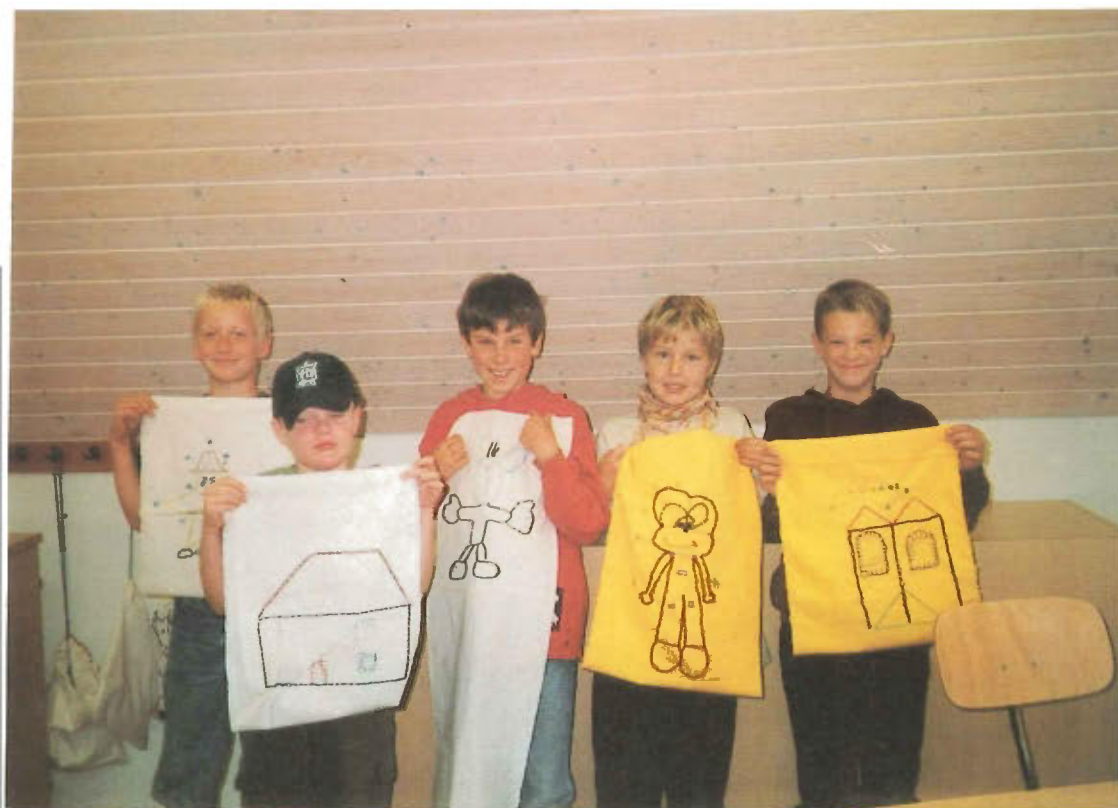
Der arbejdes i Vidingherreds Danske Skole.

Dreng

Vidingherreds Danske Skole

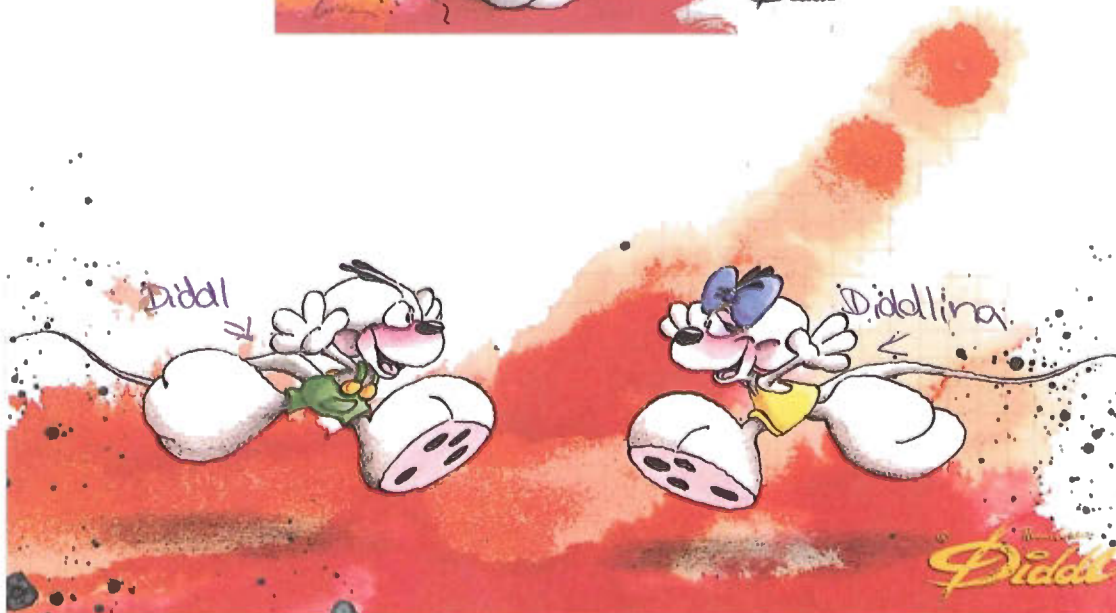
12 år

Ich bin 12 Jahre alt, 1,50 hoch, wohne in Aventoft und gehe auf die Dänische Schule in Neukirchen. Ich habe am 11.6 Geburtstag und habe drei Brüder.

J håndarbejde er jeg ved at lave en sypose med en Diddlmus.

Eleverne brugte også det lille Diddl-væsen i deres håndarbejde, her foto fra Vidingherreds Danske Skole.

Diddl var den helt store dille for mange børn i oktober 1999. Her et udvalg af Diddl-fremstillinger.

Liebes Tagebuch, heute bin ich um 6.25 aufgewacht. Es war dunkel, windig und der Regen strömte nur so vom Himmel hinunter. Als ich mich angezogen hatte, ging ich zum Frühstück. Es gab Nut Crisp, das ist eine Mischung aus Haselnuss und braunen Cornflakes.

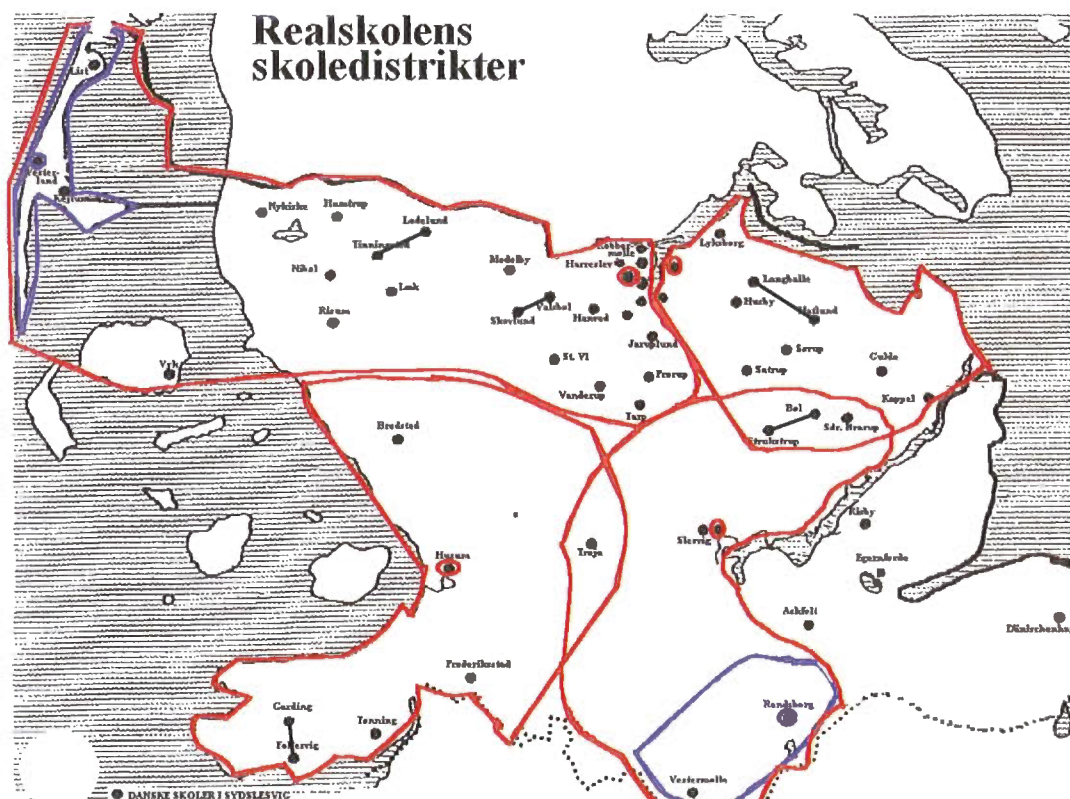
Während ich die Schultasche packte, guckte ich auf den Stundenplan, heute hatte ich Gitarrenunterricht. Ich schaute auf die Uhr, 6.50, so ein Mist, um 6.50 musste ich zum Bus gehen. Ruck zuck und die Gitarre war in der Hülle, die Noten hinterher, Schuhe an und eins zwei, drei war ich beim Bus. Punkt 7.00 war Uwe, mein Busfahrer, an der Straße. Erst nach Rosenkranz und dann nach Neukirchen zur Schule. Um 7.10 stieg ich aus den Bus.

7.10 startete die erste Stunde, Bio. Unser Lehrer war Per Christensen. Wir redeten gerade über Schweine. Es war eine langweilige Stunde, es kam mir vor wie eine halbe Ewigkeit. Als Bio überstanden war, gab es 10 Minuten Pause, alle spielten Überlaftik, die ganze Pause lang. Dann läutete die Glocke und wir stürmten ins Schulgebäude. Als beinahe alle ihre Sangbücher vor sich hatten, sangen wir ein dänisches Lied. Danach beteten wir das Vaterunser auf Dänisch. Nun sangen wir wieder ein Lied und dann sagte Jytte, unsere Direktorin, ein paar Worte über das Tagebuchschreiben. Dann ging es zur Stunde: Dänisch lesen. Wir lasen gerade ein Buch, das hieß »Onkel Toms Hytte«, ein Buch über Sklaventreiberei. Nach der Stunde gab es fünf Minuten Pause, zu wenig Zeit für Überlaftik, aber wir spielten es trotzdem. Mathe der Schrecken der 6. Klasse. Die 6. Klasse hat nur 5 Schüler und die 5. Klasse nur 6 Schüler, alle in einem Raum. Pause, 20 Minuten, eine Wohltat. »Klingelingeling«, Stunde leider! Was hatten wir: Deutsch, »Bang«, die Lesebücher knallten auf den Tisch, »Axel und seine Freunde«, was für ein Quatsch. 10.50 war die Stunde aus. Aber es kam noch eine. In der Stunde wurde Brigitte unsere Deutschlehrerin richtig sauer. Sofort schrieben wir ein Diktat. Ich weiß nicht, wie es ausgegangen ist, aber ich hoffe es geht gut aus. »Raus« sagte Brigitte und alle stürmte hinaus. In der Pause spielten wir wieder Überlaftik. Als es geklingelt hatte, gingen wir in unseren Musikraum. Zur Zeit haben wir ein Thema Afrikanische Lieder. Die Stunde ging schnell zuende. 12.35 hatte ich eigentlich frei, aber da war ja noch Gitarrenunterricht. Es war ganz toll.

Zum mittag gab es Nudeln mit Tomatensoße, nach den Essen habe

ich meine Mutter gefragt, ob ich Gozilla sehen darf. Ich hatte auch keine Hausaufgaben auf. Meine Mutter sagte »Ja«. Als der Film zu Ende war, war meine Mutter nicht mehr da. Sie war mit meinem Bruder Flemming zum Reiten gefahren. Ich ritt auch einmal, aber ich habe aufgehört, weil ich jetzt Beachvolley spiele. Aber heute fiel es wegen schlechtem Wetter aus. Also fuhr ich auf meinem Fahrrad zu Ifa in Aventoft. Ich habe bis 5.45 dagestanden und gespielt. Als ich wieder zu Hause war, habe ich, bis meine Mutter kam, Computer gespielt.

Zum Abendbrot habe ich ein Schwarzbrot und einen Jogurt gegessen. Danach habe ich mich fürs Bett fertig gemacht. Dann habe ich mir die Zähne geputzt. Um 9.30 bin ich ungefähr eingeschlafen.

Mange elever har en lang skolevej og må tilbringe indtil flere timer dagligt i skolebussen. Det fremgår klart af mange af dagbøgerne – og illustreres også af kort over skoledistrikterne. Her er vist et kort over realskolernes distrikter.

Skolevejen

Pige

Store Vi Danske Skole

12 år

Hallo ich bin 12 Jahre alt, und wohne in Oxlund. Ich habe 4 Geschwister und einen Bruder. Ich bin gestern um 6.30 Uhr aufgestanden, bin ins Badezimmer gegangen und habe meine Zähne geputzt und mich gewaschen. Danach bin ich wieder in mein Zimmer gegangen und habe mich angezogen. Dann bin ich nach unten gegangen und habe Frühstück gegessen. Zum Frühstück habe ich Toast mit Käse und Schinken gegessen. Getrunken habe ich Milch. Um 7.30 Uhr bin ich mit meinem Bruder zur Bushaltestelle gefahren. Da haben wir auf den Bus gewartet. Um 7.40 Uhr kam der Bus. Ich stieg ein setzte mich neben eine Freundin von mir. Nach einer Weile waren wir in der Schule. Wir fahren immer mit den Lindewitter Kindern, darum ist der Bus immer so voll.

In der ersten Stunde hatten wir Mathe. Da haben wir natürlich gerechnet. In Deutsch hat meine Lehrerin schon gesagt, daß wir morgen, also heute, ein Tagebuch schreiben sollten. In der dritten Stunde hatten wir Dänisch. Da sollten wir ein Diktat üben, das wir heute schreiben. Die nächste Stunde war voll dumm. Da haben wir ein ganz dummes Video gekuckt. Nach einer Weile hat es rausgeklingelt und wir hatten Pause. Die nächste Stunde fing an und wir hatten Geschichte, auch ein ganz dummes Fach. Endlich hatte ich Schluß.

Ich ging zur Bushaltestelle und wartete. Da kam der Bus. Wir stiegen ein. Eine Weile später waren wir in Lindewitt. Fast alle mußten in einen anderen Bus steigen. Ich mußte in den dritten Bus, weil der erste nach Kleinwiehe weiter soll, der zweite nach Riesbrick und weiter und der dritte nach Lindewitt und weiter. So, jetzt bin ich zu Hause. Zum Mittag haben wir was ganz leckeres gegessen, nämlich Hähnchen mit Kartoffeln und Soße. Das hat lecker geschmeckt. Nach dem Hähnchen haben wir noch Pudding gegessen: Vanillepudding.

Am Nachmittag sollte ich um 16.00 Uhr reiten. Ich reite auf Island

Pferden. Reiten und voltigieren gehen meistens 1 Stunde. Wir mußten die Pferde vor dem reiten putzen und die Hufe auskratzen. Erst reiten wir ganz langsam, aber nach 5 Minuten reiten wir immer schneller. Ich bin auf einem Pferd geritten, das Romance heißt. Als die Reitstunde zu Ende war, habe ich ihr 12 Mark gegeben. Eine Stunde kostet 12 Mark.

Am Abend als ich vom Reiten wiederkam, habe ich erst mal meine Schulaufgaben gemacht. Wir sollten ein Diktat üben. Das habe ich auch gemacht. Abends um 7.00 Uhr haben wir uns Brot geschmiert und um 8.30 bin ich ins Bett gegangen.

Pige

Hatlund Langballe

10 år

Lidt om mig selv! Jeg er 10 år gammel og bor i Langballigholz.

Jeg har en lille søster som hedder Sophie. Hun er 8 år gammel. Min mor hedder Birthe og arbejder i en »børnehave« for handicappede børn. Min far hedder Ulrich og arbejder som lærer.

Mit vækkeur ringede klokken halv 6. Jeg slukkede det, men jeg havde ikke lyst til at stå op. Jeg vendte mig om på den anden side og sov ind igen. Jeg sov ind til klokken 6. Der kom min mor ind og vækkede mig. Hun tændte lyset. Fordi lyset jo nu var tændt, stod jeg op. Jeg gik hen til mit skab, for at hente mit tøj. Jeg tog en lyseblå trøje og nogle blå trompetbukser på. Under trøjen tog jeg en rød T-shirt med hvide blomster på. Jeg tog gule sokker på. Så børstede jeg mit hår og lavede en fletning. Da jeg var færdig, gik jeg ned i køkkenet for at spise noget. Jeg spiste et brød med ost og lidt havregryn. Dertil drak jeg mælk. Da jeg var ferdig med at spise, pakkede jeg min madpakke til skolen i min skoletaske. Derefter gik jeg i badeværelset og børstede tænder. Da jeg så på uret, så jeg, at det allerede var fem minutter i syv. Jeg sagde det til min mor og Sophie. Så tog Sophie og jeg vores jakker på. Fordi det allerede var så sent, kørte min mor os til skolen (normalt kører hun os til busstoppestedet).

Efter skole ventede vi ude på skolegården til en lærer kom. Da

læreren kom, gik han med os ned til busstoppestedet. Der gik jeg ind i bussen. Bussen holdt engang i Dollerup og engang i Streichmühle. I Streichmühle steg jeg ud af bussen. Der skulle jeg vente 5 min. indtil den anden bus kom. Da bussen kom, steg jeg ind og kørte med bussen til Langballig. Der steg jeg ud igen og skulle igen stige ind i en anden bus. Med den bus kørte jeg så til hvores hus.

Da jeg var hjemme, spiste jeg middagsmad sammen med min mor og min søster. Vi spiste nudlegratin. Derefter lavede jeg mine hjemmeopgaver. Da jeg var ferdig med hjemmeopgaverne, ringede jeg til min veninde. Hun hedder Merke. Jeg ville lege med hende. Hun sagde, at jeg kunne komme. Da jeg var ved hende, byttede vi noget Brevpapir, som vi samler. Vi byttede i næsten to timer. Klokken halv fem skulle jeg hjem igen. Da jeg var hjemme, skulle jeg til spejder. Ved spejderne sang vi først en sang, og så legede vi »spark i dåsen« Det er en slags gemmeleg. Klokken halv syv skulle jeg hjem igen. Hjemme spiste jeg aftensmad sammen med min familie. Bagefter gik jeg i seng. Jeg læste lidt endnu. Så sov jeg.

Pige

Duborg-Skolen

16 år

Jeg en pige på 16 år som bor i Dannevirke. Det er den berømte lille landsby med »Waldemarsmauer«. I Dannevirke bor jeg sammen med min mor og far, mine to søskende er allerede flyttet hjemmefra. Jeg går i skole på Duborg-Skolen i Flensborg.

I morges stod jeg op kl. 6.00 for så at tage tøj på. Jeg blev straks opmærksom på mørken udenfor. Det er træls at stå op når det er så mørkt, meget deprimerende. Alligevel kogte jeg te og lavede min madpakke. Så steg jeg ind i bilen, og min mor kørte mig og min nabo til busstoppestedet.

Jeg steg ud af bilen, og det var hundekoldt. Især, fordi jeg inde i bilen havde hældt noget te på mine bukser, og da jeg kom ud i kulden blev det selvfølgelig endnu koldere. Nå, men kort efter kom bussen, og det blev lidt varmere igen. Foran mig lå 1 time buskørsel, inden jeg ville være i FL. Om morgenen er busturen ikke så slemt som om

eftermiddagen, fordi jeg får en lille ekstra-chance for at sove i ca. 50 minutter.

Jeg vågnede, da vi var i Jarplund, og glædede mig, at jeg kunne sove i nogle minutter endnu. Da vi så var ankommet til skolen gik jeg på WC, og så skulle jeg have mate i første time. Det var temmelig kedeligt, men jeg fik det overstået. I 2. time skulle vi mødes i EDB-rummet, for at sende nogle e-mails til andre skoler, som også er involveret i et projekt, der kaldes ESP (European-Studies-Projekt). Jeg havde aldrig prøvet det før, men det gik da meget godt. Da jeg altså havde fundet ud af, hvordan man gjorde, sendte jeg en e-mail til min veninde, som er på udvekslingsår i USA. Jeg håber hun skriver tilbage!

Lige kom jeg til at tænke på, at jeg om to uger skal til Kreta. Jeg glæder mig til det, men jeg kommer sikkert til at savne min kæreste. Han kan desværre ikke komme med, fordi han skal arbejde. Nå, men videre i dagens forløb. Timerne gik. I 7. time havde vi fri, og i 8. time biologi. Det er meget hårdt at have bio i 8. time. Det er i det hele taget hårdt at have 8 timer!!

Da jeg endelig var kommet hjem, var jeg træt, udmattet og utrolig sulten. Da min mor ikke arbejder for tiden, havde hun lavet kartoffel-suppe til mig, og det var jeg selvfølgelig meget glad for. Da jeg havde spist, besluttede jeg mig til at gå ud i haven sammen med min mor. Solen skinnede og skyerne dannede flotte billeder på himlen. Min mor plukkede salat, og jeg nød den smule sol. I disse kolde dage. Den friske luft gjorde mig rigtig motiveret for at gå ind igen og lave lektier og ryde mit værelse op. På vejen ind mødte jeg min nabo. Hun er en lille pige på 5. Hun var lige færdig med at ride, og jeg fulgte hende hjem. Da jeg ikke havde set hende i et stykke tid, ville hun vise mig alle mulige ting, hun havde fået i den tid. Ærlig talt, gad jeg ikke at kigge på tingene, og jeg sagde, at jeg blev nødt til at lave lektier, og det var jo heller ikke helt forkert.

Da jeg var hjemme lavede jeg selvfølgelig ikke lektier, men satte mig foran fjernsynet. Da der ikke kom noget som jeg under alle omstændigheder ville se, slukkede jeg det igen. Så startede jeg for alvor med at lave lektier. Jeg lavede en lille pause for at kigge »Verbotene Liebe«, og mens jeg gjorde det strygede jeg nogle gardiner for min mor. Da udsendelsen var slut, lavede jeg lektierne færdig. Lige da jeg

var færdig, var maden også færdig, og jeg spiste ca. i en halv time sammen med min mor og far. Det sidste jeg gjorde den aften var, at pakke min taske, fordi jeg skulle besøge min kæreste den næste dag. Kl. 9.00 gik jeg i seng.

Pige

Gustav Johannsen-Skolen, Flensborg

15 år

Jeg er en pige på snart 16 år. Nu bor jeg i en landsby, som hedder Risum-Lindholm. Det ligger nær ved Niebüll. Jeg går på Gustav Johannsen Skolen.

Jeg stod op klokken fem i mors. Så gik jeg i køkkenet og spiste morgenmad. Jeg fik franskbrød med Nutella og en kop kaffe. Derefter gik jeg i badeværelset og vaskede mig. Så tog jeg tøj på. En blå pollover, en hvid T-shirt og grå bukser. Efter det pakkede jeg min skoletaske, og tog en jakke på og en »Schal« om halsen og gik til bussen. Bussen kom klokken 6.05. I bussen har jeg først øvet til en biologitest, som vi skulle skrive i dag, og så har jeg sovet til vi var i skolen. I skolen var jeg klokken 7.45. Før jeg gik op i skolen, røg jeg endnu en cigaret.

Skoleklokken ringede klokken 8.00. Jeg havde 6 timer i dag. Vi havde dansk i første time, hvor vi måtte begynde med denne dagbog. I anden time havde vi engelsk, i tredje tysk, i fjerde biologi, i femte mate og i sjette time havde vi fysik. Klokken 13.25 havde vi skolefri, og jeg kørte hjem med bussen. Jeg har igen sovet i bussen. Jeg var hjemme klokken 15.00. Så lavede jeg straks mine lektier. Jeg havde mat for til i morgen.

Klokken 16.00 kom min kæreste. Vi kiggede lidt fjernsyn og snakkede om skolen, om hans arbejde, om musik og også om mange andre ting, som jeg ikke husker. Min kæreste kørte allerede hjem igen klokken 17.00.

Til jeg fik aftensmad har jeg kigget fjernsyn. Det var ikke ret spændende, men jeg vidste ikke, hvad jeg ellers skulle gøre. Til aftensmad fik vi »Reis med Curry Soße«. Det smagte ikke. Efter aftensmaden gik jeg op i mit værelse igen og satte mig foran fjernsynet. Klokken 20.00 kom min kæreste igen. Vi hørte musik og legede lidt Play Station til

vi var ked af det. Derefter snakkede vi bare lidt om alle mulige ting. Klokken 21.30 kørte min kæreste så hjem igen. Jeg gik så under bruseren, børstede mine tænder og gik i seng. Det var det hele som jeg har oplevet i dag.

Pige

Husum danske skole

14 år

Hi dagbog! Jeg går på Husum Danske skole i R8. Jeg bor med mine forældre og min lille bror i Lunden. Fordi Husum er temmelig langt fra Lunden, har jeg en lang skolevej.

I dag var det lige som hver morgen, jeg blev vækket af min far klokken 5.40, når jeg er færdig med at tage bad og tage tøj på, går jeg i køkkenet for at spise morgenmad. Når jeg er færdig med at spise, børster jeg tænder og går til banegården. Mit tog kører klokken 6.32, i dag kom det lidt for sent, så kører jeg med 3 andre kammerater til

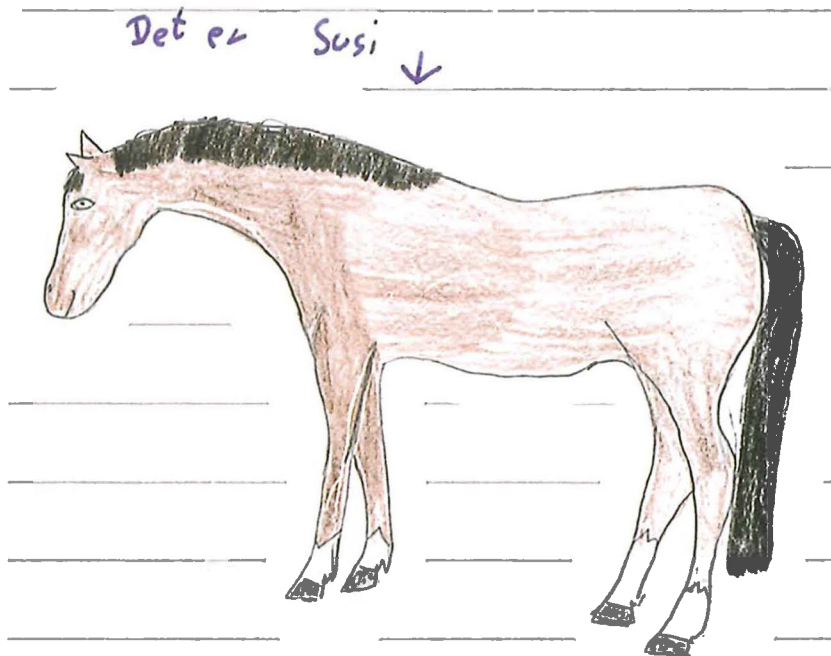

Skolebussen spiller en stor rolle i mange børns dag.

jeg stod op 7:05.
Jeg elsker pålæg-
chokolade på FransBrød.
i ved jo allerede at
jeg kom i skole med
Bus.

Mange børn tegnede skolebussen som bilag til deres dagbog.

Dagbøgerne fortæller, at heste er den store lidenskab for mange skolepiger – her hesten Susi tegnet af en elev i Hatlund-Langballe skole.

Husum. Der venter jeg, til mine venner kommer, og så går vi sammen til skolen. På vejen til skolen pjatter vi altid lidt. Tja og så begynder skolen.

Så ringede det endelig og vi havde fri. Efter 5-10 minutter hentede os en bus og kørte os til banegården, der skulle vi vente og vente i lang tid. Hvis vores tog også kommer for sent, kan jeg nogen gange ... og jeg har mest lyst til at ryge i luften! I dag kom jeg hjem klokken 14.30, meget sent, jeg var ikke sulten og derfor spiste jeg kun en yougurt. Om aftenen spiste vi Hamburger til aftensmad. Tja og nu sidder jeg her og skriver alt det. Det er allerede sent, og det var en lang og svær dag, derfor går jeg nu i seng, men det jeg drømmer er hemmelig, det kan jeg ikke fortælle. Godnat!

Dreng**Jes Kruse-Skolen, Egernførde****13 år**

Hallo! Ich bin 13 Jahre alt und wohne in Gettorf. Ich gehe auf die dänische Jes-Kruse Skole. Ich habe eine Schwester, die 8 Jahre alt ist und in die 2. Klasse der Jes-Kruse Skole geht.

Meine Hobbys sind Segeln, Schwimmen, Angeln und Drachen steigen lassen.

Heute Morgen um Punkt 6.00 Uhr weckte mich mein Radiowecker. Meine Mutter kam rein und sagte: »Aufstehen!« Ich sagte: »Ich komme gleich.« Dann war es schon 6.20 Uhr, und ich bin aufgestanden. Dann ging ich in's Wohnzimmer und warf mich auf das Sofa.

Jetzt schnell ins Bad, waschen und anziehen. Ich zog eine hellblaue Jeans und einen orange farbigen Pullover an. Ich ging dann frühstücken und dachte: »Kein Toastbrot«. (Obwohl ich es mochte, nur nicht jeden Morgen.) Naja, ich habe es trotzdem gegessen. Dann gab es Cornflakes, die gut geschmeckt haben. Ich mußte mir schnell die Zähne putzen und mich kämmen. Dann ging ich in den Flur und zog meine schwarzen Schuhe an und eine Schwarze Jacke. Ich holte meinen Schulranzen und verabschiedete mich von meiner Mutter. Meine Schwester, ich und mein Vater gingen ins Auto. Mein Vater startete das Auto und fuhr zur Bushaltestelle.

Um 7.50 Uhr kam der Schulbus. Ich sagte meinem Vater tschüs, und meine Schwester und ich stiegen ein. Ich sagte zu der dänischen Busfahrerin Anni: »Godmorgen!« Dann ging es nach Eckemförde in die Schule. Im Bus kam immer der Radiosender Radio Schleswig-Holstein. Im Bus saß ich neben meiner Schwester. Von Gettorf bis Eckernförde fährt der Bus fast eine Stunde, weil wir noch über Bornstein, Holtsee und Haby fahren mußten, um noch andere Kinder abzuholen.

Um 8.45 Uhr kamen wir in der Schule an. Wir stiegen aus und gingen auf den Schulhof. Ich stellte meinen Schulranzen ab und ging zu meinem besten Freund Torben, wie jeden Morgen. In der dritten Stunde hatten wir unsere Klassenlehrerin Frauke. Wir begannen an unserem Tagebuch zu schreiben. Klaus, ein Lehrer an unserer Schule, brachte uns anschließend bei, wie man das Tagebuch mit dem Computer schreiben kann.

Um 13.10 Uhr ist Schulschluß. Nun schnell zum Bus. Auf dem Rückweg bin ich immer sehr müde, aber ich schlafe nie ein. An der Bushaltestelle in Gettorf wartete meine Mutter auf meine Schwester und mich und wir fahren nach Hause. Dort angekommen gab es Mittagessen. Heute hatten wir Nudeln mit Hackfleischsauce, Salat und tranken Mineralwasser. Nach dem Mittagessen sind immer die Hausaufgaben an der Reihe. Doch dienstags muß ich immer zum Konfirmandenunterricht. Deshalb hatte ich um 14.45 Uhr mit den Aufgaben aufgehört, mich aufs Fahrrad geschwungen und bin zum Gemeindehaus nach Gettorf gefahren. Herr Hein, unser Dekan, begrüßte uns. Herr Hein hatte uns erklärt, aus welchen Teilen die Bibel besteht, z.B. aus dem Alten Testament und aus dem neuen Testament. Herr Hein gab uns ein Seite über die Bibel. Das müssen wir bis zum nächsten mal gelesen haben. Um 15.50 Uhr war der Unterricht zu Ende.

Dann fuhr ich mit dem Fahrrad nach Edeka in Gettorf. Dort habe ich meine Mutter getroffen. Wir haben zusammen eingekauft. Meine Mutter sagte: »Lisa und ihre Freundin Lena sind im Tierpark, wenn du Lust hast, kannst du nachkommen«. Ich bin aber erst nach Hause gefahren, weil ich meine Jahreskarte für den Tierpark holen mußte. Ich bin dann mit dem Fahrrad zum Tierpark gefahren und dort Lisa und Lena getroffen. Wir gingen auf die Hüpfburg und haben uns auch noch die Pferde und alle anderen Tiere angesehen. Dann war es auf einmal 17.00 Uhr.

Um 19.00 Uhr haben wir alle zusammen Abendbrot gegessen. Mein Vater erzählte uns noch etwas von den Elchen und Bären in Finnland und Schweden. Er muß nämlich am Mittwoch nach Finnland reisen. Um 19.45 Uhr mußten wir in's Bett. Lisa und ich haben uns aber vorher noch gewaschen. Ungefähr um 20.00 Uhr waren wir im Bett.

Fritiden

Pige

Jens Jessen Skolen, Flensborg

15 år

Jeg bor sammen med min far og søster i et rækkehus i Engelsby i Flensborg. Jeg er femten år og går på en realskole. Jeg kan godt lide drive sport, hovedsærligt svømning, jeg har training 4 gange om ugen. For at blive fit travler jeg løbeturer hver anden dag.

Far kommer i mit værelse klokken er 6.30, han tænder for en lille lampe jeg har stående i mit værelse. Og så tænder han for radioen som er indstillet på RSH, så kan jeg sove lidt endnu, klokken 6.45 ringer mit første vækkeur, så har jeg lidt tid endnu at blive vågen. Fem minutter senere ringer det anded, så er det tid at stå op. Min far er allerede på arbejde, han kørte afsted klokken 6.30, han kører med cykel. Min søster er 18 år og er på Duborg, hun skal afsted klokken 7.10 med bus, hun er for doven at køre med cykel. Men hun for også buskort fra skolen, så hun skal også udnytte den. Jeg ligger i min seng og tænker over hvordan dagen skal forløbe. Så kommer min kat »Kasimir« ind i min seng, for at sove. Han er en meget blød kat derfor er det dejligt hvis han kommer. Det bliver dejligt varm. Men nu bliver det virkelig tid til at stå op.

Nu skal jeg kun finde ud af hvad jeg tar for noget tøj på! For mig er det meget svært fordi alt skal passe sammen. Jeg løber op til min søster og spørger hende om råd, men jeg for intet svar, fordi hun har det meget travlt. Jeg har lov til at råde rundt i hendes skab. Efter megen hen og tilbage, har jeg en blå trøje og en blå bukse på. Så råber min søster bare farvel, og så er hun væk. Jeg løber ned i badeværelset og vasker mig og det hele. Men intil jeg fik stylet mit hår, er der allerede forgået 5 minutter. Bagefter samlede jeg mine skoleting sammen. Efter jeg lavede min madpakke, (den består af nogen slik, ostemad og orangesaft) spiser jeg morgenmad. Jeg spiser tvebak med mælk. Men nu skal jeg skynde mig.

Udenfor venter der allerede en klassekammerat på mig. Jeg henter min cykel op ad kælderen og tar afsted. Min klassekammerat og jeg

er god i tiden klokken 7.30, vi snakker om hvores lektier og kommer i tanke om, at vi ikke har lavet alt. Så skynder vi os lidt, så vi kan lave lektierne i skolen. Skolepatruljerner er der ikke endnu men vi holder os om reglerne. Vi ankommer i skolen, hvores venner er der allerede, så begynder vi at lave lidt lektier, vi skulle lave en billedeanalyse i dansk. Efter det havde ringet skulle vi ned i orienteringslokalet og se filmen »Im Westen nichts Neues«. Vi har læst bogen og så filmen, vi fik en megen god indtryk på 1. Verdenskrig. Jeg synes det var en megen brutal og voldsom krig. Der døde mange uskyldige og det er forfærdelig. Så efter to timers film havde vi pause. Nu kan vi i ro og fred spise hvores madpakker.

Efter 15 minutter pause, skulle vi ind i klasseværelset. Vi har to timer dansk, læreren kontrollerer lektierne, men vi har jo heldigvis lavet dem. Dansktimerne er altid meget kedeligt, der var nogen af os der næsten fald i søvn. Efter vi havde overstået dansktimerne havde vi valgfag, jeg har fodbold/atletik, der er altid meget sjov. Vi går ned i kælderen til omklædningsrummet, drengene skal klæde om i klassen, fordi vi kun har et omklædningsrum. Hvores lærer skulle lige krydse af hvem der er der, og laver med. Der er ikke ret mange der laver med. Så laver vi en opvarmningsrunde til stadion, desværre skal vi over en gade hvor der er meget trafik, der skal man altid vente lidt før man kan løbe over. Efter lidt tid er hele hvores hold ankommet i stadion. Så begynder vi at lave lidt gymnastik, så hvores knogler bliver varme. Vi lavede mange sjove, forskellige øvelser, hver skulle forslage en øvelse. Delvis er der nogen der ikke har ret megen erfaring med det, men med lidt hjælp kunne selv de finde ud af det. Så kommer vi til idrætstimens højdepunkt, vi skal løbe 2000 meter. Hvores lærer tar hvores tid, der er en dreng som er rigtig god til det, han inhentede os alle sammen.

I dag er det drengene der må bruse først, lærerne sagde til dem at de skal skynde sig, fordi nogle af pigerne skal køre hjem med bus. Men de kom slet ikke i tanke om at skynde sig. Nogle af pigerne nåede ikke at bruse, fordi drengene brusede så længe. Men jeg kom til at bruse, men de var meget kolde, men efter idrætstimen kunne man godt have en lille afkøelse. Men jeg skulle også skynde mig, fordi min klassekammerad igen ventede på mig. Efter vi sagde farvel til alle hvores venner kørte vi afsted, der er en megen stor bjerg over

Mama, Hauke, Ich beim

Schnitzel

Middagsbordet i et hjem i Nykirke. »Mama, Hauke, ich beim Schnitzel. Zu Mittag bekam ich Schnitzel, Kartoffel und Blumenkohl und zum Dessert Pfannkuchen«. Pizza og spaghetti har altså trods alt ikke helt erobret Sydslesvig.

for hvores skole, og vi skal naturlivis op ad den. Efter den anstrengelse i idrætstimen har vi ikke mange kræfter tilbage til denne bjerg. Men det er jo også training. Da jeg ankom derhjemme skulle jeg for det første se i postkassen, om der er kommet post til mig. Det var der, og jeg var meget glad for det. Jeg er altid den første der er hjemme, derfor er jeg forsvarligt til middagsmaden.

I dag havde vi »Spätzle med Putengeschnitzeltes«, det var meget lecker. Men derefter tog jeg idrætstøj på igen og lavede en joggetur. Jeg mødte ingen jeg kendte, men det var alligevel sjov. Så en tid efter ankom jeg på en anden legeplads, det er det sted jeg laver lidt gymnastik for ikke at have smerter næste dag. Så løb jeg hurtig hjem for at bruse, så kom også min søster fra skolen og min far fra arbejde. De var meget glade fordi maden allerede stod på bordet. Vi snakkede lidt om hvad der var sket hele dagen, og hvad vi skulle lave resten af dagen. Far og mig gik til garagen og hentede bilen ud og kørte ned i byen. Vi ledte lidt efter en parkeringsplads men fandt straks en. Jeg skulle gå til banken for far, han skulle også lige bringe en bukse til en dame vi kender, som vil syge den lidt strammer, ellers rutter den altid ned. Så mødte vi os igen og gik sammen til bilen. Vi kørte til »Förde Park« og parkerede nede i parkhuset. Vi gik op i en forretning (Real), vi ville købe nogle madvarer og kattefoder fordi det var i tilbud. Der er meget trafik om den tid, men efter noget tid kom vi da hjem. I den tid far lavede aftensmad lavede jeg lektier. Det var ikke meget vi havde for, men jeg lavede det alligevel.

Så ringede en ven af mig og vi telefonerede i 15-20 minutter. Vi skulle slutte fordi jeg nu skulle spise aftensmad, vi spiste brød, brød vi lige havde købt, der endnu var lidt varm, vi smurte os nogle brød og tog dem med i stuen fordi vi der vil se »GZSZ« (Gode tider, dårlige tider). Efter det var slut gik vi i køknet igen og underholde os lidt hvad der var sket hele dagen over, og hvad der skal ske i morgen. Derefter gik jeg op i mit værelse, jeg tog nattøj på og gik i badeværelset for at vaske mig og børste tænder.

Så lavede jeg lidt gymnastik for at træne mine muskler lidt, efter øvelserne er jeg virkelig meget ferdig og kan kun gå i seng og glæder mig over at ligge i sengen og bare gøre ingenting. Så slukkede jeg lyset og musikken og tænkte lidt over hvordan dagen er forløbet.

Det var en helt normal skoledag i mit liv.

Dreng**Jørgensby Skole, Flensborg****10 år**

Jeg er 10 år gammel, jeg går i 5. klasse og bor i Flensborg.

I morges vækkede min far mig, så skulle jeg børste tænder og tage tøj på. Bagefter skulle jeg gå ned og laver min madpakke til skolen. Da jeg var færdig spiste jeg Nesqik, det er nogle runde kugler, som smager af Schokolade. Så gik jeg ned fordi jeg skulle tage sko og jakke på. Jeg skulle løbe for at nå bussen, fordi den kommer kl. 7.36 og jeg gik ud kl. 7.32 men jeg nåede bussen.

Da jeg var i skole havde jeg endnu 10 minutter til at lege med mine venner. Så ringede det og første time begyndte, vi havde dansk. Da det så var pause legede vi gemmeleg. Gemmeleg går sådan at en skal tælle, og de andre skal løbe væk, og den der tæller skal forsøge at finde alle.

Efter 6 timer skole ville jeg hjem, fordi jeg var sulten og tørsti. Så kørte jeg og min ven med bus hjem. Hjemme skulle jeg spise, vi fik ris med sovs og champignon, det smagte godt. Bagefter kiggede jeg endnu lidt fjernsyn, jeg kiggede Pokemon og Dragon Bold, det er nogle serier der løber på RTL2. Kl 5.00 gik jeg til fodbold, der lavede vi i dag kun konditions træning, det hedder at man kun skal løbe, og vi havde fodbold i 1½ timer. Jeg spiller ved en forening som hedder If Stjernen, vi er meget godt, vi taber næsten ingen kamper. Efter fodbold skulle jeg hjem.

Hjemme skulle jeg spise brød med pålæg på. Da vi var færdi med at spise, kiggede jeg endnu lidt fjernsyn. Bagefter skulle jeg til at børste tænder og tage tøj på. Så skulle jeg i seng, men jeg måtte læse noget endnu, jeg læste i min frilæsnings bog fra dansk. Så faldt jeg i søvn, det var kl. 9.45, det ved jeg derfra at min mor sag mig det næste morgen.

Pige**Trene-Skolen, Tarp****12 år**

Hi! Jeg går i dansk skole i Tarp. Jeg bor i et stor hus i Tarpfeld. Der har jeg en sauna og en badedam i vores store have. Vi rejser

meget til Teneriffa i ferierne. Mit værelse er meget stort med et fjernsyn, computer, telefon, en seng, et skrivebord og så har jeg også mit eget loft. Selvfølgelig er der meget mere i mit værelse. Jeg har ingen søskende. I min fritid rider jeg på min hest, det elsker jeg. Jeg spiller klaver og computerspil. Jeg har også to katte, som hedder Vina og Timmy, en hund, han hedder Armin og min hest, som hedder Orchidee. Jeg er meget høj, har langt lyst hår og blå øjne. I skolen laver jeg hver morgen kaffe og te til lærene. Jeg går i sjette klasse. Vi er kun fire piger og ni drenge. Vores klasselærer, Lene, er meget sjov og rar. Nogen gange har jeg slet ingen lyst til skolen, men sådan er det med de fleste. Mine yndlingsfage er: Musik, formning og Idræt. Den næste lejrskole går til København, det er den sidste for klassen i denne skole, fordi næste år skal vi på en anden skole. Jeg håber at jeg kommer på gymnasium. Det bliver afgjort om et par måneder.

Da jeg kom fra skolen idag, spiste jeg først. Så så jeg lidt fjernsyn, fordi jeg havde ingen lektier for. Min mor sagde at jeg skulle ryde mit værelse op. Det gjorde jeg også. Det regnede idag, derfor kunne jeg ikke ride. Men jeg var alligevel ved min hest. Jeg lavede stalden og gav den foder. Jeg var den eneste i stalden, og derfor blev jeg der ikke ret længe. Senere har jeg øvet på klaver. Jeg øver hver dag. Da min mor kom hjem, skulle vores Au-pair pige, Virge, og jeg købe ind. Om aftenen kiggede jeg fjernsyn med min familie. Vi snakkede lidt sammen, og jeg spillede klaver for dem. Så gik jeg i seng og læste, kort efter sov jeg ind. Sådan var det for mig den 5. Oktober i året 1999.

Dreng

Trene-Skolen, Tarp

11 år

Jeg bor i Oeversee i en lille sidlung. Jeg går i en skole i Tarp. Jeg deler et værelse med min storebror Finn. Vi har en computer Nintendo 64 og en playstation, og hver dag spiller jeg mindst to timer computer eller spiller fodbold med mine venner. Mit hobby er at køre skateboard, og det er meget sjovt. Jeg har et akvarium og en hund. Jeg

leger ofte med min ven Wolf-Henning. Vi spiller tennis hver tirsdag. Jeg spiller fodbold i en club, der hedder Fc Tarp Oeversee, vi er meget gode. Vi har vundet hvert spil indtil nu. Jeg går til FDF, men det er kædlig, men Badminton er meget sjovt, det går jeg til hver torsdag. Jeg går på en dansk skole, fordi min bedstemor og min far gik på en. Jeg har to små brødre og en store søster. Min far reparerer lastbiler og andre biler. Min mor passer hele dagen på mine små brødre. Hun arbejder ikke. Mine bedsteforældre kommer ofte og besøger os. De bor i Dansk Senior Center. De boede engang i vores hus, men nu er de for gamle.

Hver morgen kører jeg med busen til skolen klokken syv. Hver aften kikker jeg fjernsyn, eller spiller computer eller lignende. Min mor har arbejdet i en iskiosk som hedder Flora. Før har vi boet i Tarp i et stort hus, og før boede jeg tre år i Flensborg.

5.10. efter skoletid spillede jeg tennis med min ven Wolf, det var meget sjovt. Så gik vi hjem til Wolf, og så spiste vi pølser med kartoffel mix. Derefter kiggede vi fjernsyn, klokken seks skulle vi til FDF. Der skulle vi lave primitiv mad. Vi lavede brasede kartofler på bål og røstet løg og pølser. Det var sjovt. Da jeg kom hjem, spiste jeg nudelgrateng, så gik jeg i brusebad og kiggede TV til klokken 9.30. Så gik jeg i seng.

Dreng

Store Vi Danske Skole

9 år

Jeg er en dreng, jeg er ni år gammel. Jeg har en far og en mor og to brødre, den ene er 3 år, den anden 8 år. Hjemme har vi to katte, 6 høns og en hest, men den er ikke hjemme hos os, men på en gård, ved Kragstedter Moor. Jeg bor i Store Vi i Tyskland. Jeg bor med min far, mor og brødre i et stort rødt hus med kælder og loft. Jeg er med i foreningen U.F., en dansk forening.

Jeg stod op kl. 7.00 om morgenen. Jeg tog tøj på, en T-shirt, jeansbukser og en sweater og sokker på. Så gik jeg ned og spiste morgenmad. Jeg spiste brød med marmelade og drak kakao. Så pakkede jeg min gymnastikpose, så tog jeg jakke og sko på og tog skoletasken på

ryggen og cyklede afsted til skolen. Jeg skal kun cykle 500 meter, så er jeg i skolen. Jeg går i 4. kl. Om ugen har jeg alle disse fag, dansk, matematik, tysk, idræt, natur og teknik, historie, kristendom, håndarbejde, formning, klaver, musik og sang og leg. Før det ringede legede vi lidt endnu.

Efter skolen havde min ven Steffen og jeg en fritime inden klaver. Først kørte jeg hjem og spiste cornflakes, og så kørte jeg tilbage til skolen. Vi legede med en tennisbold. Vi kastede frem og tilbage og forsøgte at gribe bolden. Efter klaver kørte jeg igen hjem og legede med min lillebror Michel. Så skulle jeg til tennis. Der var ikke så langt til tennispladsen, så jeg kørte med cykel. Min lillebror kørte med, selv om han egentlig først havde tennis en time senere. Ved tennis var jeg i 2. gruppe, min lillebror Michel havde allerede spillet tennis et år længere end mig, han var i 3. gruppe. Da jeg gik ind i tennishallen tog jeg sportstøj på og gik ind til tennispladserne i hallen, for det var alt for koldt til at spille udenfor.

Mor var ikke hjemme, men jeg havde nøglen. Da vi kom hjem gik vi ind og spillede computer, Asterix. Jeg kom i tredje niveau. Vi legede også badminton. Mor var imidlertid kommet hjem, og det var min lillebror også. Da Lennart skulle hjem, spillede Michel og jeg igen computer, formel 1, jeg blev to gange nummer 1. Jeg læste hele aftenen efter aftensmaden.

Pige

Medelby Danske Skole

9 år

Jeg er 9 år gammel. Min far vækkede mig i morges. Men altid når han vækker mig sover jeg in igen, men dete gang stod jeg op. Så tog jeg tøj på, og gik hen til bordt for at spise, min far hade alerede lavet min madpakke til skolen. Men hjeme var jeg ikke sulten. Nu skulle jeg altså pakke mine idrætsting, for i skolen har vi idræt i dag. Og vi har også biblioteksdag, men jeg har glemt at tage mine bøger med ...

Vi har en meget lille skole, men skolen går til 6. klasse. I dag har vi 6 timer, vi har tre lærer i vores skole. Vi hade tysk, i tysk fik vi et diktat igen, jeg hade 0 fejl i diktaten. Vi har også religion, der har vi tegnet noget om Salome. I de sidste to timer hade vi idræt, vi skulle

løbe 3,4 kilometer, en ven fra mig er kun løbet 250 meter. Men de andre og jeg er løbet hele turen. Vi har også leget en leg inu. Og vi hade også mate, der har vi skrevet en prøve. Jeg tror jeg har ikke så mange fejl i prøven ...

Nu er jeg hjemme, min oma koget suppe og budding til os, det smag godt. Jeg skulle spise lidt hurtigt, for kl. 14.00 kører jeg og min søster op på Rideplazen, der har vi nemlig voldigere. Der er også mange væner der voldigerer. Efter jeg har voldigære skal jeg til balet, der danser man. Balet kan jeg enlig helt godt. Efter jeg hade balet, købte far og jeg in: så kørte vi hjem.

Da vi er hjem, kiger jeg lidt fjernsyn, i fjernsyn løb lige min ynglings serie. Og så spillede jeg lidt computer. Nu er det allerede sendt, vi spiser aftensmad, jeg spiser brød. Jeg og min lillesøster skal borste tæner nu, jeg glæder mig på historien, som far læser for os, da vi leger i sengen.

Pige

Skovlund-Valsbøl

11 år

Hallo liebes Tagebuch!

Ich bin 11 Jahre alt! Meine Lieblingstiere sind: Pferde, Hunde, Orka, Delphine und Kaninchen. Meine Hobbys sind: Reiten, Keyboard spielen, Gitarre spielen, und manchmal auch Flöte, Fahrrad fahren, schwimmen und lesen. Nun komme ich mal zu meiner Familie! Mein Vater heisst Herbert. Er ist 37 Jahre alt. Er ging Jahre zur Bundeswehr, und geht jetzt zur Schule um Verkäufer zu werden bei der Aral, die meinem Opa gehört! Meine Mutter heisst Birgit und sie ist 35 Jahre alt! sie arbeitet schon lange bei der Aral. Ich habe auch eine Schwester, sie heisst Stefanie und ist 10 Jahre alt. Sie geht 1. Klasse unter mir nähmlich in die 5 Klasse. Wir alle wohnen in Schafflund, Bahnhofsring 11. Das liegt in Schleswig-Holstein.

Gestern, den 4.10.1999 war Montag und ich möchte den Tag beschreiben. Morgens bin ich aufgestanden, bin ins Badezimmer gegangen hab mich gewaschen. Danach hab ich mich angezogen und bin runter gegangen zum Frühstück. Nach dem Frühstück habe ich Zähne geputzt und bin zur Schule gefahren mit Fahrrad. In der Schu-

le hatten wir diese Stunden: Geschichte 5+6, Deutsch 5+6, Turn 5+6, Handarbeit/Basteln. Nun war die Schule aus, und alle die in Schafflund wohnen sind mit dem Bus nach Schafflund gefahren, weil wir in Wallsbüll Schule hatten. In Schafflund habe ich mein Fahrrad aus dem Schuppen geholt und bin nach Hause gefahren.

Da habe ich gegessen, es gab Spagetti, danach hab ich Keyboard geübt, und bin nach den Hausaufgaben zum Ziegenhof gefahren. Da habe ich Røde Orm geputzt und gesattelt. Draussen vor dem Stall bin ich aufgestiegen und mit den anderen zur Reithalle geritten. In der Reithalle hat uns Rita Reitunterricht gegeben, und sie hat mich nur gelobt. Nach dem Reitunterricht sind wir sehr viel getrabt und galoppiert. Auch durchs Wasser sind wir geritten. Nach einer halben oder 3 viertelstunde sind wir wieder zurück zum Stall geritten. Da haben wir die Ponys fertig gemacht und in die Boxen getan, wo sie Heu krigten.

Um 6.00 Uhr hat mein Vater Stefani und mich abgeholt. Zuhause habe ich geduscht. Danach habe ich mir mein Nachtzeug angezogen und bin runter zum Essen gegangen. Nach dem Essen haben Stefani und ich Gute Zeiten Schlechte Zeiten gekuckt. Jetzt war die Serie vorbei und ich bin um halb 9 ins Bett gegangen. Nach 10 minuttten oder so habe ich geschlafen!

Pige
Ejderskolen, Rendsborg
12 år

Hej jeg er en pige på 12 år. Jeg bor i Rendsborg. Jeg bor i et rækkehus. Der hvor jeg bor er der mange rækkehuse og almindelige huse. Der bor ca. 290 mennesker. Jeg går på en dansk skole, som hedder Ejderskolen.

Jeg stod her til morgen op kl. 6.30. Jeg spiste til morgenmad 2 stykker brød med jordbærmarmelade. Kl. 7.15 kørte jeg med cykel hen til skolen. 3 km langt er vejen, det varer 15 minutter. Med bus varer det 30 minutter. I dag har jeg 6 timer. Kl 7.45 begynder skolen. Først har vi morgensang. Vi stiller os hen på gangen, alle elever 255 + 23 lærer, først beder hr. Martin »Fæder vor«, så synger vi en sang med klaver, og derefter må vi gå ind i klassen. I den første time havde jeg + mine

klassekammerater dansk. I dansk skrev vi dagbog, det gør mange i Sydslesvig i dag 5. oktober ...

Kl. 1 havde vi fri. Jeg kørte med cykel hjem igen. Min søster og jeg spiste suppe. Min mor var på arbejde endnu og min far også. Min mor går på en skole til ekspeditrice, og efter skolen går hun til ældre mennesker og gør rent i dens huse. Min far arbejder som elektriker i firmaen Grube. Min søster er 11 år og går også på Ejderskolen. Efter at vi havde spist gik jeg ind i mit værelse og lavede lektier. Da jeg var færdig med lektierne, kørte jeg med min mor på indkøb. Vi kørte hjem igen, så skulle jeg med cykel igen til skolen fordi jeg havde fløjte undervisning. Vi spillede først på Altblokfløjte og bagefter på sopranblokfløjte. Kl. 16.30 kørte jeg hjem igen.

Da jeg kom hjem, spurgte jeg, om jeg må kigge fjernsyn. Det måtte jeg, jeg kiggede på det første program »Verbotene Liebe« og »Marienhof«. Da min far kom hjem havde han en ny computer med, den kostede 2.399 DM med CD rom, diskette, trykker og klaviatur. Så spiste vi aftensmad min mor, jeg, min søster og min far. Vi spiste suppe. Kl. 20.15 kiggede vi »Medicopter«, det er en serie. Kl. 9.00 skal vi hver aften går i seng. Vi børstede tænder og gik i seng.

Dreng

Gottorp-Skolen, Slesvig

13 år

Jeg bor i Slesvig og går på Gottorp-Skolen. I går blev jeg vækket af min mor kl. 6.30, så er jeg gået i brusebad. Efter at jeg har bruset er jeg gået på mit værelse og har taget tøj på. Efter det er jeg gået ned i køkkenet for at spise noget. Så er jeg gået af sted til min bus, men da jeg kom til busstoppestedet var bussen allerede kørt. Så jeg skulle vente på den næste. Da den kom er jeg kørt til skolen. Men der var også en anden fra min klasse, der har forsovet, så vi kørte sammen til skole. Den dag havde vi sport, det var slet ikke lystigt, fordi vi har spillet volleyball.

Efter sport er vi kørt hjem. Så har jeg røget en. Der hjemme har vi leget med gas, men min ven har tændt gassen, og jeg har stået i flammer. Så er vi gået i byen og har vi købt tobak. Så er vi kørt hjem til min ven. Der har vi kigget fjernsyn, så er jeg køret hjem på skateboard. Da jeg var der hjemme, har jeg spillet playstation. Og så er jeg gået i seng.

I fritidshjemmet

Dreng

Cornelius Hansen-Skolen

9 år

Jeg er 9 år og bor i rækkehus. Om morgenen står jeg op og vasker mig, så tager jeg mit tøj på, og når jeg har lavet det, så går jeg i køkkenet og spiser noget, så laver jeg mit brød. Og så går jeg op igen og børster mine tænder. Når jeg er helt færdig, så råber jeg på min mor, når hun kommer, så siger hun kun farvel, og så går jeg med Anne og Merle til skolen.

Efter skolen går jeg i fritidshjem, alle dem der går i fritidshjem kan lave lektier i lektierum. I fritidshjem kan man også spise noget, vi spiste tomatsuppe med nudler, det smagte godt. Jeg har også leget med Merle, vi legede kamp med rullerne, det var sjovt. Merle og jeg har også skrevet med en fjer på et papir.

Men tiden går. Jeg skal hjem til min mor. Når jeg er hjemme, så leger jeg nogen gang med Jinny. Nu er klokken 18.00, og mor laver mad. Vi spiste mad, det smagte godt. Når vi er færdige, så går Jinny og jeg op og kigger fjernsyn. Men når vi har kigget fjernsyn, skal jeg i seng klokken 20.30.

Pige

Cornelius Hansen-Skolen

9 år

Jeg står op klokken 6.30, og så spiser jeg mest rubrød og havregryn, men nogen gange spiser jeg også æbler og bananer, og jeg er 9 år, bagefter går jeg i skole. Efter skolen gik jeg i fritidshjem, i fritidshjemet fik vi tomatsovs med nudler, og det har smagt meget godt, derefter har jeg lavet lektier, og jeg havde mange lektier for, derefter har jeg malet, lidt efter kom Kristin og hun spurgte om jeg ville lege med hende, og det gjorde jeg også, men til sidst var det så vidt at jeg skulle hjem, så sagde jeg farvel og Kristin sagde at hun gik et stykke med

mig, og så sagde hun også farvel, men lidt efter var jeg hjemme, men det er ikke let at komme alle de trapper op fordi vi bor på 4. sal, og så er jeg oppe og min far spørger hvordan det var i skolen, og jeg sier godt og så vil han kigge mine lektier efter, for nogen gange har jeg noget forkert, og hvis min far har kigget efter, så går jeg til kaninen og ta den på mit skød, men derefter skulle vi også spise, og vi fik kartofler og grønsager og salat, og jeg har spist 2 portioner, og derefter gik jeg i mit værelse og spillede komputer, jeg spillede labyrint, men et par minutter efter spillede jeg et spil med min søster, og i den tid har min far læset avis, og min mor har stillet nyt foder til kaninen, og lidt efter sagde min mor at jeg skulle vaske mig, men så legede jeg lidt og så gik jeg i seng, og det bedste er at jeg har mit eget værelse, og så er dagen forbi.

Pige

Jørgensby-Skolen, Flensborg

11 år

Jeg er 11 år gammel, og går i 5. klasse på Jørgensby skole. Jeg bor i Flensborg.

Jeg blev vækket klokken 7.00 af min mor i morges. Først gik jeg i mit værelse for at tage tøj på. Så gik jeg ind i køkkenet for at spise, men fordi jeg ikke var sulten drak jeg bare en kakao. Så sagde min mor at jeg skulle gå i badeværelset for at børste mine tænder. Bagefter sagde jeg farvel til min mor.

Så gik jeg til skole, der begyndte klokken 8.00. I første time skrev vi dagbog. I den anden time har vi rydet op i vores klasse. I tredje time var vi til koncert. Jeg syntes det var sjovt. De andre timer løb helt normalt igennem. Skolen var slut 13.30, så gik jeg til skolens musikrum, der skulle skolens kor øve sangene til skolens julefest. Vi øvede til klokken 14.15.

Efter kor gik jeg til fritidshjemmet. Jeg kunne ikke lide maden, så jeg spiste Müsli. Bagefter gik jeg op for at lave lektier. Da jeg var færdig gik jeg ned og spillede computer. Så legede jeg med glitter oppe i fritidshjemmets værksted.

Da klokken var 17.00 var fritidshjemmet forbi, så begyndte mini

klubben, og de små skulle hjem. Så gik jeg i mini klubsrummet og lavede mit vinduesbillede færdi. Så gik jeg alene i byen og købte mig tre Diddl kort. Efter lidt tid var jeg i fritidshjemmet igen. Så gik jeg til fritidshjemmets fjernsyn. Der kom Steffi og sagde at jeg godt måtte få noget af hendes spagetti. Bagefter kom min mor for at hente mig. Da jeg var hjemme spiste jeg brød med nutella, fordi jeg ikke kunne lide pizzaen, som min bror selv havde bagt. Bagefter børstede jeg tænder og gik i seng fordi jeg var træt.

Dreng

Gottorp-Skolen, Slesvig

11 år

Jeg er 11 år gammel. Jeg bor i nærheden af Slesvig.

I dag stod jeg op kl. 6.15. Jeg kørte i skole kl. 7.10. Efter skole skulle jeg køre til et hjem, som hedder fritidshjem. I fritidshjemmet får man noget at spise og sådan noget. Klokkeren 16.45 kørte jeg hjem med bussen. Der hjemme spillede jeg computer. Derefter kiggede jeg lidt fjernsyn og klokken 19.30 gik jeg i seng. Det var min dag.

Pige

Kaj-Munk-Skolen, Kappel

10 år

Jeg er 10 år gammel. Jeg går sammen med min bror på en dansk skole i Kappeln i Sydslesvig. Min bror går i 2., og jeg i 5. klasse. Mine forældre er blevet skilt. Min bror Joschka 7 år og jeg bor skiftevis hos begge.

Jeg vågnede 5 min. før vækkeuret ringede. Grunden var, at vores 4 marsvin, som jeg har i mit værelse (egentlig har vi 7, men de tre andre står i køkkenet) lavede en larm, så man ikke kunne sove. Min bror og jeg går, når vi er hos mor, altid til skolen. Vi gik hen af vejen og snakkede og snakkede og pludselig stod vi foran skolen, jeg havde slet ikke lagt mærke til, at det gik så hurtigt. Vi kom lige da det ringede og gik straks til morgensang i musiksalen.

Efter skolen gik jeg over i fritidshjemmet, og der fik vi hotdog, jeg

spiste 2 af dem. Efter spisning gik Ronja og jeg over for at kigge lidt fjernsyn og lave lektier. Jeg pudsede lige tænder, da Beatrice (hun er pædagogmedhjælper) kom og spurgte mig, om jeg havde lektier for, det havde jeg, mate, det kan jeg ikke lide.

Før »Teatime« (altid kl. 16.00) hentede far os. Vi kørte hjem og far hjalp mig med de tyske lektier. Der skulle vi lave en digt. Til aftensmad spiste vi spaghetti Carbonara. Derefter vaskede jeg mig og børstede tænder. Så lagde jeg mig i seng.

Travlt og broget familieliv

Pige

Gustav Johannsen-Skolen, Flensborg

13 år

I dag ringede mit vækkeur igen klokken 6.00! Jeg stod op og gik i bad og tog mit tøj på, hvad vi købte igår i Tønder. Så gik jeg ned og spiste et stykke brød med ost. Da klokken var 7.00, gik jeg til bussen, som kører mig vær dag til skolen i Flensborg. Klokken 8.00 begynder skolen! Efter skolen kører jeg igen hjem med bussen.

Hjemme spiser jeg middagsmad, med min lille bror og min mor. Min far er 3 dage væk, fordi han køber en ny bil i Düsseldorf, en Mercedes. Min søster er i U.S.A. i 1 år.

Vi skal snart flytte til Flensborg, om 1 år.

Når jeg bliver stor vil jeg være børnehavepædagog og selv vil jeg have 2 børn.

Dø vil jeg når jeg er meget gammel, uden smerter. Jeg er meget bange for at igen kommer en verdenskrig, og at jorden går under, eller jeg er bange at en af mine veninder eller jeg bliver misbruget eller kidnappet, i denne alder er det jo meget farlig. Jeg er glad for at jeg har en familie og jeg bor i et hus og ikke på gaden.

I min fritid går jeg på fester eller på store Partys fra mine veninder. Eller jeg rejser i ferien til andre lande med mine forældre. Min største drøm er at rejse til Hawaii.

Pige

Jaruplund Skole

10 år

Hej! Jeg går i 5. kl. på Jaruplund danske skole. Jeg bor ikke særlig langt væk fra skolen i et hus.

Jeg var halvt vågen, da min mor kom ind og vækkede mig kl. 7.50. De første fugle var allerede begyndt at synge, selvom det stadig var temmelig mørkt. Man kunne også høre, at der var nogen i brusebad,

for mit værelse ligger lige ved siden af badeværelset. Jeg vaskede mig og tog tøj på.

Så gik jeg ned og tændte for radioen og spiste Choco Krispies med mælk. Jeg nåede lige at snuppe Flensborg Avis før min far gjorde det. Da jeg havde spist op, gik jeg op for at børste mine tænder og rede mit hår, jeg fik også mine ørenringe på. Så gik jeg ned, tog sko og jakke på, hentede min skoletaske (som jeg nogen gange har svært ved at finde) og ventede så på at min mor også var klar. Hun kører mig næsten altid i skole, og så direkte til arbejdet, som er pædagog i en dansk børnehave i Slesvig. Jeg kommer altid en ½ time for tidligt i skolen, fordi det tager så lang tid at køre til Slesvig.

Da jeg kom til skolen, var der allerede kommet nogen. Jeg stillede min skoletaske ved min plads og hængte min jakke op i gangen. Vores første time var dansk, der fik vi temmelig mange lektier for. Den næste time er tysk, der snakkede vi om vores dagbog her. Så var der det store frikvarter. Så havde vi engelsk deletime. Vi har deletimer, fordi at vi sidder i klasseværelse, hvor der er plads til to klasser – 5. og 6. Så var der igen pause, og vi lavede det samme som i den første. Bagefter havde vi igen engelsk, denne her gang sammen med 6. klasse.

Efter skole måtte jeg vente et stykke tid på min mor, som også næsten altid henter mig. Men der venter heldigvis også andre på deres forældre. Da min mor kom, kørte vi til købmanden. Da vi kom hjem, spiste jeg forskellige ting og så så lidt fjernsyn, mens min mor gik med vores hund Pul. Så gik jeg op og læste lidt, men så kom min mor hjem, og så spurgte hun, om jeg ville med til Danmark for at købe ind. Jeg sagde nej, så min mor kørte alene. Mens hun var væk læste jeg. Bagefter så jeg også lidt fjernsyn.

Så kom min far hjem. Jeg gik op på mit værelse og tændte for noget musik: Lou Bega, Eiffel 65 og andre. Jeg læste også imens. Da min mor kom hjem, havde hun taget et Anders And blad med, det havde jeg glemmt, at jeg havde bedt om. Dagen gik egentlig hurtigt, og nu skulle vi allerede spise, vi fik tarteletter. Bagefter lavede jeg lektier, og midt i det hele sagde min mor, at hun skulle til møde. Det er jeg lidt ked af, for der er næsten altid en af mine forældre, der er væk. Da jeg var færdig, så jeg fjernsyn. Min far sad og lavede lektier ved sin computer, så han glemte mig. Så jeg faldt i søvn. Min far vækkede

mig ca. kl. 22.00, og jeg gik så træt op og børstede tænder og tog nattøj på, så gik jeg i seng og faldt i søvn kort tid efter.

Pige

Store Vi Danske Skole

8 år

Jeg bor i Linnau. Jeg går i Store Vi danske skole i 3. klasse. Jeg har et egen Værelse. Og jeg har en stor søster og en stor Bror. Vi har et eget hus vi bor alene. Jeg flytter snart i et andet værelse. Vi har mange husdyr, en hund og to kaniner, og vi har 12 ænder og en mus og en rotte og to grise. Jeg rider også i Sillerup. Jeg er 8 år gammel. Jeg er også spejder og jeg har fødselsdag den 9. April.

I dag stod jeg tidligt op. Jeg har spist et brød med ost, så er jeg gået og har vasket mig, og jeg skulle til min mormor og derefter skulle jeg til skole. Jeg skal hver morgen til min mormor og hver eftermiddag, fordi mine forældre så lange arbejder. Da jeg kom hjem har jeg leget lidt, og så var jeg med mor ved købmand. Nu sidder jeg og laver lektier. Når jeg er færdig, så går jeg og kiger om der er kyllinger, så spiser jeg aftensmad, og går i badekar, og så hygger mor og jeg os med en historie.

Dreng

Store Vi Danske Skole

9 år

Jeg er 9 år gammel. Min mor hedder Gundela, og min stedfar hedder Stephan. Min rigtige far hedder Marco, og jeg ser ham bare 2 gange om måneden. Jeg går i Store Vi skole. Jeg bor i vores eget hus. Jeg har et marsvin, der hedder Bibo, den er meget sød. Jeg har en hund, den hedder Perle og jeg skal gå hver morgen med ham. Der hjemme snakker jeg tysk, men det gør da ikke noget, eller?

I dag er jeg stået op klokken 7, min mor har vækket mig. I morges har jeg spist cornflakes. Og jeg har en sweatshirt på, og en T-shirt og

en jeans. I dag er jeg kommet med bil til skolen, men ellers kører jeg med cykel. Jeg er kommet med bil til skolen, for min farmor henter mig fra skolen, og jeg går i 4. klasse. Nu har jeg matematik og så dansk, og tysk, og natur og teknik.

Da jeg så var ved min farmor, fik jeg så til middag ris med kinesisk sovs. Det var lækkert. Og så har vi kørt hen til deres bondegård. Der har jeg sået med min farfar rug. Så har jeg kun læset en bog. Så har farmor bragt mig hjem igen. Der skulle jeg straks i seng.

Dreng

Ejderskolen, Rendsborg

13 år

Jeg er 13 år. Jeg bor med min far (44), min mor (43), og min lillesøster (10), i Jevnstedt. Jeg går i R7 klassen sammen med 17 andre elever på Ejderskolen, mens min lillesøster går i 4. klasse. I alt er der 257 elever og 23 lærere. Det er meget sjovt at gå på en dansk skole, og mine forældre synes, at det er en meget god sag, at lære to sprog fra begyndelsen af. Jeg er allerede blevet så god til at tale dansk, så jeg bliver spurgt, om jeg egentlig er dansker eller tysker. Min far arbejder som chef i firmaet »Digiprint & Graphics«. Min mor arbejder som statslig prøvet motopædin og rytmiklærer. Vi har alle vores eget værelse. Mit er et af de mindste, men det er meget hyggeligt. Jeg har to reoler, hvor der står f.eks.: Bøger (TKKG, Die drei???, Gåsehud), spil (Cluedo, Atlanlis, Matador) og meget andet som Playmobil og Lego. Jeg har også et lille natbord og et lille bord. På det lille står mit fjernsyn, men man kan ikke kigge TV med det. Jeg har det stående, for at kunne spille Super-Nintendo. På mit natbord står: Vækkeur, lys, lommelygte og en dåse med alt muligt underligt. Jeg har også en PC med spillene: Commandos, Rollercoaster Tycoon, Age of Empire, Monkey Island 3, Simcity 2000, Opera Fatal, Tim 7 og millionæren, Flight Simulator 98 og Addy 3+4 klasse (Mate). Jeg spiller et par timer om ugen, men ikke for meget. Det var det hele omkring mig, nu til dagbogen.

Allerede da jeg blev vækket kl. 6.15, vidste jeg, at jeg ville få et par madder med jordbærsyltetøj. Det var meget lækker, fordi jordbærsyltetøj er det bedste syltetøj, jeg kender.

Jeg bor mere end 20 km fra skolen ... Efter skolen spurgte jeg Annika, en kammerat, om hun blev hentet. Men det vidste hun ikke, så jeg løb hen til busstoppestedet. Desværre så jeg allerede på lang afstand, at bussen allerede kørte. Men så opdagede jeg Annikas mor og spurgte, om de ikke kunne tage mig med hjem. Det kunne hun, men vi skulle først hente Annikas lillebror, som går i »H.C. Andersen børnehave«. Så blev jeg kørt hjem.

Nu var jeg altså hjemme, hvor min mor havde lagt en pizza med salami frem til mig. Men jeg kan bedst li' en', med ekstra ost på. Så jeg skar mig nogle skiver ost af og lagde dem på. Så skubbede jeg det hele ind i ovnen og ventede i ti minutter. I den tid kiggede jeg lidt TV. Ikke noget specielt. Da min pizza så var færdig, dummede jeg mig. Så klodset som jeg var, brændte jeg mig ved at røre ved bradepanden. Mens jeg så spiste min pizza, kiggede jeg igen TV. Jeg så noget, der hed »Der Clown«. Det har ikke noget med sjovt at gøre. Lige det modsatte. Det er en krimi.

Da jeg var færdig med at spise, gjorde stedet, jeg brændte mig, stadigvæk så ondt, så jeg ringede til min mor, som var på arbejde. Hun sagde, at jeg skulle hente en creme på apoteket, til at tage smerten. Det gjorde jeg så. Ca. efter en time, hvor jeg havde set »South Park« og andre film, var smerten så væk.

Jeg skrev lidt i dig igen, og så kom min mor sammen med min lillesøster. Larissa var i god stemning. Det er noget meget sjældent. Men i dag havde hun ikke nogle lektier for mere. Jeg, derimod, havde det meget dårlig. Jeg havde kramper i maven, og det gjorde fandens ondt. Min mor rådede mig til, at jeg skulle vaske mig og tage nattøj på, spise lidt endnu, og så gå i seng. Jeg fulgte hendes råd, og da jeg så lå i min seng, tænkte jeg lidt på dagen endnu, og ca. 15 minutter senere sov jeg.

Foran PC- og fjernsynsskærm

Dreng

Husum skole

9 år

Kære dagbog!

Jeg bor i Husum. Jeg bor med min mor, far og søster. Jeg har i dag tysk, dansk, svømning og derefter har jeg leget STARWARS. Jeg var Luke. Luke har et grønt jedisværd. Det var meget sjovt. Luke-Skywalker er mit forbillede. Han er en helt og kæmper for at redde universet. Det vil jeg også. Jeg øver hver dag.

Om eftermiddagen var jeg hos tandlægen. Det gjorde meget ondt, men jeg var ligeså tapper som Luke. Når jeg er stor, bliver jeg en jedi-ridder. Til jul ønsker jeg mig et jedisværd, så jeg kan beskytte min familie. Mine venner vil også være jedi-riddere ligesom jeg. Jeg synes Starwars er den bedste film i hele galaksien.

Dreng

Gustav Johannsen-Skolen, Flensborg

14 år

Jeg går i 9. klasse i en dansk realskole, som heder Gustav Johannsen. Mit stjernetegn er skytte. Jeg er en Sailor Moon fan (en japansk tegneserie om nogen piger, der har magisk kræfter).

I morges stod jeg op og klædte mig på. Jeg havde en sort Levis jeans, med sort bælte, grå sokker, en sort/hvid kunst silke T-shirt og en sort/hvid pollover med et lynlås på. Så spiste jeg franskbrød med marmelade. Efter det pussede jeg tænder og gik i skole. I fjerde time skrev jeg biologie prøve og de andre fag var lidt uinteressant. Kun fysik var lidt sjovt.

Efter skole gik jeg hjem og hørte Sailor Moon Soundtrack og spillede Computer. Jeg spillede Tomb Raider. Det er et Action Adventure med en kvinde og med extreme våben. Kl. 14.30 kiggede jeg Pokemon (også en japansk tegneserie, men det handler om små monster som lever på

jorden og som man skal træner) og Sailor Moon. Efter det lavede jeg lektier. Å hvor jeg hader lektier. Kl.17.30 kiggede jeg, min bror og min mor (min far ikke, han er på arbejde) Simpsons (amerikansk tegneserie, som handler i en by) og kl. 18.30 Roseanne (en amerikansk comedy serie om en kvinde og hendes familie). Sa spiste vi Salat og jeg skulle dække bord. Da vi var ferdig spillede jeg igen Tomb Raider og mere skete der ikke, kun at jeg nu vil lære alle 150 Pokemon udenad.

Dreng

Hiort Lorenzen-Skolen

12 år

Jeg bor i Slesvig og går på Hiort Lorenzen-Skolen. Mine forældre er begge lærer på en tysk skole og min bror gå på samme skole som jeg.

Kære dagbog

Jeg startede dagen med at jeg vognede, efter at jeg var rigtig vognet spillede jeg computer, som jeg gør vær morgen. Så 10 minutter efter halv 7 tog jeg tøj på, så gik jeg ned og spiste et brød til morgenmad. 10 minutter over 7 gik jeg til bussen, der mødte jeg Lena som vær morgen, hun går i min klasse, vi snakkede om hjemmearbejdet, som vi næsten gør vær morgen. Så kom bussen ca. 15 minutter over 7. Den var ikke alt for fuld, den blev fuldere ved retten, så ved Berufsskolen blev det mere plads, fordi der steg så mange ud.

I skolen kiggede jeg først på vikar planen, der er ikke meget at fortælle om skolen, bare at jeg var hved kiosken og købte en knoppers og et stykke agurk, i spisefrikvarteret spiste jeg to rugbrød med salami.

Efter skolen kørte jeg hjem med Rendsburger bussen. Da jeg kom hjem spiste jeg lasagne med hak og lasagne med grønsager, min mor havde lavet så meget at spise, fordi den dag var vi alle fire hjemme til middag.

Efter middagen spiste jeg et is, derefter spillede jeg computer. Cirka klokken fem gik jeg med min far til banegården og stak et brev i postkassen, derefter købte jeg mig et blad, hvor der var meget om Star Wars, der var også en Cd i den, hvor der var forskellige spil til computer på, det var selvfølgelig kun spil om Star Wars.

Så spillede jeg til aftensmaden computer. Til aftensmad spiste jeg to franskbrød, efter det gik jeg igen op og spillede computer, og kort efter kørte min far min mor til forældreaften. Jeg gik klokken 9 i seng, men jeg sov først klokken 10. farvel dagbog!

Jeg syntes det er godt med det sydslesviger, fordi vi vokser op to sprog, og Danmark ligger jo lige hved siden af. Jeg syntes også det er godt, fordi i sommerferierne kører jeg ofte til Sverige, hvis man kan dansk, så kan forstå hvad de siger deroppe, og man kan snakke med dem. Men det er også nogengange dorligt, fordi der er nogle tyskere, der laver grin af de der er i Mindertalet. Men det er ikke så slemt, men hører bare ikke hen.

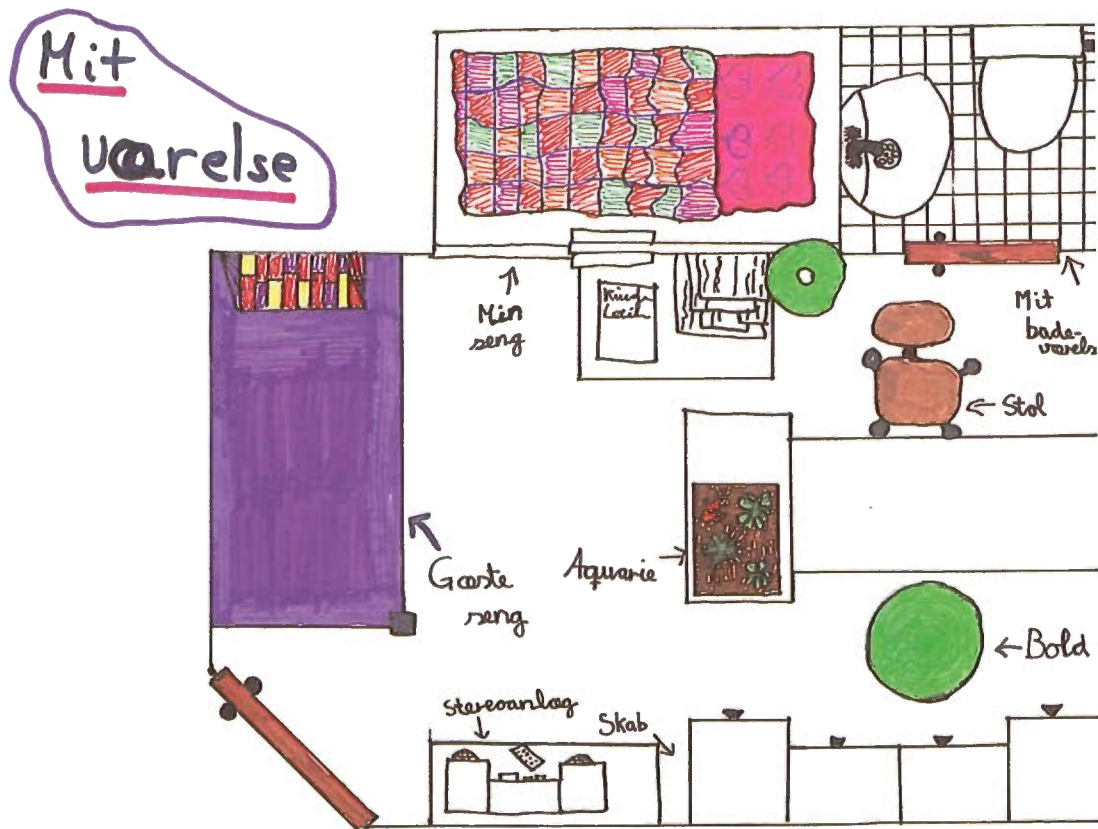
Dreng

Hiort Lorenzen-Skolen, Slesvig

12 år

Hej kære læser i det enogtyvendeårhundred. Jeg er 12 år gammel og lever lidt velhavender en mange andre jeg kender, fordi vi har et eget hus. Min far arbejder ved militæret som læge, nej ikke som en der jælper de sårede, men som en der ser om folk er sunde nok til at komme i hæren. Min mor har en Doktortitel, men hun ved ikke, hvordan hun skal bruge den.

Nå men nu glemte jeg i farten helt min dag, nå men den kommer nu, først engang instrukserne, forestill dig at du ser en lille dreng med Brille og brunt hår der fortæller denne historie: »Stå op«, min mor begynde at blive sur. »Ja, ja«, jeg kommer nu sagde jeg. Normalt var det meget lettere at stå op tirsdag morgen end mandag morgen. Men sådan var det ikke i dag, fordi jeg havde lyttet til mine forældre, da de havde talt om Politik. Så nu var jeg træt, og jeg var selv skyld (måske skal man i det 21. århundred ikke stå op klokke halv syv?), da jeg kom til morgenbordet var alle i fuld gang med at spise, undtagen Tilo min lillebror, han var færdig. Jeg satte mig og spiste nogle cornflakes. Efter morgenmaden gjorde jeg min skoletaske klar og gik til busholde stedet, lidt efter kom mine brødre. Efter femten minutter kom bussen endelig. Da vi ankom til skolen begynde klokken at ringe, busen kom altid senere ...

Dagbøgerne fortæller om veludstyrede værelser hos børn og unge. Fjernsyn, PC, playstation og måske stereoanlæg er fast inventar mange steder. En gæsteseng til vennerne er også god at have. Her en tegning af et værelse i Rendsborg.

Efter skolen kørte jeg jem med bus, jeg var alene jemme, fordi mine forældre arbejdede, jeg gjorde mine jemeopgaver, spiste jeg og så min ynglingsserie: Pokemon, den handler om væsener som man kan putte ind i en bold og trænerne. Da serien var slut kom mine brødre, den ene blev raplende skør, fordi jeg læste i hans læsebog, efter at vi havde skændet os var vi sure, men vi blev gode venner igen. Min far kogte en dejlig ret; steak, kartoffelmos og grønsager af egen have. Kloken ni lade jeg mig sove og glædte mig på det nye videospil, der vilde komme om 3 dage.

Dreng
Uffe-Skolen, Tønning
11 år

Jeg bor i et hus med 2 etager, sammen med min mor og min bedstemor. I skole går jeg i Uffe-skolen i 5 klasse. Min øjenfarve er blå og grøn, min hårsnit er meget kort.

Kære dagbog!

Da jeg vågnede var radioen tændt med en sang som hed »give my baby one more time« fra Brihtney Speers. Jeg spiste til morgen et stykke brød med nutella, lige derefter kørte jeg med min cykel til skolen. I tysk timen læste vi et stykke som hed Die Zauberflöte.

Da jeg kom hjem spiste vi kartofler og grisekød. Jeg havde ingen lektier, derfor satte jeg mig til computeren og legede en leg som hed Die Siedler 2, til kl. 17.15. Så kiggede jeg fjernsyn til vi skulle spise aftensmad. Lige derefter spillede jeg en CD på bånd. I aftes læste jeg min tidsskrift Bravo Screen Fun, og så gik jeg i seng og sov.

Dreng
Ejderskolen, Rendsborg
11 år

Min familie har en lille have og bor i et rækkehus i Rendsborg. Min bror, som hedder David, er 13 år gammel. Min mor hedder Ines og min far Ray, min mor er 35 år og min far 37 år.

Min far stod op klokken 5.30, og gik på badeværelset. Efter min far var i bad var det min mors tur. Efter min mor var i bad lavede hun mad til David og mig. Da vi var færdige med at vaske os, gik vi i køkkenet og spiste morgenmad. Vi fik ristet brød med marmelade og chokolade. Da vi var færdige med at spise gik vi i kælderen for at hente cyklerne. Jeg kørte for at komme i skole ned ad nogle trapper og gennem en tunnel, som var meget mørkt. Da jeg var på skolen, som hedder Ejderskolen, låste jeg min cykel og gik til Sebastian og Michael, som er mine venner.

Da klokken har ringet ind, klokken 7.45, gik jeg på morgensangsgangen for at synge. Efter morgensangen gik vi op ad trapperne og

gik ind i klassen. I første time havde vi biologi, så dansk, tysk, engelsk, dansk og en fritime. Vi fik ingen lektier for, fordi vi var meget flittige i timerne.

Så gik jeg ud af klassen og ned ad trapperne. Så åbnede jeg låsen på min cykel og kørte den samme vej hjem igen. Da jeg kom hjem fik jeg spaghetti med ketchup og ost, det smagte meget godt. Min liveret er pizza med salami og meget ost. Efter middag så jeg »Pokemon«, som er en dyrefilm og så »Dragonball«, som er en kampfilm. Efter jeg så filmen, gik ind på mit værelse for at høre Run D.M.C. 666 og ATB. Da min far kom fra arbejde klokken 16.45, kørte vi til en videotek, som hedder Maxx og lånte »Tony Hawk«. Det er et skateboard spil. Så kørte vi til Lidl, en butik med mad og slik, og købte salami, ost og papirslommetørklæder. Efter vi kom hjem, spiste vi frikadeller med kartofler. Efter aftensmaden så jeg »Gute Zeiten schlechte Zeiten«, det er en dayly soap show. Så gik jeg i badeværelset for at vaske mig. Bagefter gik jeg i seng og sov.

Dreng

Ejderskolen, Rendsborg

12 år

Jeg bor i Rendsborg. Jeg har en mor, en far, en bror, en søster og en kat. Det er min familie, der næsten altid er sød.

Jeg stod op klokken 5.30, så gik jeg på badeværelset og børstede mine tænder. Så vaskede jeg mig, og bagefter redte jeg mit hår. Så gik jeg ned og spiste morgenmad. Jeg fik rundstykker med pållægsschokolade. Så var klokken 7.30, og jeg skulle i skole. Da jeg var på vej til skolen, mødte jeg to Tyrkere, der spyttede en pige i ansigtet. Da klokken var 7.40, var jeg på skolegården, så ringede det ind til morgensang. Morgensang er, når man beder Fader vor og synger en sang.

Så havde vi den første time mate, bagefter 2 timer idræt, så Tysk, så dansk og så historie, den sidste time havde vi fri, fordi vores engelsklærer var på lejrskole. Efter skolen kørte jeg og Simon til Pennymarkt og købte os en jordbæris. Derefter kørte jeg hjem og spiste middagsmad. Vi fik salamipizza og Coca Cola at drikke. Bagefter gik vi udenfor og spillede fodbold med hvores naboer Jan Mark, Mirco

og Jannik. Klokken 16.00 gik vi ind og lavede hvores lektier. Da vi var færdige med lektierne, gik vi på vores værelset og spillede playstation. Spillet hedder Driver og Playstation er en computer, hvor man puter CD'er ind i.

Da klokken var 18.00 gik vi i køkkenet og drak Coca Cola. Derefter gik vi ned igen og legede Playstation. Så efter 1 time klokken 19.00, og vi gik i stuen og spiste aftensmad. Vi fik skinke og salami pizza fra Pizza-blitz. Så gik vi ned i vores værelset og kiggede Tv. Vi så fodbold Bayern München med Schalke. Bayern vandt 2-1, og så gik vi i seng.

Ungdom, venner og kærester

Pige

Gustav Johannsen-Skolen, Flensborg

14 år

Jeg er en pige på 14 år. Jeg bor med min familie i Harrislee i nærheden af Flensborg. Min familie består af en mor og en far og 3 søskende. Venner! Åh, dem har jeg mange af. Gode venner! Jeg går på Gustav Johannsen Skolen, som ligger i Flensborg. I min fritid, når jeg har en, elsker jeg at se fjernsyn, eller at være sammen med mine veninder. Det er min ynglings beskæftigelse. Jeg interesserer mig for mange ting, som sagt elsker jeg at være sammen med mine venner. Jeg går også gerne til Klaver, Jazz-dance, og hvis der bliver lidt tid til overs, så tilbringer jeg også gerne min tid i forskellige klubber.

Dagen begyndte med at mit vækkeur ringede kl. 6.30- så er det bare med at komme op! Jeg gik ud i badeværelset og brusede, og derefter det daglige, hvad piger gør. Da jeg langt om længe var blevet færdig, stod der morgenmad på programmet. Det er ikke altid jeg når at få noget, men i dag gjorde jeg. Eftersom jeg ikke havde alverdens tid, tog jeg bare noget hurtigt, som består af cornflakes med et ordentlig lag sukker og mælk på. Så var det også bare om at komme i skole. Jeg kørte med min mor, fordi hun alligevel altid kører denne vej. Undtagen hvis hun skal møde til 2. eller 3. time.

Da skolen endelig var færdig, var det altså bare om at komme hen til det daglige mødested, hvor min mor holdt og ventede. Hjemme igen, tog jeg hurtig noget brød, og derefter havde jeg aftalt med min veninde (Sina) at vi skulle i byen. Egentlig skulle vi til konfirmandundervisning kl. 15.00, men eftersom vi i week-enden var på konfirmandlejr i Århus, havde vi fået fri i dag.

Vi tog bussen kl. 14.20 og var ca. kl. 14.35 nede i byen. Jeg elsker at være nede i byen. Især hvis man har sådan en god veninde med. Det var en rigtig tusetur, med alt hvad der hørte til. Da jeg omsider var hjemme igen, skulle vi lige til at spise aftensmad. I dag fik vi

flæskesteg med sovs, kartofler og grønsager. Så skulle de dødssyge lektier overståes. Egentlig plejer jeg at lave lektier om eftermiddagen, men i dag havde vi haft vikar i nogle timer, så der var ikke meget hjemmearbejde. Færdig med dem, skoletasken blev pakket og jeg bevægede mig ind foran fjernsynet for at se min ynglingsserie *Gute Zeiten Schlechte Zeiten*.

Nu er dagen ved at være slut. Jeg vil langsomt bevæge mig ind på badeværelset og derefter nusse lidt omkring. Min nussetur går forbi min lillebrors seng. Han har som sædvanlig sparket dynen af. Så jeg møsser ham og pakker ham godt ind igen. Også min lillesøster får lagt dynen ordentlig på og derefter et godnatkys på kinden. Inden jeg vil indtage min sædvanlige plads på min seng og læse i den bog jeg for tiden er i gang med. »Wie ein Vogel im Käfig«.

Ved 22.00 tiden slukker jeg lyset og lægger hovedet på puden og konstaterer, at jeg har haft endnu en vidunderlig dag.

Pige

Gustav Johannsen-Skolen, Flensborg

14 år

Kære Dagbog,

Mandag. I går er der ikke sket så meget. Weiche var lige så kedeligt som hver dag. Weiche er en lille by lige udenfor Flensborg by. Vi har der et Jugendtreff, der kan man møde sine venner, spille billiard, eller bare snakke og ha' det hyggeligt. Vi har også en Freibad, det er en svømningpool udenfor og vi har en Rampe. Det er en bane hvor man kan køre med Inlineskates og Skateboard. Jeg har øvet nogen nye danse til vores dansegruppe, og mine tre søskende har drillet som sædvanlig! Sidste uge i fredags er vi optrådt i Slesvig med min dansegruppe, det var dumt! Det har regnet, og der var ikke mere end 25 mennesker, som har kigget på, og det »bedste« var, at der var nogen fulde drenge, som råbte ad os. Jeg synes det er skrækkeligt, at man skal være fuld med 14-15 år! Na, men jeg var for første gang fuld i sommerferien, og da var jeg 13 år, og det var skrækkeligt. Næste morgen havde jeg hovedpine og var dårligt. Nu er jeg 14 år og har tænkt mig, at jeg for de næste to år har haft nok med at være fuld.

Pige

Gustav Johannsen-Skolen, Flensborg

Jeg er 16 år, som jeg er meget glad for, fordi det nu endelig er legalt at gå i discotheker og at få sprut, »livet begynder som vi siger«. Mine fritidsinteresser er ridning, spansk kursen jeg besøger siden to uger, at være sammen med venner og at gå i byen for at prøve på nyt tøj, man måske skal have på til den næste disco besøg. Min yndlings musik/sang er for tiden »two times« fra Ann Lie. Den bedste film jeg i den sidste tid har set, har været i biografen »Eiskalte Engel«, »Ich weiss was du letzten Sommer getan hast« har også været meget god.

Kære dagbog

Den 5. okt. begyndte for mig kl. 6.10, da min radiovækkeur startede med at spille »Larger than life« fra Backstreet Boys. Jeg gik i bad for at bruse, derefter klædte jeg mig på med de nye bukser jeg havde købt forleden en dag og også min ny rullekrage bluse tog jeg på. Saa stylede jeg mit hår (siden 2 måneder har jeg nyt frisure). Og fra den dag af er det vær morgen det samme teater med mit hår. Da jeg endelig var færdig, spiste jeg ikke morgenmad, men opløste kun en vitamintablett i vand og drak det så hurtigt jeg kunne for at komme i rette tide afsted til bussen. Hver morgen tog jeg bybussen fra Weiche til Flensborg ZOB og derfra til Gustav-Johannsen Skolen. Jeg smuttede først engang ind til bageren for at købe mig et Schokocroison.

Skolen starter kl. 8.00 og slutter kl. 13.25 undtagen om onsdagen (14.20). I dag stod der engelsk, tysk, mate, dansk og to timer hjemkundskab på vores timeplan. Vi går i tiende klasse, og dette er sidste skoleår på realskolen, så vi skal arbejde meget.

Kl. 14.00 kom jeg hjem. Jeg spiste ikke, fik kun en lille snak med far og så skyndte jeg mig at få make-up'et af mit ansigt fordi jeg ville i solariet. Kl. 15.00 var jeg hjemme igen, jeg tog mit ridetøj på og cyklede afsted til Barderup, hvor jeg giver rideundervisning paa fjordheste. Da det kl. 17 begyndte at regne »cats and dogs«, som man siger paa engelsk, var jeg lige på vej hjem igen. Hundevåd mødte jeg hjemme. Jeg gik igang med mine lektier og derefter spiste jeg suppe med min mor, og vi talte længe sammen, mens vi så på fotos. Jeg har et godt forhold med mine forældre. Måske fordi jeg er enebarn. Men

jeg har alligevel noget lignende som et søsterforhold med min veninde, der også er enebarn, hun er min bedste veninde, måske fordi vi altid har kendt hinanden.

Pige

Gottorp-Skolen, Slesvig

14 år

Kære dagbog!

Jeg er 14 år gammel og går på Gottorp-Skolen med mange venner.

Mit vækkeur ringede kl. 6.00. Jeg ville ikke stå op, så jeg sov igen. Kl. 6.45 kom min mor ind, fordi jeg skal kl. 6.55 ud af huset. Min mor skulle køre mig til busholdestedet, ellers ville jeg komme for sent.

Kl. 7.45 var jeg i skolen, men der skete ikke noget spændende, kun det som hver dag sker, og det er at lærerne diskuterer med os om mange ting. Skolen var slut kl. 13.05. Efter skolen gik jeg med en veninde hjem, og vi spiste pizza ved hende.

Kl. 15.00 gik vi til en meget god ven af mig. Ved ca. 16.30 gik jeg til min søster. Om aftenen, da jeg kørte hjem til mine forældre, var min ex-ven der, han bor i Köln, men han er ved os til den 29.10.99. Vi snakkede om gamle dage, da vi engang var kærester. Vi snakkede til kl. 3.00 om natten. Jeg får sikkert problemer med at stå op i morgen.

Pige

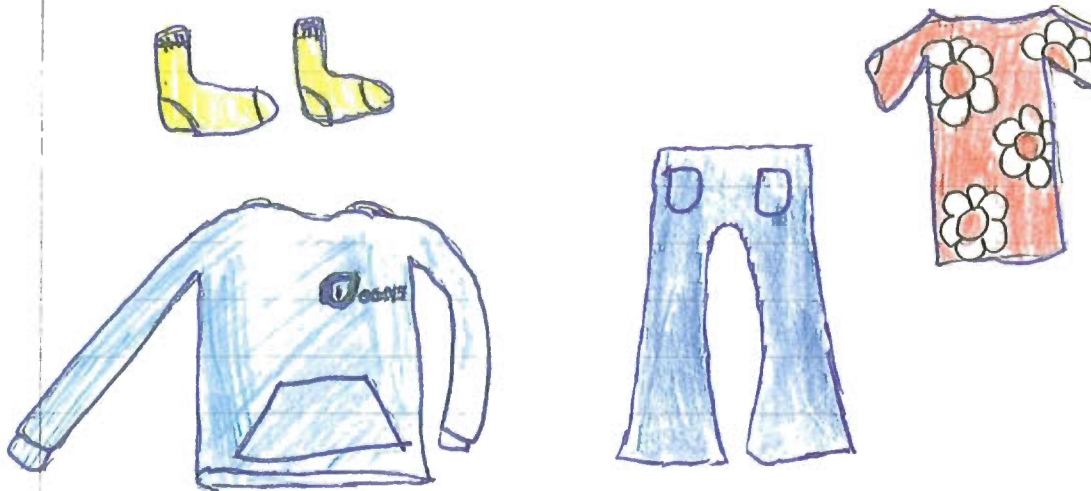
Gottorp-Skolen

15 år

Ich bin noch 15 Jahre alt. Ich wurde 1983 geboren, in Schleswig. Ich wohne in Groß-Rheide, und gehe auf der Dänischen in Schleswig namens Gottorp-Skolen. Meine Hobbies sind: Fußball, Tanzen, mit Freunden rumhängen, Reiten auf mein pflege Pferd, mein Hund, Party's und in die Disco gehen.

Ich bin um 6.00 Uhr aufgestanden. Nachdem ich mich gewaschen und angezogen habe, habe ich gefrühstückt. Ich bin danach wieder in mein Zimmer gegangen und habe mich geschminkt, meine Haare gemacht und meine Zähne geputzt. Um 6.45 Uhr kam Nina um mich

Dette tøj havde jeg på:

Tøjet spiller en stor rolle. Hver morgen går der mange overvejelser med at afgøre, hvad der nu skal tages på i dag. Her påklædningen for en pige fra Langballigholz. Trøjen er tydeligt angivet som en mærkevare!

abzuholen, wir haben auf dem Weg zum Bus eine geraucht, sie ist dann zu ihrer Bushaltestelle gegangen, und ich zu meiner. Um 7.07 Uhr kam mein Bus. Ich saß neben Stina, wir haben uns unterhalten. Um 7.25 Uhr bin ich ausgestiegen. Aber in der Schule war ich erst um 7.38 Uhr, weil wir noch eine geraucht haben. Die 1. Stunde fing um 7.45 Uhr an.

Die 6. Stunde endete um 13.05 Uhr. Ich bin zusammen mit Henni (ein kleines Stück), Stina und Nicole zum Bus gegangen. Um 13.45 Uhr war ich endlich zu hause, ich habe gegessen und meiner Mama geholfen das Schlafzimmer sauber zu machen. Um 15.00 Uhr kam Timo. Wir haben noch ein bisschen geschnackt und rum gealbert. Um 15.40 Uhr sind wir zu Anna gegangen um sie und Nicole abzuholen. Um 15.45 Uhr war ich auf dem Sportplatz, weil wir um 16.45 Uhr Tanzen haben. Timo ist dann zu Tim gegangen. Wir sind angefangen zu Tanzen, und um 17.00 Uhr hatten wir eine Raucher- pause. Ich habe eine geraucht und bin schon mit Saskya reingegangen um ein

Tanz für das Lied von Dirty Dancing. Wo endlich die anderen reingekommen sind haben wir das bis um 18.40 Uhr getanzt. Um 18.40 Uhr haben wir Schluß gemacht, weil die Jungs da training haben. Wir wollten Rene Pekron noch mal sehen, Rene sieht total gut aus.

Um 19.20 Uhr bin ich nach hause gegangen. Ich sollte aber um 19.00 Uhr zuhause sein (was ich aber nicht wußte). Ich habe aber kein ärger bekommen, nur eine Woche hausarrest. Ich bin um 21.25 Uhr ins Bett gegangen weil ich total müde war.

Pige

Gottorp-Skolen

16 år

Ich bin 16 Jahre alt. Ich wohne in Rendsburg und geh auf die Gottorp Schule.

Heute war echt ein scheiß Tag. Ich bin zu spät aufgestanden. Ich hab mir gedacht das ich zuhause bleiben sollte, aber ich bin doch zur Schule gefahren. Auf'n Bahnhof sehe ich immer Menschen die so aussehen wie ich. Sie sehen traurig aus. Manchmal denk ich daß ich sofort aufhöre mit der Schule, aber ich mach sie schon noch fertig, weil was soll ich sonst machen. In der Schule war es ganz lustig heute. Ich verstehe mich echt super mit den Leuten aus meiner Klasse, da bin echt froh drüber. Wir haben nichts besonderes gemacht. Wir haben 3 Stunden »Die große Flatter« geguckt. In mathe und dänisch haben wir nicht so viel gemacht. Ich freu mich immer wieder wenn ich im Zug nach hause saß, dann ist der Schultag endlich vorbei und das Wochenende kommt näher. Dann kann ich wieder ausschlafen.

Als ich heute zuhause war, war ich ganz alleine, also hab ich telefoniert, das tu ich wirklich gerne. Ich hab bei mein ex angerufen, wir hatten uns eigentlich nie so viel zu erzählen, aber heute war das anders. Wir haben fast eine Stunde telefoniert. Er hat mich zum lachen gebracht und ich ihn, bis er die Frage stellte in wem ich verliebt bin. Da mußte ich wieder an mein alten Klassenkameraden denken. Wir telefonieren manchmal, aber nur selten, weil er in Husum wohnt und er hat leider auch ne Freundin.

Danach hab ich denn aufgelegt und hab meine Hausaufgaben ge-

macht. Als meine Mutter nach Hause kam haben wir uns gesofft, also bin ich zu mein besten Freund gefahren, man kann auch sagen das er mein Freund ist, aber wir sind noch nicht richtig zusammen. Wir haben geredet und danach haben wir Fernsehen geguckt und als ich nach hause wollte, hat er mir ein Kuß gegeben und dann bin ich nach hause gefahren. Danach war ich so müde das ich ins Bett gegangen bin und bin eingeschlafen. Aber immer bevor ich einschlafe muß ich an die anderen Kinder denken. Die nichts zu essen haben oder grade sterben. Ich könnte sofort anfangen zu weinen, aber irgendwann, wenn ich älter bin, ja dann will ich den Kindern helfen und ich hoffe das tun einige mehr.

Pige

Gottorp-Skolen

17 år

Ich bin um 5 Uhr aufgestanden, und dann habe ich mich angezogen. Danach bin ich ins Badezimmer gegangen, und habe mich frisch gemacht. Um 6.30 Uhr wurde ich mit dem Auto abgeholt, und dann wurde ich in Jübek wieder raus gelassen, weil ich noch zum Bäcker mußte. Danach habe ich meinen Freund abgeholt, und wir sind zusammen zur Bushaltestelle gegangen. Wir haben über alles mögliche noch geredet, bis der Bus kam. Dann sind wir eingestiegen, und mein Freund hat sich neben mich gesetzt. Im Bus habe ich dann noch ein bißchen gelesen bis wir in Schleswig waren. Wir sind um 7.30 Uhr beim Zob eingetroffen, dann mußten wir umsteigen in einen anderen Bus. Um 7.40 Uhr waren wir bei der Schule, und ich habe alle meine Freunde begrüßt.

Um 7.45 Uhr begann die erste Stunde. Wir hatten Mathe. Ich fand die Stunde ging recht schnell vorbei. Um 8.40 Uhr begann die zweite Stunde, wir hatten Dänisch. Wir sollten Wiedererzählung machen, und wir haben Aufgaben auf bekommen. In der dritten Stunde haben wir den Film: »Die große Flatter« geguckt. Die vierte Stunde hatten wir wieder Mathe, und wir haben Hausaufgaben auf gekriegt. Die fünfte und sechste Stunde haben wir den Film: »Die große Flatter« weiter geguckt.

Um 13.45 Uhr war ich zu Hause, dann habe ich etwas gegessen und meine Hausaufgaben gemacht. Danach bin ich nach Jübek gefah-

ren zu meinen Freunden, wir sind dann durch Jübek gegangen. Meine Freundin hat mich dann zum Billard spielen eingeladen, und danach ist sie dann mit mir zum Arzt gegangen. Dann sind wir zu ihr nach Hause gegangen, und mein Freund kam auch zu ihr. Ich habe mit meinem Freund noch eine Wette abgeschlossen, und zwar darüber das er es nicht schafft 3 Monate mit mir zusammen zu bleiben. Meine Freundin mußte dann auch rein, um ihrer Mutter zu helfen. Ich bin dann um 18.30 Uhr nach Hause gefahren.

Als ich zu Hause war, aß ich etwas, und danach bin ich in mein Zimmer gegangen, und habe Fernseh geguckt bis um 3.30 Uhr morgen's.

Pige

Duborg-Skolen

17 år

Jeg er en pige på næsten 18 år og går i 12. årgang på Duborg-Skolen i Flensborg. Jeg har egen lejlighed her i Flensborg, som jeg betaler selv, idet jeg arbejder i tøjbutikken Werdin, som er nede i byen. Egentlig kommer jeg fra Schwesing, en lille landsby i Nordfriesland. Min mor bor der endnu (sammen med min 16 årige lillesøster og min farmor), og jeg er der tit om weekenden, min far bor i Frederiksstad, som ligger ved Ejderen. Jeg bor sammen med min kæreste, som jeg er sammen med i knap tre år nu. Han læser til lærer på Haderslev Seminarium. Vi er begge speidere, men han er mere aktiv end jeg. Jeg holder meget af at læse, men det gør min kæreste derimod ikke. Derhjemme (altså hos vores familier) er vi begge tysktalende, men vi taler en blanding af dansk, tysk, engelsk, sydslesvigsk og plattysk sammen.

I morges ringede vækkeuret, da klokken var halv syv, fordi min kæreste skulle afsted tidligt, men fordi han var blevet syg, kunne jeg sove i over en halv time endnu. Desværre var jeg nød til at stå op og spise morgenmad alene. Jeg kan ikke lide det særligt meget, fordi der så ikke er nogen til at vække mig rigtigt med snak. Jeg skyndte mig med at pakke min skoletaske og gå i bad for at have tid til at kunne læse lidt avis (Flensburger Tageblatt) endnu.

Da klokken var 7.30, gik jeg afsted til skole. Der er ca. en halv

kilometer, men det går bakke op, og det ta'r tid. Jeg er kommet til at hade denne vej, fordi jeg altid føler, at den er spild af tid, og at de alle glor efter mig. Men der er ingen anden. Det var koldt udenfor, og selv om jeg havde taget en extra t-shirt på, frøs jeg.

Efter at det havde ringet ud efter skole, var jeg glad for endelig at slippe løs. Det er træls at have otte forskellige timer på en dag. Lærerne mener at de kun kræver, at vi opfører os ordentligt, og at de forventer, at vi handler og arbejder som voksne. I virkeligheden kræver de, at vi er robotter, der fungerer til hver en tid og i alle emner.

Da jeg efter tyve minutters gang endelig var derhjemme, havde min kæreste maden klar. Jeg syntes, at det var vældig sødt gjort af ham. Han laver altid maden, og jeg vasker op, men i dag slap jeg også for opvasken. Det var meget rart, for så kunne jeg med det samme starte med at skrive min engelsk stil om iriske myter og deres helte. For ikke at forstyrre mig, kørte min kæreste til sin bio-far (sådan kalder vi ham, for at skelne imellem den rigtige far) og manden, som hans mor er gift med (far), der også bor i Flensborg og har megen forstand på computere. Jeg brugte ca. tre timer på at skrive stilen, rette og printe den til min lærers forhåbentlige tilfredshed.

Så ringede min mor. Vi snakker sammen næsten hver dag. Hun spurgte om jeg ville være med til at hilse på en fødselsdagsfax til min faster i Hamborg, og fortalte om hvordan hendes kæreste havde bygget vores køkken færdig. Det var jeg glad for at høre, fordi det betød, at der var mindre rod derhjemme. Da jeg havde lagt røret på, var min kæreste kommet hjem, og vi spiste aftensmad sammen. For at få det lidt hyggeligt og for at slappe af, lagde vi os så på sofaen og så fjernsyn, til klokken den var kvart i ti. Filmen handlede om, at den spanske influenza var brudt ud og om en stedmoder, der, sammen med sin computerbegavede søn, opklarede hendes ægtefælles død. Filmen var både spændende og interessant, og da vi lå i seng, snakkede vi lidt om den endnu, inden jeg begyndte med at læse videre på »Løgneren« og min kæreste faldt i søvn.

Da jeg endelig slukkede lyset, kunne jeg ikke falde i søvn, selvom jeg var så uendelig træt. Jeg kiggede på min kæreste, så vidt det var muligt i mørke, og tænkte på, hvor lykkelig jeg dog er med den tilværelse, jeg har. Jeg er selvstændig, har egen lejlighed, en sød kæreste og dejlige forældre med søde kærester begge to. Så faldt jeg i søvn.

Pige
Duborg-Skolen
17 år

Jeg blev født i Flensborg og døbt i Bov. I dag er jeg 17 år gammel og lever sammen med mine forældre i en lille landsby, Nieby, der ligger 5 km fra Gelting, der igen ligger i nærheden af Kap-peln. Jeg har hver dag en pisselang bustur til skolen, Duborg-Skolen, i Flensborg. Jeg er nu i 12. årg. – det vil sige, at jeg snart er færdig med skolen og har et abitur, jeg kan bruge til noget.

Jeg er aktiv i vores idrætsklub MTV Gelting 08 in der Sparte: Jugendausschuß. Og så underviser jeg sammen med min veninde, Janne på 15 år, Tanzen für Jugendliche (også en sparte i idrætsklubben). Det er faktisk ret sjovt – vi finder selv på choreographien til de forskellige sange. Vi er startet på det for 1½ år siden – lige nu er vi i gang med noget orientalsk (noget der ligner mavedans). Vi er nu omkring 18 på holdet, vi har også en dreng med i det, men jeg ved ikke om han stadig gider, fordi han manglede nogle gange og jeg har hørt noget om, at han ikke vil længere – det ville være meget trist. Ja, vi var lige så enorm glade, at vi ikke længere kun var piger.

Ja, jeg har været i skole siden klokken 8.00 og da busturen varer så længe, bliver jeg nødt til at stå op klokken 6.00 hver morgen. 8 forskellige timer ventede på mig: historie, geografi: (selvstændig arbejde – skrive eget klausurstof), dansk på linie, kunst på linie, religion, samfundsfag (enormt kedeligt), fysik og endelig sidste time tysk – ja, så siger man mere end PUUUUh!!! Jeg er glad for hver skoledag, jeg har overstået. Så kan jeg om aftenen strege dagen på en Flensborg Avis – kalender og se hvor lang tid det tager indtil min bedste veninde, Miriam kommer tilbage fra Uruguay. Hun er der for 1 år og rejst for ca. 1½ måneder siden. Jeg savner hende bare så enormt meget. Hendes kæreste er her i Tyskland (Gelting), han er tvillingsbroderen af min kæreste.

Mig og min kæreste har været til 3. lektion af vores Tanzkursus, vi er igang med. Det var den 3. af 10 lektioner, vi lærer Jive, Tango, Chachacha, Walzer og måske endnu Discofox og ja så endnu Foxtrott (det glemte jeg). Jeg synes, vi er bleven rigtig god til det. Bagefter

havde vi det meget rart sammen på sofaen foran fjernsynet – senere gik vi hellere i seng med snak og kuscheln. På dette tidspunkt af dagen havde jeg glædet mig hele tiden på – egentlig allerede dagen før. Det var så dejligt at ligge under den varme dyne lige efter et varmt bad.

Pige

Duborg-Skolen

18 år

Nu ser det ud til jeg ikke har behov for et vækkeur mere. Min kæreste har i nat haft sin første »arbejdsnat« ved Motorola; pakke Handys i kartoner og sådan noget. Klokken 7 kom han så hjem med cykel, udmattet men tilfreds. Aftenen før havde han forladt mig lidt i 21.00 ur, og jeg havde endelig engang sengen for mig selv og natro. (Han har den uvane at spille computerspil til midt om natten. Det har virkelig irriteret mig, da jeg ikke kunne sove p.g.a. lyset). Men nu er det hele godt og jeg har fået mig et effektivt »vækkeur«. Jeg synes det er godt at han nu har fundet noget han kan lide at lave (skolen havde han droppet nogle uger før), og der er jo også finansielle fordele ved det, han tjener over 2000,- DM per måned. Det er godt, også fordi jeg kun får bistandshjælp, og vi to skal klare os selv i vores 3-værelsesstueetage- lejlighed. Jeg er selv overrasket over at det er gået sådan med mig.

Jeg kender min kæreste nu i kun (næsten) 4 måneder, og han har allerede klaret at forandre hele min hverdag: Jeg flyttede ud (ca. for 1 måned siden) derhjemmefra. Min mor og min lillebror Norman (11 år og egentlig meget sød) bor nu alene sammen. Først følte hele omstillingen med at bo alene nyt, men nu efter en tid kan jeg se at det nok var det bedste: den situation: Jeg kunne simpelthen ikke holde det ud derhjemme. »Streit und Zank« som gjorde mig meget ulykkelig. På et eller andet tidspunkt var det så, at min mor og jeg slet ikke snakkede sammen mere. – Nu efter at jeg »står på egne ben« er der ingen strid mere, men kommunikationen holder sig også i grænser. Det er jeg meget ked af, da resten af min familie heller ikke finder det nødvendigt (bare af og til!) at vise at de stadig ved hvem jeg er. Men jeg er blevet stærk med tiden (forhåbentlig?!) og jeg klarer mig.

Jeg har jo min kæreste og han understøtter mig i alt jeg foretager mig: Specielt skolen.

Jeg har jo nu i 5½ år gået her på stedet, men det bliver det ikke bedre af. Det drejer sig om Duborg-Skolen i Flensborg, den by hvor jeg også bor. Nu med kun 2½ år til min »Eksamens-finale« begynder det at blive forfærdeligt. »Det er! Nu! Det gælder! – for jeg vil jo gerne have min Studentereksamen for senerehen at kunne studere noget fornuftigt. Hvis jeg klarer det (jeg gør! Jeg skal!) så er jeg den første pige i min slægt, der nogensinde er kommet så langt. Min fætter Andreas har været den første. Hele familieresten er arbejder, selvstændige eller arbejdsløs. For at nå mit mål: hver dag skole, skole, lektier, lektier, klausurer, klausurer ... osv.

Også i dag Tirsdag. En lang dag. Den længste i hele ugen: 8 forskellige fag (Puha!) Efter sådan en dag er man meget udmattet, men det gik sådan set i dag. Jeg havde en masse fritimer: første, anden og femte. Altså udholdeligt. Dagene skrider langsomt men ugerne hurtige. I femte tog jeg så hjem med en Daim til min kæreste. Han sov og ville ikke have Daimen. Jeg var også træt og lagde mig ved siden af ham og minsandten! Jeg faldt i søvn ved siden af. Ja, sådan kan det gå! Noget ubehageligt, sådan at pjække en kemi time; jeg har allerede så meget fravær (ikke så godt!). Men jeg gik alligevel så til sidste time. Da jeg kom hjem sad min lillebror i stuen. Han ville låne penge af mig, fordi de ikke havde noget derhjemme. Ja, jeg kan huske at det ofte havde været sådan tidligere. Madnød, pengesnød ... osv. Jeg tog ham med ned til banken for at hæve penge på min nylig indrettede konto. Men hvad ser jeg der? De forvirrede bankfolk havde skrevet en forkert adresse og kontonummer, så der ingen penge var kommet. Skit! Men jeg ordner det på mandag. Da har »Sozialamt« åben igen, så jeg kan give dem mit nye nummer og få de penge. Huslejen skal jo også overføres. – Nå vi tog hjem til kæresten og spurgte om han kunne låne. Det ville han gerne. Men så måtte vi først til banken for han havde heller ingen penge. (Ja, ja, das liebe Geld!). Norman spillede lidt computer mens vi spiste. Han morgenmad og jeg middag. Interessant ikke? Bagefter tog vi ned i byen til banken og på indkøb og forskelligt. Norman fik pengene og vi hyggede os lidt sammen med Pizza og (ihr wißt schon!) indtil min kæreste igen skulle afsted til arbejde klokken 21.00 og jeg lavede lektier.

Pige**Duborg-Skolen****18 år**

Jeg er 18 år, født og opvokset i Flensborg. Begge mine forældre er tyske (min mor døde dette år i januar af kræft), men de synes meget godt om de gode sociale forhold, der er i de danske børnehaver og skoler. Så både mig og mine to brødre (en på 22 og en på 14) gik i dansk børnehave og på dansk skole.

Vækkeuret ringer kl. 5.30, ikke fordi jeg har en lang vej til skolen, men snarere for at kunne nå de lektier jeg ikke gider at lave om aftenen. Ligesom dagene før bliver det lidt i syv, da min far vækker mig per telefon, at jeg står op. Jeg tar det helt roligt selvom jeg er lidt for sent på den. Spiser mit müsli, kigger lidt i Flensburger Tageblatt og laver mig så færdig på badeværelset. Det regner ikke, så jeg cykler til skolen.

Timerne denne dag går meget langsomme, tirsdagen er den værste skoledag, da vi i alt har otte timer og endda otte forskellige! Den eneste time som bringer lidt afveksling og glæde er kunst-undervisningen. I dag maler vi et æble med oliefarve, jeg er ret tilfreds med resultatet, selvom farverne blev lidt grumset. I dagens hultime, der nogen gange bare bliver smidt ind i hele skolens undervisning til at ordne hvad som helst, elevråd, møde etc., opstår der en lille runde af venner for at ha' en lille snak. Mig, Christina og Lise mine to bedste veninder, Iris, Eileen og to andre kvindefolk, som bare sidder med, kommer på emnet nytår 2000, som vi får vilde tanker om. Det skal blive en party på landet med »Rummelpottlaufen« og masser af sjove, folk, kom vi frem til.

Skoledagen er forbi og køreundervisningen venter på mig. Jeg kører en lille tur rundt omkring Flensborg, min kørelærer er tilfreds, jeg er tilfreds, så det kan gå hjemad igen. Før jeg ta'r afsted med min cykel henter jeg mig noget ved bageren, det er blevet til en dårlig vane at bruge mange af mine penge til slik. Cykelturen er ikke alt for hårdt, men jeg har fået en elendig kondition, så det skal der ændres noget ved!

Hjemme sætter jeg mig straks foran computeren og laver nogle korrigeringer ved min homepage, som jeg bruger lidt tid på hver dag,

hvis altså jeg har nogle nye ideer. Jeg gider ikke at lave lektier, jeg laver hellere en ny grafik på computeren. Med en lille spise – og sovepause imellem laver jeg hele aftenen igennem videre med grafiken. Omkring titiden er jeg nogenlunde tilfreds med den, jeg kalder den »Energy«. Da jeg prøver at uploade den på serveren, er det ikke muligt pga. en fejl. Så jeg chatter lidt endnu, før jeg så endeligt går i seng denne lange tirsdag.

Pige

Duborg-Skolen

18 år

Jeg er en pige på 18 år, jeg er elev i Duborg skolens 11. årgang. Da jeg bor i Tønning (70 km syd for grænsen, på halvøen Eidersted) er der alt for lang rejse i skole, så jeg bor på Ungdomskollegiet i Flensborg mandag til fredag, i weekenderne tager jeg så hjem til mine forældre, som bor i et lejet hus. Desuden har jeg en storebror, der pga. uddannelse er flyttet til Odense.

Dagen startede med, at mit vækkeur ringede kl. 6.47 og jeg, træt og irriteret, slukkede det og vendte mig en ekstra gang, før jeg tog mig sammen til at tænde for mit anlæg og stå op. I løbet af natten havde jeg registreret, at det havde regnet nu og da, det irriterer mig, og jeg kan for det meste ikke falde i søvn igen.

Da jeg kom tilbage fra mit badeværelse hørte jeg, at anlægget spillede Shania Twains nye album *Come on over* og jeg fik bedre humør. Jeg snuppede det nye 'Girl' og læste mit horoskop. Der stod, at i dag skulle være min bedste dag for kærligheden. »Lad os nu se hvad der sker« tænkte jeg. Jeg håbede selvfølgelig det bedste og begyndte allerede at forstille mig en hel del ting, men om de sker? Efter denne glædelige nyhed fik jeg hurtigt tøjet på og så stod min bedste veninde også allerede foran døren, for at hente mig til morgenmad.

Morgenmaden var som hver morgen på kollegiet. En skål müsli med mælk og et glas æblejuice. Færdig med morgenmaden gik jeg op til disken og smurte min madpakke: en klap-sammen-fransk- og rugbrøds mad med mælk- og nougatcreme og en banan ved siden af. Jeg gik herefter op på mit værelse, børstede tænder og ordnede de sidste småting, inden jeg gik i skole kl. 7.40.

Jeg går i dansk skole. Jeg ved faktisk ikke rigtig, hvorfor jeg gør det, for jeg er faktisk aldrig blevet spurgt, men skulle jeg vælge nu, ville jeg altid vælge det danske. Det er sådan, at min mor er dansker og min far er tysker, men har gået i dansk skole og har dansk familie, og af den grund har der faktisk aldrig været nogen diskussion om, hvor min storebror og jeg skulle gå i skole. Det har været oplagt siden min mor flyttede herved. Min mor har hele sin familie i Danmark, og af den grund har landet også en stor betydning for mig. Derudover har jeg dansk statsborgerskab. Jeg kan meget godt lide at være i Danmark, og jeg har allerede i mange år en drøm om at tage min uddannelse der oppe et sted.

Det sydslesvigske holder jeg også meget af. Jeg har altid opfattet det, som om vi, som mindretal, er noget specielt. Vi er noget for os selv, selvom vi er en del af det samfund, der lever syd for grænsen. Tysk har jeg det også ret godt med, jeg bor i Tyskland, min dagligdag foregår her og desuden er jeg også tysk statsborger. Det ville jo også være lidt dumt, hvis jeg ikke kunne lide mit »faderland«, når nu vi bor her.

Ankommet i skolen havde jeg matematik i første time, det gik strygende, da jeg jo selvfølgelig havde lavet lektierne. Anden time gik i EDB-rummet på Internettet, hvor vi skulle sende e-mail til forskellige skoler, på baggrund af vores projekt, der hedder European Studies Project. Tredje time var klassens time, og på baggrund af klasselærerens spørgsmål og kommentarer handlede den om klassens positive og negative erfaringer til starten af 11. årgang.

Fjerde time handlede om denne dagbogsskrivning, altså »reglerne«, der hører til. Kemi-timen foregik ret »kemisk« med et lille forsøg om redoxprocesser. Sjette time gik også i EDB-rummet på Internettet og syvende time var en fritime, hvor jeg sad og læste lektier. Biologitimen herefter trak sig meget lang, ligesom et tyggegummi, men vi gjorde lidt hygge ud af den, og så fik vi også den overstået.

Efter ottende time næsten løb jeg til kollegiet, for at få noget ordentligt mikromad. Vi fik ris med kinesisk grønsagsblanding, det var ret lækkert og eksotisk, for til dessert fik jeg honningmelon.

Endelig ankommet på mit værelse pakkede jeg min skoletaske ud og indstillede antennen på mit fjernsyn, så min veninde og jeg kunne se Beverly Hills 90210, på TV2 selvfølgelig, før jeg startede på alle

mine lektier. Der var massevis at grine ad. Efter en $\frac{3}{4}$ time var jeg klar til et lille bjerg af lektier, så jeg startede ud med matematik og fransk. Herefter var jeg nødt til at lægge skolebøgerne til side og læse emne nr. 11 i teoribogen til kørekort B. Det handlede om »stilleliggende trafik«. Det var ikke særlig meget jeg skulle læse, og da jeg havde lagt mig på sengen faldt jeg selvfølgelig i søvn, da jeg var færdig. Jeg sov indtil kl. 17.55, og der var 5 minutter til aftensmad, så jeg skyndte mig at vågne.

Til aftensmad var der som sædvanligt »koldt bord«, med frugt, grønt, pålæg, brød og salat. Jeg tog en ostemad og vindruer og efter et kvarter var jeg færdig og oppe på mit værelse, for at gøre klar til køreskolen. Teoritimen var rigtig sjov i dag. Der var ikke så mange, så det gik ret hurtigt. Jeg må helt ærligt indrømme, at jeg var lidt træt i slutningen, men med lidt aktivitet fik jeg rettet op på det.

Jeg var på kollegiet igen ved 20.30-tiden, så der var tid til de sidste lektier. Da jeg var færdig med mine lektier, sad jeg et lille øjeblik og tænkte over, hvad der egentlig var sket i løbet af dagen (det plejer jeg altid at gøre, hvis jeg lige har to-tre minutter i overskud om aftenen, og det har jeg for det meste). Jeg kom til den konklusion, at det har været en rimelig god dag, men jeg synes dog ikke det har været min bedste dag for kærligheden, som jeg læste i mit horoskop i morges. Det skuffer mig lidt, men der kommer jo sikkert flere chancer for at finde ham. Jeg gik i seng kl. 23.00, jeg var allerede alt for sent på den, synes jeg, jeg har nemlig opdaget, at jeg kan være lidt morgensur, når jeg ikke får nok søvn, og det kan hverken min omverden eller jeg lide. Efter denne dag kan man slet ikke være morgensur, så det var nok derfor jeg tog chancen. Godnat!

Billedet næste side:

Der er stor interesse for mindretalsspørgsmål i disse år. Studieafdelingens »dagbogsprojekt« var kun ét udtryk blandt mange for denne interesse. På selv samme dag, hvor der blev skrevet dagbog, samlede dagbladet JydskeVestkysten materiale til en artikel om livet i en dansk mindretalsfamilie. Artiklen blev trykt 10. oktober 1999 og tegner et billede, som på mange måder ligner dagbøgenes.

Dansk hverdag på tysk

DAGBOG: Hverdagen hos en dansk familie i Sydslesvig ligner den tyske. Familien Bastiansen i Hanved gør sig heller ingen dybere tanker om det at være dansk. Den er det bare.

Predel Helge Bastiansen er mopsen. Når der er møder i det danske Aktivitetshus i Flensborg, skal han sørge for kaffe, kiks og andre småting. Det henter han hos Fakta i Padborg, men da han købte ind, var der ikke mange D-mark i kassen. Derfor fik han tilbage i kroner til en dårlig kurs, så den forretning tabte han på.

Den slags småting kan ikke ødelægge Helge Bastiansens dag, men lidt irriteret har man vel lov at være.

Den syvårige Nehle er hentet fra skole af sin mor. Og så er det tid til lektioner.

at han tilhører det danske mindretal.

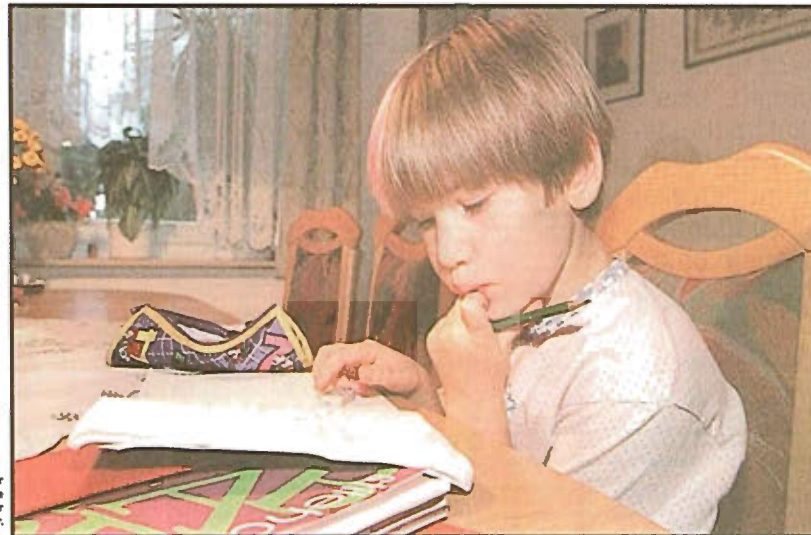
– Mine forældre opdrog mine to søskende og mig i en dansk and. I nærtiden måtte de holde sig tilbage, men efter krigen lærte de dansk på aftenskole og blev aktive medlemmer af mindretallet. Vi børn kom alle på den danske skole. Men først som voksen gør man sig tanker om tilhørsforhold. Jeg fandt ud af, at mindretallet var fornuftigt for mig, siger Helge Bastiansen.

Han tilhører ikke dem, der gør et stort ståhej ud af sit nationale slæsted.

– Vi har ingen flagstang i haven, og jeg kunne ikke drømme om at have Dannebrog ved fødselsdage eller andre begivenheder. Det ville være for provokerende over for den tyske flertalsbefolkning, siger han.

Mindretal betyder for ham også sammenhold.
– Vi har en campingvogn stående fast ved Sønderballe Strand ved Genner Bugt. Vores naboer der er blevet vores venner. De tilhører den tyske befolkningsgruppe i Danmark, og de har bestyret mig i opfattelsen af, at det er en god ting at være tilknyttet et mindretal, siger Helge Bastiansen.

At føle sig dansk er for ham ikke nogen grund til at flytte til Dan-

Det meste af formiddagen er Helge Bastiansen alene hjemme. Mustruen Anka er på arbejde, børnene i skole. Hans job starter senere på dagen og strækker sig ofte hen til aftenstimerne. Fritiden om formiddagen bruges også på computeren.

Køkkenet er det sted, hvor familie Bastiansen mødes. Morgenmad spises i fællesskab. Helge Bastiansen arbejder dog ofte sent og er ikke til stede ved aftensmåden.

FAKTA

DET DANSKE MINDRETAL

- Det danske mindretal opstod i 1920, efter at et flertal af befolkningen ved folkestemningen i 1920 bestemte, at Sydslesvig skulle forblive en del af Tyskland, og den nuværende grænse blev trukket.
- Mindretallet følger sine medlemmer fra vugge til grav. Det vil sige, at et bredt net af organisationer drager omsorg for det kirkelige, kulturelle, sociale og politiske arbejde samt udgivelsen af dagbladet Flensborg Avis.
- Mindretallet står bag driften af 57 børnehaver med cirka 1800 børn og 55 skoler med cirka 5900 elever.
- Det danske mindretals virke koster cirka 600 millioner kroner årligt, hvoraf den danske stat stiller cirka 340 millioner kroner til rådighed, delstaten Slesvig-Holsten cirka 200 millioner kroner, mens resten finansieres igennem egne indtægter.
- Det danske parti, SSW, har fremgang og næsten 40.000 vælgere. Mindretallet oppever sit medlemstal til cirka 50.000.

DET TYSKE MINDRETAL

- Det tyske mindretal i Nordtyskland blev til, da befolkningen i den nordlige del af Sønderjylland stemte landsdelen tilbage til Den-

Voksendagbøger

Mine børn går i dansk skole ...

Anhängerin der »Dansk Mindretal«

Hallo Dagbog/Tagebuch für diesen Tag in Sydslesvig.

42 Jahre lang habe ich bereits den 5. Oktober erlebt. Ehemann und 3 Kinder haben sich irgendwann dazwischen eingegliedert. Aber heute war es das erste Mal, dass ich diesen Tag bewusst erlebte und hatte mir eigentlich vorgenommen, mein überwiegendes Hausfrauendasein für das spätere Nachlesen etwas spannender zu gestalten, auch wenn dies einer klitzekleinen Verfälschung des Tagebuches gleichkommen würde.

Der Tag rückte, wie so üblich alles andere auch, so schnell heran, dass eine Planung unterblieb. Nun ließ ich mich überraschen, ob der Tag langweilig, spannend, arbeitsreich, gemütlich oder stressig verlaufen würde. Bei mir war alles möglich, so dass auch ein Hausfrauenschicksal durchaus interessant sein konnte.

Gern schlafe ich bis zur allerletzten Minute und ärgere mich dann auch noch, wenn der Wecker mich um 6.05 Uhr stört. Doch heute wurde ich schon 45 Min. früher durch einen Gehirnalarm geweckt. Die Bearbeitung meiner Geldangelegenheiten übers Internet am Abend zuvor schlugen fehl. Trotz mehrmaligem Anruf bei der Hotline zu nächtlicher Stunde konnte nur ein Fehler behoben werden. Wichtige Änderungen konnte ich weiterhin nicht durchführen. Darum wollte ich mich gleich heute früh kümmern, sobald ich meine Kinder aus dem Haus geschickt habe.

Meine beiden älteren Kinder, die die Duborg Skolen besuchen, weckte ich zuerst. Zum Glück sind sie flink im Aufstehen und unkompliziert beim Herrichten ihres Outfits. Ich machte das Frühstück fertig mit selbstgebackenem Dinkelbrot, Grünem Tee für den einen und Kakao für den anderen. Pfefferminztee mußte für die Schulther-

mokanne gekocht werden und es gab insgesamt 4 Schwarzbrote und 9 Dinkelbrote beschmiert mit Nutella für die Brotdose. Dann war es auch schon wieder Zeit den Jüngsten zu wecken. Er brauchte erst $\frac{1}{2}$ Stunde später losgehen, weil die Schule in der Nähe lag, so dass sich das morgendliche Chaos in Grenzen hielt.

Als das Nesthäkchen um 7.30 Uhr das Haus verließ, setzte ich mich sofort mit meiner Bank in Verbindung, um endlich etwas gegen meine Unruhe zu tun. Alle meine Sorgen stellten sich als Seifenblasen dar. Für das, was ich vorhatte, stand mir jeweils die Zeit von 7–8.15 Uhr zur Verfügung, so dass ich nun alles ganz in Ruhe regeln konnte. Wieder ein bißchen schlauer fühlte ich mich gut gerüstet für den heutigen Tag.

Eigentlich wollte ich mich um die Wäsche kümmern, doch zwischenzeitlich war mein Mann aufgestanden und hatte bereits die Flensburg Avis gelesen. Wir diskutierten den Bericht über die Schließung von Vanderup Børnehavn. Mein Mann kam zu dem Entschluss einen Leserbrief zu diesem Thema zu schreiben, weil wir die Vorgehensweise unserer Vereinsgeschäftsführung Skoleforeningene und von Styrelsen für nicht korrekt hielten, gerade in Anbetracht der Tatsache, dass bereits schon vorher Institutionsschließungen erfolgten, bei denen die gleiche Vorgehensweise in Hinblick auf unzureichende Information und Behandlung des Themas für Aufruhr bei anderen Mitgliedern sorgte.

Statt mich danach um meine Wäsche zu kümmern, nahm ich meine Kochbücher zur Hand, um nach einem schmackhaften Mittagessen Ausschau zu halten – Kartoffeleintopf und als Nachspeise Kirschgrütze. Danach sauste ich mit dem Fahrrad zum Einkaufen.

Die Zubereitung des Mittagessens war schnell erledigt und ich fand Zeit die Börsenberichte im Fernsehen zu verfolgen. Doch die Zeit reichte nicht mehr etwas zu veranlassen, denn die Kinder standen bereits vor der Tür.

Während des Essens wurden diverse Schulmitteilungen auf den Tisch gelegt. Jede sollte zuerst besprochen werden. Mein Mann und ich entschieden uns für den Zettel mit der Wahlmöglichkeit für oder gegen Zensuren in der 4. Klasse. Wir hatten schon vorher mit unserem Jüngsten über die Vor- und Nachteile von Zensuren gesprochen und er kannte unsere Meinung, deshalb setzte er für uns das Kreuz-

chen für das Beibehalten von Berichtszeugnissen (skriftlige udtalelser). Nun können wir nur noch hoffen, dass für diese Art der Beurteilung 2/3 der Eltern stimmen. Danach folgten lautstarke Berichte aus dem Schulalltag, für die starke Nerven gebraucht wurden.

Der Nachmittag begann mit Flöte spielen. Ich hatte ein paar sehr schöne Melodien besorgt, die die Kinder nun einüben wollten. Manchmal sind die Finger sehr unwillig, doch heute lag Musik in der Luft. Der Ehrgeiz muss nur zur richtigen Zeit geweckt werden. Leider habe ich nicht immer das richtige Händchen hierfür.

Zum Nachmittagstee hatte ich Berliner und Makronenhörnchen gekauft. Alles musste aber um eine halbe Stunde verschoben werden, weil mein Mann kurz wegfuhr, und der Älteste dem Zahnarzt seine Beißerchen vorführen mußte. Diese Zeit nutzte ich, um die Glastüren zu putzen, obwohl ich sicher sein konnte, dass am Abend wieder zahlreiche Fingerabdrücke auf den Scheiben prangten.

Zufrieden und gefüllt zog der eine los zum Sport und die anderen waren beim Freund bzw. im Fritidshjem. Mein Mann und ich nutzten die Gelegenheit zum Strandspaziergang. Dann begoss ich das Gemüse im Gewächshaus, nicht ohne vorher die Spinnweben am Eingang entfernt zu haben, die sich täglich neu bildeten.

Vor dem Abendessen hatte ich einige geschäftliche Briefe zu schreiben und schaffte es sogar noch, mir einige Informationen aus dem Internet zu holen. Dann bereitete ich das Abendessen für die Kinder, die heute ohne uns essen mussten, weil mein Mann sich mit dem Zusammenbau eines klassischen Motorrades, Marke Norton, beschäftigte, und diese Basterei sehr viel Zeit erfordert. Nach dem Essen räumte ich die Küche und sorgte dafür, dass die Kinder zu Bett kamen.

Gegen 20.30 Uhr konnte ich mich auf einen gemütlichen Abend freuen. Während mein Mann und ich zu Abend aßen, ließ ich den Tag im Hinblick auf das Tagebuch nochmals Revue passieren. Ich fragte mich, ob es ein typischer Tag einer »Sydslesvigerin« in Bezug auf »Dansk Mindretal« war und wo der Unterschied zu meinen »deutschen« Nachbarn lag? Kann der dänische Schulalltag meiner Kinder ein Indiz hierfür sein? Vor 8 Jahren hatte ich das vermutet, doch heute sehe ich viele Dinge ganz anders. Die dänische Minderheit, die mein Mann als gebürtiger Sydslesviger in Erinnerung hat,

ist eine Minderheit gewesen, die noch aus vielen aktiven Idealisten mit gemeinsamen Zielen bestanden hatte. Die heutigen Ziele sind vielfältig und haben so manches Mal gar nichts mehr mit dänischer Sprache oder Kultur zu tun. Ständiger Geldmangel stranguliert das System, die Verknüpfung der verschiedenen Organisationen durch Familienbände, Parteifreunde und andere Abhängigkeiten lassen das System unbeweglich werden. Kritik wird all zu oft als »udansk« bezeichnet. Veränderungen sind nicht gern gesehen. Die Anzahl der Zwangsmitglieder, die gar keine ursprüngliche Verknüpfung zur dänischen Minderheit haben, ihre Kinder aber auf die dänische Schule schicken, wird größer und die Aufweichung dänischer Lebensweise schreitet voran. Persönlich halte ich dies für einen natürlichen Vorgang, denn eine Minderheit integriert sich irgendwann von selbst, wenn wie hier geschichtliche Interessen dahinter stehen und »Zeitzeugen« entschwinden.

Die dänische Sprache ist auch ein Dreh- und Angelpunkt für die dänische Minderheit. Viele degradieren sie schon zur Institutionsprache in Sydslesvig. Da ich selbst keine unmittelbare Verknüpfung zu einer dänischen Institution habe, ist die Anwendung der dänischen Sprache für mich fast nicht gegeben. Zu meinem Bedauern gibt es zu wenig Leute in meinem Umfeld, die sich gerne mit mir auf dänisch unterhalten möchten und ein allzu großer Teil spricht die Sprache überhaupt nicht. In meinem Alltag ist die dänische Sprache nur in Zusammenhang mit der Schule gegeben, oder aber mit dänischem Fernsehen, Radio oder Flensborg Avis. Bedauerlicherweise ist ein natürlicher Gebrauch im Alltag für mich auch in Zukunft nicht zu sehen. Die aktive Teilnahme in Vereinen oder sonstigen Institutionen für »Dansk Mindretal«, wo noch größtenteils die dänische Sprache gepflegt wird, kann ich im Augenblick für mich ausschließen, weil ich nicht durch die rosa rote Brille sehen will, wie so manch einer, der seine Daseinsberechtigung von der Vielzahl seiner Ämter in ausgewählten Vereinsvorständen abhängig macht und vergisst, sich an der Basis umzusehen. Ausgewählte Kreise wollen daher ausgewählte Mitglieder und nicht solche aus der Peripherie. Für mich sehe ich in der »Dansk Mindretal« eine Zukunft als überzeugte Anhängerin daher nur, wenn ich in absehbarer Zeit Gleichgesinnte kenne, die dem Bemühen um eine Integration von dänischer Le-

bensweise in einen Flensburger Alltag Sinn verleihen, ohne dass die unterschiedlichen Prägungen klassifiziert werden. Diese Erkenntnis hat sich gebildet aus nun 8 jähriger Erfahrung und ich hoffe, dass sich auch mal wieder positive Aspekte zeigen. In jedem Fall habe ich durch den Beitritt zur »Dansk Mindretal« eine Bereicherung meines Lebens erfahren und selbstverständlich auch nette und interessante Sydslesviger kennengelernt. Es wäre schön, wenn ich überzeugend für den Erhalt von »Dansk Mindretal« in Sydslesvig beitragen könnte.

Den Rest des Abends sah ich mir gemeinsam mit meinem Mann eine Politsendung im Fernsehen an. Gegen 23.00 Uhr ging ich müde zu Bett und ärgerte mich, dass ich den Wecker wieder auf 6.05 Uhr einstellen musste.

Anonym

Flensborg

– weder Deutsch noch Dänisch

Ich heiße Kirsten, bin 1955 in Flensburg geboren. Meine Mutter ist Flüchtling aus Ostpreußen, mein Vater Flensburger. Meine Großeltern gehörten der dänischen Minderheit an. Ich habe einige Zeit den dän. Kindergarten in der Marienstr. besucht. Nach Wiederheirat meiner Mutter mit einem Ostpreußen wurde ich leider auf Wunsch meines Stiefvaters in eine deutsche Schule eingeschult (wegen der fehlenden Sprachkenntnissen).

Ich bin seit 21 Jahren verheiratet und habe zwei Söhne im Alter von 19 und 15 Jahren, die die dän. Schule besuchen bzw. besucht haben. Ich bin teilzeitbeschäftigt mit 28,75 Std. wöchentlich bei einer Anstalt des öffentlichen Rechts in Flensburg im Bereich Haushalts – u. Kassenwesen.

Heute bin ich um 6.30 Uhr aufgestanden. Mein Mann hat wie jeden Morgen den Frühstückstisch gedeckt. Wir trinken Kaffee mit fettarmer Milch und haben Knäckebrötchen und Vollkornbrot mit Marmelade, Honig, Wurst und Käse gegessen. Danach abräumen, Geschirrspüler und Waschmaschine beladen, Fenster schließen. Einkaufszettel schreiben und noch kurz ins Bad (schminken und Haare machen).

Ich verlasse als Letzte das Haus um 7.50 Uhr. Fahre mit dem Auto

trotz der kurzen Entfernung, wegen Einkauf und Nachmittagstermin (Zeitersparnis). Am Arbeitsplatz voll ausgelastet. Personal wird immer weniger aber die Arbeit wird mehr. Betriebsklima leidet darunter. Ich fühle mich manchmal mit Familie und Beruf überlastet und ausgelastet. Warum müssen die Menschen die Arbeit haben für ihr Geld immer mehr leisten, während immer mehr junge Leute arbeitslos sind?

Um 14.00 Uhr verlasse ich meinen Arbeitsplatz, fahre einkaufen. Zu Hause Einkauf wegräumen, Wäsche aufhängen, Essen für abends vorkochen (Nudeln mit Hackfleischsoße), kurzes Gespräch mit meinem 15 jährigen Sohn. Mein Sohn isst Cornflakes mit Milch und eine Banane, ich im Stehen in der Küche ein Stück selbsteingelegtes Sauerfleisch.

Um 15.10 Uhr fahren wir beide mit dem Auto in die Stadt zur Unionbank, um eine Anzahlung für die im Frühjahr 2000 geplante Klassenfahrt zu tätigen. Ich kaufe mir noch im Spielwarengeschäft Brüning zwei Ostheimer Holzfiguren, die ich sammel. Anschließend treffe ich meinen Mann der von der Arbeit kommt. Wir fahren in 2 Möbelgeschäfte, um uns Sitzmöbel für unser Wohnzimmer anzusehen.

Beim Essen erzählt unser Ältester über seinen Tag bei der Bundeswehr. Er ist zur Zeit Wehrpflichtiger. Danach räum ich die Küche auf. Ich nähe noch ein Namensschild auf das Uniformhemd meines Sohnes. Nebenbei läuft der Fernsehapparat und ich schaue noch in Möbelkataloge. Nach der Nachrichtensendung im ZDF gehe ich um ca. 22.45 Uhr ins Bett.

Die Arbeit der dänischen Minderheit schätze ich sehr. Ich selbst fühle mich weder Deutsch noch Dänisch – ich bin halb Flensburgerin!!!!

Kirsten Eichhorn

Flensburg

Sydslesviger mellem dansk og tysk

Jeg hedder Renate og bor i Hanved med mine 3 børn. De går alle i Hanved danske skole og Børnehaven. Lige for tiden er jeg hjemmegående, fordi det er meget svært at finde arbejde her i omegnen.

I dag er det Timos fødselsdag. Mens jeg putter rundstykker i ovnen og tænder 5 lys på Timos fødselsdagsbord, går Madeleine op på 1. sal og vækker Timo. I dag står han også op med det samme. Det plejer han ellers ikke. Også Kevin er hurtig på den i dag. Efter at Timo har fået kys og knus og pakket alle sine gaver ud spiser vi morgenmad, og kl. 7.15 skal Madeleine og Kevin skynde sig til skolebussen. Jeg selv skal lige ind under bruseren nu, og Timo har tid til at lege. Ca. kl. 8.15 er Timo og jeg klar til at køre til børnehaven. På bagsædet har vi i dag en stor Dinokage og 1 Micky Mouse kage plus 6 Liter kakao, som Timo skal have med i børnehaven i dag. Efter at have afleveret alt i børnehaven skal jeg skynde mig ind til Flensborg, fordi jeg har en Termin på arbejdsamtet.

Jeg har været der i en times tid, men jeg føler mig temmelig frustreret, fordi de ikke rigtigt har kunnet hjælpe mig. Jeg kører hjem nu.

Hjemme er jeg så i gang med at gøre rent, vaske tøj og gøre klar til festen, som vi skal have om eftermiddagen. Jeg har hængt balloner og guirlander op og stillet både negerboller og andre søde ting, som børn godt kan lide, parat. Der er også lidt sodavand og icetea. Kl. 13.45 er jeg så i børnehaven for at hente Timo og Henrik, som skal med allerede nu, fordi hans mor er på arbejde. Kl. 14.30 står så gæst nr. 2 foran døren. Det er Per. Han er nabo til os, og han kommer også lidt tidligere end resten, fordi hans mor skal til håndboldtræning i Flensborg. Mark, Dennis, Lasse og Gerrit kommer ved ca. kl. 15.00. Martin er desværre blevet syg. Vi har en dejlig eftermiddag, hvor vi leger klip-leg, rejsen til Jerusalem, gemmeleg og »Topfschlagen«. Kl. 17.30 spiser vi »Laugenbrezel« og gulerødder med krydderkvark. Kl. ca. 18.00 bliver børnene hentet igen.

Jeg er lige gået i gang med at rydde op, da ringer det på dørklokken. Det er min svigermor, som bringer hilsen og gaver til Timo. Vi har det lidt hyggeligt sammen en halv times tid, så skal hun hjem, og jeg skal for alvor i gang med at rydde op. Kl. 19.00 ringer Timos far, som ikke bor hos os mere det sidste års tid, for at ønske tillykke og samtidig bliver han inviteret til kaffe på søndag, hvor vi skal have hele familien på besøg.

Kl. 19.30 skal børnene så vaskes og børste tænder og få deres nattøj på. Kl. 20.00 er de så i seng. Timo vil gerne høre sit nye Bibi Bloksberg kassettebånd, og det får han lov til. Jeg er stadigvæk i gang med at

rydde væk. Vasketøjet skal også lige ned i kælderen endnu og morgenbordet skal dækkes.

Ved kl. 22.00 falder jeg så i seng og godnat.

Jeg har altid følt mig som sydslesviger, måske noget hvad der ligger lige imellem det danske og det tyske. Jeg er nok født ind i det, på grund af at allerede mine forældre har været på en dansk skole i Flensborg. Men jeg tror nu nok at det i dag for mig er meget vigtigere at være dansk, end det har været for dem. Jeg har siden jeg har fået mine børn forsøgt at engagere mig både i børnehavens forældreråd, i vores ungdomsforening og i skolens samarbejdsråd. Og det har altid været vigtigt for mig også over for bekendte og venner og naboer at fortælle om og vise vores skole og hvorfor vi har valgt det danske. Jeg tænker lige så meget på dansk som på tysk, og jeg springer sommetider også frem og tilbage i sprogene. Men det er helt naturligt for mig. Det lyder måske lidt forvirrende for andre mennesker, og det er nok også lidt af en identitetskrise, men det er nok det, der er sydslesvigsk. Det er en blanding dansk og tysk sprog og kultur.

Renate Jürgensen

Hanved

Midt i mindretallet

Mein Name ist Anka; ich bin 44 Jahre alt und lebe seit 1994 in Handewitt. Geboren wurde ich in Kleinsolt bei Flensburg als eines von 5 Kindern. Bis zu dem Zeitpunkt, zu dem ich Helge, meinen Mann, kennenlernte, hatte ich mit der Dänischen Minderheit überhaupt keine Berührungspunkte. Dies ergab sich aber im Laufe unseres Zusammenseins immer mehr. Nachdem unsere Kinder geboren waren – Malte, jetzt 11 Jahre alt und Nehle, jetzt 7 Jahre alt – haben wir uns nach langen Diskussionen entschlossen, die Kinder in den dänischen Kindergarten und in die dänische Schule zu schicken. Wir gehören also zur dänischen Minderheit und haben viele Berührungspunkte mit ihr durch unser Engagement, unsere Arbeit und unsere Familie. Mein Mann ist Elternbeiratsvorsitzender der dänischen Schule

und arbeitet im dänische Aktivitätshaus in Flensburg, ich bin Vorstandsmitglied im Hanved Ungdomsforening, die Kinder gehen zu den Spejdern, Nehle spielt Handball bei dem dänischen Handballverein Stjernen, Malte macht mit bei Taekwondo beim dänischen Gymnastikforening DAN. Natürlich sind wir Mitglieder bei SSW und SSF.

Ich bin berufstätig – halbtags bei der Telekom Flensburg als »Fernmeldebetriebsinspektorin«. An drei Tagen in der Woche arbeite ich von 8–12 Uhr und an zwei Tagen von 14.30 bis 18.30 Uhr.

Gegen 6.30 sind wir alle aufgestanden und haben uns frisch gemacht für den Tag. Wir frühstückten dann zusammen eine knappe halbe Stunde, in der wir den Kindern auch das Schulbrot machen. Ich habe mir auch mein Brot gemacht und meinen Tee gekocht, den ich jeden Tag zur Arbeit mitnehme. Wir haben dies und das besprochen, bis es höchste Zeit wurde loszufahren. Ich bin immer erst in der letzten Minute unterwegs. Ich habe meine Kinder auf dem Weg zur Arbeit mitgenommen – das läßt sich mit meinem Arbeitsweg und meiner Anfangszeit gut verbinden. Es hat ungefähr 20 Minuten gedauert, bis ich ankam – es ist viel Verkehr um die Zeit. Dann habe ich meinen PC gestartet und mein Telefon angemeldet, um bereit zu sein für die Kundenanrufe, für die wir ab 8 Uhr zur Verfügung stehen. Ich beantworte Fragen zur und um die Telefonrechnung herum, nehme Reklamationen auf und gebe Veränderungen weiter. Ich sitze mit vier anderen Kollegen in einem großen Büro, in das wir erst gestern gezogen sind.

Gegen 12 Uhr hab ich das Haus wieder verlassen. Ich fuhr schnell noch was einkaufen und war um 12.15 zu Haus. Ich habe Kartoffelbrei gemacht und dazu gab es Fischstäbchen – die mag Malte so gern. Um kurz vor eins hat Helge Nehle abgeholt und Malte kam zu Fuß nach Haus. Wir haben gemeinsam gegessen und dann mußte Helge sich auf den Weg zu Arbeit machen (bis 22 Uhr). Ich habe abgewaschen und anschließend eine kleine Pause (gelesen und eine halbe Stunde geschlafen). Danach habe ich mit den Kindern Schularbeiten gemacht, Blumen gegossen, aufgeräumt. Nehle mußte auf den Weg zum Handball gebracht werden; heute war ich glücklicherweise nicht

mit Fahren dran, sondern die Mutter einer Kameradin. Nachdem sie weg war, bin ich mit Malte auf dem Fahrrad zum Bücherbus gefahren und habe mir ein paar spannende Bücher geliehen. Malte hat sich etwas über Tiere und eine Computer-Spiele-Zeitschrift geliehen. Kurz nach 5 Uhr kam Nehle wieder und erzählte uns vom Handballspiel. Am Wochenende haben die Kinder ein Turnier und heute haben sie sich ein bißchen darauf vorbereitet.

Um 17.30 kam dann Helge mit einem Fotografen zusammen zu uns. Er sollte Fotos machen von allen Familienmitgliedern in verschiedene alltäglichen Situationen – Malte am Computer oder auf Inlinern, Nehle beim Hausaufgaben machen oder Zähneputzen, mich beim Müll rausbringen oder Wäsche zusammenlegen. Alle zusammen beim Abendessen (es gab Brot und Aufschnitt und Restbrötchen) – alles völlig natürlich. Nehle war sogar schon beim Handballspielen fotografiert worden – der Fotograf war mit Helge zusammen zur Gustav-Johannsen-Skole zum Training gefahren- und der Abschluß war der Gutenachtkuß von mir und den im Bett liegenden Kindern. Gestern war schon ein Reporter da, der uns ausführlichst über unser Alltagsleben als eine typische Familie der dänischen Minderheit ausfragte. Helge hatte er sogar an seinem Arbeitsplatz beobachtet und befragt und die Kinder und ich mußten über den Tagesablauf des gestrigen Tages berichten. All das zusammen soll eine Reportage in einer dänischen Zeitung (JyskeVestkysten) am Wochenende ergeben. Um 19 Uhr ist der Fotograf dann wieder abgefahren.

Langsam kehrte wieder Ruhe ein; die Kinder durften nochmal aufstehen und einen Zeichentrickfilm im Fernsehen schauen. Ich habe die Küche aufgeräumt. Kurz nach 20 Uhr sind die Kinder dann ins Bett und ich habe im Fernsehen bis kurz nach neun einen Film gesehen und dann habe ich mir nochmal die Tageszeitung und andere Post vorgenommen. Helge kam um 22.25 nach Haus.

Anka Bastiansen

Handewitt

... weil ich kleine Schulen mag

Ich bin verheiratet, habe 3 Kinder, die älteste ist 22 Jahre alt und studiert zur Zeit in Aalborg DK, die zweite ist 15 Jahre alt und besucht die Dän. Schule in Ladelund, die jüngste ist 10 Jahre alt und besucht die Dän. Schule in Schafflund. Wir wohnen seit 20 Jahren in Schafflund. Mein Mann arbeitet auf dem Bau, ich bin Hausfrau. Ich war bis März 1999 aktiv im Gemeinderat für den SSW tätig, mußte aus gesundheitlichen Gründen aufgeben. Geboren bin ich am 23. Okt. 1950 in Schleswig. Aufgewachsen in Klappholz (Angeln). Da ich mit Leib und Seele Schleswig-Holsteiner bin, hat mich unsere gemeinsame Geschichte mit dem Land Dänemark sehr interessiert. Auch in unserer Familie stammen einige Mitglieder aus Dänemark. Unsere Kinder besuchen die dän. Schule, weil ich kleine Schulen mag. Ich habe selber eine kleine Schule besucht und finde den persönlichen Kontakt zu den Lehrern sehr wichtig. Der Zusammenhalt zwischen den Kindern ist bei einer Klassengröße von 10-12 Kindern sehr gut. Ich lebe gerne auf dem Lande. So das war denke ich mal das Wichtigste zu meiner Person.

Morgens bin ich um 6.30 Uhr aufgestanden, habe mit meinem Mann und meiner jüngsten Tochter Ronja gefrühstückt. Ronja ist um 7.10 Uhr zur Schule gegangen, mein Mann zur Arbeit. Nach dem Frühstück füttere ich unsere Tiere (Kater »Garfield« 10 Jahre alt, Kaninchen und Hühner). Dann habe ich die Betten bezogen und bin einkaufen gegangen. Danach habe ich mit dem Hund Biene einen Spaziergang gemacht, beim neuen Altenheim vorbei, dabei ist mir eingefallen das ich diese Woche meinen ehemaligen Nachbarn Herrn Boysen in Heim besuchen wollte. Herr Boysen lebt seit Anfang des Jahres hier in Schafflund im Altenheim. Seine Frau ist vor 2 Monaten gestorben. Herr Boysen war vor zwanzig Jahren unser Nachbar in Dammende in Husby. Jetzt lebt er hier in Schafflund wieder neben uns, im Altenheim. Wer weiß wie es mal geht wenn wir so alt sind?

Vorm Mittag habe ich in einem Bildband geblättert. Er heißt »A Life in the Road« ein Buch mit Bildern der größten Rockbands aller Zeiten, den »Rolling Stones«, stehen seit 35 Jahren auf der Bühne.

Ich habe die Stones im letzten Jahr in Hamburg live gesehen, 90 000 Zuschauer, ein unvergessliches Erlebnis.

Um 12.45 kommt Ronja von der Schule. Sie redet auf mich ein wie ein Wasserfall. Sie hat gesagt Scheiß-Tagebuch, sie wäre lieber zum Schwimmen gefahren. Ronja ist nach dem Essen zu Melanie gefahren. Ich bin in den Garten gegangen.

Abends essen wir zusammen, mein Mann, Ronja und ich. Mein Mann erzählt das auf dem Bau nicht mehr viel zu tun ist. Wahrscheinlich muß er sich bald arbeitslos melden, na ja irgend wie geht es schon weiter. Danach haben wir ferngesehen.

Ich denke ich beende jetzt mein Tagebuch, sonst wird noch ein Roman daraus.

Erika Kütemeier

Schafflund

Mehrsprachig in Risum-Lindholm

Ich bin 32 Jahre alt, verheiratet und habe 2 Kinder (4 und 6 Jahre alt), die beide den Dänischen Kindergarten bzw. die Dänische Schule in Risum besuchen.

Wir wohnen in einem ca. 1860 erbauten Reetdachhaus im Ortsteil Legerade von Risum-Lindholm. Wir halten Hühner und mein Mann imkert auf unserem 2500 m² Grundstück mit Gemüse- und Kräutergarten. Ich arbeite Ganztags als Sozialversicherungsfachangestellte im Kundenservice der größten Krankenkasse Schleswig-Holsteins, mein Mann arbeitet Halbtags im Naturkundemuseum Niebüll. Wir beide haben unseren Arbeitsplatz in Niebüll, so daß wir das Glück haben mit dem Fahrrad die 3,5 km zur Arbeit fahren zu können.

Unser Wecker klingelt wie immer viel zu früh um 6.20 Uhr und Calli, mein Mann, steht zuerst auf, um zu duschen. Als er wiederkommt, stehe ich auch auf und er weckt die Kinder. Marita (4 Jahre) kommt zu mir ins Bad, weil ihr kalt ist, und ich helfe ihr, sich anzuziehen.

Calli kommt noch mal nach oben, um den Kindern zu helfen. Vorher hat er bereits unten das Frühstück für uns fertig gemacht, es ist schon gut, daß er nicht auch so ein Morgenmuffel ist wie ich bin!

Um 7.00 Uhr essen wir gemeinsam Frühstück. Es gibt Brot, das wir in der Regel selber backen. Normalerweise fahren beide Kinder um 7.30 Uhr gemeinsam mit dem Schulbus zur Risum Danske Skole bzw. Börnehave. Währenddessen räume ich die Küche und das Wohnzimmer auf, und putze nach dem Zähneputzen mit Marita das Bad.

Calli hat die Hühner gefüttert und eigentlich könnten wir jetzt los. Aber das Wetter ist heute schauerlich und wir warten das Ende einer Regenschauer ab, bevor wir mit dem Rad starten können. Marita sitzt dabei im Fahrradanhänger.

Um 8.30 Uhr bin ich bei der Arbeit. Es folgen zwei Stunden Sitzung, in der wir mal wieder die schwierige Personalsituation diskutieren: die Leitung soll Personal abbauen, aber wir haben so viele Mütter, die gerne nach dem Ende des Erziehungsurlaubes wieder anfangen möchten. Die Frauen bleiben eben auch heute noch benachteiligt!

Ab ca. 11.00 Uhr bin ich endlich an meinem Arbeitsplatz. Irgendwie ist es heute wüblig: viel Kundschaft, viel Telefon und die Kollegen haben viel Arbeit für mich, außerdem hat sich eine Kollegin aus meinem Team krank gemeldet, die ich nun auch noch vertrete. Nachdem ich die dringendsten Fälle abgearbeitet habe, mache ich von 13.00 Uhr bis 14.00 Uhr Mittagspause. Eine Kollegin gibt Brötchen aus, dazu lese ich Zeitung (Nordfriesland Tageblatt).

Der Nachmittag ist ruhiger und ich schaffe gut etwas weg. Ich habe Spätdienst, d.h. ich muß bis 18.00 Uhr bleiben. Dann wird geschlossen und ich fahre nach Hause.

Dort warten schon Malte und Calli mit dem Abendbrot auf mich. Nur rasch umziehen und dann gibt es etwas Leckeres: Filettopf mit Reis und zum Nachtisch Rote Grütze mit Milch. Nach dem Essen lese ich ihm noch etwas vor, obwohl es eigentlich schon zu spät ist. Je nachdem was Malte aussucht, lese ich deutsch oder dänisch vor. Wir kuscheln ausgiebig und reden.

Danach räume ich die Wäsche weg, die tagsüber auf der Wäscheleine getrocknet hat.

Eigentlich soll ich um 20.00 Uhr zum Dänischkurs, aber unser Auto ist in der Werkstatt und fürs Fahrrad ist es mir zu weit und zu dunkel. Leider kann ich auch, wie ich nach einigen Telefonaten erfahre, bei niemandem mitfahren. Deshalb sage ich ab. Schade eigentlich!

Ich tätige noch einige Telefonate mit Freunden und Bekannten und

schreibe, während ich einen Film im Fernsehen sehe, diesen Bericht über meinen Tag, von dem ich hoffe, daß er gefällt.

Noch ein Wort zu unserer Mehrsprachigkeit: Meine Muttersprache ist deutsch, doch auch ich habe einen dänischen Kindergarten besucht. Mein Vater und mein Großvater sprechen bzw. sprachen beide friesisch. Ich habe Verwandte in Dänemark. Auch in der Familie meines Mannes wurde dänisch gesprochen. In der Schulzeit habe ich 2 Jahre Friesisch-Unterricht genossen. Neben diesen drei Sprachen habe ich noch mehr oder minder gute Kenntnisse in 5 weiteren Sprachen, wobei mir jede Sprache eine andere Kultur eröffnet und mich so bereichert. Deshalb war für mich klar, daß meine Kinder möglichst mehrsprachig aufwachsen, auch wenn wir zu Hause fast nur deutsch sprechen (Hochdeutsch). Aber der Besuch der dänisch-friesischen Schule bzw. Kindergarten zusammen mit dem Glück einen Schulbus benutzen zu können und der offene Erziehungsstil, wo großen Wert auf soziales, integratives Lernen in einer offenen Gruppe gelegt wird, hoffe ich, kann einiges ausgleichen.

Sonja Christiansen

Risum-Lindholm

Meine Kinder gehen in die Dansk Skole Bredsted

Ich lebe mit meinen beiden Töchtern Marlene 11, und Heien 8, in einem Haus in Bredstedt. Man nennt mich alleinerziehend – eine recht neue soziale Minderheit. Meine Kinder gehen in die Dansk Skole Bredsted. De tale dansk og skrive dansk, beneidenswert, wie schnell sie dies gelernt haben. Ich kann mich nur sicher in der hochdeutschen Sprache mitteilen, friesisch kann ich sprechen – ferig, zwar akzentfrei, doch mit geringem Wortschatz, auch lesen klappt, das hat zum Beispiel mein Vater nicht gelernt, obwohl er besser sprechen kann. Tohopen schnaaken wi platt – schriwen kann dat uk noch ken vun uns. So gehöre ich verschiedenen Minderheiten an, je nach Betrachtung, innerer Zugehörigkeit oder äußerer Einteilung nach. Wenn man lange darüber redet, bleibt nichts an Identität übrig – am besten kommen wir klar, indem wir so leben und uns behaupten wie wir sind.

Mein Tag beginnt gegen 6.30 Uhr. Ich werde kurz vorher wach, hör auf die Geräusche von außen – es regnet nicht – und auf die Geräusche von innen – die Kinder schlafen noch. Dann stehe ich auf und gehe nach unten in die Küche und mache mir Kaffee. Ich sitze allein in der Küche und genieße die 10 Minuten Stille, dann muß ich die Kinder wecken. Um 7.30 Uhr fahren beide mit dem Rad in die Schule.

Ruhe im Haus – doch keine Ordnung – jetzt muß ich meinen Haushalt machen. Ich arbeite als Psychologin halbtags in einer Suchtklinik, mit wechselnden Zeiten. Als Alleinerziehende ist das gut, doch wenn ich frei habe, müssen die anderen Aufgaben erledigt werden: Hausfrau – Mutter – Hausmeister. Heute vormittag hab ich mir vorgenommen meine Auffahrt und meine Terrasse mit dem Hochdruckreiniger zu behandeln.

Es war nicht so schwer wie ich es gedacht hatte. Das Wetter ist gut. Die Sonne scheint, kaum Wind und ich arbeite in Gummistiefeln mich voran. Erst die Auffahrt, den Eingang, den Bürgersteig und die Terrasse; nach 2,5 Stunden bin ich fertig – mit Jack und Bux – vullständig nat. Und stolz, daß ich es geschafft habe. Oh, das Mittagessen, ganz vergessen, dafür bin ich ja auch zuständig.

So ist das als Alleinerziehende, für alles bin ich alleine da, niemand hilft mir – ich bin zu bedauern. Das Klagen hilft nur kurz, meistens dauert es zu lange und hält nur auf. Ein Blick in den Kühlschrank und zur Uhr – kurz vor 13 Uhr, die Kinder kommen gleich. Nur noch 2 Eier da – Eier und Senfsoße, geriebene Wurzeln, Pfirsche aus der Dose – geht doch. Wie es hier nur aussieht – egal, Essen gekocht – kommentarlos serviert, vielleicht reichen ja 2 Eier. »Mama, heest du dat mit de Maschin saubermokt? Klasse! Wat gift dat to eeten? Lekker!« Ach, die beiden sind schon toll! Erzählen beim Essen viel von der Schule und gehen gerne dort hin.

Ich muß noch für abends einkaufen, mit dem Fahrrad schnell zu »penny«.

Ich muß mich für die Arbeit klar machen. Von 16.30 bis 21 Uhr muß ich arbeiten, 2 mal Gruppentherapien, eine davon heute unter Live – Supervision. – Umziehen – Anweisungen für die Kinder und mit dem Rad in die Klinik – umschalten. Jetzt bin ich Psychologin, für die ambulanten Patienten zuständig. Ein langjähriger Patient – dänische Minderheit – erfreut mein Gemüt. Lehrer haben ihre Lieblin-

ge, Therapeuten auch, men det siger man ikke. Über 3 Jahre habe ich nun Höhen und Tiefen mit ihm erlebt. War ich nicht selber »Minderheit« – würde ich über die Tatsache, daß er Sydslesviger ist, hinwegsehen. So nehme ich gerne an seinen Verbindungen, privat und geschäftlich zwischen DK und D teil. Er streitet sich genauso oft mit dänischen Firmen wie mit deutschen – er möchte eben gerne viel verdienen!!! Ein Patient aus Kasachstan – Deutschrusse – kann wenig verstehen – auch kein Plattdeutsch – erbarmungslos rede ich auch mit einigen Patienten platt. Einige andere finden es unhöflich, andere amüsieren sich – ich mach es einfach. Wen sollte ich denn fragen und welche Antwort möchte ich denn gerne? Wenn ich mal ein Paar Sätze dänische rede – mehr kann ich gar nicht – verstehen ja auch nur 2 etwas.

Vier Kollegen, vier Sichtweisen – ich mag gerne so arbeiten, systemisch, es gibt nicht eine Wahrheit, sondern unterschiedliche Wirklichkeiten. Vielleicht auch weil ich selbst Mitglied von verschiedenen Minderheiten bin. Andere denken, dies gäbs gar nicht? Ist dies nun ein Vorteil – ein Schlüssel zur Welt – ein Kleinheitsdenken – eine Nostalgie – Unwissenheit – oder ist unser Leben, meins mit den Kindern in diesen Minderheiten: Reichtum, Fülle? Ich bin in Nordfriesland aufgewachsen, wie meine Kinder, heute ein bewußtes Mehrsprachenland, mit Hauptsprachen, Nebensprachen »totgeglaubten Sprachen«, gut entwickelten Schriftsprachen, passivem Verstehen anderer Sprachen, Expertenstreitereien und Familien, die einfach mit ihren Kindern sprechen, wie sie es einmal von ihrer Mutter gehört und gelernt haben. Kinder, die spielend in etwas hineinwachsen, in das ich anfangs mit sehr viel Unbewußtsein hineinstolperte, doch heute täglich, auch im Rückblick auf die Geschichte meiner Mutter, meines Vaters und meiner Kindheit – den Reichtum erleben kann und will!

Als ich abends von der Arbeit nach Hause komme schlafen Marlene und Heien schon. Auf Marlenes Schreibtisch liegt ihre Hausaufgabe: »Kaere dagbog ...“

Johanne Christiansen
Bredsted

Die Zeit den Kindern schenken

Ich heiße Brigitte und habe meine drei Kinder zur dänischen Schule und Kindergarten geschickt, bin aber selbst nur auf deutschen Schulen gewesen. Weil mein Dänisch nicht so flüssig ist und mir das Schreiben und Sprechen auch noch schwerer fällt als das Verstehen der dn. Sprache, schreibe ich deutsch. Ich fände es am besten, wenn wir dänisch und deutsch gemischt sprechen könnten, jeder nach seinen Fähigkeiten und seiner Sozialisation. Aber das klappt nur machmal. Gerade in der Durborg Skole fühle ich mich oft nicht akzeptiert, und dann fällt es mir noch schwerer, dänisch zu sprechen und zu verstehen. Schade!

Mein Tagesablauf am 5.10.99: Um 5.30 Uhr klingelt der Wecker, aufstehen, Kinder wecken, Brote schmieren, Obst fertig machen, Getränke und Müsliriegel für das Epaket zur Schule.

Derweil frühstücken die Kinder Cornflakes und Müsli, trinken Saft und Kakao. 6.30 Uhr fhrt der Schulbus los, Harald, mein Mann, bringt sie zur Haltestelle. Hund und Katze wollen auch versorgt werden.

Und nun bin ich dran. Gemütlich frühstücke ich und lese Flensburg Avis und Flensburger Tageblatt. Anschließend die täglichen Arbeiten: aufräumen, waschen usw.

Unser Nachbar Hubert hat heute Geburtstag. Ich besorge ihm das Buch von Mankell, Die weiße Löwin. Diese Buch gefllt mir besonders gut. Mit dem Hund muß ich gehen. Aber das macht mir Spaß. So vergeht der Vormittag. Langsam bereite ich das Mittagessen vor. Die Jungen kommen um 14.45, es gibt Schnitzel mit Bohnen. Große Begeisterung. Sara kommt um 16.40 Uhr und it Gemüsesuppe. Das regelmäßige Essen ist für die Kinder eine wichtige Sache.

Ich fahre noch kurz in den Wald und laufe eine Stunde. Die Jungen trainieren Fußball und Leichtathletik. Sara hat Fahrschulunterricht. Da fahre ich sie hin. Dies ist ein ganz gewöhnlicher Tag. Meine Arbeit dreht sich weitgehend um die Fürsorge für die Familie. Und das ist eine gute sinnvolle Arbeit, wenn auch machmal eintönig. Daß ich kein eigenes Geld verdiene und die Umwelt wenig Anerkennung zollt, macht mich machmal wütend. Da ist noch viel zu tun im Hin-

blick auf Teilzeitarbeit für Mutter und Vater; die einzige Lösung, die ich erkennen kann. Kinder brauchen viel Zeit zum miteinander reden, lachen, spielen erzählen, und Eltern sollten dieses kostbare Gut, die Zeit, den Kindern schenken.

Brigitte Heidenreich

Gelting

Ein Tag im Leben des Wanja

Mein Tagebuch, oder: Ein Tag im Leben des Wanja Sergej Wagner.

Wenn ein lieber Menschen in hundert Jahren meine heutige Geschichte lesen wird werde ich ein sehr, sehr alter Mann sein; 141 Jahre auf meinem Buckel – vielleicht bin ich da schon tot. Doch nun will ich nicht vom Sterben berichten sondern von einem Tag im Frühherbst des letzten Jahres in diesem Jahrtausend.

Wie immer klingelt mein Wecker eine Viertelstunde vor sechs. An manchen Tagen fällt es mir sehr leicht aufzustehen, heute war das nicht der Fall. Gestern habe ich nämlich die Schulelternbeiratsitzung der Gesamtschule in Eckernförde geleitet und da konnte ich erst eine knappe Stunde vor Mitternacht in mein warmes Wasserbett hupfen. Eine halbe Stunde lesen und der Tag war für mich zu Ende.

Ich bin immer der erste, mit mir wacht das Lehmhaus auf. Um 6 Uhr gehe ich – frisch gewaschen – noch etwas müde nach unten in die Küche. Normalerweise wird unsere Jüngste, die siebenjährige Sanne, und der achtjährige Emanuel von den Sechs-Uhr-Nachrichten wach. Doch heute musste ich die beiden wecken, Emanuel war so müde dass er seine Anziehzeit von zehn Minuten überzog, ich musste ihn kräftig antreiben. Bis halb sieben höre ich Nachrichten des Deutschlandfunks, koche Früchte- und Rooibostee für die lieben Kinder, räume die Geschirrspülmaschine aus und mache für die vier »kleinen« Kinder und für Christa und auch für mich Müsli.

Kurz nach halb sieben muss entweder der neunjährige Kenny oder die zehnjährige Susan aufstehen, kurze Zeit später sitzen die vier Kleinen am Tisch und frühstücken. Zwischendurch kommt der 16-

jährige Malte nach unten und trinkt rasch einen Kaffee. Unsere Älteste, die 19-jährige Karen, macht sich zwischendurch ihr Schulbrot und trinkt ebenfalls Tee. Die Grundschul Kinder haben ihre Schulbrote schon am Vorabend geschmiert. So gegen sieben Uhr verlassen die Kinder das Haus; Karen und Malte fahren mit dem öffentlichen Bus nach Eckernförde in die Gesamtschule, die anderen Kinder werden mit dem dänischen Schulbus vor der Haustur abgeholt.

Inzwischen ist Christa auch wach geworden, hat sich fertiggemacht und raucht ihre erste Zigarette des Tages. Ich freue mich dass es in der Küche so ruhig geworden ist, nun kann ich meine zahlreichen Freundinnen besuchen. Dreizehn Damen warten nämlich schon auf mich, sie und der Hahn wollen gefüttert werden. Dann koche ich uns einen schönen Darjeeling, wenn ich länger im Stall zu tun habe, macht das Christa. Nun haben wir eine halbe Stunde Zeit Tee zu schlürfen, wach zu werden und zu schnacken.

Mein Vormittagsprogramm ist sehr verschieden; mal baue ich im Lehmhaus, wann anders habe ich im Garten zu tun, manchmal fahre ich durch das schöne Schleswig-Holstein und nehme Termine als Landeselternbeiratsvorsitzender wahr, oft – allzuoft sitze ich aber am Computer und an meinem Schreibtisch oder ich nehme an Treffen der Diakonie teil, das ist mein Arbeitgeber – der will mich auch mal sehen. Wenn Sanne und Emanuel, die beide zusammen in die erste Klasse der Risby Danske Skole gehen, nach Hause kommen dann streiten sie meist so lautstark dass ich sofort merke: Die Kinder sind zu Hause. Nun wird erzählt, gelacht, gepetzt, gesungen oder auch geweint; in kürzester Zeit sind wir bestens informiert.

Dann essen wir Vier zum Mittag (Christa kocht ganz prima!), manchmal wird es etwas später, dann essen Kenny und Susan auch mit uns mit. Die beiden Großen kommen erst am Nachmittag aus der Schule. Eine gute Stunde lang, bis genau um 15 Uhr ist bei uns Mittagspause. Alle dürfen etwas lesen; aber wehe wenn ich einen oder eine erwische, wehe wenn ein Kind Krach macht! Zum Glück ist das heute nicht passiert sonst müßte ich ja berichten wie fürchterlich schrecklich ich schimpfen kann. Ab 15 Uhr kommt Leben in die Bude, besser gesagt in das Lehmhaus. Nun werden die Hausarbeiten gemacht, die Kinder gehen in den Garten, helfen Christa oder mir oder lassen sich Unfug einfallen. Zwischendurch ist

Speisepause: Nun gibt es Tee und Kekse oder mein tolles, selbstgemachtes Eis.

Heute war ich im Reisebüro in Söby, das ist unser Nachbarort, und habe Kataloge gewälzt. In knapp zwei Wochen wollen wir mit den vier Grundschulkindern eine Woche lang Dänemark unsicher machen; mit den Krachmachern wird uns das wohl nicht schwerfallen. Christa und ich haben jedenfalls ein feines Haus nördlich von Viborg gefunden ... Vor dem Abendbrot besuchte uns noch eine alte Nachbarin aus unserem Dorf, ab und zu muss sie schnacken kommen. Beim Abendbrot sitzt die Familie beieinander und manchmal wird mehr geschnackt als gegessen, na ja Sanne und Emanuel vergessen das Essen selbst bei den wildesten Gesprächen nie. Spätestens jetzt kümmerge ich mich um die Hühner oder der Hühnerminister Kenny macht das persönlich; Kenny kennt jedes einzelne Huhn und das Federvieh scheint sich sehr über den jungen Herren zu freuen.

Nach dem Essen helfen alle die Küche aufzuräumen, Sanne und Emanuel machen sich für die Nacht fertig. Danach kommen Kenny und Susan dran. Oft spielen wir zusammen, sind die Jüngsten müde dann müssen sie ins Bett gehen, so auch heute. Kenny und Susan haben statt spielen ihr Tagebuch geschrieben bevor sie ins Bett gegangen sind, Malte und Karen gucken Fernsehen, Christa spielt am anderen Computer und telefoniert mit ihrer Freundin, Karen muss nach ihrem Telefonat mit ihrem Freund Henning noch Hausarbeiten machen und ich schreibe gerade diese Zeilen. Allerdings tippe ich diese Worte nicht, ich sitze vor dem Bildschirm und spreche in mein Headset und der Computer versucht mich zu verstehen. (Er hat noch große Mühe meine Worte richtig einzuordnen, ständig muss ich ihn korrigieren.) Nach meinem Diktat werde ich noch andere Briefe verfassen und vielleicht sogar etwas aufräumen, vielleicht räume ich erst morgen auf. Na gut, überzeugt – ich werde morgen die ungeliebte Räumerei in Angriff nehmen. Ach ja, fast hätte ich es vergessen: Schönen Gruß an die Zukunft!

Wanja S. Wagner

Seeholz

Berater ihrer Kinder sein

Ich bin 44 Jahre und 14 Tage alt. Verheiratet, Mutter von zwei Söhnen, die 12 und 15 Jahre alt sind und zur dänischen Schule gehen, Lehrerin mit den Fächern Deutsch und Dänisch und Klassenlehrerin einer 8. Klasse an der Dannewerkrealschule in Schleswig.

Mein Tag war randvoll – wie so oft! Um 6 Uhr aufstehen, Frühstück essen, ab zur Schule. Unterricht. Heute zum Glück nur bis 10.30! Dann einkaufen, Mittag machen, kurze Pause.

Zur Bücherei, Besorgungen in der Stadt machen, zum Friseur. Nach Hause, ein später Kaffee mit meinem Mann. Unterrichtskursvorbereitungen. Abendessen mit der Familie. Mein ältester Sohn macht sich auf zum Sport, ich muß noch zum Elternabend meiner Klasse.

Um 22.30 bin ich zu Hause. Endlich! Zur Ruhe kommen, zurückkehren zu mir das ist mein Wunsch. In zwei Wochen sind Herbstferien. Dann sind wir auf Morsø. Auf's Meer sehen, den Wind spüren – wie schön!

Doch auch aus dem heutigen Tag ziehe ich Kraft, nehme ich gute Gedanken mit. Zum Beispiel diesen: In einem Buch, das ich mir in der Bücherei ausgeliehen habe, geht es um die Rolle, die Eltern Erwachsener junger Menschen im Leben ihrer Kinder spielen können. Bislang waren sie Manager, jetzt und vielleicht für den Rest ihres Lebens müssen oder dürfen sie Berater ihrer Kinder sein, wenn sie freundlich und respektvoll mit ihnen umgehen. Wie gerne wäre ich das für meine Kinder, für meine Schüler! Wie ungerne strafe und reglementiere ich, wieviel lieber höre ich ihnen einfach zu und unterstütze und begleite sie auf ihren Weg! Wie sehr erfüllt und bereichert das mein Leben! Ich will jeden Tag mir Mühe geben, ruhig, besonnen und achtsam umzugehen mit den jungen Menschen, mit denen ich lebe!

Danke für dieses Buch (John Gattmann – Kinder brauchen emotionale Intelligenz), Danke für diesen Tag und seine Fülle!

Ursula Täubrich

Schleswig

Mario hjælp mig med at skrive dagbog

Jeg er en 30 år gammel mor fra Rendsburg. Det ligger om Nord-Ostsee-Kanal. Jeg bor i en lejlighed med fem værelser (stue, soverværelset, børneværelset, badeværelset og køkkenet). Lejligheden ligger i en stor flerfamilienhus. Her bor mange venlige mennesker i nabolagen. I hørevidde er en jernbanestrækning, hendes alarmanlæg jeg kun hører hver dag. Jeg glæder mig særlig, at jeg bor her, fordi vi har en meget venlig pedel, som arbejder i huset og i haven.

Hvordan jeg se ud, kan du betragte på den fotoen. Der er også to fotos, på den kan du se mit børne Mario og Johanna. Mario er 11 år gammel og ser ud hvordan en svensker. Han går på en danske skolen, hvem hedder Ejderskolen. Han er i femten klassen.

Johanna går i H.C. Andersen børnehaven i Büdelsdorf. Hun er i børnehaven fra mandag til fredag (kl. 7.00-14.00). I den tid arbejder jeg som skrædder ved Bundeswehr (Wehrbereichsbekleidungsamt I/Bekleidungsamt Nord). Jeg syer matrostøj og reparerer soldatertøj.

I dag gik jeg ikke til arbejdet, fordi jeg have tynd mave. I morges gik jeg med Johanna til min huslæge for at købe medicin. Bagefter gik vi en lille tur, fordi solen skinnede. I resten af dagen var vi hjemme. Det begyndte at regne, så var det meget hyggelig i lejligheden. Om middagen kom Mario fra skolen og vi spisede middagsmåltid. Det gav fisk og ris. Om eftermiddagen cyklede Mario med en ven til svømmehallen. Johanna og jeg badede efter hinanden i os badekar.

Om aftenen klokken 19.00 kom Mario hjem fra Svømmehallen. Så kunne vi få aftensmad (ostebrød). Derefter gik Johanna i seng. Mario hjalp mig med at skrive mit dagbog, skrev sin egen dagbog og gik derefter også i seng. Jeg så alene lidt fjernsyn og faldt i søvn ...!

Guðrun Møller

Rendsborg

At opleve to kulturer

Hverdagen i et sydslesvigsk hjem er meget besværlig. At vælge livet i et mindretal betyder, at jeg må give slip på de fordele jeg kunne

have haft, hvis jeg havde valgt et liv i den almindelige tyske hverdag. Og dog, båndet til mindretallet er så stærkt, at jeg har valgt »besværlighederne«. At sætte mindretallets liv i forbindelse med masser af besværligheder er synspunktet af mine naboer i en tysk landsby, Kleinvollstedt, 18 km syd for Eideren.

Som mor til 3 skolepligtige børn begynder min dag klokken 6.00 om morgenen. Efter en kop varm te tager jeg ud til stalden med min yngste datter Lone (11 år). Tre ponyer glæder sig at komme ud på marken, den fjerde pony får noget hø i stalden. Nu er vi rigtig vågen og sulten og skynder os hjem til morgenbordet og avisen. Desværre er det ikke Flensborg Avis, så langt sydpå kommer den først til middagstiden. Tvillingerne Inga og Helge (14 år) er lige hoppet i fars bil, de tager afsted 6.45. Da de lige er startet på 9. Klassetrin har de måttet skifte skolen og er på vej til Jes-Kruse-Skolen i Egernfjord.

Sikken et besvær stønner naboerne – de stakkels børn – og så skal far oven i købet helt til Kiel for at udøve sit arbejde! Nej det er der ingen der har forståelse for.

Efter morgenmad og efter at have gjort køkkenet klart, starter jeg sammen med Lone til Rendsborg. Nabokvinden fra landbruget lige overfor vores hus drejer sig hurtig bort, da hun ser min bil. Overfor andre landsbybeboere plejer hun at hilse med store kropsbevægelser. Tilflyttende bliver ikke uden videre integreret i deres lille samfund – vi bor i landsbyen i det tiende år!

Da Ejderskolen starter 7.45 og der altid er meget trafik i tunnelen under Nord-Ostseekanal, så tager vi senest af sted klokken 7.10. Og som så ofte er et spor blokeret, og det tager sin tid – dog har vi nået at være til tide, skolens klokke har ikke ringet endnu.

Det er på tide at jeg kommer på mit arbejde i Kreishaus i Kaiserstrasse. Her arbejder jeg som arkitekt i kredsens Bauamt (Bauaufsicht). Det er deltidsarbejde, som er meget praktisk, da jeg kan inddele min arbejdstid, som det bedst passer.

Arbejdet selv er ikke så spændende, jeg har været her i fem år og de sidste års erfaringer har ført til, at der ikke sker meget nyt mere. Betalingen svarer dog til den kvalifikation jeg har. Ude på det fri marked har jeg aldrig fået den løn som en mandlig kollega fik, til trods for at jeg udførte de samme arbejdsområder. Tyskland er ikke nået langt med ligeberettigelsen, i dag havde jeg en opringning på

kontoret, en kunde bad om at tale med min mand. Det tog et stykke tid, inden han forstod, at det faktisk var mig han skulle omgås med, hvis han ville have svar på sine spørgsmål.

Jeg slutter mit arbejde klokken 13.30. Lone er allerede på hjemvejen med den offentlige bus, hun har haft 6 timer idag og skolen slutter klokken 13.00, klokken 13.21 kører den offentlige bus fra zentral-stationen. Her plejer hun at møde børn fra landsbyen, en sjælden gang får hun en snak med Lena. Lone har vænnet sig til, at der kun bliver talt med hende, når ingen andre står til Lenas rådighed.

Når jeg taler med andre mødre om denne udvikling, er forklarelsen at folk, der ikke deltager i det normale landsbyhverdagsliv heller ikke bliver optaget i deres og deres børns samfund. »I bliver nødt til at tilpasse jer! ellers vil jeres børn have et hårdt liv«.

Lone kan ikke køre hjem sammen med mig, fordi jeg skal hente tvillingerne i Brekendorf klokken 14.00. Det er en løsning vi har fundet frem til sammen med Willi Hansen, Jes-Kruse-Skolens skoleleder. Brekendorf ligger ved motorvejens opkørsel, når børnene stiger fra skolebussen, skifter de over i min bil, og vi kører på lige vej hjem over motorvejen A 7.

Vi er hjemme klokken 14.30, da er Lone allerede hjemme og venter på os. Vi spiser frokost sammen, snakker lidt. Den nye skole og de nye skolekammerater er spændende, Inga fortæller at hun er »out«. Det forstår jeg nu overhovedet ikke – men jeg får at vide at man kun kan være »in«, når man har bukser der er to nummre for store og en bar mave. Da de fleste klassekammerater er »out« eller »halvout« synes hun, at det kan være lige meget om hun nu er »in eller out«.

Børnene laver deres lektier, jeg læser avisen og slapper lidt af. Så er det på tide at ryde op. Opvaskemaskinen skal rydes, noget snavset tøj skal vaskes, gulvet i køkkenet er beskidt, så det skal have en omgang.

Klokken er 17.00, og jeg trænger til at komme ud. Inga og Lone har allerede hentet ponyerne fra marken. Den ene skal have lavet hovene, det klarer jeg selv. Sidste uge købte jeg en ny raspel og en ny hovkniv fik jeg i fødselsdagsgave af Inga, så det går fint. I mellemtiden tager Inga afsted på en lille ridetur, da det hurtigt bliver mørkt, kan det ikke betale sig for mig at ride en tur.

Jeg tager hjem igen for at få lavet noget middagsmad. Helge er

taget afsted til fodboldtraining i nabolandsbyen Grossvollstedt. Han plejer at være meget sulten. Han er hjemme klokken 19.15, og vi spiser sammen. Det er det eneste måltid hvor hele familien sidder ved bordet. Der bliver snakket om skolen, arbejdet, dyrene og fodbold.

Helge har det godt i sit fodboldhold, de trainer to gange om ugen og plejer at have et spil om weekenden. Selvom der findes mange drenge i hans alder i Kleinvollstedt og der også eksisterer et fodboldhold her, bryder han sig ikke om at være med i det hold. I Grossvollstedt er der et bedre samhold, forklaringen er vel, at det hold består af drenge fra mange forskellige små landsbyer rundt omkring, og det ikke spiller nogen rolle, hvilken skole man besøger.

Til dagens nyheder klokken 20.00 sidder vi foran fjernsynet og slapper af. Klokken 20.15 tager børnene på deres værelser, Lone råber efter mig, hun vil gerne snakke lidt, før hun slukker lyset. Tvillingerne læser lidt og bestemmer deres sovetider selv.

En dag som så mange andre nærmer sig slutningen.

Var det en hård dag?

Er det synd for børnene?

Ville det være bedre at give opkald til mindretallet?

Er det kun besvær?

Livet i et mindretal stiller store krav til mig som medlem og jeg er vant til at opfylde de krav. Jeg oplever mit liv til tider anstrengende men også befriende. Jeg lever dette liv med dens fordele og ulemper. Chancen at leve og opleve to kulturer findes ikke mange steder. At erfare tolerance og afvisning er vigtige oplevelser. Jeg har fundet og lært en styrke i mig selv – jeg kan føle mig fri til trods for at andre prøver på at underkue mig.

Lieselotte Eick-Rühmann

Kleinvollstedt

Der dänischen Minderheit verbunden

Ich bin dreiundfünfzig Jahre alt, verheiratet und habe zwei, in-
zwischen erwachsene Kinder. Mein Mann ist Texaner, auch
wenn bei seinem Anblick niemand darauf kommen würde.
Blond und sehr hellhäutig und mit nur einem sehr geringen

Akzent behaftet, wird er eher für einen Holländer oder Dänen gehalten. Ich selbst wurde in Lübeck geboren, aber nur, weil ich – von Natur aus ungeduldig – die Zeit nicht abwarten konnte. Eigentlich sollte ich, wie es sich für einen Spross unserer Familie gehörte, in Bremen das Licht der Welt erblicken und wie mein Vater und Generationen vor ihm Wilhelm heißen.

Als wir vor zwanzig Jahren nach Holtenau zogen, ahnten wir nicht, dass es einmal wichtig für uns werden sollte, nördlich des Kanals zu wohnen. Erst als wir für unseren hyperaktiven Sohn, der mit dreißig Schülern in einer Klasse hoffnungslos überfordert gewesen wäre, eine Alternative zur hiesigen Grundschule finden mussten, wurden wir auf die Arbeit der dänischen Vereine aufmerksam. Unsere Wahl fiel auf die dänische Schule – eine Entscheidung, die wir nie bereut haben. Seither fühlen wir uns der dänischen Minderheit verbunden, sind Mitglieder im SSF und haben sogar unter allerlei Verknotungen der Zunge und Verrenkungen der Lippen die dänische Sprache gelernt. Allerdings ist unsere Alltagssprache Deutsch geblieben, denn hier im südlichsten Zipfel Südschleswigs haben wir nur selten Gelegenheit, Dänisch zu sprechen.

Heute ist also Dienstag, der 5. Oktober 1999 – ein ganz normaler Tag. Die dänische Schule in Dänischenhagen hat sich nicht gemeldet. Ich helfe dort gelegentlich aus, wenn ein Lehrer erkrankt, was meinen Tagesplan natürlich jedes Mal über den Haufen wirft. An diesem Tag konnte ich jedoch alles in Ruhe angehen. Nach tagelangem Regen und Sturm lachte endlich wieder die Sonne. In den Spinnenweben am Balkongeländer hingen noch einige restliche Regentropfen – oder war es Tau? Sie funkelten in der Sonne wie Diamanten, und ich beschloss, mit dem Saubermachen zu warten und sie noch ein paar Tage glitzern zu lassen. Eine Weile genoss ich den Blick von unserem Balkon über die Baumwipfel, durch die nur hier und da ein rotes Dach lugte. Um diesen Ausblick werden wir oft beneidet. Der Rasen vor dem Haus und die umgebenden Büsche glänzten frisch gewaschen im Sonnenlicht und der Geruch der feuchten Erde drang bis zu mir in den dritten Stock hinauf.

Um halb zehn klopfte es an der Wohnungstür. Es war Heidrun,

meine Nachbarin. Ich hatte sie schon erwartet. Sie ist Ärztin und übernimmt dienstags die Hausbesuche für einen Kollegen. Ich hüte derweil ihre beiden Kinder. Sofia sauste wie ein Blitz an mir vorbei auf unseren Schaukelstuhl. Ihre sechs Monate alte Schwester Elisabeth war gerade gestillt worden und schlief friedlich. Sofia ist drei Jahre alt und ein sehr eigenwilliges Persönchen. Heute hatte sie beschlossen, Ärztin zu sein. Pausenlos musste ich mir Blut abnehmen und mich abhören lassen. Ursprünglich wollte ich den Sonnenschein ausnutzen und mit den Kindern spazieren gehen, aber Elisabeth wachte erst auf, als es schon wieder Zeit für das Mittagessen war.

Nachdem ich meine beiden Leihenkel wieder abgegeben und meine Wohnung in Ordnung gebracht hatte, fuhr ich nach Kiel rein. Ein Sanitätshaus in der Brunswiker Straße bot einen kostenlosen Venentest an, und da meine Beine oft angeschwollen sind, hatte ich mir vorgenommen, dieses Angebot wahrzunehmen. Das Ergebnis war schlechter als erwartet.

Gegen 20 Uhr traf ich mich mit Elfriede aus dem Nachbarhaus. Gemeinsam machten wir uns auf den Weg zum Dänischunterricht im »dansk forsamlingshus«. Wir sind etwa zehn Teilnehmer und befasen uns unter Mette Salomos fachkundiger Leitung mit dänischer Literatur. Nebenbei wiederholen wir auch noch einmal Aspekte der Grammatik und andere Feinheiten der Sprache. Das bløde D ist und bleibt ja für die deutsche Zunge ganz und gar bløde, und Laute wie øv, die sich anhören wie öi, wollen nur schwer über unsere Lippen. Von völlig verschluckten Silben, unregelmäßigen Verben und Pluralformen will ich hier gar nicht erst reden. Allzu ernst nehmen wir das alles aber nicht, und so haben wir auch heute abend erst einmal Urlaubserinnerungen ausgetauscht – på dansk naturligvis – bevor wir uns unserem Text zuwandten.

Während wir behaglich Tee schlürftten und mit Holger Danske in unseren Geschichtskenntnissen stöberten, ging es auf der anderen Seite der Kieler Förde weniger gemütlich zu. In Ellerbek war eine Fünfzentner-Bombe aus dem 2. Weltkrieg entdeckt worden. Davon erfuhr ich allerdings erst später in den Nachrichten. In einem Umkreis von 500 Metern mussten alle Anwohner ihre Wohnungen räumen, bis die Bombe entschärft war. Ich finde es ziemlich beängstigend, dass nach über fünfzig Jahren noch immer solch tödliche Kriegsrelikte gefunden

werden. Es ergreift mich jedes Mal ein tiefes Unbehagen, wenn ich lese oder höre, dass wir unsere Soldaten schon wieder in fremde Kriegsgebiete entsenden, auch wenn es bisher nur Friedenstruppen sind. Wenn ich dann an den Stimmenzuwachs für Heiders Partei in Österreich und an die neonazistischen Umtriebe hier und andernorts denke, frage ich mich, ob wir Menschen je lernen werden in Frieden und in gegenseitiger Achtung miteinander zu leben.

Angelika Jones

Holtenau

Naboskabets fascination ...

Das Erleben der unterschiedlichen Gesellschaften

Mein Name ist Irntrud Christiansen, und ich bin 51 Jahre alt. Damit habe ich als Deutsche einen Nachnamen, der in unserem Landesteil sehr gebräuchlich ist. Allerdings habe ich diesen Namen nicht von einem in Südschleswig ansässigen Ehemann erhalten, sondern von einem Dänen.

Wir sind eine kleine Familie, die neben mir und meinem 2 Jahre älteren Ehemann noch aus einer 15 jährigen Tochter und einem Hund besteht und wir wohnen in Harrislee. Als deutsch-dänische Familie haben wir das Gefühl, in Schleswig genau richtig zu wohnen. Und wir genießen es, uns auf beiden Seiten der Grenze aufzuhalten, um einzukaufen, essen zu gehen oder Spaziergänge zu machen. Es ist nicht das Vermischen der Kulturen, sondern, es ist das bewußte Erleben der unterschiedlichen Gesellschaften, was uns fasziniert. Und genau dieses Bewußtsein über die Andersartigkeit ist fruchtbar für beide Seiten, auch in einer Ehe.

Unser Tagesablauf beginnt jeden morgen um 6.00 Uhr. So auch heute. Nach dem gemeinsamen Frühstück fährt unsere Tochter mit dem Bus zum Auguste Victoria Gymnasium. Diese Schule haben wir gewählt, weil als dritte Fremdsprache dänisch angeboten wird. Gegen 13.45 Uhr kommt sie zurück und macht sich das Mittagessen in der Mikrowelle warm. Als erstes schaltet sie dann den PC an, um die angekommenen E-mails zu lesen. Den Nachmittag verbringt sie mit Schulaufgaben, mit Freunden und dem Surfen im Internet. All ihr Tun wird von moderner Musik begleitet, die man auch inzwischen aus dem Internet herunterlädt. Abends verbringt sie ihre Zeit mit E-mail beantworten, Chatten im Internet und Telefonieren mit Freunden. Schließlich geht sie viel zu spät ins Bett.

Mein Mann und ich betätigen uns nach dem Frühstück zuerst etwas sportlich. Wir gehen in unseren Swimmingpool und anschließend auf die Isomatte, um im Rücken beweglich zu bleiben. Auch

bei Schietwetter machen wir danach einen Spaziergang mit dem Hund.

Der Rest des Tages teilt sich zwischen Job, Hausarbeit und Sozialarbeit auf. Unser Job besteht darin, dass wir unser Unternehmen, was nicht ortsansässig ist, steuern. Viele Firmen haben Telemitarbeiter, diese Firma hat Telechefs.

Heute morgen habe ich kleine Einkäufe am Markt in Harrislee erledigt. Gleichzeitig habe ich auch für eine alte Dame aus dem Albertinenstift in Harrislee Besorgungen gemacht. Ich arbeite in einem Freiwilligen Forum mit, dessen Zielsetzung die ehrenamtliche Betreuung der alten Mitbürger ist.

Wir sind Mitglieder im Südschleswigschen Wählerverband und diese Teilnahme geschieht aktiv. Die Dänen sind zwar wegen ihrer Nationalität hier in Südschleswig in der Minderzahl. Aber in der Minderzahl befinde ich mich immer, wenn ich bewußt gegen den Strom rudere und mich nicht von dem Sog der Massen mitreißen lasse.

Irmtrud Christiansen

Harrislee

Danskursistens dagbog

Jeg hedder Rüdiger Schultze og bor i Holtenau. Min danske dagligdag, hvor ser den ud? Om morgenen er den som hver morgen begyndt med Flensborg Avis og jeg glæder mig at have den enestående mulighed at læse en dansk morgenavis med sydslesvigske informationer.

Men var har man ellers som dansk eller sydslesvigsk dagligdag? Radioavisen og Rasmus Radiomus? Vel mere den danske foreningsliv jeg er ind i. Nu i skrivende stund skal der en invitation ud: SAF Holtenås info-tur hen til Radio Syd i Aabenraa. FI.Avis skal også har een eksemplar. Bagefter kommer Dansk litteraturkurs i det stedlige forsamlingshus. Sådan set falder datoen for den store dagbogsdag jo så sandelig heldigt. Men ellers er min dagligdag dog mere præget af en helt almindelig tysk hverdag i en tysk bank med tyske kollegaer (her skulle jeg indflette, at jeg er ansat som bankmand), og kun af og til går snakken over til grænselandets mangfoldigheder. Så sent som

i gårs kunne jeg fortælle min nye kollega, som kommer fra Schwerin, om grænselandets brogede historie. Ellers hele dagen »Einzelwertberichtigung«, d.v.s. masser af kopier og masser af stress. Men det kommer jo kun en gang om året.

I dag var jeg heller ikke ude med cyklen. Forkølelsen og den mørke efterår bevirker, at jeg ikke gider. Nu er jeg lidt ked af det fordi det var ja en smuk efterårsdag med nogen sol og masser af smukke farver.

Men så var der lejlighed for at slendre hen over den rejsende tivoli, som er i byen nu og snuppe en stor is fra »Rühmann's«. Den er endnu bedre end »Carls Eis«, og jeg kan simpelthen ikke lade være med isen. Hver eneste gang, »Jahrmarkt« er i byen, er jeg med. Min kone siger det er da lidt barnligt for en mand med 42 år, men hvad så?

Dansk literaturkurs bød i øvrigt for en glædelig overraskelse, helt bortset fra gensynsglæden, fordi vi var ikke med de to sidste tirsdage: vi læser »Nordiske Helte- og gudesagne« fra Saxtorph, den udgave jeg har også stående hjemme. De er da ikke spor kedeligt.

Så, kære dagbog, det var så min dag idag. Jeg håber, det ville gavne menneskeheden eller i hvert fald historikerne. Hvis det heller ikke er tilfældet, så var det dog sjovt for mig at skrive. Tak for det!

Rüdiger Schultze

Holtenu

... Snakke med mine danske nabofolk

Jeg hedder Elke Kahler og kommer fra Rendsburg. Rendsburg er en stor by og ligger ved Kielkanalen i Slesvig-Holstein i Tyskland. Jeg er 62 år. Jeg er gift med Gerhard og vi har en søn. Han er 31 år. Vi bor i et hus og har en have med mange blomster, træer og fugle. Min mand og jeg har været pensionister siden 1995.

Jeg står op klokken halv syv. Jeg kigger ud af vinduet for at se, hvordan vejret er i dag. Solen skinner. Vinden er frisk. Thermometere viser syv grader. Om eftermiddagen regner det. Der er mange skyer på himlen. Hurtigt tager jeg brusebad. Derefter laver jeg morgenmad. Klokken halv otte spiser jeg morgenmad med min mand og hører radioavisen.

Kwart over otte cykler jeg til FBS i Christophorus huset. Der går jeg til gymnastik for kvinder. Gymnastik er min hobby, den har jeg haft i over 40 år. Jeg er meget glad for den. På hjemturen besøger jeg min veninde Lotte. Hun er 85 år og bor i en pensionistlejlighed. De er glad når jeg besøger dem. Når jeg kommer hjem klokken elleve, rydder jeg op i huset, vasker tøj og laver middagsmad. Bagefter læser jeg i avisen og slapper af.

Klokken seksten drikker jeg eftermiddagskaffe og forbereder mig til mit dansk kursus om aftenen. Omkring klokken 19.00 cykler jeg til Eiderskolen, hvor jeg går til danske kursus-fortsættere med Maike.

Jeg forsøger på lære det danske sprog, fordi jeg gerne vil snakke med mine danske naboerfolk. Om sommer sejler jeg med min mand på vores sejlbåde i danske del af Østersøen. Undervejs lærer vi mange venlige mennesker at kende. Det er glædelig for danskere og tyskere i grænselandet at de lever i fred.

Jeg kender lidt til arbejdet i mindretallet. Mine naboerkommune Westerrønfeld har i mange år haft kontakt med mennesker i Tinglev, de er dæres venskabsby i Nordslesvig.

Elke Kahler

Rendsborg

Forskningsmedarbejderens dagbog

Jeg er født i Hamborg i 1964. Min kone Alice er uddannet grafiker/kunstner/eventyrtæller og arbejder freelance. Hun er fra Flensborg, hendes mor har været sygeplejerske hos Dansk Sundhedstjeneste. Vi bor i Valsbøl i den gamle tyske skole, som Alice ejer. En del af skolen er lejet ud. Vores familie består af vores fælles barn Rasmus på 1½ år og Alices to børn fra et tidligere ægteskab. De går på et tysk gymnasium i Flensborg og taler ikke dansk. Rasmus' lillebror er på vej, vi venter ham en af dagene. I et par år har jeg været ansat som forskningsstipendiat ved Studiefællesskabet for Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

Rasmus vågnede ca. kl. 4-5. Jeg lagde mig med ham på gæstesofaen i arbejdsværelset. Da Rasmus ca. en time senere igen sover roligt, går jeg tilbage til soveværelset. De store børn stod op kl. 6.15-30, lavede

selv deres morgenmad + madpakker. Som regel spiser de dog intet, når de ikke får det serveret. De kører så til skole i bil med venner, tilbage med den offentlige rutebil. Antonio får busbilletten betalt af kommunen, Benjamin skal selv betale, da han går i 11. klasse. Benjamin er lige blevet økonomisk selvforsynende: får underholdningsbidrag af sin far.

Jeg stod op kl. 7.00, brusebad. I mellemtiden er Rasmus selv stået op, gået til soveværelset, lægger sig til Alice. Efter brusebad laver jeg morgenmad til Alice, Rasmus og mig, mens Alice går i bad. Vi spiser morgenmad, Rasmus piller lidt ved sit rundstykke og slikker marmeladen af det. Han er begyndt at spille på klaver og synge. Han er lige begyndt at tale de første danske ord, ellers var det mest tysk (Alice taler som regel tysk til ham, jeg dansk).

Kl. 8.20 går jeg til bus-stoppestedet. Med rutebil til Flensborg ZOB: vel optaget, fra Ondaften sidder jeg indeklemt med en indvandrer på bænken. Normalt er der plads nok til at jeg kan sidde alene indtil Flensborg. Læser den tyske uge-avis »Die Zeit«, »Wissen«-del. Noget om en etnolog-konference i Tübingen, hvor afrikanske, danske og amerikanske etnologer fortæller om deres forskningsresultater i feltforskning om tyskerne. Ret morsomt.

Så til biblioteket. På vejen mødte jeg en slovakisk bus med en gruppe mindretalsfolk, der holdt ved ECMI. Der er god gang i mindretals-turismen. Sender pr. e-mail læserbrev til Flensborg Avis, som jeg skrev i aftes: om retskrivningsreformen og imod den kritik, SSW fik for at være med til at vedtage en lov, der væltede »Folkeafstemningen« i fjor. Så checker jeg lige på Internettet Deutsche Bahns køreplan-oplysning, om der går bus til Ellund ved 5-6-tiden i aften. Den går. Ringer til Alice, indtaler på telefonsvareren om jeg ikke hellere skulle tage bussen, i stedet for at hun henter mig. Så går jeg i gang med at redigere videre i manuskriptet til mit forskningsprojekt: »Flygtningene i Sydslesvig og den danske bevægelse i efterkrigstiden«. Efter frokosten reviderede jeg disponeringen af kapitlet »ægteskab med flygtninge«.

Alice ringede: det var en god idé at tage med bussen til Ellund, hvor vi er inviteret i aften. Så slap hun for at køre ind til byen; der er jo stadigvæk meget trafik ved fem-tiden pga. ombygningerne ved Skibbroen. Går kl. 17.20 til busstoppestedet på Skibbroen. Med Bus til

Ellund, DM 1,60 med Bahncard. Det er godt, at Bahncard nu gælder i alle kredsens busser. Læser ikke under turen: det er ikke den sædvanlige rute. Forbi langs den smukke havn, så opad den triste Harreslevgade, hvor mange lejligheder står tomme, igennem Harreslev, en »Häusergemisch« ud til den lille landsby Ellund. Til 45-års fødselsdag hos Klaus, Petras mænd. Petra er Alices veninde. Der er seks andre gæster, alle tyske. Ingen kan dansk: der bliver talt tysk, som sædvanen er i Sydslesvig. Rasmus er der også, leger helt tilfreds med en stor kasse med Playmobil-figurer og tilbehør. Vi snakker bl.a. om, at Rasmus bliver opdraget tosproget. Det synes de alle er spændende. Ellers meget almen snak. Da jeg bliver spurgt om mit arbejde, kender de nok det danske bibliotek, men ikke Studieafdelingen. Ingen har dog antagelig nogensinde været på det danske bibliotek. Nogen spørger, om vi er tilknyttet »det nye institut i Kompagniporten«, altså ECMI. Det benægter jeg. Så kommer spørgsmålet om konsulatet i Aabenraa, som det tyske udenrigsministerium vil nedlægge. Om jeg mener, at konsulatet nu bliver lukket eller ej. Siger, at jeg tror at det bliver lukket, og at jeg mener, at klagerne er overdrevet. Der er nu så mange kontakter hen over grænsen, at der ikke behøves et eget konsulat. Og det tyske mindretal har jo sit sekretariat på Christiansborg. Jeg savner en redegørelse for, hvor stor konsulatets andel i de sidste års fremskridt i det grænseoverskridende samarbejde var, den har jeg indtil nu ikke set.

Vi fik i øvrigt rigelig med mad: kaffe og kage, senere porre-ostsuppe med kødboller, tre slags pizza, salater, ost og brød. De fleste drak champagne, nogle cognac eller campari med danskvand (»tyskvand«). Ved halv otte tiden blev Rasmus rigtig træt, så vi kørte hjem i bil til Valsbøl.

Lidt over otte får Rasmus nattøj på, ny ble og sine to sutteflasker varm mælk med grynet fuldkorn. Så børster jeg hans tænder og lægger ham i seng. Jeg synger god-nat sang (Den lille Ole med paraplyen) og bliver, indtil han er faldt i søvn. Går i køkkenet og renser Rasmus' flasker. De store har lavet dybfrost »Nasi-Goreng« til middag, som er brændt på i gryden. De har dog ikke engang hældt vand over, så det kan blive blødt op. De har heller ikke ryddet ordentligt op. Er meget træt: spiller ca. en halv time på Computer (Railroad Tycoon II, tysk version), efter at jeg havde skrevet to bankoverførsler.

Alice ringer til sin far i Bruxelles. Han blev pensioneret i april fra EU-kommissionen. Så ordner Alice sine bankpapirer. Laver aftengymnastik (for min ryg, jeg har allerede haft to hekseskud i år), så læser jeg lidt i sengen i Kurt Jacobsens Aksel Larsen biografi. Slukker lyset lidt efter kl. 22.

Martin Klatt

Valsbøl

Aktivister

»... meine Mitarbeit einzubringen«

Ich bin 50 Jahre, wohne in Jardelund, seit 31 Jahren verheiratet, und habe 4 Kinder. 1968, 1970, 1981, 1984. Die beiden Älteren gingen auf die deutsche, die jüngeren auf die dänische Schule. Die Schul- und Kindergartenzeiten meiner Kinder habe ich aktiv begleitet. So war es für mich selbstverständlich meine Mitarbeit, wo sie erwünscht war, einzubringen. Das waren die ersten Schritte in die Arbeit der dänischen Minderheit. Inzwischen bin ich in Medelby SSF formand, næstformand i SSW und bürgerliches Mitglied der SSW-Kreistagsfraktion in Schleswig. Leider sind meine Fortschritte in der dänischen Sprache (ich besuche regelmäßig Kurse), nicht ausreichend den Text auf dänisch zu verfassen.

Um 5.45 Uhr bin ich aufgestanden, im dunkeln Kühe geholt. Zwei Kühe rindern, d.h. sie müssen heute künstlich besamt werden, damit sie erneut tragend werden. Der Weg, den ich mit den Kühen gehe ist so matschig, daß man nur ganz am Rande des Weges entlang kommt.

Um 6.45 Uhr beginne ich mit dem Melken, vorher mußten die Kühe angebunden werden, weil unser Stall ca. 30 Jahre alt ist. Mein Mann und mein Sohn können wenig helfen, weil wir z.Zt. in Eigenleistung eine Abnahme bauen, ein Blockhaus. Heute ist der Klempner gekommen, die Dachrinnen anzubauen. Mein Mann ist im Haus und sorgt dafür, daß unsere Kinder 15 J. und 18 J. mit Frühstück rechtzeitig zur Schule kommen, sie fahren 2 km auf dem Rad zum Bus, der fährt 7.20 Uhr ab Jardelund.

Bevor die Kühe wieder auf die Weide kommen hat Volker (mein Sohn) ein neues Stück Weide abgeteilt. Die Melkmaschine wird gespült, die Kühe kommen raus, ich wasche mich und ziehe sauberes Zeug an.

Als ich frühstücken möchte, stelle ich fest, daß kein Brot mehr im Haus ist (9.45 Uhr). Ich fahre zum Bäcker, 5 km, nach Medelby, frühstücke, suche meinen Mann, weil wir für eine Grundbucheintragung zum Notar müssen.

Danach besorgen wir Fisch zum Mittag, Gerd (mein Mann) holt Kartoffeln vom Feldgarten, Mittagessen ca 13.00 Uhr. 20 min. zur Mittagstunde hingelegt. Meine Tochter kommt um 14.10 Uhr von der Schule. Ich fahre zum Citti Großmarkt. Ich muß Zutaten für Punsch am Donnerstag abend fürs Laternelaufen in Jardelund einkaufen.

16.50 Uhr bin ich zurück. Sandra meine Tochter hole ich in Medelby ab. Sie bietet Grundschulern in der Schule (dansk Skole) Tischtennis an. Danach fahren wir nach Schafflund, dort ist heute offener Unterricht d. h. Kinder und Eltern können sich beim Musikunterricht durch die Kreismusikschule informieren über den Unterricht, die Lehrkräfte oder die Instrumente.

Um 19.30 bin ich mit meiner Stallarbeit fertig. Beim Dänischkurs habe ich mich abgemeldet, weil ich als Vorsitzende des DRK Ortsvereins eine Einladung zur Besichtigung der neuen Räume im Dorfgemeinschaftshaus in Medelby bekommen habe.

Bin um ca. 21.00 Uhr nach Hause gefahren und habe den »Spiegel« durchgesehen und mit Gerd noch Nachrichten im Fernsehen gesehen.

Gudrun Lemke

Jardelund

Tordenskjolds soldat

Jeg er 56 år gammel og bor i Ulstrupfeld lige udenfor Lyksborg. Jeg er født og vokset op i Flensborg, har gået i dansk skole og har studentereksamen fra Duborg-Skolen. Jeg er uddannet konstruktør indenfor byggefaget, men har i flere omgange været hjemmegående. Jeg er gift med muremester og har to børn, en datter på 28 år, der også har studentereksamen fra Duborg-Skolen og nu næsten er færdig med sin uddannelse til cand.mag. (historie og tysk) i Kiel, og en søn på 21 år, der har realeksamen fra Jens Jessen Skolen, er udlært tømrer og for tiden soldat. Jeg er formand for Lyksborg Kvindeforening og er distriktsformand for Lyksborg SSF, sidder i SSF's amtsstyrelse for Flensborg Amt og i Den slesvigske Kvindeforenings hovedstyrelse.

Ja, vækkeuret ringede som sædvanlig kl. 7.00, og jeg startede dagen kl. 7.30 med morgenkaffe. Efter opvasken er min mand kørt ned til

Flensborg Yacht Club (FYC), også det har været en hel normal daglig tur det sidste års tid. Men at jeg imens har tid til at sidde her og starte på det mig pålagte skriveri, er ikke helt normalt, for i dag er faktisk den første frie formiddag efter en meget krævende september.

Månedens startede med et møde ved Stadt Glücksburg angående byens 100-års-jubilæum som by. Der er planlagt en stor fest i juli næste sommer, og vi danske i Lyksborg deltager med en udstilling med gammelt lege- og babytøj, cafeteria og aktiviteter i jernalderhusene på skolen. Så døde to af mine meget gode bekendte i foreningslivet. Ind imellem lå det månedlige SSF/SSW-bestyrelsesmøde, ligesom der skulle forberedelse til fadderskabsbesøget fra Vejle Vesteramt, hvor Lyksborg havde 15 gæster og selv deltog med 10 medlemmer. To dage senere havde jeg 17 medlemmer fra Lyksborg Kvindeforening med i FYC; vi så på det nye klubhus, jeg fortalte om foreningen og byggeriet, og vi fik kaffe dernede. Så var der et ekstraordinært møde i Kvindeforeningens hovedstyrelse og 3 fødselsdage på rad. Den 20. startede her i Lyksborg et blomsterbindingskursus, en aktivitet indenfor voksenundervisningen, som jeg – hvad husflidskurser angår – også er leder af her på stedet. Torsdagen efter var jeg med 20 medlemmer som SSF-formand i »Flensburger Brauereien« og aftenen efter til koncert med Sønderjyllands Symfoniorkester, som jeg har været abonnent på i vel snart 20 år.

Søndag middag, den 26., var jeg til et foredrag om Emmy Ball-Hennings på museet i Flensborg, det blev arrangeret af Verein Flensburger Stadtgeschichte, hvor jeg altså også er medlem. Dagen efter var der så fællesformandsmøde for Lyksborg og Oksbøl, hvor de forskellige foreninger fremlægger deres program for det næste halve år og koordinerer datoer. Månedens sluttede med et hyggemøde i kvindeforeningen her i byen og et teaterbesøg i det tyske teater, hvor vi har abonneret, fordi min mand Karl-Heinz ikke er særlig stiv til dansk. Den allersidste aften var jeg i IGS og hørte »Åbne Døre«, børnemusicalen for danske, tyske og begge mindretals skolekor. Lyksborg Skoles kor var med, så det måtte jeg høre. Hele september måned er vi så småt begyndt med forberedelserne til Den slesvigske Kvindeforenings efterårsstævne, der i år skal holdes her i Lyksborg, og hvor vi herude skal tage os af en del praktiske ting.

Og oktober begyndte, som september endte. Den 1.10. startede med

en snak først på skolen, så i børnehaven, så ind til Flensborg for at ønske til lykke med fødselsdagen hos gamle naboer og om eftermiddagen ned i FYC, hvor klubhuset officielt blev indviet.

Ja, nu standser jeg foreløbig her. Karl-Heinz er vendt hjem. Jeg er i gang med madlavningen; vi spiser varmt om middagen kl. 13.00.

Der er nu gået et par timer; vi har fået mad og en lille middagshvil med en bog om Alexander den Store (på tysk, tyske bøger er i reglen billigere). Ude har vi det fineste solskinsvejr i modsætning til de sidste 14 dage med regn og rusk og synkende temperaturer. Genoaen (sejlet) er næsten tørt og kan foldes sammen om lidt. Karl-Heinz er nu igang med at skure skøder og fald, der så skal dryppe af ude, før de hænges til tørring på loftet.

Dagen efter klubindvielsen var der SSF-landsmøde kl. 9.00 i Husumhus. I forgårs har jeg så slappet lidt af, taget mig af husholdningen samt kørt en tur gennem Lyksborg for at omdele invitationer til efterårsstævnet.

I går har jeg i timevis siddet ved telefonen, for at ordne alle mulige ting, der lige skulle afklares før næste SSF-bestyrelsesmøde på torsdag. Forude er et hovedstyrelsesmøde i Kvindeforeningen på mandag samt deltagelse i amtsældreeftermiddagen i Tarp på tirsdag og så – ja, så er det efterårsferie, og vi – Karl-Heinz og jeg skal med den tidligere Jaruplundforstander Egon Rasmussen til Rom, en rejse, jeg ser frem til, og som jeg glæder mig helt utrolig til, fordi vi skal se så meget.

Min dag i dag fortsætter så med, at jeg laver eftermiddagskaffe, for bagefter skal Karl-Heinz til EDB-kursus i Volkshochschule Munkbrarup. Som du nok har set, har vi forlængst fået computer; det var, da Karl-Heinz skulle i gang med kalkulation på sådan en på sin arbejdsplads.

Men jeg nåede ikke at komme igang igen, for Marianne Huy fra Oksbøl kom med ting, der skulle med til Kvindeforeningens hovedstyrelsesmøde; vi fik en længere snak om løst og fast over et glas kvædevin. Lige efter, at hun var gået, kom vor dreng, der altså stadig bor hjemme og som er ophav til min næsten daglige vask. Han kører hver dag herfra og til Eiderkasernen i Rendsborg, som er beliggende der, hvor den gamle fæstnings kaserne lå gennem århundreder, sjov tankegang.

Men nu går jeg så ud fra, at dagen fortsætter med at jeg skriver dagbogen færdig, så laver aftensmad og derefter tænder for fjernsynet. Det plejer at køre hele aftenen igennem, med tysk program p.g.a. Karl-Heinz, der også elsker at zappe rundt i alle de programmer, der kommer ind via satellit. Jeg plejer, når der er noget, der er værd at se på, at kigge med, men jeg falder i reglen i søvn over det, eller læser (hvad der heller ikke forhindrer, at jeg sover ind), eller laver håndarbejde. Jeg elsker at brodere især danske korssting. Sengetid er ca. kl. 23.00. Dagen i dag har nok ikke været nogen helt almindelig dag, for ellers havde jeg ikke haft tid til en så lang dagbogsberetning.

Du skriver, jeg tilsidst skal skrive om, hvad det danske betyder for mig: en del, en hel del endda! Jeg er vokset op indenfor mindretallet og hører hjemme der. Jeg har aldrig levet udenfor dette lille grænse-land og føler mig utrolig knyttet til min hjemegn, dens historie, dens oprindelige befolkning, om nu dansk- eller tysktalende, (indfødte, kaldte vi dem som skolebørn), landskabet, især Flensborg og Flensborg Fjord. På den anden side må jeg sige, at jeg, da jeg jo ikke er ansat indenfor »systemet« og er gift med en tysktalende mand, lever en ret tysk hverdag med tyske naboer og tysk omgangssprog (hertil må dog siges, at både min mand og naboerne hører til de »indfødte«). Når det ikke var for tilhørsforholdet til alle de mange danske foreninger, tror jeg ikke, vort liv her i huset adskilte sig ret meget fra vore naboer – og dog –. Vor ene nabokone kommer gang på gang ind på, at vi har en anden indstilling til tilværelsen. Hun beundrer os, fordi vi ikke så meget er ude på at tjene penge men vil yde en indsats for det fællesskab, vi lever i, om det nu er skole og foreninger eller nabolag og familie. Er det det, der udgør forskellen?

I vor lille landsby med 5 huse, har tre af vore naboer flagstænger, og der flages til alle fødselsdage. Er det min fødselsdag, flages for mig med Dannebrog; mere behøves vel ikke at sige om tolerering af og respekt for det danske hos mine tyske naboer. Jeg holder ved siden af Flensborg Avis Flensburger Tageblatt, ikke mindst p.gr. af »die frischen Toten«.

Og jeg er heller ikke ked af at deltage i tyske arrangementer, for vi er da en del af samfundet, og vi har ikke behov for at gemme os, lige så lidt som vi skulle være os selv nok, det kunne af flertalsbefolkningen tydes forkert. Men vi skal holde fast i, hvad der er os og vort!

Om min egen familie kan siges, at den er nogenlunde ligelig fordelt nord og syd for grænsen. Min mor var fra Flensborg, min far fra Aabenraa. Det – og så at min ene morbror efter 1. verdenskrig flyttede til København, og at der sammen med far flyttede tre af hans ialt 8 søskende til Flensborg – gør, at jeg har nogenlunde lige mange fætre og kusiner boende på den danske og den tyske side. Jeg har en bror og svigerinde indenfor SSF i Flensborg samt en søster, der trofast vælger SSW, men ikke er medlem nogen steder. Det er klart, at den danske del af familien synes det er godt, jeg er medlem af mindretallet. De, der bor syd for grænsen, er tildels selv med, men der er også nogle, især indenfor mors familie og som er flyttet længere sydpå, der er ret uforstående. Karl-Heinz's forældre og søstre var i starten lidt reservert over for »det danske«, som de mente var noget fremmed, der ikke havde været til før efter krigen. Men de accepterede mig som menneske og vænnede sig til »det danske«, som de i dag anser for noget helt normalt. Den ene af søstrene er gift med en flygtning fra Pommern, og han er nærmest en smule misundelig. Mindretallet er noget, han ikke har tilgang til, men som han synes er noget helt særligt. Min svigerinde og han er gode venner med et ægtepar fra mindretallet i Husum, og de er meget stolte over dette venskab. Og min mand? Han er lige så stille blevet en af os, kun sproget, det magter han stadig ikke.

Annemarie Erichsen

Ulstrupfeld

Rigsdansker i foreningslivet

Jeg er en kvinde, født 1957 i Østjylland. Uddannet korrespondent i fransk og engelsk, men hjemmegående på 9. år på grund af børnene. Gift siden 1989 med rigsdansker på 49 år, der er lærer ved en dansk skole i Sydslesvig. Bor i eget hus i den stationsby, hvor også skolen ligger. 4 børn: Søn på 19 går på Durborgskolen, bor i Flensborg. Søn på 15 på efterskole på Fyn. Datter på 8, går i tredje klasse. Datter på 6 i børnehavens førskolegruppe. Sidder i bestyrelsen for SSF, er formand for Kvindeforeningen og kasserer i menighedsrådet.

En dejlig dag med strålende solskin – en oktoberdag som den er, når den er smukkest!

Ikke vrøvl med pigerne til morgen. Fik vasket vinduer ude på den mest udsatte side af huset. Det pyntede – også at få fjernet edderkopspind ...

Ringede til Sdr. Felding – skulle lige høre om oversvømmelsen direkte fra kilden: det er slemt, men heldigvis er det ikke gået som for 30 år siden, hvor der svømmede kister og skeletdele rundt i Skjern Å, efter at den havde ædt et stykke af kirkegården. Hørte lidt om far og Dit's tur til Wien – det havde været en pragtfuld oplevelse. Aftalte besøg hos dem i efterårsferien – så slipper vi for at være hjemme på vores 10 års bryllupsdag, hvis naboerne skulle finde på at komme (jeg vil ikke markere 10-års bryllupsdag, for det er ikke dansk! I Danmark fejrer man ikke noget før kobberbrylluppet!). Vi aftalte også at fejre nytårsaften som vi plejer – stille og roligt, men festligt, hjemme hos dem. Alt dette årtusind-pjat kan vi godt undvære. Hvad de unge mennesker finder på, må være deres egen sag!

Blev ringet op af vandrelæreren ang. madaftenen i Mårkær på fredag – vi bliver ca. 25 personer, så jeg må lige udvide mit program, så alle kan blive aktiveret. Er lidt ærgerlig over, at det falder sammen med koncert på Christianslyst, hvor HJ skal optræde med band'et (de skal være opvarmningsgruppe).

Jeg er begyndt at lave ting til kirkens basar: Uldne sokker – strikket på strikkemaskinen, for så går det hurtigt! De plejer at sælge godt. Forleden syede jeg også Barbiedukketøj. Lidt patchwork bliver det nok også til – så kan jeg samtidig bruge det som modeller til mit sykursus, som starter efter efterårsferien ... håber, at der denne gang er nok, der vil deltage, for der er flere, der meget gerne vil være med, men vi skal jo have mindst 8 deltagere, for at kurset bliver godkendt! Og jeg synes faktisk, det er sjovt, hvis jeg kan hjælpe andre til at få noget ud af deres symaskiner – noget, som jeg selv har som stor hobby. Selvfølgelig er det også dejligt, hvis der er lidt løn til mig, men det er ikke min hoved-drivkraft!

Kl. 23.00: Netop hjemkommet fra lyrik-cafe på skolen. En fin aften, hvor både voksne og børn er velkomne til at bidrage med musik, oplæsning osv. Vi var i alt ca. 100 deltagere. Der var mange gode indslag, især imponerede to af eleverne på klaver med hver sit klas-

siske musikstykke. Også musik-valgholdet gjorde det vældig godt! Midt på aftenen var der dejligt tag-selv bord arrangeret af en lærer sammen med fire af de store elever. Desværre blev aftenen – som vi ofte ser det – alt for lang.

Alt i alt var det en dejlig afslutning på dagen, selvom pigerne blev frygteligt trætte og næppe er til at vække i morgen. Men nu ligger de i hvert fald i deres senge og sover. Vi voksne sunder os lidt inden sengetid. I morgen er atter en dag!

Anna Grete Jessen

Sønderbrarup

den Jungs etwas für ihr ganzes Leben mitgeben

Ich bin eine 36. jährige Ehe-Hausfrau und Mutter dreier Jungs (9, 8 und 3 Jahre alt). Wir wohnen seit 7 Jahren in unserem eigenen Haus in Grossenwiehe. Zur Dänischen Minderheit bin ich über meinen Mann gekommen. Bevor ich ihn vor 17 Jahren kennen gelernt habe, hatte ich noch nie etwas davon gehört. Damals ging Frank noch auf die Duborg Skole und ich besuchte ein streng humanistisches deutsches Gymnasium. Ich war völlig begeistert von der Schule (Cafeteria, Vogelvoliere im Schulhof) und von der lässigen Umgangsform zwischen Lehren und Schülern. Während ich noch aufstehen musste, wenn der Lehrer das Klassenzimmer betrat und ihn mit »Guten Morgen Herr Sundo!« begrüßte, duzten die Schüler auf dem dänischen Gymnasium ihre Lehrer und alles wirkte auf mich viel lockerer. Das hat mich damals schwer beeindruckt.

Bevor unsere Kinder in den Kindergarten kamen, haben wir uns nicht besonders mit der dänischen Minderheit beschäftigt, abgesehen davon, dass wir in der »Helligånds-Kirke« getraut wurden, und ich mehrere erfolglose Dänischkurse besucht habe. Seit unser ältester Sohn vor sieben Jahren in den Kindergarten gekommen ist, engagiere ich mich immer mehr in der Minderheit (SSW, Ungdomsforening, Spejderarbejde, und Samarbejdsråd fra børnehaven).

Eigentlich wollte ich dieses Tagebuch zur Übung auf Dänisch schreiben, aber da ich mich darin nicht so gut ausdrücken kann und es vermutlich Stunden dauern würde, schreibe ich doch lieber in meiner Muttersprache Deutsch.

Aber nun zu meinem Tagesablauf: Ich stehe morgens als erstes um 6.30 Uhr auf und mache in aller Ruhe für uns Frühstück. Nach dem Frühstück verlässt erst mein Mann das Haus und dann die beiden grossen Jungs, die nur einmal über die Strasse gehen müssen, um zur Schule zu kommen. Den Kleinen bringe ich erst in den Kindergarten, wenn ich etwas im Haus aufgeräumt, und mit ihm ein Spiel gespielt habe. Er geniesst diese Zeit, in der er mich ganz für sich alleine hat sehr. Vielleicht macht er deshalb auch jedes Mal Theater, wenn ich ihn danach im Kindergarten abgebe.

Dann habe ich eine 3-stündige Besprechung mit meiner Freundin, da wir unsere nächsten Spejder-Treffen planen müssen. Wir arbeiten die Treffen bis zu den Herbstferien aus und stimmen uns über die Finanzen und das Leitertreffen ab. Die ganze Spejderarbeit ist doch recht arbeits- und zeitintensiv. Als der Schulleiter mich vor einem Jahr zu dieser Aufgabe überredete, meinte er, dass es nicht viel anders sei, als der Mini-Klub, den ich damals vor der Schule leitete. Inzwischen habe ich allerdings festgestellt, dass das Spejder-Dasein von meinem Privatleben immer mehr Besitz nimmt. Zum Glück bin ich nicht berufstätig, sonst könnte ich das alles gar nicht schaffen. Ich tue das ganze ja so und so nur für unsere Jungs, da ich hoffe, dass ich ihnen dadurch etwas für ihr ganzes Leben mitgeben kann. Wir legen in unserem Flok, bestehend aus 26 Kindern, viel Wert darauf, dass die Kinder wissen, was es heisst, ein Spejder zu sein: die Natur zu schützen, Frieden zu stiften, ein guter Kamerad zu sein, auf andere Rücksicht zu nehmen und anderen zu helfen.

Um 12.00 Uhr beginne ich für die erste Truppe das Essen zu kochen. Am Dienstag kommt der Grosse als erster. Er muss sofort essen, da er nach der Freistunde noch Klavierunterricht hat. Ich stürze dann los, um den Kleinen vom Kindergarten abzuholen. Wenn ich Glück habe, bin ich wieder zurück, bevor das Essen für meinen Mann angebrannt ist. Frank kommt gegen 13.00 Uhr zum Mittagessen, dann muss ich Nils schon wieder losschicken, und etwas später kommen Michel und die beiden Mädchen, auf die ich

nach der Schule aufpasse. Um 14.00 bin ich dann mit der Küche fertig.

Nun haben die Mädchen Tennis. Eine halbe Stunde später schicke ich unsere beiden grossen Jungs zum Tennis los und fahre mit dem Kleinen zu unserem Pony. Wir bringen ihm das Futter, putzen es und sammeln die Pferdeäpfel ein. Als wir alle wieder zu Hause sind, haben die Grossen noch einen Freund mitgebracht. Wir trinken alle zusammen Kaffee und dann ist es Zeit für die Hausaufgaben. Michel hat noch ein Deutschdiktat auf. Da das Wetter heute so schön ist, entschliesse ich mich, den Komposthaufen umzusetzen. Zwischendurch muss ich auch immer wieder Streitereien der Kinder schlichten, die im Garten Tennis spielen.

Dann fangen die Jungs an zu nerven, dass sie Hunger haben, bis ich endlich die Forke stehen lasse und das Abendbrot vorbereite. Nach dem Essen ist es auch schon dunkel und so beschliessen wir zum ersten mal in diesem Jahr Laterne zu laufen. Im letzten Moment, als ich schon alle Laternen zusammengesucht habe, wollen die Grossen aber doch lieber mit ihren Inlinern fahren. So ziehen wir dann nur mit einer Laterne los, die ich zum Schluss trage, da Jan hingefallen ist. Singen will auch keiner.

Nun beginnt der Schlusspurt: Kinder baden, Zähne putzen und ab ins Bett.

Frank kommt erst um 22.00 Uhr vom Squash nach Hause und dann kann er mir noch helfen, wenn ich mit dem PC Probleme habe.

Britta Glöe

Grossenwiehe

Springerin og SSF formand

Ich bin 56 Jahre alt. Habe Drogistin gelernt, vor 10 Jahren zur Bäckereifachverkäuferin umgeschult und bin seit 10 Jahren in der Bäckerei Bachendorf als Springerin tätig. Mein Mann Boy, 53 Jahre, ist Tischler am Landestheater. Wir sind seit 30 Jahren verheiratet, haben 3 erwachsene Kinder. Mein Mann und unsere Kinder besuchten die dän. Schule. Ich besuchte mehrere dän. Kurse. Spreche die Sprache zu 60%. Ich bin seit mehreren Jahren

SSF-formand unseres Distriktes und næstformand im SSW-distrikt.

4.30 Uhr, der Wecker summt! Warum muß ich so früh hoch. Die Nacht war sooo kurz. Hilft nichts! Ab ins Badezimmer, Haare waschen, Zähne putzen, waschen ... da miaut jemand. Mia will mit in die Badestube, also gut. Haare föhnen, Katze von meiner Kleidung schubsen. Anziehen und runter. Mia ist trotz ihrer 3 Monate schneller als ich. Aber mit 56 und starker Athrose in Knien und Hüfte geht es halt langsamer. Wer wird als erste versorgt? – Natürlich die Katze. Boy schläft noch. So, nun geht's weiter, Frühstücksbrot für Boy schmieren, heißes Wasser in seine Thermokanne füllen, seine Tasche packen, oh, bloß yoghurt und Obst (heute gibt's ne Banane) nicht vergessen.

Endlich bin ich dran, schnell 4 Eßl. Müsli und etwas Milch- endlich 5.05 Uhr, der Zeitungsmann hat die Zeitung gebracht. Die Flensburg Avis stecke ich schnell noch Boy in die Tasche. Die ließt er gerne in der Arbeitspause. Es ist 5.10 Uhr, dunkel, die Katze noch dunkler und ... ja wo ist sie denn?! In den Blumen. Langsam ran schleichen, haha, sie entfliehte. Buh ist das Gras naß, da vorne an der Hecke. Auf allen Vieren krabbel ich ran, ihr bringt es sichtlich spaß, sie denkt, ich will spielen. Na, endlich, ich hab sie. Schnell rein, und Tür zu. Jetzt will ich die Schleswiger Nachrichten lesen. Zuerst das Kreuzworträtsel, geht Gott sei Dank schnell, der Rest der Zeitung wird überflogen.

5.30 Uhr, Schuhe anziehen, Lippenstift auflegen, kämmen, Jacke an und los zur Arbeit. 5.35 Uhr treff ich in der Backstube in unseren Ort ein. Die Brötchen sind noch nicht gepackt. Die Bäcker grinsen mich an, na Karin dann woll'n wir mal, wird'nen bischen später, die Kieler sind noch nicht fertig. – Verdammt Jungens beeilt Euch. Ich geh' derweil in den Laden und »beame« die Milchbestellung durch.

5.45 – Ab in den gepackten Wagen zur Filiale nach Neuberend. Da hab ich zur Zeit »Dienst«. 6.00 Uhr, wir sind da, die ersten Kunden auch. Wie ich das hasse! Nun muß ich in den großen Körben rumwühlen, um die gewünschten Brötchen zu finden. 6.40 Uhr, die Brötchen sind sortiert, die Zeitungen geordnet, die gelieferten Milchprodukte im Regal. »Guten Morgen« Da will jemand um 6.45 einen Brief abholen. – Na ja, gut, Ausnahmsweise. Wir öffnen unsere Postagentur erst um 7.00 Uhr. Es kommt gerade kein Kunde, Postagentur »eröff-

nen«, per Computer – ich will und mag mich nicht an dieses »Ding« gewöhnen.

Ja, und dann läuft alles wie normal, alle haben es eilig, wollen schnell ihre Brötchen, etwas Milch, 'nen Brief abgeben, 'ne Retoure zurückschicken, Geld abholen, 'ne Zeitung kaufen. 9.00 Uhr die Ware vom Großhändler kommt. Mann hab ich viel bestellt! Hoffentlich kommen jetzt nicht so viele Kunden, damit ich alles weggepackt bekomme. Natürlich 10.30 Uhr, Frau Jensen, das braucht Zeit, sie möchte reden, ich den rest wegpacken, geschafft, Frau Jensen und Ware sind weg. 10.55 da kommt Frau Frauke. Auch sie braucht Zeit, und ich will den Laden schließen. Naja, ich mach während sie sucht, schon mal die Kasse. Ihre Einnahme buche ich für morgen. 11.05 jetzt kann ich das Licht ausschalten und den Abschluß bei der Post machen.

11.15 Uhr, Sundy unsere 23 jährige Tochter holt mich ab. »Mutti, wollten wir nicht noch mal schnell in den neuen Zeugladen nach Fahrdorf«. »Aber ja doch!« Füße hochlegen wäre auch ganz schön, aber wir sind schon auf dem weg nach Fahrdorf. Mal sehen, ob die Klamotten für den Fasching haben. – Wir sind da. Wir entscheiden uns für einen orangenen (passend zu meinem Hut) und einen gepunkteten. Ich schau mir Hosen an, während Sundy in Sonnenbrillen wühlt. Ich guck noch mal bei den Babysachen. Ab an die Kasse, Mutter bezahlt. Ein Schrei »Mutti guck mal, die sind heiß, die brauchen wir auch!« Natürlich 2 aufblasbare Taschen – orangefarben, nun aber nach hause.

Was essen wir zu Mittag? Sundy hat wie immer kaum Hunger. Ich hab noch 'n rest rødgrød med fløde. Hm, eigentlich ist es gerade genug für mich, aber die möchte Sundy auch. Also gut, hinterher ein Yoghurt und was bekommt Vati morgen mit? Das muß ich auch noch bedenken. Er nimmt sein Mittag mit und macht es sich in der Mikrowelle heiß. Braucht er morgen nicht. Er kriegt fertige rote Grütze mit. Gut ich hab noch eine Packung im Kühlschrank.

Um 15 Uhr muß ich wieder im Laden stehen, diesmal in Gammel-lund. Also, Lippenstift, Haare, Toilette, Händewaschen+cremen, Jakke an und los. 14.50 – ich schaff'es gerade noch. Der Nachmittag ist nicht anstrengend. Zuerst kommen viele Kinder, die ihr Taschengeld umsetzen, einige Erwachsene und na, das will ich auch meinen, Frau Wamser. Ein Gerstel, ein paar Bananen, eine Glückwunschkarte ein

smalltalk. Hej, Birgit, einmal Mars als Nervennahrung? Ein geschnittenes Brot, na klar, wird gemacht, 4 Scheiben Käse und 100 gr. Mettwurst ohne Knoblauch. Auch das erledige ich. Dazwischen noch schnell die Zeitungen remitieren, das Geld der Filialen zählen, die Taschen sortieren, etwas Ware auffüllen und dann ist es auch schon 17.25 Uhr.

Endlich, ich kann mich sauber machen anfangen. 17.50, nun Brote einpacken, Brötchen zählen, Kuchen wegstellen, Maschinen putzen, feudeln, Kasse machen, schnell das Geld ins Büro und nach hause. Boy hat den Tisch schon gedeckt, das Wasser für den Cappucino kocht und ich geh schnell nach oben, zieh' mich um und mach mich frisch und komme nach unten. Schnell 'ne Tasse von dem herrlichen Gesöff, eine Scheibe Knäckebrot.

Ich muß los, meine zukünftige Kollegin wartete mit dem Auto an der Straße auf mich. Eigentlich hatten wir heute vom SSF einen Vortrag über Grönland. Der Wanderlehrer Volker Bock wollte den halten. Leider mußte ich absagen. Außer mir konnten noch 4 andere nicht, da mußte ich leider verschieben. Endlich eine ½ Stunde Ruhe. Wo sollten wir eigentlich hin, nach Flensburg, zur Post. Ab in den 3 Stock. Ich frag' mich warum man die Leute nach einem arbeitsreichen Tag noch so viele Treppen steigen läßt. Auf dem Tisch steht Knabberzeug (Käsebrot wär mir lieber) und diverse Getränke, gut trinken wir 'ne Selter und hören uns den Vortrag über Inventur, Sparbücher und Eurobanking an. Noch Fragen?

Wehe, ich will nach hause. Meine Beine kribbeln, ich kann sie schon nicht mehr still halten. Gut mir sitzt keiner gegenüber. Es ist 22.15 Uhr. Nun müssen wir uns noch in die Liste eintragen- das dauert. 22.30 Uhr geschafft, wir sitzen wieder im Auto.

Boy liegt schon im Bett, ich wag gar nicht auf die Uhr zu gucken, verschlafen kommt ein »Wie war's« und als Antwort »Am schönsten war die Rückfahrt«. Ab ins Badezimmer, waschen, zähneputzen und ins Bett und einmal den Tag Revue passieren lassen. Eigentlich ist nichts passiert. Boy und Mia schlafen und so langsam schlaf ich, morgen (oder heute) um 4.30 Uhr läutet wieder der Wecker. Ob der Tag auch so streßig wird?

Karin Urban

Gammellund

SSF-formand i Arnæs

Leider muß ich mein Tagebuch in Deutsch schreiben, weil meine Dänischkenntnisse nicht gut genug sind um alles aufzuschreiben. Hausfrau bin ich, 66 Jahre alt und seit fast 46 Jahren mit dem Fischer Heinrich Wiese (82) verheiratet. In jüngeren Jahren fuhr er mit seinen Fischkutter »Vorwärts« auf die Ostsee zum Fischfang hinaus, heute fischt er mit seinem kl. Boot auf der Schlei. Hier in Arnis haben wir Haus, Hof und Garten, unmittelbar an der Schlei gelegen.

Zu den dänischen Vereinen sind wir relativ spät gekommen. Unsere nun erwachsenen Kinder, Antje und Hermann, schulten von der deutschen in die dänische Schule um als sie im 7. u. 6. Schuljahr waren und haben alles gut gepackt, sei es sprachlich und- eben alles in allem, dank dem Schulleiter der damaligen dänischen Schule in Arnis, Christian Wietz. Antje ist verheiratet und wohnt in Schönkirchen bei Kiel, wo sie einen Friseursalon hat. Weil es dort keine »Dänische Schule« gibt geht ihre Tochter Birthe auf die Waldorfschule. Hermann hat den Fischereibetrieb von seinem Vater übernommen. Verheiratet ist er mit Sanne, geb. Stensgaard aus Sunds in Dänemark. Zwei Jungen haben die beiden. Beide gehen natürlich zur »Dänischen Schule«.

Ich bin hier in Arnis Vorsitzende vom SSF distrikt Arnæs und 2. Vorsitzende vom SSW. In der Stadtvertretung Arnis bin ich seit 1994 (SSW). Bis 1998 war ich Bürgervorsteherin und nach der Wahl 98. 2 stellvertretende Bürgermeisterin und Vorsitzende von Touristikausschuß.

Morgens, 6.15 Uhr, klingelt der Wecker erbarmungslos, früher als gewohnt. Heinrich hat heute um 8.00 Uhr einen termin beim Augenarzt in Eckernförde, er soll am »grauen Star« operiert werden. Pünktlich um 8.00 Uhr sind wir in der Praxis. Nach einer Vorbereitungs- und wartezeit wird er endlich in den Operationsraum geführt. Nach einer hoffentlich erfolgreichen Operation haben wir nach einer halben Stunde den Heimweg angetreten. Zu Hause angekommen muß Heinrich sich natürlich hinlegen und sich schonen. Sein Bruder Karl-Heinz kommt kurz vorbei um sich nach dem Befinden zu erkundigen. Her-

mann ruft von See aus an und ebenfalls Antje. Beide sind natürlich um den Vater besorgt.

Nachmittags, nach einer ausgiebigen Mittagsstunde und gemütlicher Kaffestunde telefoniere ich mit dem Sekretariat »Gottorp Amt«. Es geht um Terminabsprache für unser Winterprogramm im SSF distrikt. Danach habe ich mit Mitgliedern aus dem Vorstand telefoniert um das Programm abzusprechen.

Nun lassen wir den Tag so langsam ausklingen. Das Abendprogramm bietet für uns nichts interessantes. Nach etlichen Hin- und Herschalten beschließen wir ins Bett zu gehen und hoffen auf eine gute Nacht. Im Bett blättere ich noch in »Flensburg Avis«. Nun fällt mir vor Müdigkeit die Zeitung aus der Hand. Der 5. Oktober ist für uns zu ende.

Lieselotte Wiese

Arnis

Husmoder og foreningsformand i Tønning

Jeg hedder Cornelia Wobig og er 40 år gammel. Jeg er gift med Frenz, som er 43 år og vi har tre børn. Martin på 15 år, Fabian på 12 år og Anna-Maria på 9 år. Jeg er hjemmegående men jeg har et lille job som regnskabsfører for Tønning danske menighed og Vestejdersted danske menighed. Arbejdet kan jeg lave der hjemme på en computer, som jeg har fået stillet til rådighed. Jeg arbejder meget med i det danske foreningsliv i Tønning. Jeg er formand for Tønnings ungdomsforening og er medhjælper i fritidsklubben og for børne-gymnastik.

Den 5.10.99 begynder som næsten hver dag, jeg står op klokken 6 om morgenen. Min mand er kørt, han starter meget tidligt om morgenen. Efter jeg er blevet vasket laver jeg morgenmad for mig og børnene. Fabian er den første der skal op. Vi har lige tid til at snakke lidt sammen til de næste kommer op. Fabian går i bad og de andre to spiser morgenmad. Efter at han har pakket alle sine ting, kører jeg ham til banegården. Han går på Husum danske skole i klasse R7.

Da jeg er kommet tilbage var Anna-Maria og Martin i gang på badeværelset. Anna-Maria er så den næste der skal i skole. Hun går

på den danske skole i Tønning i 4. Klasse. Jeg kører hende i skole, men egentlig plejer hun og Fabian at køre på cykel. Næsten hjemme skal så den sidste afsted. Martin bliver hentet med bus lige foran døren. Han går på en handicap-skole i Husum. Han er et mongolbarn. Efter at alle børn er afsted dækker jeg morgenbordet af, reder sengene og ryder op. Nu tager jeg mig en lille pause. Min mor bor ved siden af os og vi sidder sammen og drikker en kop kaffe. Derefter er det så vores hunds tur, jeg går en tur med ham rundt om blokken.

Jeg går ud at handle sammen med min mor, først i byen og så til Wandmaker. Det varer næsten to timer. Så skal der laves middagsmad, i dag spiser vi nudler med tomatsovs og kyllingedips, det har børnene ønsket sig. Anna-Maria er den første jeg skal hente fra skolen, hun har slut kl. 12.55. Vi to spiser sammen. Jeg holder maden varm undtagen de kyllinge-stiks, de smager kun når de er frisk brasat. Så henter jeg Fabian fra toget, han kommer ca. kl. 14.00. Han spiser sin mad og så kl. 14.30 kommer så Martin hjem, men han skal ikke spise, han får mad på skolen.

Kl. 14.30 mødes jeg så med en nabo hos min mor. Vi tre pillede 30 pund rejer til min søster som har en fiskevogn ved havnen, hvor hun og hendes mand sælger reje-rundstykker og mere. Det varede ca. 2 timer, så var vi færdige. Børnene var i den tid igang med deres lektier og bagefter var de ud at lege.

Om aftenen gik jeg så til gymnastik som bliver budt fra SSF Tønning. Vi skal optræde første gang til »Ball der Vereine«, så vi skal øve igen og igen. Det er meget anstrængende men også meget sjovt og man møder de andre gymnaster, som man er blevet gode venner med.

Efter gymnastikken og efter et brusebad gik jeg så i seng med en bog jeg er i gang med at læse, men det varer ikke længe før jeg faldt i søvn.

Cornelia Wobig

Tønning

Fra politikkens arbejdsmark

Mødetravl Flensborg-dag

Radioen vækker mig kl. 04.45. Efter et par minutter bliver jeg nødt til at stå op. Det første jeg gør er, at jeg går ned i køkkenet for at få kaffemaskinen sat i gang. Jeg lader vore katte komme ind, og giver dem tørfoder.

Nu tar jeg ovenpå igen for at gå under bruseren, det nyder jeg altid i god tid, for at blive rigtig vågen. Inde i soveværelset tænder jeg forsigtig lyset, fordi min mand sover endnu. Jeg finder mit tøj frem. Jeg går ud til brevkassen for at hente aviserne frem, og går ind i køkkenet for at dække bordet. Klokkeren er imidlertid blevet 05.30, og jeg spiser et stykke rugbrød med leverpostej og får en kop kaffe til og kan læse avisen i ro og fred. Ved morgenkaffen er det altid Flensburger Tageblatt jeg læser først. Klokkeren 05.45 går jeg op og vækker min yngste datter, hun har brug for ligeså lang tid som sin mor. Klokkeren 06.00 står min mand op og en af de to vækker min ældste datter klokken 06.30.

Lidt før klokken 06.00 går jeg ud af huset. Om sommeren kører jeg på arbejde med cykel, men når bladene begynder at falde, tar jeg bilen. Jeg kører på arbejde til forbundsmotorkontoret. Nået til kontoret tænder jeg for computeren og tager fat. Klokkeren 7.10 kom min kollega, lidt før klokken halv ni kommer den sidste kollega. Hun har altid lidt svært ved at komme ud af sengen. Protokollen bliver kontrolleret og sendt ud.

Klokkeren 08.30 får vi så en kop kaffe og spiser et rundstykke. Jeg finder lige lidt tid til at læse Flensborg Avis. Det er ikke så nemt, når man passer telefonen, for det meste har man lige lagt røret på og den næste er allerede i ledningen. Det er ikke altid nemt med de her opringninger, mange skælder ud på os, at det tar et par dage inden de får svar. Andre græder og man får en livshistorie at høre, og vi prøver selvfølgelig at hjælpe så hurtigt vi kan, når der for eksempel er en arbejdsplads i udsigt for en der har været arbejdsløs i lang tid og som blot mangler vore papirer.

Sådan går formiddagen, og klokken 12.20 siger jeg farvel og min kollega overtar telefonen. Jeg skulle lige i banken for at ordne noget og så manglede jeg lidt kød til middagen. Det hentede jeg hurtigt. Nu kørte jeg hjem for at lave middagsmad. Jeg skulle godt nok til hovedudvalgs møde kl. 14.00, men havde sagt at jeg ikke kunne nå det, fordi det blev indkaldt med så kort varsel. For mig er det vigtigt, at jeg lige får en kontakt til mine piger i det mindste en gang om dagen.

Klokken 13.45 kom min ældste datter hjem fra skole. Hun skulle lige fortælle hvad der var nyt. Nu er min lille datter også kommet fra skolen, og skal selvfølgelig også komme af med alt det hun havde oplevet. Hun kommer altid først hjem ved 14.15-tiden, for vejen fra Duborg-Skolen er lidt længere end fra Jens-Jessen-Skolen.

Nu bliver jeg altså nødt til at køre til mødet, ellers er SSW-fraktionen kun repræsenteret med to personer. Så jeg kører ned til rådhuset, og efter problemer med elevatorerne når jeg frem til mødet. Jeg går forsigtigt ind i mødelokalet, og hilser kort, da begynder de andre at grine, for de er lige blevet færdig med mødet. Fint, så kører vi da bare nedad igen. På fraktionsværelset sidder jeg sammen med min formand og et andet medlem, og vi snakker lidt sammen over mødet. De to skal til nogen andre møder, så jeg benytter tiden til at skrive nogen andragender vi vil have op til debat, da vi er ved at drøfte byens budget. Efter et stykke tid kommer fraktionsformanden tilbage igen. Vores sekretær er blevet syg, så jeg tar mig lige af skrivearbejdet, der skulle gøres endnu.

Tiden gik og det næste møde stod på. Vi kørte altså med elevatoren op til 13. sal igen, her havde vi ældsteråd. Dagsordenen for det næste byrådsmøde blev præsenteret og vi talte om den. Efter en times tid var vi færdig, og det var på højeste tid, for mit næste møde var lige startet.

Jeg kørte til Jens-Jessen-Skolen, hvor vi havde bestyrelsesmøde for Mørvig-distrikt. Her er jeg SSW-formand. SSF-formanden vidste, at jeg ikke kunne nå det til tiden, så forsamlingen startede med SSF. Vi havde et godt møde, hvor vi snakkede om at vi ville lave en lottoaften og andet. På SSW-siden talte vi om valgkampen, hvordan vi denne her gang ville besætte vore valgboder og om vi skulle afholde et møde, hvor landdagskandidaten præsenterer sig. Det ville jeg aftale

med kandidaten. Klokken var blevet 21.10, da mødet var slut og jeg kom afsted.

Nu skulle jeg lige til en Tupperparty, jeg havde lovet at jeg kom forbi. Stuen var fyldt af kvinder, men min lillesøster og svigerinde havde en plads til mig. Jeg fik noget at drikke og et par kiks, som jeg tog i stedet for aftensmaden. Efter en hyggelig præsentation af varerne valgte jeg nogle dåser jeg kunne tænke mig. Vi fik en god snak endnu og jeg kørte hjem klokken ca. 23.00.

Nu var jeg altså hjemme igen. Jeg gik op får at se til mine to piger, der sov fredeligt. Som altid ordnede jeg deres dyne og strøg dem over kinden. Min mand sov også allerede. Jeg fik lavet mig sengeklar og gik i seng. Her fik jeg fat i en bog og læste lidt endnu, da jeg ellers ikke kan falde i søvn. Klokken var 23.45, da jeg slukkede lyset. Sådan gik dagen den 05. oktober 1999.

Susanne Schäfer-Quäck

Flensborg

SSW Ratsfrau der Stadt Rendsburg

Ich bin 38 Jahre alt und in Bremen geboren. Seit 15 Jahren bin ich verheiratet und wir haben 4 Kinder, 3-13 Jahre alt. Seit 14 Jahren leben wir in Schleswig-Holstein und seit 10 Jahren in Rendsburg. Ich habe in Bremen Abitur gemacht und den Beruf einer Gärtnerin erlernt, den ich heute nur noch als Hobby in meinem eigenen Garten ausübe.

Heute morgen bin um 5.20 aufgestanden und habe Frühstück gemacht für die ganze Familie. Danach duschen, anziehen, die Kinder geweckt und mit den beiden Hunden gegangen. Wir haben außer den Hunden noch 2 Kaninchen, 1 Meerschweinchen, 2 Wüstenrennmäuse, Goldfische und einen Kanarienvogel und im Frühjahr kommen noch 3 Hühner dazu. Nach den Spaziergang mit den Hunden den 3 großen Kindern das Schulbrot geschmiert und losgeschickt zur Eiderskolen. Jochen fährt mit dem Rad und die beiden kleinen mit dem Bus. Danach abräumen, aufräumen, Tiere versorgen, Tomas fertig machen und zur Legestue fahren, wo ich 11 Kinder beschäftige mit malen, singen, spielen usw. von 9.00 – 12.00 jeden Dienstag. Nach der Lege-

stue dort saubermachen mit Katrin und Holger, die dort hinkommen, nach Hause fahren. Mittag machen mit den Hunden gehen, telefonieren, Post erledigen, Schularbeiten beaufsichtigen, Instrumenten üben, beaufsichtigen. Um 16.00 Holger und Katrin zum Flötenunterricht in die Schule bringen. Um 17.20 beide abholen und zur Tanz und Bewegungsgruppe ins dän. Freizeitheim bringen.

Um 18.00 Treffen des Vorstandes von Rendsburg-Bydelsdorf Ungdomsforeningen. Absprache wer zur Hovedsendemandsmøde am 20.11.99 fährt und wie der traditionelle Adventshyggeabend im Dezember zwischen RBUF und SSF gestaltet wird. Ich bin seit 12 Jahren Vorsitzende des RBUF und die Vereinsarbeit gerade in dem dänischen Verein macht mir Spaß. Seit Sommer 1998 bin ich für den SSW Ratsfrau der Stadt Rendsburg, auch das macht mir viel Spaß. Hauptsächlich versuchen wir den Rendsburgern klarzumachen das wir in der Stadt eine Dänische Minderheit haben und für unsere Institutionen auch Geld benötigen. Unser größtes Problem im Moment ist, dass das dänische Fritidshjem von der Stadt nicht unterstützt wird. Nach Ende der Bestyrelsesmøde und der Tanz und Bewegungsgruppe nach Hause, Abendbrot machen, Kinder ins Bett bringen, mit den Hunden gehen. Heute abend ausnahmsweise keinen weiteren Termin in Sachen Politik oder Frauenwerk in dem ich 2× wöchentlich eine Frauengruppe anleite.

D.h. ran an den Schreibtisch und Unterlagen, Vorlagen, Einladungen sortieren, bearbeiten. Ich bin froh und glücklich seit dem Eintritt der Kinder in den Kindergarten, der dän. Minderheit anzugehören und mich zu ihr bekennen und aktiv mitzuarbeiten und gestalten zu können. Um 23.30 müde und erschöpft ins Bett gefallen.

Silvia Ravens

Rendsborg

SSWer i Ekernførde

Klokken er syv, det er ikke helt lyst endnu og et kik ud af vinduet lover en god dag, vejræssigt altså. Himlen står klar og månen er ved at forsvinde bag en enkelt sky. Naboen Claus kommer hjem fra sit natarbejde ved BUND, han skal nok i seng nu – jeg står op til en

halvtravl dag. Et kik i terminkalenderen: kl. 11 til en 90-års fødselsdag, ellers ikke nogen terminer.

Ved morgenbordet fortælles der i Radio-Syd igen om 11 afganere, som er taget i nattens løb ved Frøslev-grænsen – de er nu i sikkerhed, hvad der så end sker med dem. Dagens læserbreve i Flensborg Avis er helligst Slesvig-Ligaens Årsmøde, og bibliotekaren i Slesvig maner til historisk redelighed og forståelse i mindretallet – der er vel noget rigtigt om snakken.

Klokken er 10.15 – Jeg skal skynde mig lidt, forbi blomsterhandleren og få hentet en buket til den 90-årige Grynowitzsch og ind til rådhuset og få gaven, en bog om Egernførde og en gratulationshilsen fra både Heide Simonis, landråd Bellmann og borgmesterinden Jeske-Paasch med til restaurant Stadthalle, hvor fødseldagsbarnet holder reception.

Jeg kender ikke manden, så det er altid spændende, hvordan det nu forløber. I døren står »modtagelseskomiteen« og peger på dagens midtpunkt. »Der Herr von Stadt, Herr Petersen ist da«, bliver der råbt til den nu 90-årige (hører han dårligt?). Jeg overrækker både blomster, bogen og Urkunden. »Das Buch habe ich schon bei meinem 85zigsten Geburtstag bekommen« får han sagt (Hov, det var nu ikke så godt, vi må se at finde på noget nyt). Manden er dog glad, at der kommer en fra byen og man husker sine gamle borgere. Han fortæller straks om sine mange år i Egernførde fra 1948 ved politiet og sin pensionering i 1970.

Iblandt gæsterne en række ligeledes pensionerede politifolk, nogen kender jeg fra før. Jeg kommer til at sidde op ad en yngre mand i uniform fra den lokale politistation. Han præsenterede sig som min navnefætter, en af de 345 Petersener, som findes i den lokale telefonbog. Jeg hedder Peter, siger han og dermed var isen brudt om det første samtaleemne ved bordet. Lige overfor blander en kvinde sig i samtalen. Hendes navn er nu kun to gange i telefonbogen – »hun hedder Puttlars« (Ak ja!). Peter er fra Kiel, han kan ikke lide de efterhånden mange dobbeltnavne, som folk tillægger sig, »Hansen-Meier« det skal nok være noget særligt, påstår han.

Samtalen foregår efterhånden på plattysk til stor fortrydelse for den 16-årige pige fra Kiel, som sidder til venstre for mig. Ich kann alles verstehen – aber sprechen, nein. Overfor sidder en anden dame, hun

trækker et Presseausweis frem, hun er med i en Seniorenredaktion ved Eckernförder Zeitung. Hun fortæller om et interview med den nu 83 årige fisker Hans Føh. Først fik hun ikke rigtig noget ud af manden – men da han først var slået over til sit plattyske gik det godt, og det fossede ud af ham om gamle tider i Egernfjordes fiskerierhverv.

Jeg kommer til at tænke på parkeringsuret og tager chancen, da den første dame rejser sig, siger pænt farvel og lister ud til bilen. Nej – Giesela (politessen) har ikke været der, tiden var overskredet med næsten en halv time.

Eftermiddagen går med at efterbehandle gårsdagens SSW-styrelses-møde; papir igen på plads, notater og en fax til landdags-fraktionen og ordne dagens post – reklamer i lange baner. Det er alligevel begyndt at småregne lidt. Ordne lidt i haven, rense tagrenden efter den megen regn i de sidste dage.

TV kl. 18 har igen mest af de negative meldinger. Positive ting sælger sig ikke – vi trænger dog til det, hvornår finder journalisterne ud af det?

»I morgen er der atter en dag« – men hvilken og hvordan forløber den, det er der ingen, der ved.

Hans Jørg Petersen (69)

Egernførde

SSWer i Frederiksstad

Jeg er født i 1939 i Frederiksstad. I 1967 startede jeg et VVS-firma i byen. Min kone er fra Danmark. Jeg sidder i byrådet for SSW og er Stellvertretender Bürgervorsteher.

Mine forældre havde ikke nogen særlig tilknytning til det danske mindretal, udover at min bedstefar var ked over at de i 1920 ikke kom til Danmark. Efter 1945 troede min far ligesom min mor med mange andre på en genforening, men blev hurtig klar over at dette ikke ville ske. De meldte sig ind i mindretallet og os i skolen, sådan kom jeg ind i det danske arbejde, som så har påvirket hele mit liv.

Det danske mindretalsarbejde har påvirket hele min nærmeste familie, idet både min yngre søster og broder bosatte sig i

Danmark, hvad der formentlig også vil være tilfældet med vores to børn, så på en måde blev det alligevel en slags genforening.

Jeg vågnede kl.6.30. Det så ud efter solskin og det var tørt. Frokost med Ingrid min kone, vi taler lidt, så kører hun til Drage børnehaven, hvis leder hun er.

7.45 Jeg skriver et læserbrev angående SSW's formand Gerda Eichhorns artikel i Fl. Avis fra landsmødet i Husum den 25. 9. 99.

9.45 Aftaler med Bürgermeister Hermann pr. telefon en dagsorden og termin for et miljø- og teknikudvalgsmøde i nov. 99. Jeg er formand for udvalget i byen.

10.20 Skal til sparekassen, omlægningen af lån. Jeg møder en kunde, der spørger hvornår jeg renser hans fyr. Så kom Fru Hansen, og jeg skyndte mig ud af Banken.

11.50 Drikker kaffe og ser TV. Peter Zehden, handelsstandsforeningen i Frederiksstad kom og fik en aftale på en termin for et bestyrelsesmøde næste mandag kl. 19.00.

14.15 Kører til Itzehoe til Rechtsstelle des DGB's. Vi skal afgøre om vi skal gå i revision eller give et mæglingforslag. Sagføreren tvivler på om vi opnår noget med en revision, mener et forlig er bedre. Disse sagførere har deres på det tørre.

18.15 Er lige kommet hjem, drikker en kop kaffe og et stykke brød, tager min mappe, jeg skal til »Amtsausschußsitzung« på rådhuset kl. 19.00.

Ingrid forbereder et PC kurs i Flensborg. Alle børnehaver har fået en PC til regnskabet.

19.05 Kom lidt for sent til mødet.

1. Siger ja til »Gründungsvertrag Zukunftsregion Eider-Treene-Sorge GmbH« med sæde i Süderstapel. Det omfatter »4 Kreise und 10 Ämter mit 80.000 Einw. u 160.000 ha. Fläche«. Vi vil i fællesskab udvikle dette forsømte område mellem Eider-Treene-Sorge med EU støtte.

2. Jeg tilslutter mig forslaget om etablering af »eine Machbarkeitsstudie für Wikinger Erlebniszentrum Stapelholm«, ved Süderstapel.

3. Tilslutter mig betænkningen af »Amtsausschuß zu der neuen EG. Vogelschutzrichtlinien« og den af os forventede negative indflydelse på landbruget i Norderhever-Ülvesbüll og Witzwort.

Efter en livlig debat hæves mødet kl.22.15. Efter en øl går jeg hjem.
22.30 Efter nogen snak går vi i seng.

I morgen skal vi til Vollerwiek til fælles kirkemøde med Ejdersted og Husum.

Günter Rahn

Frederiksstad

SSW landssekretær

Jeg er 55 år, født i Flensborg, gift, to voksne børn, ansat som landssekretær i Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) – det danske parti i Sydslesvig

Det var atter en urolig nat. Ved 4-tiden vågnede jeg og hundrede af småting for igennem hjernen. Valgkampen til landdagsvalget den 27. februar 2000, valgprogrammet, der skal til førstebehandling med landdagskandidaterne og by- og amtsstyrelserne søndag den 10.10. Kan vi være udkastet bekendt? Hvad med de andre tiltag, når vi dem? Og så min sorte samvittighed med organisationen »Sydslesvigsk Oplysningsforbund«. Jeg har påtaget mig at føre den daglige forretning, men får ikke tid til noget som helst. Der er heller ingen opbakning blandt de danske organisationer. Har vi overhovedet brug for en sådan organisation? Men der ligger DM 55.000 i landets budget til at give tilskud til oplysende arbejde.

Jeg når frem til kl. 05.30, da kommer aviserne. Jeg kan ikke undvære dem – både den danske og tyske – men ofte nok indholdet. Vanderup børnehaven skal lukke – forældreprotest. Har vi i det danske mindretal råd til en børnehaven med otte børn? Det er jo lige før, det kan ordnes med en eller anden form for børnepasning. Samrådet har genvalgt bestyrelsen, hvem vil ellers? Og så planlægger man en mindretalskonference med indledere, to fra Danmark og to henedefra. Kan en sådan konference bevirke noget? Vil man overhovedet, at den skal bevirke noget? Eller er det blot en døgnflue eller dokumentation på aktivitet og det at tænke over fremtiden. Jeg har på SSW's vegne indsendt et skitseforslag med mange gode konkrete forslag om en sådan konference. Jeg har den endnu, men mon den overhovedet eksisterer hos planlæggerne. Jeg har besluttet for mig selv, at hvis der

ikke er »gods« – også gerne med forslag til konsekvenser for mere samarbejde og vilje til at ændre noget – i en sådan konference, så vil jeg hellere gå i haven denne dag (konferencen skal finde sted i maj), og haven har jeg også forsømt i år.

Første møde kl. 09.00 – starten på »kaffeklubben« – en lille informel gruppe med spidskandidat Anke Spoorendonk. Mødet skal ikke vare længere end en time. Første halvdel med konkret terminplanlægning, anden halvdel, hvad der bevæger sig, hvor skal der nye initiativer til, vurdering af situationer osv. Første møde var lovende. Vi mødes nu hver tirsdag, og mødet skal være effektivt og konstruktivt.

Tilbage til kontorlivet denne dag. Jeg har som landssekretær dørene åbne og der kommer jævnligt besøgende, der vil have en samtale om dette og hint. Jeg synes, det er godt, selv om disse besøg kan være tidsmæssigt upassende. Fremherskende emner i samtalerne med tre besøgende var beretninger fra SSF's landsmøde den 2. oktober i Husum og SSW's deltagelse i »Jahrhundertfest« i Slesvig hele weekenden. SSW deltog som eneste danske organisation. Vi ville vise os fem måneder før landdagsvalget. Det gik rigtig godt. Mange SSWere – især landdagskandidater – stod i boden, og der var da en del folk, der ville vide noget om partiet. En mindre katastrofe var vejret og vort telt, der ikke svarede til rimelige kvalitetskrav.

Om aftenen brugte jeg en del timer på at fremstille den lille stadionavis, som jeg udgiver i forbindelse med Dansk Gymnastik Forenings førsteholds hjemmekampe og kommer i et oplag på ca. 100 eks. hver 14. dag. Vi har ikke råd til at lade det trykke mere, det er blevet for dyrt, så nu skal vi bruge meget fantasi for at lave bladet meget billigt. Det er nu i tiende år, jeg er ansvarlig for bladet. En lille dejlig opgave, som koster ca. fem timer hver 14. dag. Egentlig burde jeg standse, men jeg kan ikke lade være. Det giver trods alt noget til pengekassen for førsteholdet.

Og så er det mørkt og tid til en god-nat bajer. Atter en dag, hvor jeg ikke har spist ordentligt – to varme pølser. Atter en dag, hvor jeg nåede for lidt. Jeg sov forøvrigt hele natten uden at ligge vågen og tænke på alle de ting, der ikke blev nået. En god almindelig dag.

Dieter Lenz

Flensborg

Bag katederet

Min søde klasse

Jeg er 32 år gammel og bor i Husby. Jeg er gift og har en datter på 14,5 måned. Jeg er lærer på Jens Jessen-Skolen i Flensborg, hvor jeg for tiden underviser udelukkende i realafdelingens 9. klasser i fagene engelsk, tysk, religion og historie.

Som sædvanlig starter dagen ca. klokken 2.00 med at Sunniva vågner inde i sit værelse og vil over til os, heldigvis falder hun i søvn igen rimeligt hurtigt. Alligevel hænder det, at man får en arm eller et ben i mave og ansigt. Vækkeuret ringer klokken 6.15, jeg står op og går i bad 6.30, resten af familien står op 6.50. Resten er foruden Sunniva Greg, min mand. Jeg har stadigvæk svært ved at værne mig til at kalde ham min mand, vi har kun været gift i 3 måneder.

Jeg tager Sunniva med til købmanden, som heldigvis åbner kl. 6.30, vi mangler bleer, hun får sædvanen tro en rosinbolle, som hun med det samme sønderdeler og undersøger for rosiner. Vi spiser morgenmad sammen: havregrød og kaffe samt mineralvand. Jeg skal af sted på arbejde kl. 7.30, den rene luksus efter at vi er flyttet hertil i august. Før boede vi i Slesvig og jeg skulle af sted kl. 7.00. Greg kører mig på arbejde, han skal bruge bilen og jeg kommer først hjem igen ved 6-tiden (skal på kursus). Vi er begge klatøjede og siger ikke meget. Jeg har ikke haft weekend (var på video-kursus i Aktivitetshuset lørdag-søndag), og det vil sige Greg heller ikke har haft week-end.

Jeg er glad for mit arbejde, vi er en forholdsvis lille skole: 262 elever og 18 lærere. Der sker ikke meget pædagogisk set, det er lidt kedeligt, mange af lærerne gider ikke at lave andet end det nødvendigste. De er sikkert gode til det faglige, men der er så lidt samarbejde. Men måske er jeg også sådan om 10 år.

Jeg har skolens (hvis ikke Sydslesvigs) sødste klasse: 24 elever, 9 drenge, resten piger. Jeg har været klasselærer for dem siden 7., lidt over to år, men heraf var jeg på barsel i ni måneder. Jeg har nok også realafdelingens flinkeste forældre, der har aldrig været problemer og de er gode til at hjælpe.

Det, der kan gå mig på, er nogle læreres holdning til eleverne: »han er ikke en stor begavelse«, »hun er ikke en af de kloge«, »de er også lidt doofe«. Hvem bliver de stakkels unger sammenlignet med? Lærernes egne mønster eksempeler? Hvorfor kan de ikke bare tage dem for det de er, for de er jo gode nok, og heller ikke så dumme som der påstås. Jeg kan hidse mig op over dannelsesdebatten i den tyske presse, det er det rene småborgerlige fis: alle skal læse »Iphigénie auf Tauris« og piskes igennem latin, for svært er godt og sværere er bedre. Social kompetence lægges der i hvert fald ikke vægt på. Og hvad for en definition er det de har af dannelse?

En anden ting, jeg er ved at være træt af, er debatten om danskhed. Helst ville jeg også undvære de tyske elever i fårepelse, som med deres u-danske holdning kan ødelægge en masse på vores skoler, men dem – vil jeg påstå – er der ikke engang så mange af. Der er ganske vist mange, som har tysk som hjemmesprog, hvis forældre aldrig lærer dansk og som heller ikke selv taler meget dansk i fritiden. Men mange af deres forældre er udmærkede støtter for skolen. Og kun med disse er det muligt at opretholde vores skolesystem. Gad vist om hardcore-danskerne blandt mindretallet har tænkt over det. Jeg vil have muligheden for at sende Sunniva i dansk skole og børnehave og hun skal kunne gå på en videreførende skole af en vis størrelse. Det kunne jeg glemme alt om, hvis mindretallet skrumpede ind til at være udelukkende dansktalende dannebrogsviftere. Og så er der jo også alle os lærere og bibliotekarer og fritidshjemsansatte og pædagoger og det tekniske personale på institutionerne, der står en del jobs på spil!

I dag har jeg bl.a. to timer »Vores Skole«. Det er et projekt som ligger indenfor valgfaget data. Vi laver en skoleavis, vores egen web-site, bruger digital-kameraet og videofilm til at portrættere skolen. Det kører ikke helt på skinner endnu. Men vi lærer og bliver bedre, ideen er i hvert fald god og eleverne er motiverede. Desværre har der været lidt tomgang for nogle elever, som ikke har været aktiveret nok.

Klokken 15.30 starter data-kurset på Centralen for Undervisningsmidler. Det er meget lærerigt, min gode kollega Inger og jeg laver skolens l. Web-site, med Microsoft Publisher, et nemt program.

Greg henter mig ved centralen klokken 18.00. Hjemme 18.20. Vi har lige købt hus, det er lidt absurd at tænke på, at vi har betalt 285.000

DM, det er jo summer vi reelt aldrig opnår at eje. Alligevel er vi husejere. Vi kan klare det for min indtægt, men så er der ikke plads til mange rejser og luksusting. Greg arbejder deltids på Volkshochschule, og han får sandsynligvis snart flere timer, så det hjælper på det. Vi er glade for at kunne klare os uden dagplejemor, og mener begge det er bedst for Sunniva. Men det kan godt blive monotont for Greg, at være hjemme med hende hele dagen. Vi vil gerne have nummer to når Sunniva er tre, og når min klasse har lavet realeksamen, vi får se om nummer to kan vente med at komme til verden indtil da, Sunniva havde jo også mere travlt end os med at blive til!

Jeg skal nå at udfylde en indstillingsblanket til skolepsykologisk kontor og selvfølgelig forberede mig, men i stedet falder jeg i søvn sammen med Sunniva og sover til næste morgen. Hun er det dejligste lille menneske.

Vækkeuret ringer 6.15.

Lis Marxen

Husby

»Vaskeægte sydslesviger«

Jeg er født 1951. Jeg er det, jeg altid har betegnet som »vaskeægte sydslesviger«, idet jeg er født i Sønderborg – som næsten alle danske lærerbørn omkring 1950, men jeg har altid været tysk statsborger, da min far stammede fra Flensborg, mens min mor kom til Flensborg som lærer i 1946.

Opvokset i Flensborg, om sommeren i Sønderhav, aktiv gymnast og svømmer i DAN, spejder, folkedans o.s.v., tog jeg studentereksamen på Duborg-Skolen i 1970. Efter et års mellemspill på Århus Universitet, gik turen til Haderslev Statsseminarium, hvorfra jeg tog lærereksamen i 1975.

Nyuddannet blev jeg ansat ved Skoleforeningen. Først på Ejderskolen i Rendsborg i to år, derefter på Oksevejens Skole, hvor jeg stadig er ansat.

Var i mellemtiden blevet gift og havde fået to børn. Min mand stammer fra Dassel i Niedersachsen, så i begyndelsen var sproget tysk, men han lærte sig dansk da vores ældste datter var

blevet født, så hjemmesproget er nu dansk! (Vi findes faktisk også!!!!)

For ca. 10 år siden fik jeg så meget overskud efter perioden med små børn, at jeg lod mig vælge ind i DANs bestyrelse, og nu har jeg været formand for Flensborgs største danske idrætsforening i næsten otte år.

Det er efterhånden sidst på sæsonen, men vi bor stadig i vores sommerhus i Sønderhav. Turen ind til Oksevejens Skole er nærmest flottest sådan en tidlig efterårs morgen med solopgang over Flensborg Fjord. Tirsdag er min korte dag. Jeg har kun tre undervisningstimer, dansk i 4. kl og to timer dansk i 1. kl. I 4. kl. er der 9 elever. Det er egentlig lidt for få, fordi der bliver for meget »plads« til den enkeltes særheder. Kanterne bliver ikke slebet godt nok af. I 1. kl. er det bedre. Der er 12 elever. De er meget søde og livlige.

Jeg synes, børn er blevet dårligere til at modtage undervisning i løbet af de snart 25 år, jeg har været lærer. Mange virker selvcentrerede og samtidig uselvstændige. De har også svært ved at koncentrere sig, samtidig med, at de ikke kan snakke sammen, men absolut skal råbe til hinanden. Når de skal lære noget nyt, er en hyppig første reaktion: »Det kan jeg ikke!« En kollega var blevet syg, så min skoleinspektør spurgte, om jeg kunne tage to vikartimer. Det blev jeg nødt til at sige nej til, da jeg havde bilen fyldt med nedfaldsæbler, der skulle til mosteri, og afleveringsstedet holder middagslukning. Jeg kom godt af med mine æbler og tog efter indkøb i Brugsen i Padborg over til Sønderhav igen. Efter frokost og læsning af Flensborg Avis, der jo først kommer med posten sidst på formiddagen, slappede jeg lidt af med en bog, inden jeg gik i gang med at arbejde videre på mit store projekt, nemlig at prøve at samle materiale til et jubilæumsskrift i anledning af DANs 50-års jubilæum den 26.4.2000. Jeg skulle lige have noget klaret inden vores næste bestyrelsesmøde, der er i overmorgen. Det er et stort, men spændende arbejde, og jeg håber inderligt, at jeg får et godt resultat ud af det.

Min mand kom for en gangs skyld tidligt hjem fra arbejde, nemlig allerede ca. 17.15. Men vi kom alligvel først til at spise ved vores sædvanlige usunde spisetid, nemlig ca. 19.30, så jeg får set den tidlige TV-avis, inden jeg laver mad. Menuen stod på en rest forløren hare

med kartofler og grøntsager. Med sin sædvanlige sans for timing ringede vores ældste datter, Bente, fra København, lige idet jeg satte maden på bordet. Senere ringede den yngste, Anne, fra Flensborg. Hun nyder rigtig at kunne disponere over lejligheden, mens »de gamle« er i sommerhus. Vi skulle lige snakke noget ansøgning om højskoleophold igennem. Hun har meldt sig til forårskurset på Testrup Højskole.

Aftenen sluttede med lidt hyggelig småsnak over en øl/et glas rødvin, samtidig med at min mand læste aviserne (FL. Avis og Tageblatt).

Marianne Mehlig-Jessen

Flensborg

Lærer i internet-alderen

Der er stille i hele huset og endnu lige et par minutter til at putte sig under dynen i. Tidligt er det, og vækkuret ringer snart. »Hvorfor står du allerede op?«, spørger min kæreste. »Det har jeg jo fortalt dig i går«, knurrer jeg, »det er tirsdag, og jeg skal til Glücksburg med min blokerede skulder, så den kan komme fri!« Det sidste halve år er jeg kørt til Glücksburg for at få min arm under behandling på et tidspunkt, hvor kun få af byens beboere er stået op. Jeg sætter vand over, og det varer ikke længe, før jeg kan hælde det varme vand op i en kop og supplere med den resterende kaffe fra i går. Det må være nok til ud- og hjemturen.

Jeg bugserer bilen ud og begynder turen til Glücksburg. Selv om klokken er lidt i syv og der stadigvæk er roligt, er der ved at ske en ændring: nogle er allerede undervejs. Nede ved bageren i Dorotheenstr. parkeres der spontant midt på kørebanen: lige ind og hente morgenbrød. Jeg må altså udenom.

Efter en lille halv time er jeg i Glücksburg REHA-klinik. Det gælder om langsomt at få frigjort computerarmen og at få styrket den. Hjemturen går rimelig godt, atter trafikpropper, så snart jeg nærmer mig centrum, et par skyer, som antyder vidde over den rektangulære hal fra skibsværftet, klodsen ovre på den nordlige side. Jeg kører ned imod havnefacaden med huse, som står skulder ved skulder og spejler sig i den smule fjord, der stiller sig til rådighed neden for den

nyasfalterede vejbane ovre ved Schiffsbrücke og Norderhofenden. At køre langs med Industrihavnen giver en ram lugt i næsen. Kan det være Mürwiks historiske lugt? Nej næppe, rensningsanlægget til højre for mig giver en speciel parfume fra sig, noget som vækker en erindring om Süskinds: »Parfum« og om Pilkentafels opførelse af samme forfatters »Kontrabass«, et one-man-show i Pilkentafel, tæt ved St. Jürgens Str.

Nu er der en større pause, så jeg kan nå at kigge på stoffet til de sene timer, egentlig kernen i dagens forløb. Men blokeringer og trafikpropper har indtil nu trængt undervisningen ud i periferien. Forberedelsen fra i aftes til de kommende timer om et drama af Georg Büchner og en sonet af Andreas Gryphius skal friskes op, og jeg selv kan nå at drikke et par kopper kaffe.

Efter timerne kan jeg nå hjem, stille tasken fra mig og pakke ud, før jeg går til kursus i Internet, i dag drejer kurset sig om koden »HTML«. På skolecentralen i Stuhrs Alle er lokalet under taget allerede fuldt. Folk kommer langvejs fra, fordi Internet hævdes at blive stadig mere vigtigt. Vi skal beskæftige os med at placere en kageopskrift »Sakkuk« rigtigt på computerskærmen og lære forskellige former for lay-out. Der skal gives ordrer til computeren, bl.a. om, at >BODY>, skrevet på just denne måde skal omslutte »alt det der vises på siden«.

»Hvordan skal vi gribe det an?« spørger Else og ved allerede svaret: »Vi kan jo se i vejledningen, hvad man skal gøre. Det er da let nok. Du skal bare slutte af med »citattegn, skråstreg, HTML og citattegn slut«. Men kan du forstå det?«

»Er der noget at forstå?«, siger jeg, »du skal vist acceptere det som et arbejdsinstrument, som du kan lære at betjene – uden at ville eller kunne forstå det. Hvordan skal man kunne forstå det, skal du ikke bare give ordren videre til computeren?«

Else svarer ikke, men spørger, om vi skal holde op nu eller skrive en linie i kageopskriften med rød skrift. »Ja, det synes jeg, vi vil, selvfølgelig skal en linie være skrevet i rødt. Dertil skal vi bruge følgende kode: »citattegn font color er lig med #c00000 citattegnslut« og til sidst »citattegn skråstreg font, citattegn«.

Men forstå tegnene, deres sammensætning og deres betydning? Vi er splittede mellem udefinerlige udtryk, som f.eks. »font«, der frem-

kalder associationer som »kilde« og »døbefond« og derfor ikke er indlysende som ordre til »rød skrift«. Skal vi værne os til at operere med størrelser, som vi ikke forstår, og heller ikke forstår rækkevidden af? Afslutningen på dagen bliver at indsætte en horisontal 40%'s skillelinie af skærmsidens bredde. Vi skriver »<HR with=40%>«, det er da klart, ikke? Kl. 17.30 går jeg hjem. Der ligger okker-brune blade på fortovet. Byen er ved at give slip på den sidste myldretidstrafik. Alligevel står der enkelte biler foran den provisoriske lyskurv henne ved hjørnet af Marienhölungsweg og Hermann Lönsweg. Jeg er ikke længere oplagt til at køre til Sønderborg, hvad jeg oprindeligt har tænkt at gøre. Om en timestid melder forberedelserne til i morgen sig og stileretningen, som næsten altid venter på én.

Efterhånden når TV-apparaterne slukkes i huset sænker stilheden sig over det. Et par vinduer i facaden vil være oplyste endnu et par timer, også vore.

Brigitte Arker

Flensborg

En landsbyskolelærers dagbog

Jeg er en 52-årig mandlig lærer. Jeg arbejder på en lille landsbyskole med 50 elever på Angel, er gift med en nordfrieser, hvis modersmål er plattysk. Sådan er det ofte her i grænselandet, ægteskab mellem danske og tyske statsborgere. Da min kone hurtigt lærte dansk, er vort indbyrdes sprog dansk. Vi bor i et parcelhus 10 km fra min skole. Naboerne i landsbyen er alle tyskere og tysktalende, men vi kommer godt ud af det med hinanden – fælles fester m.m. Som det hedder på nudansk: »vi kommer hinanden ved«.

Min dag startede med et larmende vækkeur kl. 6, lidt yoghurt og grøn te (maven bryder sig ikke længere om kaffe, desværre) til morgenmad. Samtidig var der tid til at læse Flensborg Avis. For en gangs skyld stod der ikke så meget om lukninger af vore små skoler og børnehaver på grund af besparelser fra den tyske delstats side, men det kommer nok om et par dage, da vi endnu ikke er økonomisk fuldt ligeberettigede med de tyske skoler.

Vor skoledag begyndte 7.30 med morgensang, derefter havde jeg diverse timer (dansk, matematik, læsehold, formning) til kl. 12.45. I det store hele har vi sikkert mere harmoniske børn end skolerne i byen, men alligevel synes jeg det mærkes, at for mange børn mangler opdragelse, tryghed, kærlighed eller blot samvær med forældrene, da begge parter ofte er udearbejdende.

Skolesproget er dansk, men da vore børn for 90%'s vedkommende har tysk som hjemmesprog og modersmål, oplever vi ofte en uvilje mod at snakke dansk, men til gengæld bliver der serveret en daglig flot buket af »sprogblomster« fra de elever, der gerne bruger det danske sprog. Alt i alt en ikke uinteressant arbejdsplads.

Da jeg kom hjem igen ved 13-tiden, var det tid til at lufte hundene. Dagen i dag bød endelig på lidt solskin efter et par ugers lavtryksvejr med rusk og regn, så det er oplagt at få slået græsplænen for forhåbentlig sidste gang i år. Kl.17.00 nåede jeg at skrive en invitation på computeren til medlemmerne af vores ungdomsforening. Ungdomsforeningens bestyrelse er to lærere (mig og en kollega) fra skolen, medlemmerne er alle elever på skolen (eller tidligere elever). Sådan er det med næsten alle vore foreninger i Sydslesvig. Lærerne skal helst have bestyrelsesposterne i dem alle, for at de fungerer bare lidt. Jeg selv er desuden med i vores vælgerforenings (SSW) bestyrelse samt revisor for vor kulturelle forening (SSF). Nå, men tilbage til ungdomsforeningen, her tilbyder vi to timers ugentlig boldspil (jeg) og to timers ugentlig formning – småsløjd (min kollega) i vinterhalvåret. Disse eftermiddagsaktiviteter er som regel godt besøgte, idet forældrene er gode til at finde ud af at arrangere samkørsel for børnene.

Omkring kl.19 overraskede min kone mig ved at servere grillkylling – en af mine livretter – med et godt glas rødvin til (ALDI's den bedste til 7 DM). Egentlig burde man vel ikke spise kylling, da producerne efterhånden fylder dem med så meget vækstfremmende foder, at de vokser så hurtigt, at de næsten ikke kan bære deres egen vægt, og fare for salmonella-forgiftning er der jo også, men de smager nu godt. Så blev opvaskemaskinen fyldt og aftenen klingede ud med en god film i fjernsynet (optaget på videorecorderen en anden aften eller nat) samt endnu et glas rødvin. Cigaretten efter maden og til rødvinen måtte jeg ryge udenfor. Sådan er det næsten alle steder i

dag, idet ikke-rygere skal skånes for faren ved passiv rygning. Ak ja, de gode gamle dage, hvor næsten alle røg.

Kl. 22.30 blev hundene luftet en sidste gang, og så var det tid til at tage afsked med d. 5. oktober.

Thorkild Lüick

Grundhof

Rigsdansk lærer i Slesvig

Jeg stammer fra Vejleegnen, har i 26 år været gift med Peter, der er ud af en akademikerfamilie her fra Slesvig. Han selv er gartner, men er gået på pension for fire måneder siden. Vi har tre sønner, der alle læser i DK. Jeg er lærer på Gottorp-Skolen i Slesvig.

Som på alle andre hverdage stod jeg op kl. 6. Jeg tog et brusebad, lukkede op for radioen og lavede kaffe, mens jeg tømte opvaskemaskinen. Så havde jeg en god halv time til at drikke kaffe og spise en ostemad, mens jeg læste Flensborg Avis.

Kl. 7 vækkede jeg Peter, og kort derefter kørte jeg i skole. To af ugens dage har jeg samkørsel med min kollega Andre, der bor her i nærheden. Skoledagen forløb stille og fredeligt. Jeg havde fået en vikartime i 6 kl. som jeg har til engelsk for Dorte, som er på kursus. Vi var i EDB – det havde klassen fået lovning på – uden at jeg vidste det, man har regnet med en anden vikar. Nu syntes jeg, jeg var lidt forpligtet til det, og det gik også udmærket. Efter at eleverne havde lavet de forudsete tyskopgaver, fik de lov at spille eller selv finde programmer, de gerne ville arbejde med.

Peter havde middagsmaden klar, da jeg kom hjem. Han er virkelig blevet rigtig flink til at lave mad efter at han er blevet pensioneret. I eftermiddag fik vi havemøblerne skruet fra hinanden og sat i garagen. Mens Peter arbejdede lidt mere i haven, lavede jeg skolearbejde til i morgen. Så gik vi i sauna og svømmehal. Det er vi næsten hver uge, og når vi er der, svømmer jeg 1000 m. I det hele taget har jeg behov for at røre mig og dyrke sport, og efter at drengene er flyttet hjemmefra, bruger jeg noget tid på vandreture, cykelture, gymnastik (mandag aften), og er også en gang om ugen i fitness-center. Al den tid der går

med fysisk udfoldelse gør selvfølgelig, at jeg ikke har nok tid til andet. Udover FL. Avis og Folkeskolen får jeg ikke læst så meget – og det er jeg egentlig ked af. Jeg har tidligere været en rigtig læsehest. Efter at Peter blev pensioneret d. 1.6. gør vi også selv rent, idet jeg syntes, det var et passende tidspunkt at sige min søde rengøringskone gennem 24 år op.

Vi så »Tagesschau«, og om lidt lukker jeg op for TV-avisen på dansk TV. Jeg nåede også lige at skrive et lille takkebrev til min bror og svigerinde med tak for en dejlig familiefest i Allerød nord for København forrige week-end.

Bodil Heyer

Slesvig

... Vor privilegerede ø ...

Jeg er en 51-årig kvinde, mor, skilt siden 15 år – og siden ni år lærer i det danske skolesystem i Sydslesvig. Jeg havde fulgt den tyske uddannelse, men danske rødder har jeg – sent opdaget, men alligevel. Jeg er glad for at kunne være aktivt bidragende til vores samfund her i Sydslesvig, trods flere ulemper jeg måtte opleve eller overstå.

Jeg er egentlig via mine børn kommet til at være med i det danske skolesystemet – det begyndte med deres skolegang på danske skoler i Risby og Flensborg. Jeg har været gift med en nordfriser, som jeg har fået to børn med, og som jeg altså blev skilt af igen. Sin søster bor i Danmark, var også lærer deroppe – og hende har vi også besøgt et par gange.

Men efter skilsmissen var jeg sammen med en advokat, jeg har med den mit tredje barn. Da vi boede i Risby, sendte jeg mine første stor børn til den daværende danske skole. Og siden den tid begyndte jeg selv at lære dansk i kurser. Langsomt fordi der kom en anden »Skilsmisse« (uden at være gift).

Jeg flyttede til Flensborg, hvor mine første to børn fortsatte skolegangen på Jørgensby-skolen. Der begyndte jeg så alvorligt med at lære dansk og søge stilling som lærer på en dansk skole. Efter flere vikarstillinger er jeg nu fast ansat, først på Sønderbra-

rup skole, nu på Kaj-Munk-skolen. Min yngste datter går nu på Jes-Kruse skolen i Egernførde. Så fandt jeg ud af, at min fars bedstemor stammede fra Fredericia. Det var en væverfamilie, som under krigen 1848 flyttede videre til Ejderstedt, hvor min far også var født.

Dagen var udfyldt med så mange ting: de hverdags-aktiviteter såsom en tilfredsstillende skole-arbejdsdag, glade børn ved morgensang, men også nogle ulemper på skolegården.

Jeg er glad for 3. og 4. klasses elever – de er alle nogle værdifulde unge mennesker, som allerede nu skal opleve og arbejde så meget. Jeg ønsker i hvert fald, at de gerne vil huske vores fælles tid, når de er voksne; at de få noget ud af deres skole-gang.

Så kom der en 2½ timers varende pædagogisk råds-møde, hvor vi skulle drøfte forskellige emner. En vigtig en er at finde en fælles pædagogisk linie f. eks. med henblik til emnet omsorg. Hvordan takler vi uforventede situationer, når f. eks. et barn mister forældrene, eller et barn (elev) selv bliver syg. Kan vi støtte hinanden lidt mere, når vi lærer har private problemer/sorg? Hvor er grænsen? Vi skal deltage i en kursus.

Om natten havde jeg en alptrømme. Jeg følte mig på flugten, sammen med min datter Ronja, min »sidste« 12-årige »veninde«. Det hele var lidt tivoli-agtigt, med karusseller og rædselsfulde skæbner, figurer, som dukkede op og forsvandt igen, åndsvag grinende og ud på at drille os. Jeg var i det meste bange for Ronja. Hun har lige skiftet skolen og går nu på Jes-Kruse-fællesskole i Egernførde. Hvis vi bare snart finder bopæl der! Jeg vil så gerne komme/bo i en anden by igen, efter flere år på landet.

Skoledagen foregik også en lidt anderledes, fordi vi havde besøg af en efterskoles teaterhold. Den viste et meget sødt stykke, musen Hannibal, for 1. til 3. klasse. Der var også sang indimellem, som vores unger kunne hoppe op med, fordi vi havde øvet den ved morgensang hele ugen før.

Ellers kan jeg fastholde en mere almindelig, måske også spredt fornemmelse af vores tidsånd: jeg har virkelig en fornemmelse af stigende hastighed i hverdagen. Og jeg ved af mine kollegaer, at de også fornemmer den, hastighed, tempo, meget arbejde fordelt på kun få

mennesker. Vi er på den ene side privilegeret men hvilken pris betaler vi? Vi *må* arbejde, andre, flere *må ikke* længere, vi får bombardements af nye informationer, vi skal alligevel holde os sund og rask, sørge for en venlig, afslappede atmosfære – men når man går ud, tænder for fjernsynet, læser aviser så kan man nemt nok få indtrykken af en verden fyldt med vanvid og raseri. Mere, mere, mere til den ene side, – mindre, mindre, mindre på den anden side.

Vi befinder os her på en fredelig ø. Jeg er taknemmelig, tit også »demütig«, men hvordan takler vi uforventede situationer, kriser? Kan man, skulle man sikre sig til alle sider?

Og jeg beder for at vi alle her kan fortsat beholde vores fornuftige, klare hoveder og god samvittighed.

Karin Mumm

Kappel

Skolelederens glæder og sorger

Jeg er 46 år og skoleinspektør på Vidingherreds danske Skole i Nykirke siden 1991. Skolen er toklasset med 38 elever fordelt på 6 klasser. Jeg bor 13 km udenfor Nykirke i Braderup, men det tager jo kun 10 min. at køre i skole, for vi bor jo i landlige omgivelser uden lysreguleringer og bilkøer. De eneste køer, jeg møder engang imellem, er dem, som landmanden driver ud på marken efter malkningen.

Jeg er gift og har tre voksne børn. Min mand er selvstændig som tømrer og byggetekniker.

Den 5. oktober startede lidt anderledes end dagene plejer at starte. Avisen kom forsinket, fordi avisbudet i første omgang kun havde puttet Nordfriesland Tageblatt i postkassen, men hun må have opdaget fejlen, for ½ time senere kom hun tilbage med Flensborg Avis. Den eneste artikel, jeg nåede at læse, var den om »utilfredse forældre ved Vanderup børnehaven«. Det er jo sådan noget, der går helt ind til benmarven på mig, når det drejer sig om sammenlægninger af skoler og børnehaver, for vores børnehaven i Aventoft er jo heller ikke for godt kørende for tiden. Jeg tør slet ikke tænke på, hvad der ville ske med skolen, hvis børnehaven blev sammenlagt med den i Humtrup for

eksempel. Hvad med de af vore børn, der bor i yderdistriktet, helt ude ved diget. De har langt nok i skole i forvejen. De større søskende, som går på Duborg eller Gustav Johannsen Skolen, sidder i skolebussen kl. 5.45 om morgenen.

Skolen i Nykirke starter kl. 7.15. Det er tidligt men eleverne køres i skole med offentlige busser, som derefter fortsætter til Nibøl, hvor busserne skal være kl. 8. Så vi herude på landet må bide i det sure æble og starte før fanden får sko på. Den første gårdvagt om morgenen er altid min. Mens jeg holdt gårdvagt, kom Martin fra 3. klasse og afleverede en seddel fra sin mor, som er samarbejdsrådsformand for skolen. Jeg havde bedt hende om dagsordenspunkter til et samarbejdsrådsmøde den 27.10, men nu var jeg alligevel forbavset over, hvad det var, hun ville have sat på dagsordenen.

Punkt 1: fotografering af børn. Jamen, hvorfor nu det?

Punkt 2: Vold og skænderi på skolen. Vold?? Jeg var faktisk ret fornærmet da jeg læste det, for vi har så sandelig da ingen vold på skolen. Skænderier kan selvfølgelig ikke undgås, men derfra og så til vold – det er da et stykke vej. Vi har utrolig søde børn på skolen, og jeg kan med min bedste vilje ikke se, at der er tale om vold. Men helt klart skal dette punkt med på dagsordenen, for måske mener formanden jo noget andet med det.

Punkt 3: Påklædning i skolen: nato-tøj. Det viste sig, at formanden havde ment, at vi fra skolens side blander os for meget i børnenes påklædning. Det kan der måske være noget om. Og dog! Har man ikke lov til at sige sin mening, når en dreng i 6. og en dreng i 3. klasse kommer i militærstøvler, militærskjorte og -trøje? Drengenes tøj smittede af på deres opførsel, og vi er jo immervæk en dansk skole, ikke? Vi må diskutere det.

Straks i første dansktime kom Lena fra 3. klasse og viste mig sin lektiebog, hvor hendes mor havde skrevet, at det kunne ske, Lena var ukoncentreret, fordi hendes hund var kørt over af en lastbil. Ak ja, sådan noget elendigt skidt. Lena fik lov til at sidde i sine egne tanker, mens jeg læste »Onkel Toms hytte« med 5. og 6. klasse. Det er en bog som eleverne går meget op i, og jeg valgte den faktisk, fordi jeg i musik havde taget slavernes musik op som emne. I begyndelsen kunne jeg ikke få eleverne til at bide på, men nu er de ellevilde med al afrikansk musik.

Normalt er jeg træt, når jeg kommer hjem efter 7. time. Så tager jeg mit æggeur med ind i stuen, sætter det på 20 min. Og lægger mig på sofaen. Efter 20 minutters forløb ringer det så højt, at min adrealinproduktion går igang, og så er jeg vågen.

Denne eftermiddag var vejret – efter en lang periode med regnvej – imidlertid for godt til at lægge sig på sofaen. Jeg havde fri hele eftermiddagen, og det skulle udnyttes, så jeg gik ud i min store have med gummistøvler på og med min hakke, min skovl og min spade.

Klokken 17.00 kom Ingwert hjem fra arbejde. Jeg opgav mit havearbejde og gik ind for at lave mad. Den stod på svensk pølseret. Klokken halv syv begyndte telefonen at kime – det gør den forresten hver aften, for kl. halv syv plejer vor ældste søn Tom at komme hjem fra arbejde. Alle telefonopringninger, som kommer efter kl. halv syv, plejer at være til Tom. Nu var det min svoger, der ville have ham med til et håndboldspil den 6. okt. i Sønderløgum. SG Süderlügum/Niebull er nemlig lige rykket op i Kreisliga. Jeg skulle lige have forberedt en musiktime med 3. og 4. klasse næste dag, resten, 2 dansktimer med 3./4. kl. og en med 5./6. klasse, kunne jeg vist ryste ud af ærmet.

Så fik jeg fat i strikketøjet og dagen gik til ende.

Jytte Andresen

Braderup

Vandrelærer

Jeg er 61 år og har været vandrelærer i 31 år. Mit område ligger i Angel og i området syd for Slesvig.

Den 5. okt. begyndte med at telefonen ringede ved 9 tiden. Det var en dame, som fortalte, at hun ikke kunne deltage i danskundervisningen næste dag, da hun var blevet syg. Der var en del telefonsamtaler, som skulle ordnes om formiddagen.

1. En dame i Vedelspang. Hun skulle køre med mig til aftenmøde i Jagel. Da hun er en flittig læser, skulle jeg lige høre, hvor langt hun var kommet med biblioteksbøgerne, jeg havde med til hende sidst. Det viste sig, at hun faktisk havde nok, men jeg kunne få to Magna print bøger, en lydbog og nogle billedbøger med tilbage, når jeg hentedede hende.

2. På sekretariatet i Slesvig måtte jeg desværre meddele, at en mand, som har været medlem i mange år, nu ønsker at kvitte sit medlemskab. Han er flyttet til en anden by her i Sydslesvig, men ønsker, på trods af at et medlemskab det nye sted er muligt, at træde ud.

3. En opringning til formanden i Loit, for at høre hvor mange der ville komme til Ravnkær om torsdagen. Der skal være lysbilledforedrag, hvor jeg vil vise billeder fra Norge og fortælle om min tid i Norge. Samtidig ville jeg høre, om jeg skulle køre omkring Loit for at tage nogen med. Resultatet: Der kommer kun to af otte mulige, resten var syge eller havde ingen tid. De to kører selv.

Om aftenen skulle der være husflidsmøde i Jagel. På programmet stod der fremstilling af vinduesbilleder med transparent vinduesfarve. Det havde jeg planlagt og pakket sammen allerede om mandagen. Lige før middag ringede en dame og spurgte, om jeg havde tænkt på, at det var det sidste husflidsmøde inden advent, og om jeg ville huske at tage nogle julemodeller med. Egentlig mente jeg, at det var tidligt nok med det til mødet i december. Jeg måtte bøje mig, og se at få pakket de planlagte julemodeller og materialer sammen inden det kunne blive middag. Hen på eftermiddagen var jeg så klar til at tage på tur.

Det første jeg gjorde var ikke i arbejdsmedfør, jeg kørte ind til gartneren i Bøglund, for at afhente fem roser, som vi havde bestilt i sommer. Derpå kørte jeg til Kurborg ved Danevirke på husbesøg hos en ældre dame, som for nogen tid siden har mistet sin mand. Vi fik en snak om fortiden, og hvordan vi kan ordne det med transport til de kommende møder. Hun vil nok ikke deltage i så meget, men vi aftalte, at hun skal ringe, når hun ikke kan finde nogen, som kan bringe hende. Hjemtransporten kan vi altid ordne. Da vi i Danevirke ved sidste generalforsamling har fået en ny formand, har vi besluttet systematisk at opsøge alle medlemmer for at stille dem nogle spørgsmål angående vores program. Inden jeg gik, præsenterede jeg spørgsmålene for hende og fik sat de respektive tal på skemaet. Sønnen og svigerdatteren, som bor i samme hus, blev også præsenteret for spørgsmålene.

Næste besøg var en slags sygebesøg. Den dame, jeg så ind til, har lige været på sygehuset i Damp. Inden hendes sygehusophold besøg-

te jeg familien med spørgeskemaet, men traf ikke manden hjemme, han var der nu og kunne svare. Manden, som ikke taler dansk, tog chancen til at meddele, at han ikke mere vil komme til møder, hvor der bliver talt meget dansk, han føler sig udenfor ved disse møder. Det han særligt hentydede til var maddemonstrationerne, som vi laver i Danevirke. Opskrifterne er på dansk og meget af samtalen er på dansk dog med de nødvendige oversættelser til plattysk. Men demonstrationerne og andre møder med megen dansk tale vil han ikke deltage i mere. Det må vi så tage til efterretning.

Efter dette møde kørte jeg ind til siden for at spise min madpakke. Kl. 18.00 havde vi et styrelsesmøde sammen med amtsformanden og amtssekretæren i Danevirke. Anledningen var et tidligere møde med den ny leder af museet. Efter styrelsesmødet, som trak lidt ud, skyndte jeg mig til Vedelspang for at hente damen og bøgerne. Med ti minutters forsinkelse var vi til husflidsmøde i Jagel. Denne aften, hvor der var fremmødt otte af fjorten medlemmer, blev der lavet en del vinduesbilleder og mange julekort. Det var altså ikke for tidligt med ting til jul. Da der i Jagel ikke holdes ekstra styrelsesmøder, blev der snakket en del om de kommende møder, især om hvor de skal afholdes. Alle møder i Jagel er nemlig dagligstuemøder. Sammenkomsten sluttede lidt over elleve, så jeg nåede lige at komme hjem inden tolv.

Volker Bock

Thumby

Børnehaveleder

Jeg er børnehaveleder og bor i Oksbøl-Ves sammen med min mand, som jeg har været gift med i 31 år. Vore to døtre bor begge i Harreslev. I Harreslev blev jeg født 1946 og boede der indtil jeg blev gift.

I morges ringede vækkeuret som det plejer kl. 5.45, jeg var lidt træt, jeg kom lidt senere i seng i går på grund af, at jeg var på biblioteket for at høre om »kostens betydning for sygdom og sundhed« ved Arne V. Astrup. Det var meget spændende. Jeg var i bad, og så spiste jeg morgenmad, som sædvanlig 2 stykker rugbrød og drak kaffe og snakkede med Hanno, min mand.

Kl. 6.50 kørte jeg afsted på arbejde. Det er mig der har bilen, min mand cykler, men han skal også kun til Munkbrarup, det er ca. 2 km. fra os. Min arbejdsplads er i Mårkær, der er jeg leder af en børnehave, den danske, selvfølgelig. Mårkær ligger i Angeln, det er en meget smuk vej, jeg kører ca. 25 km. I morges var det lidt koldt ca. 8-10 grad, himlen var lyserød og blå. Jeg hører radioavisen kl. 7.00 undervejs. Kl. 7.15 er jeg i Mårkær.

De fleste børn kommer med bus, det er skolebussen der så tager børnehavebørnene med. Den første bus kommer kl. 7.40, den anden lidt over 8.00. Vi spiser sammen med børnene, og bagefter synger vi, vi skulle lige finde tre sange børnene gerne vil synge i morgen på politistationen i Slesvig. Vi skal hente en »færdselskasse«, det er førskolebørn og voksne der tager ind til Slesvig i morgen.

Førskolebørnene klipper og klistrer det der passer sammen på de ark jeg har delt ud, det kan de godt lide. Inge er blevet fuldtidsansat her efter sommerferien i vores børnehave, hun giver boller, og så går vi ud allesammen, det er bare dejligt i dag. Vi har en pige, Nicole, der er i praktik hos os i børnehaven 14 dage. I dag kommer hendes lærer på besøg, vi, Nicole, læreren og jeg holder et lille »møde«. Efter at han er kørt kommer der en mor, der vil tilmelde sit barn i børnehaven. Barnet er først 18 mdr., så der er god tid, men vi får en god snak, og hun får selvfølgelig også en kop kaffe. Hun har selv gået i Mårkær børnehave som barn. Jeg skal lige hjælpe nogle børn med at flette. De er vilde med at flette armbånd, men vi har fået en sæk med garn, så de kan flette mange bånd. Jeg skal også ordne noget på kontoret, »børnehavebidraget« skal udfyldes. »Børnetallet« skal også udfyldes. Det skal sendes til skoleforeningen. Vi spiser igen sammen med børnene. Vi læser bøger, og børnene leger inden de skal hjem ved 14.10 tiden. Jeg går en runde igennem hhv. ser efter om lyset er slukket osv.

Hjemme sætter jeg blomsterne ind i garagen, de blomster der har stået ude i urtepotter. De sagde i radioavisen at det skal blive koldt. Så kørte jeg ned til Ulstrup til Anne-Marie Erichsen, jeg har afleveret en mappe med flotte julehjerter, de skal ud til Tarp Seniorcenter og Anne-Marie vil tage dem med derud. Jeg fortalte Anne-Marie om foredraget på biblioteket i går og fortalte, at Arne Astrup sagde, at det var sundt at drikke en genstand pr. dag. Anne-Marie havde lige fået kvædevin, så hun mente vi skulle smage på den nu hvor det er

sundt. Vi drak et glas vin hver, den smagte godt. Anne-Marie og jeg ville jo begge skrive dagbog, så jeg kørte hjem og gik i gang. Hanno smører noget brød nu mens jeg skriver, det tager vi med op i vores fjernsynsstue og spiser det der. Når vi har spist, strikker jeg strømper, det er så dejligt afslappende.

Vi har snart basar og loppemarked i Oksbøl forsamlingshus. Jeg fik også strikket en strømpe på landsmødet i Husum den 2. oktober, jeg kan bedre lytte, når jeg har noget i hånden.

I dag skal jeg ikke så sent i seng, måske ved 21.30-22.00 tiden. Tak for i dag.

Marianne Huy

Oksbøl-Wees

Præstetanker

Dansk præst i Rendsborg

Dagen i dag begyndte ikke som man ville forvente hos en præst, med kontorarbejde, men derimod med et besøg hos vores huslæge. Min 72-årige ægteemand har pludselig, af endnu ukendte årsager, mistet sin hørelse. Man kalder det en »Gehörsturz« her i Sydslesvig.

Hjemme igen fortsætter jeg med forberedelserne til konfirmandundervisningen. Konfirmanderne kommer direkte fra skolen til kirken. Vinduesiden af kirkerummet er indrettet med borde og stole. Her finder både møder, kirkekaffen og undervisningen sted. I dag får hver konfirmand et eksemplar af det Nye Testamente i illustreret udgave. De bruges hver gang ved undervisningen, og er en gave til dem fra menigheden. Der er ingen hjælpemidler til undervisningen her på stedet; hverken tavle, dia- eller overheadprojektor, TV med video eller filmapparat, men alligevel flyver timerne afsted.

Undervisningstiden er fra 13.30 til 15. Hvis børnene bor meget langt fra Rendsborg, må jeg køre dem hjem bagefter, fordi den sidste skolebus er kørt. Holdene er temmelig store fra år til år. I gennemsnit 16. På dette hold er der 13 konfirmander. De er meget ivrige til at synge, selv om det er lidt falsk. Man kan mærke at de tænker over tingene, og de er meget spørgende. Når de kommer fra skolen, er de jo sultne, derfor har vi stillet te, saft, brød og somme tider også kager frem til dem. Når der er lidt i maven, kan man bedre klare arbejdet.

Og så kommer spørgsmålene. Fra begge sider. Der er meget, der skal afklares. Hvordan er det med skabelsen og videnskaben? Hvordan er det med døden og livet efter døden? Tænk at den opstandne Jesus kunne komme gennem lukkede døre og så alligevel kunne spise sammen med sine disciple. Hvordan kunne de vide at det var ham? Meget er nyt for dem.

Vi begynder undervisningen med en salme, mens de sidder i kirken. Og så kommer trosbekendelsen medens de står op. Jeg siger en sætning, og de gentager den som et ekko, så får de rytmen. Er det gammeldags? Det kan godt være, men de synes at det er morsomt.

Og så er det effektivt. Det er vigtigt at de tilegner sig noget. Sidder det fast i den alder, så bliver det der. Vi har gennemgået hver sætning i detaljer, så det ikke kun er en remse de lærer udenad.

Bagefter læser jeg en fortælling for dem fra den gammeltestamentlige del af Biblen, skrevet af Ebbe Kløvedal Reich, og de betragter opmærksomt Gustav Doré's pragtfulde tegninger. Følgelig taler vi sammen om fortællingens indhold. Derved berører vi emner som etik, moral, livssyn, kærlighed, had, godt og ondt. Efter 5 min. pause, hvor de kan være udenfor, tager vi emner op i det Nye Testamente, og så synger vi igen. Undervisningen afsluttes med Fadervor. Vi begynder ikke før alle har lukket deres øjne, foldet hænderne og er blevet rolige. Det gør man for bedre at kunne koncentrere sig, får de at vide, og de gør det også. De fleste kender ikke noget til det hjemmefra.

Jeg har det godt med børnene. Somme tider tror jeg, at de ser mig som en slags bedstemor. Jeg fylder da også snart 63 år, og har såmænd 9 børnebørn – alle i Danmark.

Nu er konfirmanderne kørt hjem, og jeg kan nå at lave lidt havearbejde. Begonierne og geranierne skal tages ind. Det er nu blevet koldt om natten, og jeg vil gerne redde dem fra at fryse ihjel. Nattefrosten kan pludselig slå til. Vore 3 missekatte, Micky, Minimus og Sortepus, som vi har adopteret for 3 år siden, efter de var blevet født udenfor, ser nysgerrigt til. Aftensmaden i dag står på frikadeller, rosenkål og kartofler. Kål er en dejlig solid spise. Vi får æblegrød til dessert. Præstehavens æbletræ med Guldborgæbler har givet godt igen i år. De æbler, der er faldet for tidligt, ender i gryden. Intet må gå til spilde, har man lært som barn.

Det er aften nu, og jeg gennemgår endnu en gang mit oplæg til den del af Kolossenserbrevet, som jeg skal fremlægge i morgen på den økumeniske bibelkreds-aften, i »Haus der Kirche« ved Rendsborgs ældste middelalderkirke. Hele ugen er det Bibelwoche, med gruppearbejde hver aften.

Da ingen af de andre forstår dansk, må det hele foregå på tysk. På de økumeniske arbejds-møder bliver jeg ikke betragtet som »outsider« men som »insider«. Jeg erfarer en bemærkelsesværdig velvilje. Samtlige kirker i Rendsborg har trange kår. Der er for få kirkeligt interesserede. Ud af Rendsborgs godt 30.000 indbyggere møder der ikke flere end 20 til disse fællesaftener.

Nu er dagen gået til ende med et hurtigt blik i Flensborg Avis. De spændende bøger på hylden må atter vente til en anden dag. Man når ikke alt det man gerne vil. Man magter det ikke, når søvnen melder sig. Men måske i morgen...

Elisabeth Postma

Rendsborg

Dansk præst i Aventoft

Når jeg har fri i flere dage, »flygter« jeg fra Sydslesvig. Og fri – det har jeg nu. En hel uge endda. At bo og virke i Sydslesvig er dejligt og spændende, og jeg er glad og taknemmelig for at være her. Men jeg får engang imellem det, jeg kalder »Sydslesvig-kuller«, som i meget høj grad ligner »Ø-kuller«. »Ø-kuller« kender jeg fra min tid som præst på Samsø, så jeg ved, hvad der skal til for at kurere fænomenet: rejs derfra nogle dage, når det bliver for meget. Det gjorde jeg dengang. Og det gør jeg nu.

I dag den 5. oktober sidder jeg derfor ikke i Aventoft, hvor jeg ellers har mit virke, men i Hjørring, min hjemby, hvor jeg besøger min gode mor samt gamle venner. Som så ofte før når jeg er hjemme nordpå, lægger jeg min vej forbi en af mine gamle arbejdspladser, nemlig »Den blå cafe«, et af Blå Kors' væresteder for gadens folk, alkoholikere, skæve eksistenser og ensomme sjæle. Her begyndte dagen for stedets brugere nøjagtig som alle andre dage: en dag med elefantbajere og kampen for at finde et sted at overnatte. Det første lykkes som regel, mens det sidste straks er langt vanskeligere. Jeg havde taget rundstykker med, som blev indtaget med appetit af medarbejderne, mens bumserne sad udenfor og forsøgte at få dagens første guldøl til at glide ned.

Under den følgende morgenandagt begynder de så småt at liste sig indenfor, og derefter begynder det hele at blive mere uroligt. Jeg får snakket med flere af de gamle medarbejdere, men hvad vigtigere er: jeg får talt med nogle af byens bumser, som jeg jo kender så godt fra min tid som frivillig medarbejder på stedet. Det rygtes ude i byen, at jeg er kommet, og det varer ikke længe, før min yndlingsbums, Long John, indfinder sig. Vi giver hinanden et stort knus. Han ser bedre

ud, end sidst jeg så ham. Han holder lidt igen med »bissevinen«, som ellers nok har sat sit præg på ham. Hans magre og frysende krop er slidt af det barske liv, han lever. De kolde nætter i parkeringskælderens gør også deres. Men det værste er pullimuttens virkning på hans ben, som er fulde af sår, opsvulmede og smertefulde. Vi får en lang snak, som munder ud i, at jeg tager ham med til stranden. Til dagligt ser disse gutter jo kun bylivet. De sidder, hvor der er mange mennesker at kigge på. Som betragtere af livet – det liv, hvor de ikke selv tager del. De er passive. De har givet op.

Men en tur til Vesterhavet er en lise for en forpint sjæl. Long John elsker disse køreture. Tænk, byens mest forhutlede fyr sætter sig ind i en stor Mercedes med tyske nummerplader ved siden af en »normal« (forholdsvis i hvert fald ...). Vi kører til Nr. Lyngby og går en lille tur. Det blæser godt, og John kan pga. sine dårlige ben ikke gå ret langt, så vi sætter os snart ind i bilen igen, hvor han fortæller om sine sorger og bekymringer. Glæder er der nemlig ikke mange af. Stille og usentimentalt beretter han om, hvad der er sket siden sidst. Det er ikke så længe siden, at han blev 40, og det er virkelig et sandt Guds under, at han endnu er levende. Det taler vi om. Vi taler om Gud. Vi taler om livet. Om livets gaver og hvordan vi forvalter dem. Jeg holder ham lidt i hånden, da han begynder at græde. Så kører vi tilbage til byen, til et af tilholdsstederne, hvor der har samlet sig en stor klynge. Der er kommet et par nye til, som jeg ikke før har mødt. Men de fleste er gamle kendinge. En har mistet de fleste af sine tænder i slagsmål. Det viste sig, at hans nye pige havde været bokser, og det kan jo blive lidt voldsomt engang imellem. Men ellers var alt ved det gamle.

Kontrasten til mit eget liv føltes stærkt, da jeg senere kom hjem til min mor, som havde aftensmaden parat. En lun og hyggelig stue, en tryk og kærlig atmosfære slog imod mig og fyldte mig med ydmyghed og taknemmelighed over det liv, der er blevet mit. Jeg fik lov at få en tryk opvækst, med varme og kærlighed, med opbakning og støtte. Den 5. oktober fik jeg lov til at række en lille bitte smule af mit hjerte videre til en lille gruppe mennesker, der lever et ellers hjerteløst liv.

Lone Nyeng
Aventoft

Pensionistglæder

Ellen, leder af Sonja Lehfeldt klubben

Det bliver en pragtfuld dag. Solen skinner fra en skyfri himmel. Byen vågner med motorlarm fra bilerne. – Jeg bor i udkanten af byen.

I dag har jeg igen mine ældre til hyggeligt samvær i klubben. Den fik navnet »Sonja Lehfeldt Klub« efter min afdøde veninde, som oprettede den for 23 år siden. Hun døde af kræft for 4 år siden. Min mand døde også af kræft. Det er en grusom sygdom. Vi har to voksne drenge. De bor i Danmark. I dag tænker jeg tilbage på 27 gode år. Godt at have familie og 5 børnebørn! Klokken nærmer sig 7.30. Jeg går ud i haven, plukker æbler, høstblomster til bordpynt i klubben. Fuglene kvadrer! Først arbejder jeg som leder (det er ikke altid så rart) i børnehaven til kl. 15.00.

Derefter går jeg nedenunder, hvor vi har et stort lokale. Der har Johanna, 80 år og Walli, 75 år, dækket bord til 30 klubmedlemmer. Jeg har sørget for boller, kaffe m.m. Alle »mine søde ældre« kommer glade og i deres pæne tøj. Vi får kaffe. Først hilser jeg på hver enkelt, spørger til deres børn, helbred m.m. Så synger vi en dansk sang, i dag »Det lysner over agres felt«. Så læser jeg af »De ældres dagbog«. I dag vil vi også skrive dagbog, de der har lyst. Alle sidder i stilhed og tænker på dagen i dag og deres eget liv.

Jeg er taknemmelig for dette hverv og glæder mig til hvert eneste klubmøde. Det giver mit liv en stor berigelse. Nu går snakken lystigt igen. Vi synger gerne sammen, tager på udflugter, sidst med Kæthe Kühls klub i fællesskab til Hedeby vikingemuseum. Mødet slutter kl. 17.30 i dag. Alle er i godt humør.

Nu er jeg kommet hjem. Min gode ven er kommet til aftensmad. Vi sidder i aftensolen og drikker et glas vin. Jeg takker Gud for en dejlig dag.

Ellen Steen

Flensborg

Eva og Johannes i Flensborg

Eva og Johannes, 75 og 82 år, Flensborg

Heute wurden wir gegen acht Uhr wach. Die Sonne versprach, daß es ein herrlicher Tag werden würde. Nach ausgiebigen Frühstück haben wir dann unseren obligatorischen Spaziergang unternommen – diesmal Fahrensodde + Solitüde und zurück. Es war, wie immer, herrlich die Förde zu genießen. Es ist eine Freude das Schwanenpaar mit dem zwei, kleinen Jungen zu beobachten, und den Fischern zuzuschauen, wie sie ihren Fang an Land holen. Vom milden Wind gut durchgepusstet, geht es wieder heimwärts.

Zu Hause angekommen, wurde das Mittagessen zubereitet, gegessen und die übliche Ruhepause eingelegt. Gut erholt sind wir dann zum »Sonja Lehfeldt-Club« gegangen, wo wir immer schon gemütliche Stunden erleben.

Hilde, pensionist, Flensborg

Mein Name ist Hilde und ich bin 71 Jahre. Ich wohne am Adelbyer Kirchenweg. Einmal im Monat haben wir im dänischen Kindergarten unseren Clubnachmittag. Heute ist ein schöner Sonnentag. Auch der Herbst hat seine schönen Tage im Alter, wie beim Wetter. Unsere Leiterin hatte unseren Kaffeetisch schön herbstlich gedeckt, dann haben wir Kaffee getrunken, dazu gab es Boller + Schmalzbrot. Nun wollen wir noch ein bißchen singen. Ich singe gern und gehe gerne spazieren. Außerdem stricke ich noch gerne. Jeden Donnerstag gehe ich zum turnen. Nun geht wieder ein schöner Tag zu Ende.

Vera, pensionist, Flensborg

Min navn er Vera og er 62 år og bor i Flensborg, min mand er pensionist, så vi kunne sove lidt længere. Jeg stod op kl. 7.30 og vaskede mig og så lavede jeg morgenmad, så tændte jeg mig en lille teelys i køkkenet og drak alene morgenkaffee. Så vågnede min mand kl. 8.30, så gik jeg i gang med at gøre rent, da jeg så var færdig skulle jeg hjælpe med at hænge gardinerne op hos min datters svigermor, hun flytter i nærheden af mig. Så gik jeg hjem og lavede middagsmad til

mig og min mand. Om eftermiddagen glædede jeg mig til at gå til ældreklubben. Jeg er en af den yngste, men jeg synes det er hyggelig at være med, vi synger og drikke kaffee, og får en lille snak med hinanden. Det var en dejlig efterårsdag.

Førtidspensionist, Flensborg

Bin 61 Jahre alt, habe die Christian Paulsen Schule besucht (aber für eine Eintragung ins Tagebuch ist mein Schriftdänisch wohl nicht mehr gut genug). Seit 1996 arbeite ich nicht mehr. Hatte erst ein Autounfall danach Krebs.

Heute morgen kam meine Krankenpflegerin, eine der ganz pünktlichen. Habe mir am 10. September das Handgelenk gebrochen, mußte operiert werden, Platte rein mit 7 Schrauben. Dadurch kann ich nicht meinen Haushalt versorgen. Bin Witwe seit 96 und lebe alleine.

Wir sprachen über einen Vortrag in der Centralbibliothek, der sehr gut gewesen sein soll. Als ich dann rundum versorgt war fuhr meine nette Hilfe zum nächsten Patienten und ich fuhr zum Friedhof um dort das Grab von meinem Mann und von meinem Vater zu besuchen. Danach weiter mit dem Bus zu meiner Mutti. Die ist schon 88 Jahre alt. Wir essen immer gemeinsam unser Mittag (Alleine schmeckt es nicht so gut).

Fuhr danach wieder nach Hause und freute mich schon auf unseren Seniorennachmittag vom Distrikt aus. Holte meine Mutti ab und auf dem Weg trafen wir schon liebe Mitbesucher. Zuerst singen wir immer ein dänisches Lied und danach trinken wir Kaffee. Heute war ein netter Bäcker da. Der wollte uns Videos zeigen über Bäckerei und Backwarenverkauf. Dann stiftete er uns noch tolle Boller! Lecker, lecker! Es gab wieder guten Kaffee. Die Video's waren sehr interessant, und der Vortrag über gutes Brot war toll. Als Abschluß gab es noch Kostproben, aber natürlich nur von gutem Schwarzbrot, delikat. Dann war der Nachmittag auch schon wieder rum, leider. Wir gingen heim.

Ich brachte meine Mutti nach Hause und fuhr dann nach Hause zurück. Abends kam noch eine Pflegerin um meinem Blutdruck zu kontrollieren. Habe seit meiner Operation damit große Schwierigkeiten. Trinke sonst keinen Kaffee aber im Club, der war so lecker, da

trank ich sogar 2 Tassen Kaffee. Die Pflegerin wollte sogar meine Hausärztin rufen da der Blutdruck beängstigend hoch war. Aber ich wollte es nicht, ging dafür lieber ins Bett um mich wieder zu erholen.

Ursula Mathiesen

Flensborg

Pensioneret skibssingenør, Flensborg

Jeg er nu 77 år gammel. Klokken er 7.15, tid til at komme ud af sengen. Min kone er allerede i badeværelset, og jeg går i køkkenet og forbereder morgenmaden. Jeg selv drikker the, spiser havregrød, kogt på vand med mælk og sukker til (det spiser jeg siden jeg kom hjem fra russisk krigsfangenskab i 1947), et rundstykke med marmelade og et stykke honningkage med margarine. Men først skal jeg igennem ritualerne i badeværelset og lave gymnastik. Efter morgenmaden er der tid til at læse Flensborg Avis og Flensburger Tageblatt (dødsannoncer), høre lidt musik og få en snak med konen om ditten og datten.

I dag må jeg skynde mig noget. Jeg skal bringe min bil til værkstedet. Værkstedet ligger på Rude i nærheden af Adelby-mejeriet. Turen hjemefter går igennem Rudekvarteret. Endelig når jeg Søndertorvet. Her er der hver onsdag og lørdag grøntsagstov. Jeg møder en gammel ven, vi var sammen i 1948/49 på Ungdomsaftenskolen, vi snakker altid dansk sammen. Holmen er jo »Fussgänger-Zone«, altså ingen biler, og der er mange mennesker på gaden. Det ser mig helt godt ud her, siden man lavede for et par år om på siden mod bjerget. Den store forretning »Karstadt« flyttede over på havnesiden, og så blev der plads til en hel del nye huse på bjergsiden. Smukkeste blev »Stadtsparkasse« med dens rødstensfacade. I denne bygning er der en elevator op mod Søndergravene. Den benytter jeg nu og kommer op i parkeringshuset overfor gennemgangen til vejen op mod museerne.

Atter hjemme er middagsmaden færdig, frikadeller med stuede bønner. Efter spisningen skal der vaskes op, og så kan jeg få mig en lille lur, for at samle kræfter.

Vi plejer ellers at få en kop kaffe efter middagssøvnen, men den springer vi over i dag. Vi skal til min kones ældreklub.

Ældreklubben har til huse i Stuhrsallé i menighedshuset, men har

intet med kirken at gøre. Det er folk fra 13. SSF distrikt, der kommer sammen her. Det er et ældre ægtepar som leder klubben, og der er et par damer, der hjælper til. »Medlemmerne« betaler lidt til kaffen og hvis der er særlige foranstaltninger. Alt arbejde er ulønnet, men SSF-byforening og kommunen giver tilskud. Det dufter af kaffe, da vi kommer ind. Vi skal have et foredrag af en bagermester om hans arbejde, og bollerne vi får i dag, er foræret af ham. 12 damer er til stede, og foruden mig er der to mænd, damerne er alle enker. Efter en lille dansk sang er der kaffebord, og så får bageren ordet. Han har to film med, som er på videobånd. Det er meget interessant, hvad man får at se, og da filmene er forbi, er der rigtig lejlighed til at stille spørgsmål. Til afslutning får vi hver en lille plasticpose med et par skiver brød, som smagsprøve. Samtalen går for det meste på tysk, men dem der kan, taler dansk.

Klokken 17.00 er der slut, men jeg skal gå lidt tidligere for at hente bilen. Nu går det hjemefter over B 200, omkørselsvejen, som ligner en rigtig motorvej. Aftensmaden bliver kun beskeden i dag, vi fik jo boller om eftermiddagen, men nogle kopper the og et stykke ostemad skal der alligevel til.

Så kommer fjernsynet til ordet. Først fra kl.19.00 danske nyheder, så de regionale og bagefter de store tyske. Og til afslutning får vi en ordentlig kriminalfilm.

Albert Gregersen

Flensborg

Pensionist i Humtrup

Jeg er født 1934 i Ladelundmark. Mine forældre snakkede dansk, og jeg skulle lære og snakke tysk, da jeg kom i skole i den tyske. Men 1946 kom jeg i den danske skole i Ladelund. Min første lærer var Dinsen-Hansen. I 1955 blev jeg gift med min Jürgen Jürgensen fra Humtrup. Vi har tre børn, en datter og to sønner. De er alle gået i den danske skole i Humtrup, efter 4. klasse er de kommet til Duborg-Skolen i Flensborg.

Vores datter er gift i Berlin, og har en søn. En søn bor i Sønderløgum, de har en søn, som går i Gustav Johannsen skole i

Flensborg. Han er lærer i den danske skole i Læk. Vor anden søn er tømrer og bor i Læk og har en datter. Jeg er formand af kvindeforeningen i Humtrup-Sønderløgum og sidder i hovedstyrelsen i den Slesvigske-Kvindeforening. I Humtrup leder jeg en ældreklub, som kommer sammen to gange om måneden.

Kl. 7.00 ringer vækkeuret. Står op og går i brusebad. Derefter laver jeg kaffe, og sætter vaskemaskinen i gang. Kl. 7¹/₂ sidder min mand og jeg ved kaffebordet. Mens vi nyder vores kaffe, læser vi Flensborg Avis og Nordfriesland Tageblatt. Nu er klokken straks halv ni, så nu skal jeg til at bestille noget. Kaffebordet skal afryddes, og der skal opvaskes. Min mand Jürgen sidder i kommunerådet, han er formand for vej- og byggevæsenet, så han har nok at se til. Han har også et privatmusæum. Og laver kronik for familie, brandværn og by.

Jeg skal til min daglige arbejde, støvsuge og rydde lidt op. Hænge vasketøj op. Nu skal middagen forberedes, vi skal i dag have ærtesuppe. Kl. 12.00 spiser vi middag. I eftermiddag skal jeg til min veninde Carla Ewert. Vi har en privat håndarbejdsklub, hvor vi sidder 6 damer og laver håndarbejde, drikker kaffe og får en hyggelig snak sammen. Vi får jordbærlagkage og en blommekage og en god kop kaffe. Anni har været en 5 dages tur ved Gardasøen, så hun fortalte om det hun har oplevet på den rejse. Så nu er klokken ved at være halv seks, så nu skal jeg hjem og lave aftensmad til min mand Jürgen.

Klokken halv syv skal jeg afsted igen. Vi skal jo til bankospil i Jejsing, Danmark. Jeg kører med vores bil og har 4 damer mere med. Inden bankospil starter, spiller vi kort, det er et spil som hedder 66. Desværre er der ingen af os der har vundet noget denne aften.

Kl.23.30 er jeg igen hjemme. Min mand sidder endnu oppe hvis jeg kommer. Men så er det også sengetid.

Ingeburg Jürgensen
Humtrup

»... von den Dänen Gemütlichkeit lernen«

Ich wohne in Humtrup und hör auf den Namen Muschi, so hat mich mein Vater genannt, denn ich wog bei der Geburt nur 4 Pfund und man legte mich im Puppenwagen meiner Schwester.

Ja nun bin ich 71 Jahre alt und heiße immer noch Muschi. Aus den zarten 4 pfündigen Baby ist inzwischen ein Brocken von fast 2 Zentner geworden. Ja, so ist das nun mal im Leben. Mein Göttergatte heißt Robert und wir haben 2 Kinder, ein Jungen und ein Mädchen. Sie sind beide verheiratet und wohnen leider 500 km. von uns entfernt. Wir sehen uns aber oft, auch unsere Enkelkinder.

Ja, was bringt uns der heutige Tag! Wir stehen um 8 Uhr auf. Wer zuerst wach ist steht auf und kocht Kaffee. Meistens ist das Robert. Er macht seine Sache auch sehr gut. Sonntags bin ich aber in aller Regelmäßigkeit dran, dann gibt es nämlich ein gekochtes Ei. Das hört sich fast so an, auch wenn wir uns das sonst nicht leisten könnten, aber das Cholesterin ist was das eine große Rolle spielt. Beim Kaffeetrinken lassen wir uns viel Zeit. Danach geht Robert nach draußen, denn auf dem großen Grundstück gibt es genug zu tun. Ich bin für drinnen zuständig und da wird dann der Gulasch gebräunt, den es 2 Tage zu Mittag gibt. Ein Tag mit Nudeln u. ein Tag mit Kartoffeln. Am 6. Oktober ist nämlich wieder ein gemütlicher Nachmittag bei Inge angesagt. Wir spielen Lotto in der dänischen Schule. Jede Runde kostet -,20 DM. Wie glücklich sind wir, wenn wir Pott rufen können und 1,- DM ist im Pott drin.

Meine Nachbarin Christel kam noch am vormittag vorbei. Sie brachte noch Äpfel mit und ich schälte gleich welche und kochte Apfelgrütze. Christel verabschiedete sich von uns, denn Sie fährt mit Ihrem Mann morgen früh nach Westfalen, wo sie den Winter immer bleiben. Sauber gemacht habe ich heute nicht viel, denn ruck zuck war es Mittag. Nach aufräumen der Küche war Mittagsstunde angesagt und die ist immer sehr wichtig. Danach lag ein spannendes Buch auf den Tisch und ein Rätselheft lag daneben. Damit kann ich mich lange beschäftigen.

Ja nun ist der 6. Oktober, und ich will meinen Bericht zu Ende schreiben. Es passierte gestern nicht viel. Meine Tochter rief an, sie kommt am Sonnabend und darüber waren wir sehr froh. Abends um 6 Uhr gibt es Abendbrot und danach einigen wir uns auf das Fernsehprogramm. Bis 8 Uhr wird noch gestrikt und danach ist endgültig Feierabend. Viel habe ich heute nicht getan, aber es gibt auch Tage, da bin ich fleißiger.

Eine Frage wie ich mich zur Minderheiten Arbeit stelle möchte ich noch beantworten. Meine Eltern sprachen beide dänisch. Mit uns Kindern wurde aber Deutsch gesprochen, aber leider verkehrt. So kommt es vor, daß wir auch heute noch mir und mich verwechseln. Ich sehe die Dänen als unsere Nachbarn und Freunde an. Wenn wir aus dem Küchenfenster schauen, sehen wir Tondern. Wir fahren gerne mal über die Grenze. Wenn meine Kinder und Enkelkinder kommen ist ein Besuch in Tondern immer selbstverständlich. Es ist da immer alles so schön friedlich und keinerlei Hetze. Ja von den Dänen können wir was Gemütlichkeit anbetrifft noch viel lernen.

Dorothea Seifert

Humtrup

»En dag på højskole«

Jeg flyttede til Sydslesvig fra Danmark for 41 år siden. Vi overtog Lorenz's fødehjem, gården her, efter giftermål i 1958. Han var 22 – og jeg var 21 år. I 1959 fik vi vores første datter, Helga, som blev født her i hjemmet, med hjælp fra jordemoderen fra Valsbøl, ligesom hun også havde hjulpet Lorenz og hans tre søskende til verden i 1933, 1934, 1936 og 1939. I 1961 fik vi vores anden datter Kirsten, i 1967 kom vores første søn, han kom til at hedde Jens efter min svigerfar, og i 1969 blev Niels Asger født. Stuehuset er ca. 100 år gammelt, og igennem årene har vi renoveret huset helt igennem. Men nu har vi alt for megen plads til to personer, men det er dejligt, når vore 4 børn, 4 svigerbørn og 6 børnebørn, samt stedsvigermor kommer på besøg.

Klokken er 6.50. Radiovækkeren går igang, 10 min. før den plejer. Jeg skal nemlig: »En dag på Højskole« i Rinkenæs i dag. Ellers plejer min mand og jeg at vågne langsomt, høre radioavisen fra Danmark, inden vi står op ved 7.30 tiden. Det kan vi jo tillade os, efter at vi har forpagtet al jorden ud for knap 1 år siden, til en ung, energisk nobofamilie i trediverne med fire børn.

I dag springer jeg over morgengymnastikken med en god samvittighed, for i aftes var jeg til »Kropstræning« i Skovlund danske for-

samlingshus sammen med 11 andre damer i alderen fra ca. 45-75 år. Det er en gang om ugen og koster 30 DM for 10 timer.

Så går jeg ud i garagen og starter vores mørkegrønne bil, en Mitsubischi, som vi har haft i 3 år, og kører til Valsbøl, hvorfra jeg har lovet at tage Heike med kl. 8.15. Derfra kører vi til Ellund og tager min storesøster Annelise med. Kl. 9 skal vi være ved Rinkenæs Korskirke. Vi er i god tid. Kirken bliver stopfuld, og vi nyder salmesangen og den korte andagt ved pastor Ebbe Sunesen. Tre kvarter senere ankommer vi til Rinkenæs Ungdomsskole, hvor vi bliver budt velkommen af forstander Erik Pedersen og et dejligt »tag selv bord«, med hjemmebakte grovboller, forskellige oste, afskåret pålæg, samt frugt, the og kaffe, helt overvældende. Derefter holder forstanderen foredrag om: »At sætte spor«. Et vældigt godt foredrag, hvor man kunne fornemme den kristne baggrund hvorpå de driver skolen, og hans varme hjertelag for den ungdom, som er ham betroet, 90 unge 14-16 årige drenge og piger. Han fremhævede kernefamiliens betydning for børn og unge, de kan have det meget vanskeligt, når familierne bliver skilt ad. Vi tre, som var med fra Skovlund-Valsbøl Kvindeforening, havde fået indbydelsen gennem vores forbindelse til Familie og Samfund i Haderslev og Omegn. En venskabsforbindelse, som har eksisteret igennem ca. 25 år, og hvor igennem vi har lært mange dejlige mennesker at kende, til gensidig gavn og glæde. De arrangerer en gang om året en højskoledag, skiftende mellem de forskellige høj- og ungdomsskoler i Sønderjylland, hvor de kan huse så mange mennesker. Vi var 158 damer, og en enkelt mand. De fleste i bedsteforældrealderen, det var på en tirsdag, så det arbejdende folk må give afkald.

Efter en dejlig middag gik vi igen til salen, hvor der var sangtime med forstanderens kone, Margit. Vi sang mange af de gode, kendte danske sange fra højskolesangbogen + et par nye salmer, hvor temaet helt igennem var glæde over livet, meget positivt. Efter sangtiden var der foredrag af læge Jesper Mørk-Hansen fra Gudme på Fyn: »Forstå dit ophav og bliv fri«. Et meget medrivende foredrag om familiens betydning. Efter kaffen med kringle og kokosmakroner fortsatte lægen sit foredrag. Kl. 17 var der afslutning på en god dag, som nok var de 200 kr. værd.

Vel hjemme igen, bliver jeg modtaget af Lorenz med et smil. Han er for tiden ved at lægge gulvfliser i fyrrummet og baggangen, det

lyser vældigt op, men er lidt hårdt for hans knæ. Peter Heinrich havde ringet og bedt ham om at pløje et par timer, og det gør han gerne, ligesåvel som han også har hjulpet til i høsten med at køre korn væk. Så er han ikke sat helt ud af spillet på een gang. Han deltager også aktivt i husholdningen.

Posten havde også smidt en lap papir i postkassen med påskriften »Thailand. 550 g. 32 DM«. Vi havde dagen i forvejen spurgt, hvad en pakke ville koste at sende med luftpost. Vores Jens bor i Chiang Mae for tiden med Sanne og deres to børn.

Så skulle jeg pløje Flensborg Avis igennem. Andre aviser holder vi ikke, men vi får »Landsbladet«, »Bauernblatt« og »Top agrar«.

Efter at have spist et par stykker rugbrød, med magert pålæg, uden smør (vi skal passe på vægten) og drukket kærnemælk (fra DK) og en kop the, ser vi TV avisen fra DK, bagefter er der en god musikalsk udsendelse på det tyske program. Nu skal jeg lige ind og åbne min computer for at se om der skulle være en e-mail. Vi kom på internettet i sommer, mest fordi at Jens og co. rejste til Thailand, og samtidig fik Helga og Torben at vide, at de kunne hente en 1 årig pige i Bolivia. I forvejen har de Magnus på 3 år, som de gerne ville give en lillesøster ved at adoptere. Det tog næsten 2 mdr. inden de alle fire kom hjem igen. Computeren fik jeg for knap 1 år siden og gik på kursus ved vores danske præst i Valsbøl, Niels Ebbe Huus. Vi var 5 damer, alle over 60 år, som blev indført i computerverdenen. Niels som er lærer i Aarhus, sender også af og til en e-mail, ligeledes Kirsten, som arbejder på Skejby Landbocenter ved Aarhus, sender af og til en hilsen, men ellers kan jeg bedre lide at tale med dem i telefon.

I eftermiddags har jeg så forsømt at vinke til min tyske nabokone, som plejer at gå forbi med hunden. Vi er 7 landmandskoner, som har dannet en håndarbejdsklub, der mødes på skift hos hinanden i vinterhalvåret. Jeg har været med de sidste ca. 10 år. Det var utænkeligt, da jeg kom til Sydslesvig for 41 år siden. Da kunne jeg ikke et ord tysk, men nu går det helt godt. Naboerne taler plattysk, jeg forstår det, men taler det helst ikke. Tre af os tilhører det danske mindretal, men hvis vi taler dansk sammen, føler de andre sig udenfor.

I formiddags havde Lorenz besøg af Karl Otto Meyer. Så snakker de især kommunalpolitik. Lorenz har for år tilbage siddet i kommunerådet sammen med K.O. Han kom med en indbydelse til præsentation

tion af Marie Meyers bog: »Hjertesprog. Erindringer fra grænselandet«. Jeg skulle ha' været med til ældremøde i eftermiddag. I dag var det hos Alwine Bracke i Hørup, ellers samles vi mest i Skovlund forsamlingshus.

Jeg går tidligt i seng og finder min lånebog frem. For tiden læser jeg Tine Bryld: »I den bedste mening«.

Så gik dagen til ende og jeg slumrer ind i min dejlige vandseng.

Gerda Lund

Skovlund

Røde Kors medhjælper

Jeg er 64 år gammel, opvokset og bosat i Ruhnmark i Angel – en lille landsby med 10 huse og 11 husnumre. Tysk skolegang i Oksbøl og Rylskov. Danskundervisning i Husby danske skole om aftenen sammen med de voksne, senere om eftermiddagen sammen med min søster. Så gik turen til Flensborg til den to-årige handelsskole. Uddannelse til »Bürokauffrau« på ZOB Flensburg GmbH. Efter en kort tid hos firmaet Stegner & Grundner ansat i en halvdagsstilling på bogholderiet på Flensborg Avis i næsten 13 år. Derefter fik jeg en heldagsstilling hos det Tyske Røde Kors i Flensborg som bogholder og »Mädchen für alles«. Jeg var der i næsten 17 år, til sidst som forretningsførerens stedfortræder. Gift, har 3 børn, 8 børnebørn, 1 oldebarn.

Jeg vågnede kl. 5.00, stod op og hentede avisen. Min dag begynder afhængig af, hvornår jeg vågner om natten. For det meste er Flensborg Avis kommet på det tidspunkt, og jeg henter den for at læse den på sengen.

Men idag blev det kun til en lille times tid til at læse avisen. Jeg skulle stå op kl. 6.00, spise morgenmad og gøre mig klar til dagens arbejde. Som pensionist har jeg tid tilovers til noget ulønnet arbejde til fordel for det Tyske Røde Kors, dvs. for bloddonortjenesten.

Bloddonortjenesten fra det Tyske Røde Kors kommer til Flensborg til 16 terminer i forskellige skoler rundt omkring i Flensborg. Desuden er der terminer i Kraftfahrtbundesamt og i Telekom. I skolerne

må vi benytte køkkenet, de andre steder må vi klare opvasken på anden måde.

Men idag var vi for første gang i »Hannah-Arendt-Schule« lige over for Exe. Der er 6.000 elever på denne skole, og de fleste er over 18 år gamle. Det må man være, når man vil være bloddonor. Da vi kom til skolen var alle parkeringspladser i skolens nærhed optaget. Vi fandt også indgangen til skolen og vore kammerater, der allerede var ankommet med en anden større bil. Vi har nemlig alt med os: Kopper, tallerkener, bestik, opvaskegrej osv. Og købmanden kommer med madvarer. Det er vores arbejdsgruppes opgave at sørge for mad og drikke for bloddonorerne. Vi dækker bord, vi har blomster og servietter med osv.

Når en bloddonor kommer til os, skal han først registreres, dvs. vi optager hans data, og han eller hun skal udfylde et spørgeskema. Så skal hun/han til lægen, der afgør om vedkommende må afgive blod. Først når hele proceduren er overstået kommer hun/han ind til os og spiser frokost.

Vi lærte meget om de unge menneskers spisevaner. De drikker næsten ikke kaffe, hellere the eller cola. De rørte ikke stykkerne med kogte æg, derimod tog de sig af rundstykkerne med ost eller skinke. Det hele gik bedre end vi havde regnet med, og 55 unge friske mennesker kom for at understøtte bloddonortjenesten. Efter at den sidste havde spist frokost hos os skulle vi pakke det hele sammen igen, vaske op osv.

Jeg var hjemme igen efter en arbejdsrig formiddag kl. 14.50 og fik sammen med min mand en dejlig kop kaffe. Så gik det ud i den friske luft, jeg fejede blade fra gårdspladsen. Vejret var fint for en oktoberdag, med solskin om formiddagen og kun lidt regn om eftermiddagen.

Om aftenen kiggede jeg i de bøger, som bibliotekets bogbus har efterladt her. Det måtte min mand ordne for mig, men ved hjælp af bibliotekaren har jeg fået noget godt at læse, det glæder jeg mig til.

Gisela Jessen

Husby

Pensionist i Slesvig

Ich bin hier in Schleswig am 1. April 1914 geboren und aufgewachsen. Mein Mann starb leider 1983. Jetzt wohne ich alleine in einer Senioren-Wohnanlage am Öhr, wo ich mich sehr wohl und geborgen fühle.

Nach dem schlechten Wetter zu unserem »Jahrhundertfest« von 1. bis 3. Oktober mit Sturm und Regen werde ich heute morgen von der Sonne geweckt. Das ist dann für mich die Zeit, aufzustehen. Der erste Blick morgens von meinem Schlafstufenfenster aus ist die Schlei mit der kleinen Möweninsel.

Heute sitze ich in meinem Wohnzimmer zum Frühstück (Knäkebrot mit Diabetiker-Honig und Tee) und lasse mich von der Sonne bescheinen. Neben mir liegt ein Patience-Spiel. Die Karten locken. Um den Geist anzuregen lege ich schnell mal eine Patience mit 104 Karten – Große Harfe –, doch das Spiel ging leider nicht auf. Bei flotter Radiomusik geht's dann ans Reinemachen, was ich ohne Hilfe noch schaffe. Dann bereite ich mich aufs Mittagessen vor, was wir unten im großen Saal einnehmen können. Wir haben wohl selber eine kleine Küche, doch wenn die Beine nicht mehr recht wollen, fällt das Einkaufen schwer. Die 85 machen sich doch bemerkbar. Das Essen schmeckt uns immer gut. Heute ist »Hacktag«, wozu es Kartoffeln, Soße und als Gemüse Schwarzwurzeln gibt. Vor und nach dem Essen wird sich dann eifrig unterhalten.

Seit 1945 bin ich im dänischen Verein, im SSF und später auch im SSW und »Husmoderforening«. Unsere zwei Kinder und vier Enkelkinder sind alle zur dänischen Schule gegangen. Der eine Enkel machte noch sein Abitur in Flensburg »Duborg-Skolen«. Ich fühle mich sehr dem Dänischen verbunden – genauso wie schon meine Eltern in den zwanziger Jahren. Ich liebe das Land und die Menschen wegen ihrer Gastfreundlichkeit, Zufriedenheit und Fröhlichkeit. Unseren Urlaub haben wir fast nur in Dänemark verbracht, zusammen mit den Kindern und Enkelkindern. Dann wurde ein kleines Sommerhaus gemietet, und wir lernten Land und Leute kennen. Mit einigen stehe ich noch im Briefwechsel. Ab und zu habe ich auch im Dänischen Sekretariat in Schleswig und Flensburg ausgeholfen, vor allem in der Wahlzeit. Wir alle beherrschen die dä-

nische Sprache. Bei mir geht es leider nicht mehr so flott, deshalb schreibe ich auch auf Deutsch.

Heute, um 15 Uhr, war ein Treffen im »Menighedshus«, wo wir nach einer gemütlichen Kaffeetafel entweder Karten spielen oder Lichtbilder sehen. Es wird oft auch vorgelesen und viel gesungen. Heute Abend sah ich nun um 20 Uhr im Fernsehen »Wunderschöner Norden«, Während ich dann später die Sendung »Biopark – Landwirtschaft-mit Zukunft« anschaue, lege ich so nebenbei nochmal eine »Patience«. Dieses mal ging sie auf. Als Abschluß des Tages sah ich mir noch den Film »Ein Kleid von Dior« mit Inge Meysel an. Ich gehe sowieso abends nie vor 24 Uhr ins Bett.

Edith Reincke

Slesvig

Dansk ønskedrøm i Dänisch Nienhof

Jeg er 56 år gammel og bor med Gerhard og 4 katte i et rækkehus i Dänisch Nienhof, landsbyen mellem Kiel og Egernførde lige ved Østersøen. Vi er begge pensionister, Gerhard på førtidspension og jeg som invalidepensionist. Vi har to børn, Kristin er sygeplejerske ved Kiel's universitetsklinik. Arne bor i Kiel og er gift, han har læst til økonom og arbejder i et forsikringselskab. De har begge ikke dansk skolegang, de forstår dansk, men taler kun lidt.

Jeg blev født 1943 i Kiel-Pries. Jeg havde tysk skolegang, indtil jeg de sidste to skoleår kunne skifte til Ejderskolen i Rendsborg, der fik jeg 1959 mit mellemskoleeksamen. Jeg kom fra et tysk hjem, men min far meldte sig lige efter krigen ind i det danske mindretal. Han var under krigen som civilansat gæst i Danmark. Han var ved Ålborg skibsværft og skulle vurdere om et skib (tysk) kunne repareres eller ej, han var uddannet bådbygger. Dér i Danmark lærte han dansk. Og de gav ham tryghed og kærlighed, selv om han var tysker. Da han heldigvis kom, såret, men i live ud af krigen, gik han med det samme ind i det danske. Der var møde i snedker Petersen's værksted og jeg kom derhen, da jeg kunne læse, til dansktime en gang om ugen. 1953

rejste jeg for første gang som ferie barn til København, 14 dage. Familie Christiansen på Slåenvej blev mine plejeforældre så længe de levede. Men jeg lærte rigtig dansk på Ejderskolen, selv om det blev kun de 2 år.

Gerhard kommer fra et rigtigt dansk hjem. Hans bedsteforældre var dansksindet. Han kom allerede som børnehavenbarn 1945 til Danmark på en bondegård, og da han kom hjem efter 3 måneder, kunne han kun sønderjysk og sin mor græd, men bedstemoder forstod, hvad han sagde. Han fik skolegang i Slesvigs Ansgarskolen, men måtte afslutte med en tysk eksamen, fordi hans forældre 1953 flyttede til Kiel-Pries. Gerhard's far døde under krigen i Rusland. Men ellers havde vi to jo ikke mødt hinanden.

Der var en tid, hvor jeg ikke fortalte, at jeg havde dansk skolegang, men det var også på grund af ressentiment. Nu har vi begge to vore sår som »Speckdänen« og måske derfor fik vore børn en tysk skolegang, men det har jeg også mange gange fortrudt.

Vi er begge medlem af SSF og SSW og Dansk Kirke. Men vi bor jo i Dänisch-Nienhof 25 km fra Egernførde, så rigtig er vi trods alt ikke med. Til daglig taler vi tysk med hinanden, kun med kattene fra Hvide Sande taler jeg dansk, der må jo også være en, som holder godt af mit dansk.

Den 5. oktober begynder for mig allerede efter midnat, det er tit, at jeg først læser Flensborg Avis så sent, da jeg har mest ro. Nu skal jeg skynde mig i seng. Gerhard, min mand, sover allerede, og i mit værelse venter vores gamle huskat Muschi. Hun vil gerne sove ved mig, vores andre 3 Norsk skovkatte, Aslak, Hugin og Ida ligger i dagligstuen. Dem havde jeg allerede sagt god nat. Nu ligger jeg der i mørke, stryger Muschi's hals og tænker på, at vi ønsker at rejse til Lemvig næste uge, kun nogle dage, fra torsdag til mandag. Vi skal bo i en lejlighed på Nørre Vinkel Hotel og forplejer os selv. Ved den lejlighed kan vi måske besøge Kirsten i Hvide Sande, hun er avler til vores Norsk skovkatte, men avler ikke mere. Vi skal bare sige hallo og tage en flaske vin og lidt slik med, det skal jeg købe endnu og tænke på det. Men så sover jeg endelig.

Det er Gerhard ved klokken 8, der vækker mig. Der er kun 7° udenfor, og solen skinner, og vi skal til Danmark, lige over grænsen og handle lidt. Det er kvart i ti at vi kommer afsted. Vi kører gennem Sporskifte til Padborg. Der skal vi lige til bager Bang. Det er 2 Schackenborg franskbrød, 1 rugbrød, 2 birkes, 2 alm. rundstykker og 6 wienerbrød jeg skal købe og 2 rundstykker med skinke og ost, som vi skal spise til vores te. Damen hos P. Bang er meget venlig, hun kender os snart. Nu skal jeg lige over gaden til den Danske Bank og hente nogle kroner. Den sidste 100 kroner seddel er lige skiftet ud hos P. Bang. Vi skal til Jens Petersen og se efter en farve til vores Veluxvinduer, men vi finder ikke den rigtige, så skal vi til Åbenrå og ikke til Sønderborg, som planlagt. Klokken er allerede halv 12, og vi holder pause på Oksekær rasteplads. Vi nyder solen, vores varme te og de dejlige rundstykker.

Så kører vi videre til Åbenrå. Hos Thiellesen får vi den rigtige farve og en god vejledning. Vi parkerer ved Føtex og går først i byen. Der er ikke så mange turister mere, og vi nyder det, at se på forretningerne. Men jeg skal alligevel ind til Inspiration og købe Georg Jensen's julepynt. Tilbage til Føtex skal vi spise lidt. Nede i butikken køber jeg nogle dagligvarer, og så skal jeg tænke på Hendes Verden, det ugeblad elsker jeg, og mange af opskrifterne er bagt og kogt efter, og Kristin strikker efter Hendes Verden's opskrifter til dame-og babytøj. Vi tager den gamle vej til Kruså, jeg skal lige ind til Rita. Her er der andre varer jeg køber.

Vi krydser grænsen ved Kruså, på den anden side (indrejse) er en lang kø. Det var næsten kl. 16, da vi kom over grænsen. Solen skinde endnu. Ved Hedeby rasteplads i nærheden af Vikingemuseet holdt vi vores sidste pause. Der var lidt te tilbage og Wienerbrød. Klokken 17.30 var vi tilbage. Så skulle alle ting pakkes i skabe, fryses ned, gemmes væk, og så skulle vi spise aftensmad. Vi spiser varm om middagen og brød med pålæg om aftenen ved kl. 19.

Vi ser »Tagesschau« kl. 20. Jeg tager Hendes Verden og læser lidt, ser på alle de dejlige opskrifter. Så ser jeg på Flensborg Avis og klokken bliver igen 24. Jeg er træt, øjnene falder næsten til, det sidste jeg læser glemmer jeg med det samme, men i morgen er atter en dag. Gerhard sover allerede, skovkattene også, men Muschi venter på mig, hun skal sove ved sin »mor«.

Nu har vi allerede den 6. oktober 1999, en ny dag, en ny dag-bogdag.

Når vi er på ferie (kun i Danmark), så glæder jeg mig at tale dansk og jeg nyder det, når man spørger: hvor kommer du fra? Men hvem kender Sydslesvig, nå Tyskland, ja alligevel Tyskland. Det er den feriestemning fra 1953 jeg fandt i Danmark, som jeg altid søger igen. Danmark er glæde og kærlighed for mig og især i København, så: tænk på mig, når du går over Rådhuspladsen. Tyskland, ja der blev vi født, der voksede vi op, der er vors familie, var vors arbejde, der bor vi, men tryghed det fandt jeg altid i Danmark.

Jeg mener, at man som Sydslesviger er rodløs, det tyske er daglig-dagen, men det danske er en ønskedrøm. Hvis jeg havde 3 ønsker, som måtte engang kunne opfyldes af en god fe, så ville jeg gerne leve i Danmark med dansk indfødsret, studentereksamen på Duborg-Skolen, og dansk skolegang for mine børn. Du må spørge: Hvorfor Duborg-Skolen og studentereksamen. Da min far fik at vide, at der var mulighed for dansk skolegang for børn fra Kiel-Pries, så var han meget begejstret. Peter var allerede ud af skole og lille bror Helmut først 5 år gammel, men jeg, jeg skulle skifte fra en tysk mellemskole til en dansk skole. Og all den mulighed man havde, som fx. realeksamen eller måske Duborg-Skolen med studentereksamen hvem ved, min far oplevede aldrig, hvad der blev ud af sin lille pige, han døde 1958. Det blev kun til en mellemskoleeksamen, så skulle jeg tjene penge. Og efter uddannelsen var det for sent, da ventede en Sydslesviger på mig. Gerhard.

Og hvad med min mor? Hun blev alene efter far's død. Da vi var lille, blev hun kaldt: Mami, senere Omi og til sidst »lille mor«. Hun blev begravet af en dansk præst, i Slesvig jord, på en tysk kirkegård. Der ligger kun en lille rød sten med indskrift »lille mor 1913-1997«.

Jeg tror, at det danske mindretal er glemt om 100 år. Det er historie, og man kann kun læse efter i arkiverne, lige som dette dagbog.

Ute Fischer

Dänish Nienhof

»Der er stadig brug for os«

Pensioneret skoleinspektør, Flensborg

Jeg er født 1929 i Damholm, Sydslesvig. Kom på Ansgar-Skolen i Slesvig 1936. Afslutning fra Duborg-Skolen 1946. Lærer-eksamen fra Skårup Statsseminarium 1953, lærer i Egemførde 1953-1961, skoleleder i Jaruplund til 1971, skoleinspektør på Jørgensby-Skolen, Flensborg, 1971-1991.

Der er mørkt, når jeg står op ved 6.30-tiden, og selv om der også er noget hyggeligt ved den mørke tid, så kan jeg ikke lade være at tænke på de næste 6 måneders fugtighed og kulde. I dag glæder jeg mig over, at jeg kom på golfpladsen i går sammen med min partner, – regn og fugt i dag! I dag rydder jeg så lidt op på altanen, idet visse sommerplanter lider under efterårsvejret; så bliver der plads til at sætte de sidste løgvækster til glæde for os til forår.

Når jeg går og pusler derude, er der tid til at lade tankerne køre.

SSF har nylig holdt landsmøde. Ingen nye ting. Genvalg i »toppen«, ingen visioner – de er jo så nødvendige. Også det sydslesvigske Samråd har haft møde – lukket som sædvanlig. Referatet melder også her: alt ved det gamle.

Ved middagstid lukkede jeg undtagelsesvis op for TV1: Danmarks Folketing åbnede sin samling med dronningemodtagelse o.s.v. Jeg beundrer det godt fungerende, uhøjtidelige demokrati; ingen fjendskab mellem partierne, respekt for hinanden. Alligevel var der en bemærkelsesværdig værdighed over åbningen.

I morgen skal Birgit og jeg til generalforsamling i Borgerforeningen med spisning og foredrag ved professor Bent Jensen, Odense. Selv om Borgerforeningens dygtige formand, Hardon Hansen (80), har meddelt sin afgang, stiller han nødtvungent op til valg for et år. Det har åbenbart været vanskeligt at finde en afløser, som vil kandidere. Måske har Borgerforeningen kørt sit traditionelle liv for længe uden fornyelser!

Så ligger der en e-mail, ja, der lå 2 i computeren! Vores datter, Lone, bor i Maputo med Leif og deres 4 børn. Vi vidste godt, at de var

ved at være Afrika-trætte, og nu meddeler Lone, at familien flytter til Århusegnen pr. 1/12. Leif beholder sit firma, – noget skal de jo leve af. Vi glæder os naturligvis til få dem herop, så vi kan følge familien tættere på. Lone og familien har været i Afrika i mere end 12 år!

Så fik jeg afleveret min afregning og beretning m.m. som værge for en gammel dame (91). Siden min pensionstid har jeg været værge for en række gamle dansksindede, som i mangel af nær familie skulle have en beskikket værge. Da jeg snart fylder 70 år, mener jeg, det er rigtigt at standse denne (ulønnede) opgave. Heldigvis fik jeg etableret en kontakt – til en »glemt« nevø i Hamborg. Han er nu beskikket værge fra 1. oktober, men først i dag kan jeg aflevere mine sager!

I aften skal jeg så studere Danmarks statsministers regeringsklæring og følge debatten, som altid foregår på værdig vis, – modsat i det land jeg er borger i. Her følger jeg naturligvis også dagens debat!

I aften har Dansk Skoleforening sit åbne Fællesrådsmøde med beretninger og valg. Jeg ved, at de vanskelige økonomiske kår vil præge mødet.

Chr. Lorenzen

Flensborg

Dansk gerning efter fyraften

Jeg er født 1916 i København. Kom 1. august 1962 til Flensborg, hvor min mand blev rektor for Duborg-Skolen, og jeg blev matematiklærer.

Jeg stod som sædvanlig op kl. 6 og gjorde mig i stand. Men det var dejligt ved 7-8-tiden at se solen farve himlen rød. Ellers er det nu blevet rigtig efterårsvejr. Jeg fik læst Flensborg Avis, og jeg fulgte vejarbejdet nedenfor.

Kl. ca. 8.30 da min hushjælp, danske Else Knutzen, var kommet, kørte jeg til SdU for at hente listen over bestilte billetter til forestillingen »Glasmageriet« i »Det lille Teater« på »Hjemmet« i Mariegade 20. Der var 38 forudbestilte, ikke mange. Jeg fik talt med Hans Jørgen Kellner om forholdene på »Hjemmet«, hvor vi i onsdags ryddede fuldstændigt op i vor kælder. Tøj, der var muggent, blev kasseret, gamle kulisser mm. ligeledes væk. Det bedste tøj blev sendt til rens-

ning og vask. Nu ville vi gerne forhandle med SdU om plads på 1.sal, hvor Skakklubben holder til. Den hører under Sydslesvigsk Forening, »Det lille Teater« under SdU, så der er rimelighed i forslaget.

Herfra kørte jeg til Krusaa efter min post hos »Rita«. Her hentes posten nu, efter at man sidste år lukkede postkontoret på den anden side af Flensborgvej. Så en tur til Padborg med et par øringer til reparation og køb af en Georg Jensen Juleuro 1999 til en gave.

Tilbage til Krusaa til Sydbank, hvor jeg betalte regning til teatergarderoben ABSALON i Bramdrupdam for leje af kostumer.

Så var forretningskørslen forbi, og turen gik tilbage til Flensborg, nu til Duborg-Skolen til pensionistkaffe. Vi var i dag kun 9, men snakken gik udmærket. Jeg fik købt billet til forestillingen »Margrethe I«, som Chili Turéll skal opføre på Duborg-Skolen mandag den 11. oktober kl. 20.

Jeg er så hjemme ca. kl. 11.45. Jeg får ført teaterets regnskab. Aase skal have kørepenge for turen til Tønning i onsdags, hvor vi var fire fra teateret. Billetterne til på torsdag er nu skrevet. Vi bliver foreløbig 39. Spisning her i huset foregår sporadisk.

Næste punkt var så at øve sig til prøven på vor kabaret »Musikken er af Hans Jørgen Henningsen«, som jeg har lavet. Jeg skal spille til de sange, Hans Jørgen selv synger og til fællessangene fra scenen, og selv skal jeg synge en sød lille sang »Do lille bæk« skrevet af Jens Andresen fra Kalleshave. Bækken løber forbi hans gård. Desuden er jeg konferencier. Kl. ca. 16 blev jeg ringet op af en dame, hvis navn jeg ikke fik fat i. Det var »Werbung«, sagde hun. Om »Det lille Teater« var interesseret i at være med til buskørsel om aftenen til evt. forestillinger. Jeg sagde på mit bedste tysk, at en bus jo ikke kunne køre i Mariegade. Nej, det skulle den heller ikke- det var de sædvanlige strækninger, de kørte på til teatertid. Det kostede 385,- DM om måneden at være med, så jeg måtte afslå; det havde vi ikke råd til.

Vejret blev nogenlunde, så det blev til en tur på kirkegården for at se til min mands grav. Han døde den 1. maj 1992; jeg savner ham stadig så meget, meget. Der så godt ud. Det gjorde der også på Jens Jessens grav, som jeg går forbi til Knuds grav. Jeg stopper op og sender ham en tak for hans danske gerning her. Han døde 1906.

Endnu engang sætter jeg mig til klaveret og øver på stoffet til vor kabaret. Formanden for »Borgerforeningen«, Hardon Hansen, ringede

og gav mig de sange, jeg skal spille til i morgen ved generalforsamlingen, hvor der inden generalforsamlingen skal være spisning, og bagefter skal professor Bent Jensen fra Odense tale om »Murens fald – Sovjets kollaps«. Jeg glæder mig. Vi skal synge: »Frihed er det bedste guld«, »Marken er mejet«, »Det lysner over agres felt«, »Nu er det længe siden« og »Jeg elsker den brogede verden«. Ind imellem alt dette har jeg fået læst »Jydske-Vestkysten« og »Berl. Tidende«, som jeg abonnerer på.

Jeg når lige at se den lille TV-avis på P2, for så at gå til prøven kl. 19 på »Det lille Teater«. Alt gik i godt humør. Aase og jeg kørte pr. taxi hjem, Aase til Margarethenstr. 22, jeg bagefter til Gertrudenstr. 1. Kl. er nu 21, så jeg fik set TV-avisen bl.a. med referat fra Folketingets åbning. Når lige at få ordnet regnskab for »Det lille Teater«.

Der ligger ingen samtaler i telefonsvareren. Kl. er 22, og nu God Nat og tak for i dag.

Else Fanø

Flensborg

»At rumme det, det tyske og det danske«

Jeg er 66 år gammel og pensioneret lærer(inde – det er ubegribeligt for mit gamle rødstrømpehovede, at det skulle være bedre at være lærer end -inde), dansk statsborger, men da jeg har boet her siden 1959 og i forskellige sammenhænge været aktiv sammen med tyskere, føler jeg også, at jeg har indoptaget en del tysk i min identitet, og jeg ville ikke være det foruden. Jeg blev sent uddannet, fordi jeg tilhører den generation, hvor mange forlod universitetet med en vielsesattest i stedet for et eksamensbevis, men så begyndte jeg på den Pädagogische Hochschule i Flensborg, da vort yngste barn var 3 år. Det blev en vigtig tid for mig og retningsgivende for mit liv siden, fordi jeg kom i nærmere kontakt med den tyske del af vor verden, hvilket ikke var almindeligt dengang, især ikke i rigsdanske kredse. Jeg husker, at en dansk præst i Sydslesvig sagde til mig, da jeg fortalte om noget jeg havde læst i Spiegel: »Jamen, Inger, hvordan kun du rumme det, det tyske og det danske?«. I 1971 blev

jeg lærer på en dansk skole i Flensborg, har været der hele mit lærerliv og været meget glad for det.

I dag bliver mit yngste barn 34 år. Mon det er på grund af fødselsdagen, eller fordi jeg er kvinde – mor – at jeg begynder med det? Men lad os så tage de andre med det samme: jeg har tre børn – ingen af dem er blevet i Sydslesvig, men de har alle udnyttet deres to-sprogede opvækst og underviser i tysk, én i Sønderborg, én i København og den mindste i London. Vores familie er ret usædvanlig deri, at alle tre har de samme partnere, som de havde for 10 år siden. Fire børnebørn.

Den 5. oktober har været en meget fredelig dag for mit vedkommende, hvilket var ganske rart – jeg er et hovedpinemenneske, og den var strid i dag. For min mand, Knud, var det derimod en usædvanligt travl dag. Vi lægger vægt på at have hver sin tilværelse og ikke altid rende i hælene på hinanden – så har vi også mere at dele med hinanden, når vi mødes.

Jeg læste Flensborg Avis til morgenkaffen i sengen – pensionisters privilegium. Den er hurtig at komme igennem og passer fint til morgenkaffen. Ikke rart at læse om valget i Østrig og Jörg Haiders store fremgang med det højrepopulistiske såkaldte Frihedsparti – et misbragt ord. Det var heller ikke rart at læse om – nej, ikke nedlæggelsen af Vanderup børnehaven, det ord bruger vi ikke, sammenlægning, hedder det, med Store Vi børnehaven. Og det er nok ikke kun Vanderup, jeg tænker på med beklagelse, men vor egen lille verden i Kobbermøllen med velfungerende skole og børnehaven, men ikke de store tal. Det vil have uoverskuelige følger (eller er de måske netop overskuelige) for danskheden i Kobbermøllen, om »sammenlægningerne« også træffer os. Vi er et stærkt dansk område, hvor der ved sidste kommunalvalg blev valgt en SSW-repræsentant ind på direkte mandat både i Kobbermølle og Wassersleben valgdistrikter. Men uden dansk skole som undervisnings- og mødested vil det være svært at bevare et dansk fortegn for sammenholdet. Eller vil det? Kunne det måske tænkes, at mange sydslesvigere ville føle sig befriede, hvis de kom af med os professionelle danske og vores påmindelser, der i nutiden er uudtalt, men alligevel hænger i luften omkring os (som beskrevet af Karin Johannsen-Bojsen i romanen »Himmel med mange Stjerner«): »kom nu til det møde – husk at tale dansk etc.« Og hvis på den

anden side det hele faldt til jorden uden indpiskere – så havde vel dankheden i Sydslesvig haft sin tid i historien – i hvert fald som bevidst nationalt mindretal.

Skrev på en artikel, jeg skal have færdig til et blad, vi med mellemrum udsender i SSW i Harreslev, og som jeg også skal være med til at redigere. Jeg er næstformand i bestyrelsen – vi ældre er stadig brugbare – det kniber med lysten og tiden hos de unge. Jeg skriver om den kulturelle mangfoldighed i Harreslev, et emne, der interesserer mig. Vi er en gruppe kvinder (tyske og så mig), der et par gange i måneden mødes med kvinder fra andre lande, der er havnet i Harreslev. De fleste er asylanter, der bor på »Berghof«, et flygtningehjem, der drives af vores Kreis, og derudover enkelte »Aussiedler«, de mennesker fra den tidligere Sovjetunion, der kan påvise en tilknytning til Tyskland og derfor får lov til indrejse og ophold.

Kom ikke så langt med artiklen og gik en tur for at klare hovedet.

Knud kom hjem fra pensionistbesøg på sin skole – min Altenkaffee er i morgen. Vi er begge to glade for disse regelmæssige besøg på vore skoler, som på den måde netop bliver ved at være vore skoler med vore kolleger – desværre er der ikke længere nogen af vore elever tilbage at hilse på men dem træffer vi heldigvis rundt i landet.

Vi så Folketingets åbning i fjernsynet – tænk at kigge fjernsyn midt om formiddagen – et andet pensionistprivilegium. Intet særligt oprivende ved statsministerens åbningstale – regeringen gør det udmærket, men har åbenbart svært ved at få budskabet solgt, som det hedder i vore merkantile tider. Oprivende var det derimod at høre Pia Kjærsgaard fra Dansk Folkeparti lufte et forslag om, at hvis et medlem af en indvandrerfamilie i Danmark begår en kriminel handling, så skal hele familien udvises. Det er gruopvækkende, at sådant kan høres fra Folketingets talerstol. Og endnu værre -give stemmer! Man er i Danmark så bange for højredrejning i Tyskland men burde hellere feje for egen dør.

Så lavede jeg middagsmad. Det passer os bedst at spise det største måltid midt på dagen – så er der ikke så meget at gøre senere på dagen. Vi er meget gode til at dele det huslige arbejde, hvilket egentlig er ret flot for en 71-årig mand, der i sin tid blev opdraget til, at alt lå parat til ham, og cyklen blev trukket ud til havelågen. Men det er stadig mest mig, der laver mad.

Vi hvilede os lidt – det kalder vi »at læse avis«, og vi har også rigeligt med læsestof at komme igennem. Foruden Flensborg Avis holder vi Information, Spiegel og Die Zeit plus forskellige sydslesviske og faglige skrifter.

Sidst på eftermiddagen kørte jeg til det før omtalte »Berghof«, hvor jeg hver tirsdag underviser asylansøgere i tysk. Uden betaling, forstås. Men kun kvinder, for mændene har mange flere muligheder for at komme rundt og tale tysk, kvinderne sidder fast inden for deres fire vægge og passer børn. Desuden ville det være meget svært at få kvinderne til at sige noget, hvis mændene var der også.

Jeg kom hjem og spiste lidt aftensmad sammen med Knud, hvorpå han tog til møde. Jeg læste lidt og slappede af foran fjernsynet – der findes gode programmer, i hvert fald af og til. Jeg så nyheder, danske og tyske, kulturmagasinet på Arte og senere lidt politik på Phoenix, der især beskæftigede sig med Lafontaine og den bog, han snart udgiver med frontalangreb på regeringen og især kansler Schröder. Det er en værre redelighed. Den rød-grønne regering har sikkert ret i, at det er nødvendigt at spare en masse penge, for nok er der flere penge i Tyskland, end der nogen sinde har været, men de går bare ikke i statens kasser, men de har kludret meget. Desværre fører det nok til, at vi får en konservativ regering i Schleswig-Holstein efter landdagsvalget til februar i stedet for den rød-grønne, vi har nu. Stadig hovedpine – and so to bed (allerede kl. 11), som Samuel Pepys plejer at slutte.

Inger Bruun Rasmussen

Kobbermølle

Stadig midt i organisations- og foreningslivet

Gennem 37 år var jeg lærer på det danske gymnasium Duborg-Skolen Flensborg. Jeg bor sammen med min kone i en lille by nord for Flensborg.

Stod op kl. 8 og nød, efter de sædvanlige ceremonielle øvelser i badeværelset, min morgenkaffe, mens jeg vanen tro greb morgenavisen, Flensborg Avis. Ikke overraskende berettede avisen om den fortsatte uro i forældre kredsen og om skuffede børnehaveforældre i Vanderup

som følge af Skoleforeningens beslutning om at sammenlægge/nedlægge Vanderup børnehaven med Store Vi. Hvornår rammer de økonomiske sparetider skolen i Vanderup? spørges der. Hvornår, tænker vi her i Kobbermøllen uvilkårligt, rammer det vor velfungerende skole her, det faste samlingssted for SSFs folkelige arbejde? Avisen kan også meddele, at Det sydslesvigske Samråd planlægger en stor Sydslesvig-konference her ved udgangen af det 20. århundrede, betitlet »Mindretallet i det ny århundrede«. Der har længe været talt og skrevet om svækkelse af solidariteten og samhørighedsfølelsen inden for mindretallet. År 2000, dette magiske årstal, vil givetvis her som der indbyde til at gøre status i et forsøg på at finde vore egne ben i den ny tid med dens udfordringer. Måtte det føre til fremadrettet klaring! Flensborg Avis synes mig at være uundværlig som daglig vidensformidler om mindretallet og lokalsamfundet. Man kan så undre sig over dens alt for ringe udbredelse i mindretallets rækker.

Efter morgens orientering skal et par ærinder nås inden det sædvanlige besøg på min gamle arbejdsplads gennem 37 år, Duborg-Skolen. Den første tirsdag i hver måned samles nemlig de nu pensionerede kolleger til en hyggelig snak over en kop kaffe og et stykke brød i det store frikvarter sammen med de aktive lærere, der står midt i skolearbejdet. Man får en snak om de nu praktiserede undervisningsformer. Det tværfaglige samarbejde og projektundervisning står i centrum og de dermed forbundne pædagogiske udfordringer. Der lyder et lidt mismodigt suk fra en kollega, der synes, at de danske sprogkundskaber hos mange elever er blevet ringere end førhen på vort danske gymnasium. Til trøst betror jeg ham, at den påstand også er hørt førhen.

Sen middagsmad, som min travle kone har forberedt. I løbet af eftermiddagen møde med min medredaktør af Duborg-Samfundets årsskrift. Årsskriftet formidler og fastholder kontakten skolens gamle elever imellem, og mange frivillige bidrag fra disse muliggør at udsende skriftet hvert år op mod jul. Da det er overstået, venter en samtale med den tidligere skoleleder i Kobbermøllen, Bodo Daetz, om vort fælles projekt »Industrimuseum Kobbermølle e.V.« Bodo Daetz, der har reddet den enestående samling arbejderhuse fra den gamle Kobbermøllens tid, rækkende helt tilbage til 1700-tallet, har gennem længere tid indsamlet kobbertøj, som det blev fremstillet i Kob-

bermølleværket. Disse er nu udstillet i et lille museum. Vore bestræbelser i den ovennævnte forening, hvor jeg er formand, er så rettet mod at erhverve en af de gamle fabrikshaller for der, ved indsamling af tidligere tiders værktøj og maskiner at etablere et større industrimuseum. Vi har vist en lang vej at gå for at skaffe tilstrækkelig politisk opbakning fra kommune og Kreis o.s.v., der kan åbne muligheder for økonomisk støtte. Selv i en økonomisk velkonsolideret kommune som Harreslev skal der gøres et solidt benarbejde.

Så er det tid til aftenmaden før møde i Sydslesvigsk Museumsforening kl. 19 på Jaruplund Højskole. Nogle af bestyrelsen nåede endda et foredrag af museumsinspektør Lennart Madsen om de sønderjyske byer i middelalderen. Det blev sent, inden jeg kom hjem, for vi samlede sluttelig i forstanderens hyggelige stue og vendte over en kop vin det dagsaktuelle spørgsmål omkring Centralbibliotekets og Skoleforeningens uenighed i forbindelse med biblioteksbetjeningen på skolerne. Stridsspørgsmålet signalerer nok en gang den svaghed, at vi i Sydslesvig er et opsplittet institutionsmindretal, der mangler en fælles indramning og styring.

I dag mødtes min kone og jeg kun ved måltiderne. Det sker ikke så sjældent, for hun har også nok at gøre i forskellige sammenhænge i vor travle dagligdag, som vi trods alt holder af.

Knud Arne Rasmussen

Kobbermølle

Ældreklub i den gamle skole

Jeg er 64 år gammel og bor i Hørup i den forhenværende danske skole, hvor min mand var skoleleder fra 1956 til 1969 og derefter lærer i Valsbøl danske skole.

Den femte oktober var lidt hektisk. For to dage siden var det min fødselsdag, hvor alle fire børn med familie var til stede plus nære venner. For at lette lidt på det hele med 20 personer fik vi bragt maden fra kromanden i Valsbøl. En af vore sønner, Aage er gift med Astrid og bor i München. Dem ser vi jo ikke så ofte. De har en lille datter og søn. Vores svigerdatter har det meget svært med at forstå, at vi taler dansk, højtysk og plattysk mellem hinanden, når vi er sam-

let og mener, at når vi kan tale tysk, så kan vi jo alle tale tysk. Desuden har Aage og jeg fundet ud af, at det er utrolig svært at tale på tysk med hinanden, når det hele ellers foregår på dansk. Aage og Astrid tog afsted til Hannover til middagstid. I Hannover bor Astrids forældre.

Om eftermiddagen havde jeg inviteret til ældremøde hos os. Vi hyggede os med kaffe og kager og sang flittigt af seniorsangbogen. Jeg er formand for Skovlund Ældreklub. Vi holder møde en gang om måneden. Sommetider bliver vi inviteret ud til private hjem. En gang om året har vi en fælles udflugt med Medelby Ældreklub, vi har adventsmøde sammen med de andre foreninger. Fra Sydslesvigsk Forening bliver vi inviteret til hyggemøde i Lyksborg eller Tarp engang om året. Desuden mødes vi til onsdagsmøde engang om måneden hos vores præst Niels Ebbe Huus med kone Inger. Der er gerne kendte personer, som fortæller om deres liv eller arbejde, eller man fortæller om en rejse og viser lysbilleder.

Efter at vores ældre damer var blevet kørt hjem igen, tog Aage og jeg til Flensborg til vores datter Aase. Der havde vi en hyggelig aften med lidt kortspil.

Det var så min femte oktober.

Alwine Bracke

Hørup

Dagbog fra diasporaen

Jeg er nu 77 år gammel og bor i Kappel. Jeg er tysk statsborger og opvokset i Angel, har været tysk soldat i 5½ år, blev lærer efter studium i Kiel, først 3 år i Slesvig, derefter 7 år i landsby-skolen Isted og fra 1958 skoleleder på Kaj Munk-Skolen i Kappel, pensioneret 1989. Jeg er gift med Anni, vi har 3 voksne børn. En datter er lærer ved Duborg-Skolen, de to drenge er begge på Sjælland.

Jeg vågnede lidt i 6. Jeg har et soveværelse for mig selv. Jeg snorker – siger min kone, jeg lider af søvnforstyrrelser siden krigens tid, og min kone har et langt større søvnbehov end jeg. Alt dette bevirkede, at vi nu sover hver for sig igennem årtier.

Vi holder to aviser, »Flensborg Avis« og »Schlei Bote«. Ret så præcist kommer de hver morgen kl. 05.30. Et blik på uret siger mig, at aviserne er kommet. Jeg lister ned ad trappen for at hente de to blade og går i seng igen. Så er der en times avislæsning, mens min kone sover trygt i den anden ende af huset. Der er ikke de store nyheder i bladene i dag. Man er jo velorienteret, når man har fulgt nyhedsudsendelser i TV på 4, 5 eller 6 forskellige kanaler.

Tendensen i begge blade og i flere artikler er at riget fattes penge, altid, både nord og syd for grænsen. Ret så besynderligt, synes jeg, er, at den private velstand stiger støt hos de allerfleste, og de offentlige kasser er tomme. Det er i længden en uholdbar diskrepans. At det ikke kan fortsætte ad denne vej, har man omsider opdaget. Alle ved, at der skal spares, ganske klart. Men ve', at man selv bliver ramt, personlige almisser, måske endda ofte medfører store ramaskrig. Vi er blevet mere og mere individualister og egoister i de senere årtier. Altfor mange har sagt farvel til den kristne livsidé også at sørge for sin næste. Alle råber op om solidarisering. Men virkeligheden ser anderledes ud. Det frivillige arbejde har tit trange kår, nonprofit arbejde er ikke dagens løsen.

Jeg har jo en politisk fortid i Sydslesvigsk Vælgerforening – SSW. Medlem siden oprettelsen i 1948, i årtier distriktsformand, kommune- og amtsrådsmedlem og landsformand i SSW i 14 år. Det er klart, at politiske spørgsmål i al almindelighed og sydslesvigske i særdeleshed har min store interesse.

I dag er der en 5-spaltet artikel i Flensborg Avis med overskriften »Ikke moden til nyt samråd«. Det Sydslesvigske Samråd er en sammenslutning af organisationer og institutioner, hvor demokratisk valgte delegerede (mest formænd) drøfter fælles anliggender. Anlægs- og driftsbudgetter står til diskussion. Meget vigtigt er den nødvendige gensidige orientering. Højskoleforstander Bøgh-Anderesen ønskede mere demokrati i mindretallet. Basis, dvs. alle medlemmer skulle gå til valg og vælge et sydslesvigsk parlament. Det blev aldrig til noget, af forskellige grunde. Jeg mener nu heller ikke, at den statslige demokratiopbygning direkte kan overføres til mindretallet i Sydslesvig.

Det sydslesvigske selvansvar synes at være helt i orden. Men det kan gå så vidt, at man får en slags skyklapper på, tænker kun i de

egne baner og glemmer for ofte Sydslesvigs tarv som helhed. Det er da ikke uden baggrund, at man hører ordet »hver trækker sin egen bananvogn«. Den tyngende økonomi i de seneste år giver samrådet en stor opgave, og den skal løses. Der kræves et mere forpligtende samarbejde (Heinrich Schultz), man må rykke tættere sammen. Man må videreudvikle forhandlingsmetoden (J.K. Hansen). Jeg ønsker god arbejdslyst i den kommende tid! – Til sidst en tilføjelse: Samrådet er ikke samtaleemne blandt de menige medlemmer. Samrådet er dér faktisk et ukendt fænomen. Efter nyhederne kl. 7 er det slut med at ligge i sengen. Efter morgenmaden går jeg i gang med at forberede middagsmaden. Vi spiser ved 12-tiden. Det er jo ingen sag at lave mad i disse tider. El-komfur, mikrobølgeovn, køleskab, fryseskab og flere butikker med friske varer i nærmeste nærhed gør det tidligere anstrengende og også endeløse arbejde legende let.

Vi spiser de traditionelle retter, oftest med moderne islæt og jeg gør mig megen umage, også med at smage til med forskellige krydderier. En gæst roste min mad på denne måde: »restauranterne i Kappel må anstrenge sig, hvis de vil leve op til din madkunst«. Det var pænt sagt af et høfligt menneske, men den rene overdrivelse.

Så er der kontortid. Jeg skriver brev til Harry Dethlefsen. Han er Kappels borgerforstander gennem mange år. Han blev nu udmærket med den tyske fortjenstmedalje. Og så vil jeg da ønske til lykke. Han er en god mand, en man kan stole på. Jeg har altid haft tillid til ham, og vi havde et fint samarbejde med ham i byrådet. Han er SPD'er, men han kunne nu godt være en af vore egne. Harry fik nogle gode ord med på vejen.

Så til posthuset med dagens to breve. Undervejs standsede jeg op flere gange. Gode venner deriblandt en tidl. elev vil gerne have en snak. Kappels gågade præges af turister, barnevogne og pensionister i snak. I øvrigt: hovedsamtaleemner, når pensionister er sammen: udflugter til fortiden og ellers sygdom.

Hjemme igen er der »Sherry-time«. Mens måden bliver færdig på komfuret, sidder vi to gamle og nyder tilværelsen. Posten åbnes, »Schleswag« meddeler, at gas er blevet dyrere og ellers reklame. Igen farvestrålende pjece fra et lotteriselskab at jeg er faktisk blevet millionær. Det står der bogstaveligt med navns nævnelse, jeg skal blot købe en lodseddel. Min kone ventede igen forgæves på en meddelelse om,

at der er bevilget et kurophold fra sygekassen. Hun dør meget med en dårlig ryg. Så spiser vi med et glas vin til – »man gönnt sich ja sonst nichts«, vi tillader os jo ellers ikke ret meget. Efter spisningen ordnes køkkenet og så ovenpå med blade og en bog. Man får sig en lille lur, og der er læsetid igen. – Eftermiddagskaffe, to kopper og en småkage til.

Så igen en gåtur langs havnen og gennem byen. Undervejs besøg hos frisøren, en dyr kop te, når man tager i betragtning, hvor få hår der er tilbage på mit hoved. Ved 18-tiden aftensmad, resten af dagen går med snak, TV, radio og læsning. Vi går i seng mest mellem 10 og 11.

Vi lever i tyske omgivelser. Hvad så med det danske? Som nævnt, så holder vi »Flensburg Avis«. Det er den danske budbringer, den holder forbindelsen vedlige med det sydslesvigske danske samfund og det danske i øvrigt. – Dansk TV ser vi hver dag. Fjernsynet gør, at vi føler os så afgjort som medlem af det, som jeg vil betegne som den danske familie.

Og ellers? Så gik med den 5. oktober igen en dag, hvor vi talte eller hørte ikke et eneste dansk ord udenfor vort hjem. Det er nok et fænomen for mange i Sydslesvig, det er de barske vilkår for at leve i diaspora. For en del år siden benyttedes ordet fyraftensdanske. Det var der noget nedsættende i og brugtes for at karakterisere folk som viste deres danskhed kun om aftenen ved møder, sport etc. Jeg tænker på min efterfølger i SSW og i byrådet. Da vi drøftede ordet fyraftensdanske, fortalte han mig, hvordan hans dag var gået. Han er tømrer, kl. 6 ud af huset, arbejdspladsen var i Lyksborg. Hele dagen på byggepladsen foregik på tysk. Hjemkørsel, brusebad, aftensmad, og fra kl. 18 til 21 byrådsmøde og en enkelt øl bagefter. Der var faktisk ikke mange chancer for at benytte det danske sprog. Noget han har tilegnet sig med noget besvær.

Gerhard Wehlitz

Kappel

Pensioneret landbrugskonsulent

Jeg er født 1936 i Langbjerg ved Flensburg. Jeg bor sammen med min kone Eike i Lyrskov i et hus, vi byggede i 1968. Siden 1963

og i godt 30 år har jeg været landbrugskonsulent indenfor Fælleslandboforeningen for Sydslesvig. Siden 1. september er jeg førtidspensionist. De sidste knap 5 år har jeg medvirket ved danske støtteprojekter for landbruget i Rusland.

Jeg stod op kl 7.15 og tog mit sædvanlige morgenbad. Derefter gik jeg min daglige morgentur (efter anbefaling af kiropraktoren p.gr.a. ryggen), inden jeg spiste morgenmad: toast og te, læste Flensborg Avis og Schleswiger Nachrichten.

Derefter ringede jeg med Søren Bech i Landbrugets Rådgivningscenter i Skejby for at drøfte nogle ting vedr. projektet i Sjotkusa/Rusland, hvor jeg sidst har været i august for at høste forsøg i kartofler. Han rejser selv derop i morgen.

Kørte derefter til Harreslev til en dansk kiropraktor p.gr.a. problemer med højre skulder. Jeg fik en grundig massage, der nok skal hjælpe. Hans behandlinger plejer at virke. Traf i venteværelset en gammel skole- og legekammerat Holger Geipel. Vi drøftede vore familier og egne legemlige skavanker! Efter besøget her gik jeg en tur på kirkegården med en buket: mor ville i dag være fyldt 97 år.

Kørte derefter over grænsen for at købe lidt ind i Brugsen: Mælk, ost, smør, juice, sild samt ugeskriftet Søndag. Var i banken for at sende et tilskud til vor søn Kim, der læser psykologi i Århus. Hans SU udløber, så han får brug for lidt kapital hjemmefra. På hjemturen var jeg i apoteket for at købe en ispose til behandling af skulderen. Den er lidt øm efter massagen.

I løbet af eftermiddagen skrevet læserbrev til Flensborg Avis for at beklage, at næsten ingen danske organisationer havde været til stede ved den store hundredeårsfest i weekenden i Slesvig.

Til aften fik vi lammekoteletter. Hentede forleden et lam i Vesterhever i Ejdersted. Det er nu kommet i fryseren, men vi har endnu lidt tilbage fra det forrige, der nu skal fortæres. Om aftenen igen til Flensborg til russiskundervisning på Duborg-Skolen hos Kirsten Jensen. 8 deltagere.

Kom undtagelsesvis sent i seng (24.00) p.g.a. en amerikansk krimi »Skorpionen« i fjernsynet.

Chr. Paulsen

Lyrskov

SSF-amtsformandens dagbog

Jeg er født i Danmark, gift med en sydslesviger og har arbejdet mange år som ungdomskonsulent. Nu er jeg pensioneret. Vi bor Rabenkirchen i Sydøstangel.

Det er bælgravende mørkt, da jeg vågner – klokken er syv. Man skutter sig, dog står man op, for hvert minut bliver det lysere, og man kan skimte naboens ænder, der går ude på marken, det gør de iøvrigt hele døgnet rundt. Det kan de også kun gøre, fordi ræven er totalt udryddet på grund af sygdommen hundegalskab. Egentligt lidt synd, at der er brudt ind i naturens orden!

Efter morgenmaden læses aviser. Dagens trykte nyheder får vi gennem Flensburg Avis og Schlei Bote. Den tyske avis holder vi for at være lokalt orienteret. Som pensionist har man god tid til at læse sin avis. Interessant var blandt andet, at landet Schleswig-Holstein ifølge Institut der deutschen Wirtschaft in Köln havde et underskud på 10.502 DM pr. indbygger. I Kappel området, hvor jeg bor, er der 1082 personer arbejdsløse, – eller 9,6%, – det er utroligt, da man i sidste week-end udgave af Schlei-Bote kunne tælle 74 ledige jobs. Dog findes de opslåede stillinger hovedsageligt indenfor de mere krævende uddannelsesområder, og for yngre folk. Man må ikke gerne være over 35 år. Man priser sig lykkelig for at være ude af den arbejdende produktive alder. »Flensburg Avis«s overskrifter beretter om nedskæringer i tilskudene til arbejdet i bl. a. det danske mindretal, hvilke kan få katastrofale konsekvenser for det danske arbejde i Sydslesvig.

Dagsprogrammet for idag: kl. 11.30 kommer Dansk Centralbiblioteks bogbus, bøger skal byttes, tid til en lille snak med bussens personale, det er altid så hyggeligt. Bogbussen med de danske farver påmålet er god reklame for det danske arbejde, når den kører rundt i landsdelen. Bogbussen bringer den danske bogskat ud i landsdelens forskellige egne. Bogens betydning for opretholdelse af det danske sprog har i dag, som for 80 år siden, samme aktualitet.

Kl. 14.00 aftalt møde i Slesvig på det danske sekretariat. Drøftelse af amtsorganisationens arrangementer i de kommende måneder. Et eftermiddagsprogram for alle over 60 år i amtet har fået 100 tilmeldelser. Mødestedet Angelner Hof i Satrup. Underholdning ved kunstnerne Tove Hyldgård og Tonny Landy med operettemelodier, musi-

cals og danske sange, – selvfølgelig mangler det sønderjyske kaffebord heller ikke! I forbindelse med Schleswiger Jazz Herbst har Sydslesvigsk Forening en koncert med Svend Asmussen og kvartet i Slesvig Idrætsforenings træningshal.

På hjemvejen fra Slesvig skulle der tankes benzin på. Der er intet sted, der opstår så mange tanker, som når man sidder alene i bilen og kører, – dér laves ofte de bedste taler og oplæg til manuskripter. Tankerne i eftermiddags gik bl.a. ud på, efter at have drøftet foreningsanliggender med amtssekretæren: Hvor står det danske foreningsarbejde i Sydslesvig i dag, set fra ens eget vindue? Der er mange, der er villig til et medlemskab i en dansk kulturel forening, men uden at føle sig moralsk forpligtet til at deltage i foreningens arrangementer!

Grundene hertil kan være mange, jeg vover den påstand, at det for manges vedkommende skyldes, at der mangler en baggrundsoplevelse igennem hjemmet og familien. Roden til fællesskabet og behovet for samværet med ligesindede mangler!

Oftest spørger man sig selv: For hvad og for hvem gør man foreningsarbejdet? Det kaster ingen finansiell løn af sig. Gør man det for sagens skyld – for ens egen skyld – eller for at glæde andre???

Resultatet af tankerne bliver en sammenblanding af det hele og meget mere.

En dag går til ende med mange oplevelser og man minder sig selv om, at man har det ganske godt, – vigtigt er, at helbredet er i orden!

Preben Vognsen

Ravnkær

»For de gamle, som faldt, er der ny over alt«

Jeg er født 1916 i Gadbjerg i Vejle amt. Efter eksamen fra Vejle Forskole-seminarium 1938 og ansættelse som lærer i Danmark kom jeg til Uffe-Skolen i Tønning, Sydslesvig 1946 som lærer i grundskolen og realafdelingen. Her virkede jeg frem til sygepensioneringen i 1980.

Jeg står op kl. 6.50, åbner vinduet mod øst på fuld gab: smuk efterårs-morgen. Nynner Ingr. Schr. Hansen og Martin G. Sneideres »Tak, Gud,

for denne lyse morgen ...«. Lukker op for Danmarks Radio, program 1, hører udsendelsen »Ved dagens – begyndelse« – 5 min. I denne uge med folketingsmedlem, formand for Kristeligt Folkeparti Jann Sjursen. Han minder om den gode tradition med en gudstjeneste forud for Folketingets åbning, som netop finder sted i dag. En lejlighed til for MFer, ministre og radiolyttere at bede Gud om hjælp til et godt folketingsarbejde.

Kl. 7.00: DK-radioavisen melder om valg i Østrig med skred mod højre, strid i SPD-toppen i Tyskland, uro i Tjetjenien og i Østtimor. Stigende vold i DK og andre lande. Så bliver der tændt for den elektriske kaffemaskine, så kaffen er klar efter morgen-brusebadet. »Flensborg Avis« er bragt til døren. »Husumer Nachrichten« og »Kristeligt Dagblad« kommer senere på dagen.

Så er det tid at tage cyklen og køre de ca. 400 m her fra den gamle Uffe-Skole – hvor jeg bor – hen til den nye, hvor børn og lærere samles til morgensang. Jeg ledsager på hhv. orgel og klaver. I dag: »Nu falmer skoven trindt om land«, og »At dyrene i Afrika«. Alle synger flot med.

Kl. 10.00–13.00: Følger udsendelserne fra Christiansborg. Mit gas-komfur virker fint, så jeg steger frikadeller, koger kartofler og gulerødder. Æblegrøden er kogt og afkølet. Og middagsmaden smager. Ligeså middagssøvnen.

Telefonen ringer: skoleinspektør Grethe inviterer med på en gåtur på diget langs Ejderen v. Olversum. Pragtfuld tur med frisk luft, blå himmel, andetræk lige over vandoverfladen. Udflugtsbåden »Seehund« fra Tønning på vej ind fra sin tur ud til sælbankerne og Ejderdæmningen. Pludselig opdager vi en farvestrålende regnbue – i hel halvcirkel og står stille og betragter den. For øvrigt bekymrer det os, at Ejderen bliver smallere og smallere. Siden broen mellem Ejdersted og Ditmarsken (v. Tønning) og dæmningen m. sluse ml. Follervig og Ditmarsken blev færdigbygget i 1973, er der aflejret »slik« i store mængder på begge bredder ved Ejderen. En sejlrende bliver vel holdt åben endnu mange år, selvom de store rejekuttere har valgt at anløbe Havneby på Rømø i stedet for hjembyen Tønning.

Vi cykler hjemad og diskuterer undervejs danskhedens fremtid her i Ejdersted, hvor elevtallet i skolerne gerne skulle stige igen.

Hjemme igen. Telefonen ringer: Formand for SSF spørger: vil du

med på litteratur-læse-holdet i år? Tema: islandsk litteratur? Ja tak!
Begynder 11.11. på Uffe-Skolen.

Før aftenmaden må jeg forberede musikundervisning af 2 børn og 1 voksen i morgen. Glæder mig også til at være med til andre ting, kalenderen byder på i denne uge: fælles menighedsrådsmøde for Sydvestkredsens danske kirker; vor tidligere præst Flemming Møllers fødselsdag i Padborg; SSHs høstfest i Husumhus; lørdag 6 timers kristendomskursus i Flensborg med emnet Luther – Bach, og så endelig gudstjenester i Tønning og St. Peter på søndag med mig som organist. Præsten er Preben Mogensen.

Da min søster nu lige ringede, kunne jeg kun sige, at jeg er meget taknemlig for så gode oplevelser og et forholdsvis godt helbred. – Så kigger jeg valgresultater i både tysk og dansk TV, fik læst en bid af Helle Stangerups bog »Christine«, og så er det sengetid.

Svært at falde i søvn, når tanker om Sydslesvigs fremtid tvinger til evaluering. Hvad var, hvad er og hvad bliver der af dansk selvbevidsthed? I 1946, et år efter afslutningen af anden verdenskrig, kom jeg til et forarmet Sydslesvig, materialt set. Nøden gabte imod os. Mange mødre sad alene med en flok børn, som ofte måtte gå sultne i seng, om vinteren frøs de p.gr. af mangel på tøj og brændsel. Mændene var faldet på slagmarken eller sad i fangenskab. Men flertallet havde et håb, der holdt dem oppe: de øjnede en genforening med Danmark. Børn strømmede til den danske skole, de voksne kom til danskundervisning, og – vi sang, sang os sammen. Sangen skabte en smittende glæde og fortrøstning midt i alt det triste.

Børnene fik tilbudene: FDF for drengene, Spejderarbejde for pigerne, korsang og orkester for alle. Vi var 17 lærere ved Uffe-Skolen, sydslesvigere og rigsdanske i et frugtbart team. Ungdomsforeningen blomstrede, SSF voksede. Den danske kirke fik egen præst. Politisk var det selvfølgelig svært at finde sig til rette under én – dansk-sindet – hat for folk med helt forskellig fortid inden for politikken – fra det yderste venstre til det yderste højre.

Som årene er gået, og genforeningshåbet brast, har mange i resignation sluppet den nære kontakt med det danske og sendt deres børn i tysk skole. Stadig har dog en god flok deres faste plads i de danske rækker. Om de kan og vil holde ved, når den tyske dominans er så overvældende, og man vistnok ikke er helt klar over mediernes mas-

sive påvirkning? I de fleste hjem lukker man tiest op for tysk TV og radio, tyske aviser, bøger og blade er de gængse. Og dog! Vi glædes, hver gang vi mødes, og vi er taknemmelige for alt det gode, vi har at mødes om. Derfor synger vi frimodigt videre: »for de gamle, som faldt, er der ny overalt«.

Astrid Schjødt Pedersen

Tønning

»Ved det yderste dige«

Jeg er 64 år og vokset op i Sydslesvig. Jeg er pensioneret lærer, gift og vi bor ved yderdiget i Vollerwiek, Nordfrisland.

Klokken var omkring de 7, da jeg vågnede, og efter at have ligget og sundet mig, stod jeg op og syslede lidt rundt. Det øsregnede, men da vi har besluttet at starte dagen med en rask trave- eller cykletur, trak jeg i regntøjet og gik. Regnbygen var holdt op, og da jeg kom over diget, kunne jeg se 9 rejekuttere på række på vej ind, de havde tændt lanternerne. Den sidste var tæt på og havde fanggrejet ude endnu. Vandet var ved at gå. Drivslet lå et stykke over asphaltvejen, så der har været ret høj vandstand. En kæmpeflok schoostere og en del andre vadefugle sad på de frilagte schlikflader og fløjtede. Jeg nåede lige at komme hjem, så styrtede det ned igen. Margarete var cyklet til postkassen ved kirken og kom heldigvis også hjem ved samme tid.

Ved morgenmaden snakkede vi om mødet i skolen i aftes. Der var et godt fremmøde med de 32 personer og stemningen blev helt hyggelig. Hvor er der mange søde og rare mennesker – og så var vi igen ved det tema, der har forfulgt os siden foråret – skolelukningen.

At de kunne finde på at lukke en skole, med sådan en flok dejlige børn og forældre. Det kommer vi ikke over. At præsten ikke kunne se det – men han har nok ikke haft nok konfirmander herude.

Efter kaffen tog jeg til Garding – i bil, vejret var for usikkert til at cykle. Det regnede stadig, men da jeg kom til parkeringspladsen bag Waigandt, skinnede solen. Først tog jeg til Polster Schmidt. For at få kantet stolehynderne til sommerhuset. Der snakker vi plattysk, også en ældre dame, der kommer snakker plat. Hos urmageren henter jeg mit ur. 80 DM koster reparationen- det var harsk. Fru Schulz taler

tysk, hun fortæller om århundredsfesten i Slesvig, som de har været til.

Derefter render jeg til TV Siemens for at hente den bestilte gramfonnål – tak spids – 78 DM – jeg vil knap nok tro mine ører. Med Hauke Siemens snakker jeg også plat.

Så ned til Reiffeisen efter mårfor skrækker. De har dem og forholdsvis billigt – en til 63 og en til 29 DM – jeg tog dem begge – så må det da hjælpe på udyret i sommerhuset.

På vej til Volksbank møder jeg vores tidligere naboske Trautel Grehm – der er torvedag, så gud og hver mand er undervejs. Med Trautel snakker jeg plat, hun svarer tysk for hun kommer oprindeligt fra Rhinlandet. Så kom Sophie og Cornils Christian, de havde allerede været på Torvet og handlet. Vi fik også en lille hyggesnak på plat.

Hjemme sad Fru Gloy fra Spannbüllhof. Selvom fru Gloy er gammel Vollerwieker, taler hun kun tysk, hun er jo bondedatter fra en tid, da det var fint at tale tysk. P.g.a. besøget blev vi lidt forsinket med middagen. Margarete havde lavet pandekager og æblemos, lækker – men det mætter godt med det grove mel, vi spiser jo kun økologisk mad, og den er der ligesom mere hold i. Derfor tror jeg ikke det bliver dyrere i det lange løb end alt det andet bras, det er nu heller ikke det det kommer an på.

Jeg gravede nogle roser op, og da jeg var i gang med røflen (spade på ejderstedsk), kom Wilhelm Detert cyklende forbi. Han ville høre om vi kunne bruge et par henkogningspærer – al deres frugt er også blæst ned. Med Wilhelm snakker vi dansk og plat. Også han kom igen til skolelukningen. Ja – man må jo søge langt omkring, for at finde et motiv til den idioti, det er at lukke en velgående skole for at redde Garding, selvom alle måtte vide, at det ville gå galt.

Så skyndte jeg mig at cykle med roserne til Dreyers – de var ude i haven, så det passede godt. Fru Dreyers syntes at mødet i aftes havde været meget hyggeligt. De har aldrig før været til noget i skolen. Fru Dreyers snakker tysk- hun er kunstmaler og har et dejligt galleri. Han snakker gerne plat, selvom det er Hamborg platt.

Så blev det da aftensmadtid. Vi spiser rugbrød med ost som pålæg – dertil en masse agurk og tomater. Medens vi spiste og snakkede, spøjte skolelukningen igen. Gad vide hvornår vi er færdige med den.

Nu sidder vi inde – Margarete strikker og jeg skriver dagbog – klokken er 21.00.

Det blev en rigtig solrig eftermiddag – men p.g.a. æblerne og alt det roderi fik vi nu ikke megen sol, hvis det i morgen igen bliver godt, skal vi rigtig nyde det ude.

Horst Hoop

Vollerwiek

Hen over grænsen

Grænsependler fra syd

Det er min tidlige dag i dag, og vækkeuret ringer allerede kl. 6.00. Jeg lister gennem huset for ikke at vække mine to børn og min mand. Det bliver farens opgave igen i dag at få børnene i tøj og datteren på 6 år i skole til kl. 8.00. Vi er heldige, at han kan flytte lidt med sine arbejdstider, så vi kan reducere barnepigens pasningstimer for vores 1½ årige dreng. Det er dyrt at få ham passet privat, og vi er heldige, vi fandt en god barnepige. Børnepasning for børn op til 3 år er stadigvæk en privatsag i Sydslesvig. Det gælder også for børnehavebørn efter at børnehaven lukker tidligt på eftermiddagen. Så bliver verden anderledes, når jeg starter på mit 20 timers job.

Væbnet med passet, som skal vises frem, kører jeg hen over grænsen, hvor jeg parkerer min bil kl. 7.00 ved en dansk børnehave i Danmark. De første børn og pædagoger er allerede kommet for en halv time siden. Nogle forældre bliver nærmest forurettet, at pædagoger ikke møder helst fem min. for tidligt, og det sidste barn bliver hentet kl. 17.00.

Vi hygger os lidt med børnene, og hen af formiddagen tager vi på svømmetur i Bov bad, vi er 3 voksne og 15 børn. Inden jeg tager hjem kl. 12.00, snupper jeg lige min lønseddel med. Den var særdeles skuffende. De har alligevel igen trukket mig 60% i skat trods grænsengængerfradrag og min lave trækprocent. De påstod, at mit skattekort ikke kunne findes på Bov kommune. Lige nu er det ikke for pengenes skyld at jeg arbejder, men efter 12 års orlov (som en mor) vil jeg gerne tilbage i det samme job. Jeg har aldrig været lang tid ad gangen i det samme job, men det vil jeg nu. Jeg skal ikke mere på barselsorlov.

På min indkøbstur i Brugsen før jeg kører hjem, møder jeg min datters klasselærer, som også skal handle lidt over grænsen. Vi snakker bl.a. lidt om de lus min datter har høstet sig et eller andet sted fra. Ifølge apoteket, hvor vi har hentet shampoo, var det rigtig mange i Weiche. Det kræver en stor indsats at komme af med dem. Tonsvis af vasketøj og timevis af kontrol i håret for at lede efter æg. Hvert hår

skal der kigges på. Det er godt jeg ikke har fuldtidsjob. Maden skal laves nu og inden kl. 18.00 skal vi have spist, fordi jeg har forældre-møde i min børnehave kl. 19.00. Håber min mand når at komme hjem i god tid. Egentlig skulle jeg have været til Egernførde i aften som medlem af skoleforeningens fællesråd, men jeg havde allerede budt mine forældre først. Det er der ikke noget at gøre ved. Desværre, fordi jeg også gerne vil være aktiv i mit barns skole.

Efter et vellykket forældremøde er jeg hjemme ved 9 tiden, og der venter opvasken, og børnene krævede deres, og far har haft travlt her hjemme.

Mor til Lea

Flensborg Sporskifte

Grænsependler fra nord

Jeg er landbrugskonsulent for Fælleslandboforeningen for Sydslesvig med kontor i Harreslev. Her har vi kontor til vores forening. Vi er 3 konsulenter til at dække området, og vi har godt 250 aktive medlemmer fordelt rundt i hele Sydslesvig. Vores lokale forening hedder Landboforeningen for Flensborg og Omegn og dækker området her i Flensborg og Angel. Jeg bor selv på Als i en landsby, der hedder Mjang. Har været gift med Karin i over 15 år – har 2 børn – Cecilie 13 år og Ulrikke 11 år.

Vækkeuret er hos os sat til kl. 5.45, så står vi alle 4 op. Vi har hver vores gøremål om morgenen. Jeg skal fodre hunde og katte, samt lave the og kaffe. Vi skal alle ud af døren lidt før syv. Karin læser til lærer på seminariet i Haderslev. Ulrikke cykler selv op til Hørup centralskole, og Cecilie kører med mig ud til Sønderborg – hun går på Privatskolen Als. Og tager selv bussen hjem om eftermiddagen. Om morgenen når vi lige at tale dagens program igennem over kaffen og theen. Ulrikke skal til cykelprøve. Vi skal huske at have Cecilies tværfløjte med, da hun har samspil om eftermiddagen.

Efter at have afleveret Cecilie i Sønderborg kører jeg videre til Harreslev. Jeg hører altid radio syd om morgenen for at få de mest lokale nyheder. Jeg er her på kontoret lidt før kl. 8. Det første jeg gør, er at se på forskellige fax'er, der er kommet natten over fra landbrugsrå-

det – dér får vi alle nyhederne om, hvad der er sket i landbruget gennem det sidste døgn.

Jeg har telefontid til kl. 9.30. Jeg kører lidt før, da vi skal til et møde i Kropp kl. 10. Nordzucker har lavet mødet vedr. brug af roeprodukter. Sukkerfabrikken har jo forskellige affaldsprodukter, som er gode midler til vinterfodring af køer og kvier. Vi har selv været med til at råde landmænd til at bruge det gennem årene, da det er et godt energirigt suppleringsfoder ved siden af græsensilage og majsensilage. Ved mødet møder jeg en kollega og andre landmænd og rådgivere. Det første indlæg er nærmest kun reklame. Det bedste indlæg kom fra Dr. Werner Lüpping og omhandler brug af roeprodukter til vinterfodring – også økonomiberegninger, som er lavet i praksis. Efter indlæg og spørgsmål fik vi en tallerken ærtesuppe. Derefter kørte vi ud til en gård i nærheden og så hvordan man ensilerede roeaffald med majsensilage.

Jeg kørte videre til Tolk i Angel, hvor jeg skulle tage et par ensilage prøver hos en gårdejer. Vi lavede en foreløbig foderplan på min bærbare PC'er og gik hans kvægbesætning efter. Vi målte foderbeholdningen op og lavede foderbudget for vinteren. Heldigvis er der rigeligt med grovfoder, da foråret og sommeren har udviklet sig gunstigt for landmændene. Til gengæld er mælkeprisen meget lav for tiden, 51 Pf/kg mod 71 for 10 år siden, så der skal produceres mere på den enkelte bedrift for at opnå et tilfredsstillende økonomisk resultat. Vi drak en kop kaffe og fik et par friskbagte boller, som hans kone Angelika havde bagt. Derefter kørte jeg videre ned til Ulsnis. Her skulle jeg se på et par vintersædsmarker og bedømme om de skulle have extra N tilført, men de så godt ud, da de er blevet sået tidligt, så det var ikke nødvendigt. Vi tog jordprøver af nogle marker. Både jord- og ensilageprøver bliver sendt til Lufa i Kiel, hvor de bliver analyseret.

Derefter kørte jeg tilbage til Harreslev og fik sendt prøverne med posten. Og kørte videre hjem – jeg var sent på den. Jeg skulle køre Ulrikke og hendes veninde Pernille ind til svømming – de skulle være der kl. 18.30. De går til konkurrencesvømming. I aften var det butterfly-svømming. Jeg gik ned og tog sauna, imens de svømmede. Bag efter svømmede jeg med en halv time.

Vi kørte først Pernille hjem til Høruphav. Så kom vi hjem til Mjang

igen og fik sent aftensmad, men det giver appetit, når man har været ude at svømme. Senere kom vores nabo over, der også har lidt landbrug ved siden af jobbet. Han lånte vores fræser. Vi fik set lidt af den sene TV-avis og læste lidt i Flensborg avis og Jyllandsposten – inden det var sengetid igen.

Jes Speggers Simonsen

Mjang

Sydslesviger nord for grænsen

Det er tirsdag den femte oktober. En ret betydningsfuld dag ifølge Flensborg Avis og tilsendte opfordringer fra SSF m.fl. Hele Sydslesvig skriver dagbog – und ich bin nicht dabei. Jamen, hvis det ikke er himmelråbende uretfærdigt, hvad er så meningen? Der er da mere sydslesviger i mig end i størstedelen af de skoleelever, der på læreropfordring skriver dagbog i dag. På den anden side, hvem er jeg, siden jeg mener, jeg kan gøre mig til dommer over, hvem der er sydslesviger og hvem ikke? Kan en sydslesviger udregnes i procent? Er jeg så 70% sydslesviger, fordi jeg er født og opvokset i landsdelen, har arbejdet der i al den tid jeg havde fuldtidsarbejde, men svigtet ved at bosætte mig nord for grænsen? Er min tante så 80% sydslesviger, fordi hun sidder med Dannebrog i den ene hånd og det tyske flag i den anden, når der er landskamp DK-D? – og fordi hun erklærede, at hun ville ikke kaldes faster, da det ord føltes fremmed? Er far så 100%, fordi han i en alder af ca. atten lærte det danske sprog perfekt (bedre end den normale dansker) og taler det uden accent, lagde hele sit voksenliv i Sydslesvig og var mere aktiv end nogen anden sydslesviger, jeg kender? O.K., der er et par stykker til, der gør et stort stykke frivilligt arbejde, men jeg tror ikke længere på den med, at for de gamle som faldt ...

Før jeg blev idømt førtidspension i en alder af kun et par og fyrrer, arbejdede jeg i Sydslesvig. Det var trods alt der, jeg hørte hjemme. Jo, jeg har da også boet der. Det skulle man jo for at få arbejde, så jeg flyttede til Flensborg efter at have boet i Danmark fra 1974 til 1982. Jeg flyttede fra Sydslesvig som barn og tilbage som voksen. Der var forskel. Stor forskel. Som barn tænkte jeg vist aldrig nærmere over, hvor hjælpemidlerne (støvler, stativer, krykker m.v.) kom fra. Det var

noget ens forældre klarede. Jeg blev voksen i Danmark, og i moderlandet var ovenstående heller ikke et problem. Via skattebilletten betaler alle til »væsenet«, og alle får, hvad de har brug for.

Jeg flyttede altså hjem for at få lov til at arbejde i Sydslesvig, hvilket altid havde været meningen og som sagt: Det var et chok. De sygekasser, man skulle melde sig ind i og som kolleger anbefalede, ville ikke have mig. Jeg spurgte mor, hvad de havde gjort, da jeg var barn, siden jeg kunne ligge på danske hospitaler og genoptræningscentre. Det var »Dansk Sundhedstjeneste«, der havde betalt. Ja, der kan man bare se. Det havde de dog ikke råd til i 1983.

Det er tirsdag den femte oktober. Folketingets åbningsdag, og mens jeg har siddet og funderet over Sydslesvig og Sydslesvigerne, er klokken blevet 9.40. Jeg skal ind for at vække far, så han er nogenlunde oppe på mærkerne, når hjemmehjælpen kommer for at vaske ham. Det ugentlige bad. Det er, hvad der bevilges i dagens Danmark. Nå, det er trods alt mere badning end på plejehjemmet i Flensborg, hvor vi hentede ham for godt og vel tre år siden. Der brød han sig ikke om at være, og de har da heller ikke det store overskud til at tage sig af deres beboere. Det er ligeledes ret vanskeligt at komme til at føre en samtale på dansk dér.

Klokken er nu blevet næsten 11.00. Om tirsdagen har jeg en undervisningstime på Jejsing Skole. Efter at have været førtidspensionist i tre dage, fik jeg mulighed for at få enkelte timer dér. Det var underligt efter tyve år pludselig at stå over for en stak børn, der talte og skrev flydende dansk modsat min tid i Sydslesvig, hvor man hele tiden skulle minde dem om at tale dansk. Et sprog der for de flestes vedkommende var unaturligt.

Jeg var hjemme lidt over tolv efter at have aftalt med Niels, at han skulle hentes 19.30 i aften. Han havde skole-hjem-samtale i fjerde klasse, for resten også noget ganske uhørt i Sydslesvig, denne meget tætte forældrekontakt skole og hjem imellem.

Hm – det skulle være en dagbog, der beviste, at jeg er sydslesviger. Det kniber det åbenbart lidt med.

Far var stadig på sit værelse, da jeg kom hjem. Jeg kunne læse Flensborg Avis. Her opfordrede Jan Eiffert (Sydslesvigs lille provo) lærerne til at lade de børn, der ville skrive dagbog, selv vælge sproget. Jeg kan kun give ham ret. For fire – fem år siden, da danskerne

eller teen-agerne eller hvad det nu var, blev opfordret til at skrive dagbog, lod jeg også min daværende 7.kl. på Christian Paulsen Skolen gøre det – på dansk selvfølgelig. Resultatet havde nok været bedre på tysk, da alle der taler dansk og kan tælle til hundrede er sendt på de videregående skoler efter sjette klasse.

Det er stadig tirsdag den femte oktober. Klokkeren har passeret 22. Jeg har besluttet, at jeg er fuldt ud berettiget til at skrive denne dagbog. Hvis jeg ikke er sydslesviger, hvem er så? Det er tilfældigheder, der gjorde, at vi ikke bor i Flensborg, men jeg vil ikke nægte, at jeg som handicappet er glad for at bo under det danske »system«. Min fars forældre var tyske. Min far tabte en verdenskrig og valgte det danske. Det gjorde hans tre søskende også, men det var kun de to yngste (far og min faster i Varde), der magtede at lære dansk bedre end danskeren. Min mor kom fra Møn. Det var forbudt at tale tysk i mit barndomshjem. Jeg nåede aldrig at tale med min Opa. Tysk lærte jeg først i skolen. Jeg blev aldrig god til det. Til gengæld er jeg ret god til dansk. Måske blev jeg opdraget for dansk? Kan man det? Fakta er jo, at en hel masse sydslesvigere bor nord for grænsen. Jeg holder trods alt Flensborg Avis. Godnat Sydslesvig.

Hanne Haagensen Fedders

Tønder

Hjemve?

Jeg er født og opvokset i Oversø i et sydslesvigsk hjem. Efter studentereksamen fra Duborg-Skolen i 1990 læste jeg til socialrådgiver i Kiel og flyttede efter endt uddannelse til Århus, hvor jeg er i gang med at læse til cand.mag. i historie og tysk.

5. oktober 1999. Hm. En ganske almindelig dag. Egentlig, men ikke helt idet Maja jo havde fødselsdag, og det lysnede jo op på vores lidt syrede forelæsning om Günter Grass. Det var lidt træls at Martin ikke var der idag – det er fedt at vi kan snakke vores eget blandingsprog ... åbenbart har jeg mere tilfælles med en tysk nordlesviger end med alle mine »pæredanske« medstuderende. Jeg har i øvrigt tit tænkt over, at de har et lidt forvrænget billede af deres danskhed. Når man spørger til en nærmere definition af det at være dansk, så får man

sjældent et præcist svar. Mon danskerne stadig ikke er nået ud over at definere sig som ikke-tysk og – i 1999 – som ikke-muslimsk. Nå, men jeg savner en lidt mere reflekterende holdning til nationalitet og identitet her oppe i Århus.

Mest af alt savner jeg nok grænselandet. Efter 5 år i det »rigtige« Danmark er jeg stadig glad for Århus som by, men træt af at der mangler flere tyske impulser, som kan nydes i Flensborg og omegn. Det er, som om der er mere spil i grænselandet og flere gråzoner.

Nå, men det kan også bare være at jeg er træt af at læse, bo et lortested og ikke have råd til de sjove ting Århus tilbyder.

Hm, mine tanker kører vist lidt afsted nu, men nogle gange kan man blive helt melankolsk og nedtrykt, fordi det »tofarvede« mangler (det er vel blå, gul, hvid og rød i kombination, jeg savner). Det er nu fedt, at jeg har mødt så mange fra mindretallene på studiet, og det er især fedt, at Kurt gad sætte sig ind i det hele og efterhånden nærmest ved mere om »tysken« end jeg i mit følelsesladede univers kan over-skue ...

Det kører vist lidt for mig idag, men det var så dejligt at min familie altid er der og gør min fødselsdag til noget specielt.. Det samme gælder for vennerne ... Rolf formår altid at få mig til at grine ... det er befriende at være sammen med dem, det er så ligemeget om håret er sat eller dellerne skjult ...

Jeg tror lige jeg skal ha' en kyssepause ... tja og sulten er jeg også. Det var godt med både det ene og det andet, men jeg kan mærke at der er meget der presser på lige for tiden. Der er både studiet, kæresten, flytningen, Historia og alle de andre ting jeg så tit siger ja til ... Jeg er dødhammertræt hver aften, og derfor slutter denne dag nu og her ...

Tanja Rigitta Schumacher

Århus

En dag i Sydslesvig – og på Fyn. Af en ph.d.-studerende

Jeg er 28 år gammel, hedder Gerret Schlaber og bor i Sct. Hans kvarteret i Flensborg.

Klokken 6.30 ringer radio-vækkeuret. Som sædvanlig havregryn med sojamælk til morgenmad. Efter nyhederne var der en god radioandagt ved en præst fra Saarland. Han talte om begrebet »modernisering«, dets sande betydning og begrebets misbrug. Ja, der er for mange folk, der forsøger at sælge noget gammeldags og for længst overvundet som »moderne« politik. Men disse neoliberalistiske tendenser er alt andet end moderne, de er snarere en »mode«. Deutschlandfunk er overhovedet den eneste tyske radiostation, der tilbyder udførlig information, interessante interviews og kultur. Alle andre tyske radioprogrammer, og det gælder ikke kun de private, er forfaldet til lirumlarum; radioavisen er skrumpet ned til to minutter pr. time, og til gengæld bliver ørene drønet fuld med musak og reklamer. Af samme grund har jeg afskaffet mit fjernsyn. Og på Danmarks Radio får man heller ikke særlig meget at vide om forholdene syd for grænsen.

Klokken 7.30 ud af huset, klokken 7.40 starter bussen mod Harreslev fra rutebilstationen. Trafiklysene er blevet omstillet, nu skal fodgængerne vente endnu længere (for ikke at hemme biltrafikken), inden de kommer hen over hovedvejen; jeg nåede bussen i sidste minut. Turen gennem Nystaden er altid frustrerende. Flere og flere lejligheder står tomme, og allerede tidlig om morgenen findes folk med øldåser på gaden. Harreslev har en meget borgerlig struktur. Men forstaden er vokset så hurtigt og næsten uden forudseende byplanlægning, at bussen er tvunget til at køre en lang og kurverig rute gennem byen.

Ved Padborg Grænse er bussens sidste station. Jeg er nødt til at gå til fods til jernbanestationen. Grænsepassagen er intet problem, man behøver jo bare vise sit id-kort. Vejen fra viadukten til stationen er ret rolig, man går gennem en smuk rønneallé. Klokken 8.20 kører motorvognen til Tinglev, hvor man skal skifte til Intercity-toget fra Sønderborg til København. Ja, den grænseoverskridende jernbanetraffiks tilværelse er simpelthen en skandale! Der er kun seks daglige togpar, der kører hen over grænsen; to af dem er tyske motorvogne, der dårligt er tilpasset til den danske køreplan, de andre fire er interregionaltog, der på grund af lokomotivskiftet venter mindst en halv time i Padborg. Jeg savner de gode gamle tider før elektrificeringen, da der næsten hver time var enten en gennemgående intercityforbindelse mellem Flensborg og Odense eller et regionaltog med skifte i

Fredericia uden lang ventetid. Men hvorfor skulle direktørerne i København og Frankfurt være interesseret i det fjerne grænseland? Stakels Europa!

Toget ankom lidt forsinket i Odense, så måtte jeg vente næsten tyve minutter på den næste bus til universitetet. Heldigvis koster busbilletten ikke ekstra, når man kommer med toget. Det bør egentlig også indføres syd for grænsen. Klokkeren 10.45 ankom jeg endelig på mit kontor. Min kollega, som bor i Skanderborg og lige som jeg pendler en eller to gange om ugen, er til stede. Det er forfærdeligt koldt på universitetet, og hun er allerede stærkt forkølet. Det trækker alle vegne, og radiatorerne virker endnu ikke.

Alle der i dag er på instituttet mødes til frokost i kantinen. Ja, heldigvis hersker der en virkelig god atmosfære på instituttet, det oplever man ikke alle steder (og særlig ikke på universiteter!). Klokkeren 15.00 møder jeg min vejleder. Han er lige blevet professor i Aalborg, derfor er det ofte lidt besværligt at få fat på ham. Han var ret tilfreds med mit manuskript, som jeg havde afleveret i sidste uge. Men han kræver, at tekstens opbygning i højere grad skal ledes af spørgsmålene jeg har udarbejdet.

Desuden foreslår han, at jeg dog skulle skrive det hele på tysk. Ganske vist var han meget tilfreds med mine udførelser på dansk. Men på den anden side kan jeg ikke fornægte, at det tyske sprog er mit modersmål, og at der er visse ting, som jeg ikke kan udtrykke på samme måde på dansk, selv om det rent sprogligt må være korrekt. Godt, så vil jeg skrive et andragende til dekanen. Men jeg har dog visse betænkeligheder. Jeg vil ikke fremkalde det indtryk, at jeg antager det som en selvfølge at kunne skrive på et »større« sprog på et dansk universitet, selv om det allerede er sædvanligt at skrive på engelsk, især i naturvidenskaberne. Men det må ikke ske, at de »mindre« sprog mere og mere bliver trængt tilbage til at være »anden classes« sprog. Denne holdning har allerede haft hærgende påvirkninger derhjemme: hvad er der blevet af den »angeldanske« sønderjyske dialekt, hvad med de plattyske dialekter, og hvor længe vil det gamle frisiske sprog ved vestkysten overleve?

Jeg var på kontoret til klokken 20.15, da Jeannette hentede mig. Hun var min dansklærerinde på universitetet og bor igen i Odense. Heldigvis har vi fået kontakten genoprettet. Hun bor sammen med

Ejnar og de tre børn i et lille hus nede i bydelen Dalum. Begge to har haft gode erfaringer med menneskene i grænselandet. De mente, at vi er langt mere åbne og hjælpsomme i forhold til andre folk end det er almindeligt bl.a. på Fyn. Men ellers har jeg fornemmelsen, at de fleste danskere intet ved om forholdene i grænselandet – lige som tyskerne syd for Ejderen.

Vi gik ret tidligt i seng, for i morgen har vi alle en lang arbejdsdag. Og i morgen aften skal jeg allerede hjem igen.

Gerret Schlaber

Flensborg-Odense

Træt af Sydslesvig

Jeg hedder Jan, er født i Husum, har siden boet i Medelby og derefter, fra 1993, i Flensborg, hvor jeg gik på Duborg-Skolen, som jeg lige er blevet student ved. Som frivillig brandmand havde jeg mulighed for at slippe for militærtjenesten og er nu flyttet til Odense, hvor jeg læser Dansk/Nordisk på universitetet for en dag at blive gymnasielærer.

Nu er det altså d. 5 oktober, jeg har læst i en måned nu, og det er fem dage siden, at jeg opsagde mit abonnement på Flensborg Avis. Selv om det er en elendig avis, så har læsningen af den jo mere eller mindre været en del af min hverdagsrutine, og når man har været vant til hver morgen bl.a. at more sig over de tit barnagtige, tvangsneurotiske diskussioner i læserbrevsspalterne, så føler man alligevel at der mangler noget. Så jeg smutter de fleste dage lige ned på universitetsbiblioteket og bladrer den igennem.

Der er mange ting jeg savner heroppe. Allermest savner jeg min søde kæreste, som endnu har to år på Duborg-Skolen at »afsone«, så vi kun har mulighed for at ses i weekenderne, hvor jeg plejer at komme ned for at besøge hende. Det er hårdt, fordi jeg plejede at være sammen med hende hver dag, men det er der ikke så meget at gøre ved. Endvidere er jeg træt af at cykle, min motorcykel, en sexet Suzuki DR 650, står i garagen og venter på at blive pudset, gjort vinterklar og nusset om, og jeg må desværre ikke køre på den mere, fordi jeg først skal betale en pose penge i registreringsafgift for at få den dansk

indregistreret, hvilket jeg håber at kunne gøre til næste forår. Derfor prøver jeg for tiden at få et studenterjob, og så arbejder jeg lidt på min gamle arbejdsplads, en lille, men velrenommeret pølsevogn i Harreslev.

I dag skulle jeg møde på universitetet kl. 9.00 (dvs. kl. 9.15, det akademiske kvartér medregnet). Jeg stod op kl. 8.00, gik i bad, og spiste noget muesli (jeg havde glemmt at købe brød, det er noget jeg ikke helt har styr på endnu). Så cyklede jeg de 5-6 km i skole, mens jeg vemodigt tænkte på min motorcykel. I frikvarteret snakkede jeg med nogle kammerater og læste Flensborg Avis på biblioteket. Efter undervisningen (kl. 13) var vi et par stykker der deltog i et bibliotekskursus, og bagefter gik jeg op i computerrummet for at gå på internet og tjekke, om der var e-mail til mig. Der var kommet en fra en kammerat, og den svarede jeg så på. Kl. ca. 15.30 cyklede jeg så hjem, spiste, ryttede lidt op og sidder nu og skriver dagbog på min computer, mens fjernsynet kværner i baggrunden.

Selvfølger er der mange ting der er nye for mig heroppe, og der er da også ting jeg savner, men jeg er dog alligevel glad for at være flyttet til Danmark. Bl.a. slipper jeg for den til tider med hysterisk, profilneurotisk lidenskabelighed dyrkede sydslesvigske identitetsdebat og den smålige, åndelige incest, der tit karakteriserer debatten i Sydslesvig, hvor folk straks får ondt over, at der er mennesker, der tænker anderledes end hvad de kloge mennesker i foreningernes bestyrelser mener. Heroppe er jeg desuden også fri for at beskæftige mig med min egen identitet. Hvis der er folk, der spørger mig, hvor jeg kommer fra, svarer jeg for det meste bare: Sønderjylland, hvilket jo selvfølgelig heller ikke er løgn. Til gengæld slipper jeg for at fortælle om danskhedens triste kår i Sydslesvig, der efter min mening ikke er til at redde.

Men selvfølgelig kan man ikke sådan uden videre kappe al forbindelse til den landsdel, hvor man er født og vokset op og stadig har venner og familie, og der er da mange små, i nogles øjne måske ubetydelige ting, der er svære at vænne sig til. Jeg føler mig stadigvæk stærkt knyttet til landsdelen, men som sønderjyde, ikke som dansk sydslesviger (alene udtrykket giver mig røde knopper), og på nuværende tidspunkt regner jeg med, at jeg engang vil bo i Sønderjylland, hvor jeg mentalt føler mig hjemme, men det kan da meget vel være,

at jeg når at skifte mening inden for de næste par år. Der er i hvert fald ingen tvivl om, at det er meget godt at komme ud og se lidt af verden, i stedet for at køre fast i de samme rammer og de samme identitetsslagsmål.

Et gammelt kinesisk ordsprog siger, at man er blevet voksen, når man ønsker sig fagbøger og køkkengrej i julegave, og det er faktisk den situation, jeg står i nu, hvilket er ret overraskende for mig selv at tænke på.

Ja, kære dagbog, det var så lidt om mig selv, det var både første og sidste gang at jeg skrev i dig. Jeg er faldet til her i Odense og begynder så småt at føle mig hjemme, og mit største ønske for fremtiden er, at jeg en dag kan bo sammen med min dejlige pige, når hun engang er færdig med at gå i skole. Jeg håber ikke at jeg har skrevet noget som mine børn eller børnebørn til den tid vil kunne hænge mig op på, men jeg håber, at denne tekst vil blive bevaret og fortælle kommende generationer en gang om mange år, hvor underlige folk i 1999 gik og var. Moin!

Jan Eiffert

Odense SV

Glem ikke det frisiske

Samerling ban ik sösti wörden. Ik ban iirngelung schöljmäister önj Flansborj wään, ouer sunt fjouer iir häaw ik fri foont uneruchten fungen än häaw frasch studiird aw e BU önj Flansborj. Ik wälj ai mör analfabeet önj min mamenspråke weese. As ik bjarn wus, heet niimen önj e famiili ma da jungse frasch unti pläättjüsch snååked, ik köö e språke leese än ferstönje, ouers rucht snååken as me jarst natörlük wörden, as ik önj Fraslönj schöljliidjer foon en latj dånsh schölj wörd. Lääser ban ik uk frasch befraid wään, än we häawe ferseecht ütusen hüsspråke önj Flansborj ma da bjarne widertufäären. Dåt as ai gödj luket. Da bjarne snååke tjüsch maenouder än ma di taatje. Min doochter än ik snååke dånsh, ik snååk uk dånsh ma man saan, ouers hi swåård aw tjüsch. As latj häawe biise frasch kööt, nü as't bloot nuch pasiif.

Jarling schal en frasch sungebök ütkaame, weer ik bai ma-årbed häaw. We häawe önj en latjen unerfloose sunge deertu üt et dånsh ouerseet. As lasmoot önj e Foriining for nationoole Frasche sat ik önj e rädj foon Sundhedstjenesten, än ik ban representant önj Landsvalgudvalg for e loondäiswool näist iir. Ik ban ma önj e gemiinde Flensborg Nord än önj Sprogforeningen. Dåt schöljårbe häaw ik jarling ma pånsoon öifslin.

Dagbog – Däibök 5.10.99

Wat ik entäisdi mååged häaw?

Bai hal däisjåcht ban ik apstiiinjen än häaw me ma Flansborj Avis tu doord dilseet. Deerefter häaw ik en fründin öifhåld, jü köö ai seelew kääre, amdåt's en slamen önjfål foon putegråå fungen häi. We san eefter Aabenraa tu kiropraktor kjard än foon deer tu akupunktur aw e näide foon Haderslev. Deer wus't en gou schöör am, än ik ban bai dåt fain harfstwääder en stüns tid döör e loonschap lim bit tu en latj schörk äadern hoolting, wat foon hoonwårkers nai ütstafiird wörd.

Aw e tubäägwäi san we bai e Aarøsund lungs kjard än häawe e

latj fäär eefter Aarø nümen. Dåt latj toorp läi roui önj e madistün, e kröif wus ål for e harfst slin, än we köön üs ma en poose ååple foon en koor seelew betiine. Aw e loonsid wus ouers nuch ääm, än huum köö kafe, kååge än burgers fütünj. Bai süng smuk harfstwäadder köö följik gödj nuch büte sate. Än främde üt Tjüschlönj lüpen uk nuch ambai. We san sü tacht as möölik bait wååder lungs widerkjard tu Genner bugt, Kalvø än döör e Bromølleskov. Ålewäägens huugen hamel, klååren sanschin än wite wulkne.

Önj Flansborj san we nuch bai en oudern schöljmäister aw besäk wään tu en müsful snååk än tee. Min fründin wus klåår ma e wråål eefter di lunge däi ma foole wårk, we hääwe üs ai sü foole bai da schöljprobleeme aphülen än san tuhüs tu e kåt än en rouliken hålieen kjard. Tubääg önj Luksborj hääw ik önjteeld än en besäk öifmääged, weer't uk am e frasche språke gunge schölj. Eefter en latj fiirsiien än nuch en gounächtsnååk ma min putegrååplååged fründin wus di däi tu iinje.

E dånsh manerhäid önj Söödsaswik deet »de med os samarbejdende frisere« goue betångelse. We koone tuhuupeårbe än hoowe, dåt deerdöör e möölikhäid fort ouerlaawen foon üusen språke en üüs äin kultuur bääder möölik wård.

Seelew ban ik dånsh apwüksen ma da toochte am Front og Bro. Arken mansche önjt lönj trinam e grånse mötj önjtschiise, weer'r stönje wal. Wan'r likerfoole foon biise side hääwe wal, as'r dööweltstruumet än hiirt ai rucht tu. Heet huum ham for en följik önjtslin, mötj huum uk da maner goue side foon da äine manschne ma önj e kuup naame.

Iir följik en plåås önj Europa unti ouersweer önj e wråål säke koon, mötj huum da äine rötje än e äin amwråål klåår siinj koone.

Enke Christiansen

Glücksburg

Samlet fortegnelse over voksensdagbøger, alfabetisk

Navn	Bopæl	Stilling	Født	Arkivnr.
Abild, Aase	Flensborg	Lærer	1940	148
Albertsen-Ortelt, Laura	Flensborg	Fhv. syge- plejerske	1926	77
Andersen, Anders Schaltz	Hatsted	Lærer	1943	86
Andersen f. Schubert Signe	Hatsted	Lærer	1947	85
Andresen, Ellen	Kollundmark	Pensionist	–	91
Andresen, Hans D.	Agtrup	Fhv. gdr.	1917	20
Andresen, Jytte	Braderup	Skoleinspektør	1953	141
Andresen, Karl	Kollundmark	Fhv. skoleleder	–	92
Arker, Brigitte	Flensborg	Lærer	–	110
Axelsen, Sonja	Hörup	Boghandler	1976	151
Baecker, Elisabeth	Flensborg	Lærer	1950	169
Barhahn, Chris	Hanved	Kunstner	–	159
Bassler, Charlotte	Harrislee	Skoleleder	1947	121
Bastiansen, Anka	Hanved	Fernmelde- inspektørin	1955	111
Bastiansen, Elfriede	Hanved	Husmor	1926	112
Baumert, Anke	Großsolt	Husmor	1951	185
Bjerregård-Brocks, Bodil	Flenborg	Forstander	–	119
Bock, Volker	Thumbby	Vandrelærer	1938	149
Bracht, Bärbel og Armin	Kochendorf	Havnemester	1940/33	154
Bracke, Aage	Hörup	Fhv. lærer	1931	171
Bracke, Alwine	Hörup	Pensionist	1935	172
Brodersen, Katja	Flensborg	Kontorist	1974	30
Bundtzen, Elisabeth	Flensborg	Pensionist	1930	162
Christiansen, Enke	Glücksborg	Fhv. lærer	–	16
Christiansen, Johanna	Bredsted	Psykolog	–	130
Christiansen, Irmtrud	Harrislee	Medhjælpende hustru	1948	2
Christiansen, Sonja	Risum-Lindholm	Forsikringsansat	1967	158
Christensen f. Münchow Christine	Flensborg	Pensionist	1925	89
Christoffersen, Jytte	Ladelund	Lærer	1943	60
Clausen, Ute	Hanved	Skolesekretær	1961	123
Daetz, Gisela	Harreslev	Fhv. lærer	1928	156
Dahms, Christina	Wyk	Lærer	1967	132
Dal, Ea	Flensborg	Præst	1950	150

Navn	Bopæl	Stilling	Født	Arkivnr.
Desler, Hans Christian	Gelting	Fhv. landmand	1938	113
Detering, Heinrich	Kiel	Professor, dr. phil.	–	13
Dierking, Wilhelm	Flensborg	Fhv. fritidshjemsleder	1930	21
Dommsich, Karen	Skovlund	Butiksansat	1945	188
Eichhorn, Kirsten	Flensborg	Kontorist	1955	125
Eick-Rühmann, Liselotte	Kleinvollstedt	Arkitekt	–	181
v. Eitzen, Karen-Elisa	Flensborg	Pensionist	1931	168
Eiffert, Jan	Odense	Studerende	–	64
Erdmann, Erna	Humtrup	Pensionist	1935	59
Erichsen, Annemarie	Wees	Konstruktør	1943	29
Erichsen, Margareta A.	Husum	Kunstner, malerinde	1916	102
Fahrendorff, Charlotte	Hanved	Direktions- sekretær	1964	35
Fanø, Else	Flensborg	Fhv. lærer	1916	73
Fedders, Hanne Haagensen	Tønder	Fhv. lærer	–	69
Fey, Bärbel	Hohenwestedt	Butiksansat	1952	143
Fietze, Sandra	Slesvig	Skoleelev	1985	49
Fischer, f. Blunk, Ute	Dänisch Nienhof	Pensionist	1943	105
Franneck, Yvonne	Slesvig	Skoleelev	1986	50
Gerhardy, Thomas	Charlottenlund	Stud. mag.	–	187
Gløe, Britta	Store Vi	Husmor	1963	183
Gregersen, Albert	Flensborg	Fhv. skibsingeniør	1922	170
Hambach-Uldall, Birgit	Flensborg	Dr. med., læge	1930	84
Hansen, Birgit Marie	Flensborg	Fhv. lærer	1930	41
Hansen, Birthe	Flensborg	Plejhjems- medarbejder	1949	79
Hansen, Christel	Bärenshöft	Husmor	1939	174
Hansen, Gaby	Wyk	Rengøringsass.	1969	138
Hansen, Hans Jørgen	Lysabild	Pensionist	–	94
Hansen, Johannes	Bärenshöft	Landmand	1934	173
Heidenreich, Brigitte	Gelting	Husmor	1949	147
Hein, Heinrich	Flensborg	Fhv. maskinmester	1927	96
v. Hessberg, Albrecht	Flensborg	Lektor	1941	17
Heyer, Bodil	Slesvig	Lærer	1943	117
Holmsteen, Mogens Ulrich Jensen	Steenfeld	Musik-manager	1941	47
Hoop, Horst	Vollerwiek	Fhv. skoleleder	1935	90
Hoop, Katrine	Hamburg	Edb med- arbejder/stud.	–	51
Hoop, Leefke	Jübek	Skoleelev	1986	48

Navn	Bopæl	Stilling	Født	Arkivnr.
Hoppmann, Jürgen	Slesvig	Disponent	1937	98
Hornecker, Beate	Tarp		1956	104
Hou, Arne	Højer	Fhv. skoleleder	1912	55
Högel, Ester	Westerland	Husmor, pensionist	1916	88
Huus, Niels Ebbe	Valsbøl	Præst	–	7
Huy, Marianne	Wees	Børnehaveleder	1946	157
Jacobsen, Lone Anker	Flensborg	Lektor	1948	61
Jannsen, Iris	Flensborg	Ekspeditrice	1956	190
Jensen f. Witte, Gudrun	Glücksborg	Fhv. lærer	1923	4
Jensen, Harry	Glücksborg	Fhv. skoleinspektør	1926	9
Jensen, Kirsten	Flensborg	Cand. mag.	1941	146
Jensen, Sophie B.	Flensborg	Kunstner, malerinde	1912	106
Jensen, Tove	–	Lærer	–	165
Jessen, Anne Grete	Süderbrarup	Korrespondent, husm.	1957	15
Jessen, Gisela	Husby	Fhv. kontorist	1935	81
Jochimsen, Gertrud	Mårkær	Fhv. børnehave- lærerinde	1932	107
Johannsen, Andrea	Sillerup	Elev	1985	166
Jones, Angelika	Kiel	Husmor	1946	80
Jürgensen, Ingeburg	Humtrup	Pensionist	1934	57
Jürgensen, Renate	Hanved	Husmor	–	161
Kahler, Elke	Rendsborg	Pensionist	1937	144
Kjems, Johanne	Harreslev	Pensionist	1921	136
Klatt, Martin	Valsbøl	Forsknings- stipendiat	1964	3
Klinger, Christoph	Hörup	Student/ militærnægter	1979	152
Krebs, Erika	Kappel	Pensionist	1917	27
Kring, Anders	Flensborg	Social- rådgiver	1963	163
Kring f. Madsen Ingrid	Flensborg	Pensionist	1928	71
Kring, Karl	Flensborg	Fhv. generalsekretær	1924	72
Kristensen, Lise	Flensborg	Journalist	–	5
Kuter, Ines	Sieverstedt	Husmor	1962	103
Kümpel, Wolfgang	Slesvig	Dipl. Ingenieur	44	
Kürstein f. Hoffmann, Ilse	Flensborg	Pensionist	1929	82
Kütemeier, Erika	Skovlund	Husmor	1950	189
Kvist, Torben	Flensborg	Fhv. lektor	1931	97
Larsen, Dorthe	Slesvig	Korrespondent, husmor	1963	1

Navn	Bopæl	Stilling	Født	Arkivnr.
Lemke, Gudrun	Jardelund	Husmor	1949	167
Lenz, Dieter	Flensborg	SSW- landssekretær	1944	23
Leth-Nissen, Torben	Büdelndorf	Lærer	1945	184
Lorenzen, Chr.	Flensborg	Fhv. skoleinspektør	1929	32
Lund, Friedel	Flensborg	Pensionist	1919	36
Lund f. Jensen, Gerda	Skovlund	Pensionist	1937	74
Lück, Inga Peters	Grundhof	Lærer	1957	137
Lück, Torkild	Grundhof	Lærer	1947	63
Marxen, Lis	Husby	Lærer	1967	127
Matthiesen, Dieter	Flensborg	Embedsmand	1937	179
Matthiesen, Grete	Flensborg	Husmor	1939	66
Matthiesen, Ursula	Flensborg	Pensionist	1938	175
Mehlig-Jessen, Marianne	Flensborg	Lærer	1952	122
Meyer, Annalise	Flensborg	Husmor	1929	40
Meyer, Ernst	Flensborg	Fhv. skoleleder	1926	39
Mor til Lea	Sporskifte	Børnehave- pædagog	–	186
Mohr, Andrea	Wyk	Læge	1958	140
Möller, Gudrun	Rendsborg	Skrædder	1968	142
Möller, Sören	Rendsborg	Skoleelev	1985	62
Mumm, Karin	Kappeln	Lærer	1948	83
Müller, Wilhelm	Flensborg	Fhv. SSF- amtssekretær	1914	14
Nielsen, Inge	Ascheffel	Lærer	1960	155
Nielsen, Jesper Bolund	Slesvig	Bibliotekar	1958	109
Nissen, Ingeborg	Slesvig	Pensionist	1927	45
Nissen, Nadja Krieger	Nieblum	Dyrehymøopth	1962	139
Nissen, Theodor	Slesvig	Fhv. amtssekretær	–	34
Nyeng, Lone	Aventoft	Præst	–	38
Olwen, Rune	Flensborg	Forfatter	1956	120
Oschlies, Maria Th.	Ketelsby	Sygehuspatient	–	31
Parschau f. Carlsen, Elena	Flensborg	Pensionist	1916	75
Pauli, Ingo-Rudolf	Neukirchen	Familiehistoriker	1929	19
Paulsen, Christian	Lürschau	Fhv. landbrugs- konsulent	1936	42
Paulsen, Hans	Flensborg	Fhv. grosserer	1914	18
Paysen, Andreas	Slesvig	Fhv. bysekretær	1904	11
Pedersen, Astrid Schjødt	Tønning	Fhv. lærer	1916	164
Pedersen, Jeanette S.	Glücksborg	Skoleelev	1986	95
Pedersen, Somlak	Glücksborg	Husmor	1948	160
Peters, Jens	Slesvig	Socialarbejder	1965	22
Petersen f. Winter, Anne M.	Leck	Pensionist	1910	87

Navn	Bopæl	Stilling	Født	Arkivnr.
Petersen, Hans-Jørg	Eckernførde	Fhv. fritidshjemsleder	1920	12
Petersen, Jutta	Ellingstedt	Dipl. Rechtspflegerin	1957	116
Petersen, Viggo M.	Handewitt	SSF bysekretær	–	28
Postma, Elisabeth	Rendsborg	Præst	–	33
Putzer, Elke	Harreslev	Viceskole- inspektør	1944	37
Rahn, Günter	Friedrichstadt	Installatør	1939	25
Rasmussen, Inger Bruun	Harreslev	Fhv. lærer	1933	99
Rasmussen, Knud	Harreslev	Fhv. lektor	1928	100
Ravens, Silvia	Rendsborg	Gartner	1961	145
Reincke, Edith	Slesvig	Pensionist	1914	54
Reyhe, Carsten	Fysing	Bibliotekar	1946	6
Rölle, Maike	Handewitt	Kontorist	1960	24
Rösch, Lydia	Flensborg	Pensionist	–	70
Salomonsen, Jens Erik	Flensborg	Skoleinspektør	1949	115
Schibalski, Georg	Kiel	Grafiker	1947	124
Schlaber, Gerret	Flensborg	Historiker	1971	52
Schmalle, Silvia	Rundhof	Husmor	1959	135
Schröder, Emil	Slesvig	Fhv. lærer	1928	43
Schumacher, Tanja R.	Århus	Studerende	–	101
Schuhmacher, Ulla	Flensborg	Skolesekretær	1953	114
Schuler, Manuela	Esgrus	Rengørings- assistent	–	134
Schulze, Rüdiger	Kiel	Bankmand	1957	78
Schwarze, Helmut	Flensborg	Fhv. lærer	1928	153
Schäfer-Quäck, Susanne	Flensborg	Kontorist	1960	128
Seifert, Dorothea	Humtrup	Pensionist	1928	58
Simonsen, Jes Speggers	Harrislee/Mjang	Landbrugs- konsulent	–	56
Sørensen, Heike	Flensborg	Husmor	1957	67
Sørensen, Jørgen	Flensborg	Energiingeniør	1957	68
Steenild, Karl Ole	Bredsted	Skoleinspektør	1942	65
Täubrich, U.	Slesvig	Lærerinde	1955	182
Tempel, Ursula	Wyk	Vandrehjems- leder	1958	131
Thomsen, Ingrid	Slesvig	Pensionist	–	180
Tønnsen, Kirsten Krienke	Flensborg	Fhv. børnehave- lærerinde	1939	108
Urban, Karin	Gammellund	Ekspeditrice	1943	53
Vognsen, Preben	Rabenkirchen	SSF- amtsformand	1937	118
Vollertsen, Nils	Slesvig	Ph.D. og maler	1956	93

Navn	Bopæl	Stilling	Født	Arkivnr.
Wagner, Wanja Sergej	Seeholz	Diakonie- medarb.	1958	8
Wehlitz f. Larsen, Anni	Kappeln	Fhv. skolesekretær	1924	176
Wehlitz, Gerhard	Kappeln	Fhv. skoleinspektør	1922	177
Wiese, Liselotte	Arnis	Husmor	1933	26
Wilner-Höfer, John	Hürup	Socialrådgiver	1948	133
Wisnewski, Elfriede	Flensborg	Pensionist	1931	76
Wobig, Cornelia	Tønning	Husmor	1959	46
Wöbke, Sandra	Flensborg	Husmor	1961	129
Wulff, Torsten	Süderbrarup	Lærer	1961	10
Zigahn, Klaus-Jürgen	Flensborg	Soldat	1952	126
Østerbye, Per	Flensborg	Fhv. præst	1934	178

Klubber

Sonja Lehfeldt Klubben, Flensborg

1. Steen, Ellen, børnehaveleder
2. Petersen, Frieda, pensionist
3. Lutze, Johanna, pensionist
4. Danielsen, Eva og Johannes, pensionister
5. Olsen, Kätthe, pensionist
6. Julia, pensionist
7. Helene, pensionist
8. Thea, pensionist
9. Hilde, pensionist
10. Vera, pensionist
11. Vollstedt, Ingeborg, pensionist
- 12+13. Uden navn, pensionister

Elevdagbøger

Christian Paulsen-Skolen, Flensborg	102 stk.
Cornelius Hansen-Skolen Flbg. 3 kl.	16 stk.
Cornelius Hansen-Skolen Flbg. 4 kl.	21 stk.
Cornelius Hansen-Skolen 6 kl. Flbg.	15 stk.
Duborg-Skolen G 7 d kl.	23 stk.
Duborg-Skolen 10 kl.	19 stk.
Duborg-Skolen Flensborg 11. årgang	12 stk.
Duborg-Skolen Flbg 12 årgang.	15 stk.
Duborg Skolen Flensborg	14 stk.
Gustav Johannsen Skolen	131 stk.
Jens Jessen Skolen Flensborg	125 stk.
Jørgensby Skolen Flbg. 2 a kl.	20 stk.
Jørgensby-Skolen Flensborg 6a + 3 kl.	34 stk.
Jørgensby-Skolen 5 kl.	19 stk.
Jørgensby Skolen Flbg. 7 kl.	23 stk.
Jørgensby Skolen Flbg. 8 kl.	24 stk.
Oksevejens Skole Flensborg Sporskifte	40 stk.
Bøl/Strukstrup danske Skole	27 stk.
Gulde danske Skole Stoltebüll	43 stk.
Hatlund-Langballe Skole	38 stk.
Hanved Danske Skole 3 kl.	17 stk.
Hanved Danske Skole 1. kl	11 stk.
Hanved Danske Skole 2. kl	11 stk.
Husby danske Skole	37 stk.
Jaruplund-Skole Jaruplund	30 stk.
Kaj-Munk Skolen Kappeln 3+4 kl. 5+6 kl.	14 stk.
Kobbermølle Skole	29 stk.
Medelby Skole	26 stk.
Skovlund-Valsbøl Skole, Skovlund	40 stk.
Gottorp-Skolen Slesvig	104 stk.
Hiort Lorenzen-Skolen Slesvig 6 kl.	15 stk.
Hiort Lorenzen-Skolen Slesvig 7 kl.	26 stk.
Hiort Lorenzen-Skolen Slesvig 9 kl.	5 stk.
Store Vi Skole	37 stk.
Trene-Skolen, Tarp	81 stk.
Vanderup danske Skole 3-6 kl.	22 stk.
Bredsted danske Skole	46 stk.
Husum danske Skole	34 stk.
Husum Skole Husum 3 kl.	12 stk.
Husum Skole 4-8 kl.	44 stk.
Vidingherreds Skole	39 stk.
Uffe Skolen Tønning 3-4, M 5-6 kl.	29 stk.

Vesterland 5. kl.	11 stk.
Vyk danske Skole	16 stk.
Jes Kruse-Skolen Ekernførde 5, 6a, 6b, 7a kl.	37 stk.
Ejder Skolen Rendsborg	50 stk.
Risby danske Skole	26 stk.
Vestermølle danske Skole	7 stk.
Dansk Spejderkorps Sydslesvig Husby	Tegninger
Dannewerk Realschule R8a Slesvig	22 stk.

Studieafdelingens udgivelser

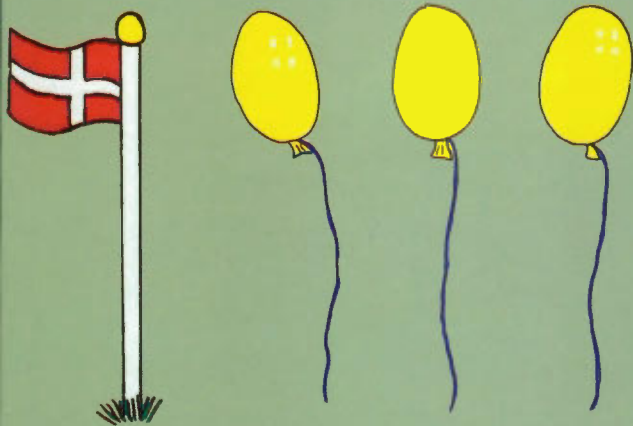
1. Hermann Clausen: Der Aufbau der Demokratie in der Stadt Schleswig nach zwei Weltkriegen. 303 s. 1966. (Udsolgt)
2. H.V. Gregersen: Niels Heldvad 1564-1634. Ein Schleswiger der nordischen Renaissance – ein Bild seines Lebens und seiner Zeit. 272 s. 1967. (Udsolgt)
3. Lorens Rerup: A.D. Jørgensen. Historiker aus dem schleswigschen Grenzland (1840-1897). 160 s. 1967. (Udsolgt)
4. Vores egne vindver. Ved Poul Kürstein. 192 s. 1967. (Udsolgt)
5. Nørre og Sønder Gøs Herred. Red. af Poul Kürstein. 205 s. 1969. (Udsolgt)
6. Hartwig Schlegelberger: Europa set fra den dansk-tyske grænse. 121 s. 1971.
7. L.S. Ravn: Lærerne under sprogreskripterne 1851-1864. 295 s. 1971. (Udsolgt)
8. Barn i Flensborg 1890-1920. Ved Poul Kürstein. 343 s. 1972 og 1973. (Udsolgt)
9. Helmut Leckband: Krigsfangelazarettet i Tamanskajagaden. 269 s. 1973 og 1974. (Udsolgt)
10. Søren Ryge Petersen: Dansk eller tysk? En undersøgelse af sprogforholdene i en flersproget sydslesvigsk kommune i 1973. 173 s. 1975.
11. Anders Ture Lindstrøm: Landet Slesvig-Holstens politiske historie i hovedtræk 1945-1954. 200 s. 1975.
12. Barn og ung i Flensborg 1920-1945. Red. af Lars Schubert og Johann Runge. 335 s. 1977. (Udsolgt)
13. Paul Trappe: Det gamle Læk i billeder og tekst. 119 s. 1977. (Udsolgt)
14. Egernførde bys historie. Red. af Harald Jørgensen, Frants Thygesen og O.M. Olesen. 291 s. 1980.
15. Jane Bossen/Helge Krempin: Granit i Angel. Romansk stenhuggerkunst i et sydslesvigsk landskab. 93 s. 1980. – Bogen har fået prædikaten »Godt Bogarbejde 1980« (Udsolgt)
16. Carsten R. Mogensen: Dansk i hagekorsets skygge. Det tredje rige og det danske mindretal i Sydslesvig 1933-1939. 444 s. 1981. (Udsolgt)
17. Johann Runge: Sønderjyden Christian Paulsen. Et slesvigsk levnedsløb. 344 s. 1981. (Udsolgt)
18. Paul Tappe: Det gamle Kær herred i billeder og tekst. 228 s. 1982. (Udsolgt)
19. Franz Wingender. Mit danske liv. Baggrund og grundlag for en tilværelse som dansk i Sydslesvig 1920-1950. 218 s. 1983. (Udsolgt)
20. Franz Wingender: Krigens lænker. Dansk sydslesvigsk dagbog 1933-1944. 211 s. 1984.
21. Lars N. Henningsen: Provinsmatadorer fra 1700-årene. 472 s. 1985. (Udsolgt)
22. Barn og ung i Sydslesvig 1900-1982. 2 bd. Red. af Jørgen Hamre og Johann Runge. 510 s. 1986. (Udsolgt)

23. Jane Bossen/Helge Krempin: Helligåndskirken i Flensborg 1386-1986. 108 s. 1986.
24. Bjørn Poulsen: Land-By-Marked. To økonomiske landskaber i 1400-tallets Slesvig. 299 s. 1988. (Udsolgt)
25. Franz Wingender: Modstand i Sydslesvig – før og efter 1945. 207 s. 1988. (Udsolgt)
26. Ole Ventegodt: Redere, rejser og regnskaber. Et par flensborgske partrederi-regnskaber 1783-1812. 258 s. 1989. (Udsolgt)
27. Franz Wingender: Generalsekretær Frederik Petersen. En danskhedens repræsentant i Sydslesvig 1923-45. 122 s. 1990. (Udsolgt)
28. Duborg-Skole-elever i krigens år. På korsvej mellem nødvendighed og frivillighed. 152 s. 1990.
29. W.L. Christiansen: Mit brogede politiske liv. 128 s. 1990. (Udsolgt)
30. Hans Schultz Hansen: Danskheden i Sydslesvig 1840-1918 – som folkelig og national bevægelse. 434 s. 1990. (Udsolgt)
31. Lars N. Henningsen og Jørgen Hamre: Dansk biblioteksvirke i Sydslesvig – et bidrag til grænselandets kulturhistorie 1941-1891-1921-1991. 184 s. 1991.
32. W.L. Christiansen: Meine Geschichte der Sozialdemokratischen Partei Flensburg. Sozialdemokraten zwischen Deutsch und Dänisch 1945-1954. 230 s. 1993.
33. Hans Nielsen: Streifzüge durch mein Leben. 219 s. 1994.
34. Gunnar Ryge Petersen: Agtrup danske skole 1946-1981. 1995.
35. Lars N. Henningsen: Kirke og folk i Grænselandet. Dansk Kirke i Sydslesvig 1921-1996. 310 s. 1996.
36. Karl Heinz Lorenzen: Holdninger har en pris – en rød sydslesvigsk erindringer fra tre Tyskland. 199 s. 1997.
37. Stine Wiell: Flensborgsamlingen 1852-1864 og dens skæbne. 344 s. 1997.
38. Lars N. Henningsen, Martin Klatt og Jørgen Kurhl: SSW. Dansksindet politik i Sydslesvig 1945-1998. 493 s. 1998.
39. Martin Klatt og Jørgen Kühl: SSW – Minderheiten- und Regionalpartei in Schleswig-Holstein. 48 s. 1999.
40. Martin Klatt og Jørgen Kühl: SSW – Mindretals- og regionalparti i Sydslesvig. 48 s. 1999.
41. Marie Meyer: Hjertesprog. Erindringer fra grænselandet. 296 s. 1999. (Udsolgt)
42. Gerret Schlaber: Flensborg mellem helstat og kejsertid. Fotos i Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig. 146 s. 1999.
43. Dagbøger fra Sydslesvig 1999, udgivet ved Lars N. Henningsen. 232 s. 2000.

Den 5. oktober 1999 indskrev Sydslesvig sig på »dagbogslandkortet«. 1.650 elever i de danske skoler og 200 voksne skrev dagbog. De skrev om dagens gang og gøremål, om tanker og holdninger, om stort og småt. Helt almindelige sydslesvigere af alle slags gav et autentisk billede af *virkeligheden* i Sydslesvig i dag – i og omkring det såkaldte »danske mindretal«.

Denne bog samler et udvalg af de bedste tekster. Den giver et billede uden retouche af livet i Sydslesvig – et overraskende billede – milevidt fra festtalernes glansbilleder og fra analytikernes før-lukketid-vurderinger.

En læsebog – et forskningsmateriale – et oplæg til debat.

Studieafdelingen ved
Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig